

Riksdagens protokoll

2013/14:45

Torsdagen den 12 december

Kl. 09.00 – 18.37

Protokoll
2013/14:45

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 6 december justerades.

2 § Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Lars Ohly som suppleant i trafikskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i trafikskottet

Lars Ohly (V)

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:179

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:179 Registreringsplikt för utländska företag
av Leif Jakobsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 december 2013.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 december 2013

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2013/14:184

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:184 Bristande underhåll av järnvägen
av Siv Holma (V)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 18 december 2013.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 4 december 2013

Näringsdepartementet

Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2013/14:190

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:190 Stärkt skydd av bland annat våra nationalälvar
av Jan Lindholm (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 januari 2014. Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 4 december 2013

Miljödepartementet

Lena Ek (C)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Rättschef

Interpellation 2013/14:191

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:191 EU:s klimat- och energimål för 2030
av Lise Nordin (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 januari 2014.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 4 december 2013

Näringsdepartementet

Anna-Karin Hatt (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2013/14:201

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:201 Utpekandet av fattiga barn
av Peter Johnsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 januari 2014.

4 § Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen:

RiR 2013:20 Statens satsningar på nationella kvalitetsregister – Leder de i rätt riktning?

5 § Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2013/14:52 till socialförsäkringsutskottet

6 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Civilutskottets betänkande 2013/14:CU1

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik (prop. 2013/14:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 1 VERONICA PALM (S):

Herr talman! Jag börjar med att säga välkomna till den här debatten och den del av budgetdebatten som primärt handlar om bostad, byggande och konsumentpolitik.

Jag vill dock börja i en annan ända. Sverige är ett fantastiskt land att leva, bo och växa upp i. Jag tror att vi alla har olika bilder av det Sverige vi håller kärt. Sverige är ett land där många människor har kunnat göra en klassresa och där många får utbildning, jobb och möjlighet att växa, göra det de själv önskar och förverkliga sina drömmar. Sverige är, som någon uttryckte det, the American dream på riktigt. Var och en kan få bli vad var och en vill.

Men nu ser vi att någonting håller på att gå sönder i Sverige. Det är någonting som skaver. Det är något som inte riktigt är som det brukar. Arbetslösheten biter sig fast. Den är högre än 2007. Bostadsbristen eskalerar och resultaten i skolan rasar. Det är någonting som inte riktigt är som det ska i Sverige.

På det bostadspolitiska området är detta alldeles tydligt. Bostadsbristen ökar. Mer än en kvarts miljon unga vuxna är bostadslösa och får inte

rätten att flytta hemifrån och bli vuxna. Hyresrätter produceras i en alldeles för låg takt.

Bostadsbristen och bristen på produktion av bostäder leder till två saker. Det ena gäller individen, där var och en av oss inte kan förverkliga våra drömmar, där unga, ambitiösa människor tvingas avstå från högre utbildning för att de helt enkelt inte får möjlighet att få en bostad på studieorten, där den som vill flytta ihop med någon för att de har ett barn på väg inte lyckas hitta en bra lägenhet och där den som behöver separera från någon inte kan göra det.

Det mest makabra exemplet, som vi har sett de senaste veckorna, är kanske våldsutsatta kvinnor som söker sig till kvinnojourer och som tvingas tillbaka till den man de efter en lång process har orkat lämna – den man som slog – för att det inte finns några bostäder.

Bostadsbristen leder till katastrofala följder för individen, för bostaden är viktig vid varje tillfälle när livet ändras: när man föds, när man flyttar ihop, när man får barn, när man blir vuxen och när man blir gammal. Då är bostaden viktig.

Bostadsbristen leder också till katastrofala följder för samhället som helhet. Vi får ständigt rapporter om kostnaderna för bostadsbristen i utebliven tillväxt. Det varierar mellan olika institut.

Man kan säkert laborera med siffrorna, men den sammantagna bilden är tydlig. Sverige tappar i internationell konkurrenskraft. Vi tappar möjligheter till tillväxt och jobb i det här landet därför att vi inte klarar av att ha en fungerande bostadsmarknad. Folk kan inte flytta dit jobben finns, och rörligheten på arbetsmarknaden begränsas när bostadsbristen är så stor.

För mig är bostadspolitik både och. Bostaden är både en social rättighet – vi som makthavare har ett ansvar för att se till att människor får möjlighet att förverkliga sina drömmar och få frihet – och en förutsättning för jobb och tillväxt. Vi politiker har ett ansvar för att se till att Sverige inte fortsätter att halka efter och att Sverige tar de chanser som finns. Därför är bostadspolitik viktigt. Därför är det sorgligt att se hur bostadspolitiken de senaste åren har degraderats och helt enkelt inte fått möjlighet att vara det verktyg den skulle kunna vara för att bygga det här landet starkt inför framtiden.

Att ta politiskt ansvar betyder att man ser hur verkligheten ser ut, att man inte ägnar sig åt ideologiska skygglappar eller retoriska grepp och att man vågar ta tag i de problem man ser och metodiskt och aktivt deltar i förändringsarbetet.

Bostadsbristen är ett sådant problem. Men vi har en regering som väljer att lösa det med att försämra planprocesserna och ägna resten av mandatperioden åt att utreda vilka förändringar och försämringar de gjorde och hur de skulle kunna korrigera dem. Det må vara bra, men det hade varit bättre att göra rätt från början.

Förutom att sitta och utreda och bereda ägnar sig regeringen åt några få konkreta förändringar. De höjer hyrorna för vanligt folk. Det leder inte till bostäder eller till att det blir någon ökad rörlighet, men det leder till en sak: höjda hyror för dem som har det allra tuffast på marknaden – de unga och de som är på väg in.

Man har också i desperation försökt fundera över hur vi ska kunna få de unga människorna att flytta någonstans, en kvarts miljon unga männi-

skor. Det är bra. Det är bra med ambitioner. Det är bra att man tänker. Men när lösningen blir friggebodar är jag inte riktigt lika imponerad av regeringens ambitioner.

Mot det här – en aktiv passiv regeringspolitik som bara handlar om att låta marknaden styra, med höjda hyror och så lite friggebodar på det – står en tydlig socialdemokrati, en socialdemokrati som har ett ambitiöst program för ökad bostadsproduktion och för omställning av det vi slarvigt kallar miljonprogrammen, 650 000 bostäder som är i akut behov av upprustning och som läcker energi, som rinner ut som ett av de stora miljöproblem som vi i Sverige har att ta ansvar för.

Någon kanske undrar vad som finns i det ambitiösa programmet. Där finns en tydlighet i hur man skulle kunna snabba upp planprocessen, få det att gå fortare från idé till spaden i jorden. Det är en av de saker som marknaden tydligt säger: Vi skulle kunna producera mer, men det tar alldeles för lång tid. Vi behöver se över planprocessen ytterligare, och vi behöver snabba upp den.

Vi behöver se över markpolitiken. Det är naturligtvis primärt kommunernas ansvar. Men staten har en möjlighet – om staten har ett intresse av att driva bostadspolitik – att också få kommunerna att driva markfrågorna tydligare.

Vi behöver öka konkurrensen, bryta upp leverantörsled, se till att få en fungerande marknad också på byggmarknadssidan. Där skulle snabbare planprocesser och bättre markpolitik men också en möjlighet att dela risken vara ett verktyg som gör att vi politiskt skulle kunna öka konkurrensen i byggsektorn och på så sätt pressa priserna och öka produktionen.

Allt det sammantaget är saker som man skulle kunna göra, om man hade ambitioner och om man ville.

Jag vill nämna en sak till. Det handlar om samarbete. I det här landet är vi vana vid att samarbeta. Vi brukar göra det. Vi brukar ägna oss åt att försöka lösa saker tillsammans. Vi är ett alldeles för litet land för att var och en ska sitta och käbbla i sitt hörn.

Nu har det blivit lite annorlunda i Sverige. När jag möter bostadssektorn i den breda formen, allt från arkitekter till kommunpolitiker, byggare och fastighetsägare, är det en sak som de efterfrågar, och det är politiskt mod och politiskt ansvar, att samlas och se vad vi kan göra tillsammans. Alla är intresserade av att öka produktionen. Vad är det vi kan göra?

Då är det så sorgligt att regeringen använder tiden till att sitta själv inlåst på Regeringskansliet, fyra partier som inte riktigt kommer överens och som dessutom inte klarar av att själva bilda majoritet i riksdagens kammare. Det är klart att det är jobbigt. Jag fattar att det inte är kul att vara en fyrpartiminoritetsregering som dessutom har det lite tufft i opinionen. Men har man fått väljarnas ansvar att leda det här landet bör man ta det, och då bör man också samla branschen i att se till att öka byggandet.

Vi har föreslagit – och en socialdemokratiskt ledd regering kommer att tillsätta – en byggpakt för att helt enkelt få i gång arbetet. Det krävs att vi sätter oss ned tillsammans och löser saker. Det här landet har nu alltför länge präglats av konflikt, icke-politik och att man helt enkelt låter saker rulla på som de är. Det duger inte.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Vi måste ta ett större politiskt ansvar. Vi måste tillsammans bygga Sverige starkare. Det är här valet står. Det är precis här valet står, mellan en minoritetsregering som inte har ambitionen att samarbeta, vare sig i den här kammaren eller i samhället som helhet, och som förlitar sig på att marknaden löser de problem som finns eller en socialdemokratiskt ledd aktiv politik med ett ambitiöst program för ökat byggande och för omställning, så att hela Sverige kan växa, så att hela Sverige vill växa och så att hela Sverige också får del av den möjlighet till tillväxt, jobb och innovationer som bostadssektorn skulle kunna ge.

Men det, herr talman, vill jag framföra mitt yrkande – nu ska vi se att jag säger rätt. Jag står naturligtvis bakom samtliga reservationer från Socialdemokraterna, men för tids vinnande yrkar jag bifall till tre rödgröna reservationer: reservationerna 1, 7 och 26.

I detta anförande instämde Lars Eriksson, Jonas Gunnarsson, Yilmaz Kerimo, Hillevi Larsson och Carina Ohlsson (alla S) samt Jan Lindholm (MP).

Anf. 2 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i Veronica Palms inledande beskrivningen av bostadsbristens betydelse och konsekvenser. Jag ser tydligt hur trångboddheten brer ut sig även i Dalarna, som är min valkrets.

Herr talman! Miljöpartiet de grönas politik har som mål att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle. Det innebär ett samhälle som inte är beroende av att bryta ned naturresurser, ett samhälle i harmoni och samklang med ekosystemen, ett samhälle där rent, friskt och livgivande dricksvatten, liksom en oförstörd luft att andas, utgör självklarheter.

Vi miljöpartister vet att Sverige inte ligger på en egen planet. Vi vet att allt hänger samman, inte minst när det gäller miljöfrågor, föroreningar, klimat och exempelvis vattenrelaterade frågor. Ibland undrar jag faktiskt om regeringen har insett dessa basfakta. En politik för en långsiktigt hållbar framtid måste därför vara både lokal och global.

Herr talman! Miljöpartiet de gröna tar klimatutmaningarna på allvar. Forskningsrapporter visar på tydliga trender, inte minst genom IPCC:s sammanställningar. Under de senaste 450 000 åren har istider och varmare mellanperioder avlöst varandra. Halten koldioxid i atmosfären har då varierat mellan 180 ppm under istider och 280 ppm under så kallade mellanistider. Skillnaden mellan istid och mellanistid har alltså varit ca 100 ppm. Skillnaden mellan en mellanistid och där vi i dag befinner oss är 120 ppm, alltså en ännu större skillnad än den mellan barmark och kilometertjocka istäcken över Skandinavien, fast det nu är en förändring åt andra hållet.

På hundra år har en förändring som enligt klimatforskningen normalt tar ett par tusen år inträffat, och det har skett i en riktning som inte har förekommit under Homo sapiens tid.

I den här kammaren, herr talman, är vi förmodligen överens om att det är ansvarslöst att lämna över en verklighet till våra barn och barnbarn som vi inte kan förklara. Även om de globala hydrologiska, biologiska och geologiska systemen är tröga har vi inte mycket att referera till när vi

försöker beskriva vad en värld med den atmosfär vi nu har skapat innebär på sikt.

Civilutskottet har ansvar för många av de traditionella samhällsbyggnadsfrågorna. Dessa tillsammans med infrastrukturfrågor och energifrågor i näringsutskottet och trafikutskottet utgör viktiga delar i hur vi utformar den byggda miljön så att den klarar de utmaningar och klimatförändringar som en förändrad miljö innebär.

I Miljöpartiets särskilda yttrande med anledning av minoritetsregeringens budgetförslag pekar vi bland annat på hur alla de skattesänkningar regeringen föreslår skulle kunna nyttjas annorlunda just för att skynda på byggandet av ett långsiktigt mer hållbart samhälle.

En sådan politik skapar samtidigt garanterat ett stort antal mycket meningsfulla och stimulerande arbetstillfällen, vilket sänkta skatter inte gör i någon större utsträckning. Vi har nu, herr talman, nästan två mandatperioder bakom oss av skattesänkningar som botemedel mot det mesta. Facit visar att oavsett problem är sänkta skatter en mycket ineffektiv metod för att lösa problemen.

Herr talman! Riksdagens budgetprocess har sina fasta former. Jag ska därför inleda med att säga att jag anser att Miljöpartiets förslag till budget för utgiftsområde 18 är att föredra framför regeringens förslag samt att av de 145 miljoner kronor Miljöpartiet föreslår att utgiftsområde 18 ska förstärkas med huvuddelen ska gå till kunskapsutveckling för fysisk planering.

Såväl upprustningen av den byggda miljön som anpassningarna till klimatvillkor som förändras kostar stora pengar. Det är då viktigt att vi inte begår strategiska misstag. Vi har varken tid eller råd att göra om, utan vi måste så långt möjligt vidta rätt åtgärder i rätt ordning redan från början. Miljöpartiet ser en stor risk med att de flesta av miljömålen missas och menar därför att en kraftig satsning på kunskapsutveckling är nödvändig. Miljöpartiet är inte ensamt om att se dessa problem. Exempelvis försäkringssektorn är en näring som flaggar för samma oro.

Miljöpartiet satsar även mer än regeringen på bullerproblem i den byggda miljön. Miljöpartiet lyfter även fram de alltmer omfattande inomhusmiljöproblemen som är knutna både till den snabba introduktionen av nya kemiska ämnen i byggmaterialen och till fukt- och mögelproblem.

Problemen med fukt och mögel kan ha sin grund i rena konstruktionsfel i nybyggen eller i eftersatt underhåll av från början välbyggda lokaler. På det sistnämnda området riktar vi i Miljöpartiet i vår budget särskilt in oss på åtgärder i alla de skollokaler som är så dåliga att de borde vara utdömda enligt arbetsmiljölagen.

Utgiftsområde 18 omfattar även konsumentpolitiken, och även där är Miljöpartiets satsningar större än regeringens. Vi ger Konsumentverket ökade resurser att arbeta proaktivt för att tidigare upptäcka farliga produkter, alltså innan de har hunnit sprida sig ut på marknaden. Det sker ofta genom fältarbete av kommunala konsumentrådgivare runt om i landet på uppdrag av Konsumentverket.

Miljöpartiet ökar även stödet till de fristående konsumentorganisationerna. Det gör vi därför att vi vet att de fristående organisationerna ger väldigt stor konsumentnytta för varje satsad krona. Vi menar även att de kommunala konsumentrådgivarna som finns nära medborgarna spelar en

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

viktig roll. Vi vill därför stärka dem i stället för att hota deras existens, vilket vi ser en stor risk för med regeringens förslag.

Mer om våra förslag när det gäller budgeten finns att läsa i vårt särskilda yttrande i betänkandet.

Herr talman! Därefter går jag över till de övriga förslagen i betänkandet. Jag tänker kommentera en del av de förslag där Miljöpartiet har reservationer till förmån för förslagen.

Alliansregeringen inledde sitt korståg mot allt vad solidaritet heter genom att i sin första budget hösten 2006 bland annat avskaffa det bostadspolitiska målet. Marknadskrafterna skulle lösa allt, hette det då.

Efter fem år med marknadskrafter som problemlösare tror jag att det var mycket uppenbart för de flesta, till och med för borgerliga politiker, att välfärdsambitionerna var osynliga i den konkreta verklighet som medborgarna mötte på den bostadsmarknaden. Allianspartierna klarade inte längre av att försvara sin orimliga tilltro till att marknaden skulle lösa allt och omformulerade då det bostadspolitiska målet 2011.

Det mål som man numera försvarar innebär inte ett lika brutalt överlämnande av det politiska ansvaret till marknaden, men det innebär inte heller några politiska åtaganden. Om man ska vara snäll skulle man kunna tolka omformuleringen som en omvändelse under galgen.

Men den formulering som man numera försvarar är tyvärr en till intet förpliktande suddig kopia av den målformulering som vi rödgröna utformade 2005, tror jag. Alliansregeringen har missat barnen, förvaltarperspektivet och hållbarhetsperspektivet. Med ett försök att använda några rödgröna begrepp döljer man den renodlade ekonomismen. Därför är det knappast någon omvändelse utan enbart ett försök kamouflera.

Det som behövs mer än på många år är en social bostadspolitik. Vi i Miljöpartiet väckte 2009 en stor motion på det temat, och allt i den motionen är fortfarande lika högaktuellt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1, som handlar om att återupprätta en politik för värdigt boende. Vi politiker har enligt internationella konventioner och även enligt vår egen grundlag ett ansvar för att alla medborgare ska ha möjlighet till ett drägligt boende. Enligt Miljöpartiets uppfattning är det inte rimligt att överlåta ett sådant ansvar till marknadskrafter som faktiskt har helt andra syften.

Regeringen har även helt missat att det finns ett Sverige utanför storstaden. De flesta i detta land bor faktiskt fortfarande i det Sverige som regeringen glömt bort, i mindre samhällen och på landsbygden. Att de marknadskrafter regeringen lämnat över bostadsfrågan till inte är ett dugg intresserade av orter och områden där utsikterna för hög avkastning är låg har regeringen blundat för i sin politik. Även av det skälet är det hög tid för en ny och social bostadspolitik. Min förhoppning är att Miljöpartiet får möjlighet att vid nästa års regeringsbildning prägla den nya inriktningen på hur vi åter skapar bostäder åt alla.

Herr talman! Jag yrkar bifall även till reservation 7, som handlar om alliansregeringens försök att i budgeten smyga in nya regler för hyresättning för att bakvägen få ett snabbare genomslag för rena marknadshyror.

Även om regeringen har insett att de blev avslöjade och därför påstår att de dragit tillbaka förslaget måste vi självklart instämma i den proteststorm som förslaget mötte ute i landet. Det är naturligtvis besvärande när

regeringen inte vågar stå för sina åsikter. Men var och en inser att den bakomliggande agendan är att så långt möjligt tvinga alla att äga sin bostad.

Tänk vilken skillnad vi skulle kunna ha i den bostadspolitiska debatten, till exempel här i kammaren, om regeringen i stället lade fram förslag om att utjämna de orimliga skatteojämligheterna mellan upplåtelseformerna. Hur kan det komma sig att regeringen anser att det är rätt att den som bor i en hyresrätt ska betala 2 000 kronor mer i månaden i skatt än den som bor i en motsvarande bostadsrätt?

Varför tar regeringen inte tag i den frågan i stället för att lägga fram förslag efter förslag som, om de får genomslag, i första hand bidrar till högre och snabbare hyreshöjningar? Tänk vilken annorlunda debatt vi skulle kunna ha.

Det finns, herr talman, ett flertal andra mycket genomarbetade förslag i Miljöpartiets motioner som regeringen förmodligen just nu arbetar för högttryck med att ta till vara men som ni på regeringssidan ändå väljer att avslå. Det är spelets regler.

Ett exempel är motionen om bo- och byggemenskaper som jag vet att många borgerliga politiker har varit i Tyskland och studerat. Jag skulle därför inte bli ett dugg förvånad om det kommer en proposition från regeringen som en sorts blåkopia på vår och Vänsterpartiets gemensamma motion i det ämnet.

Ett annat exempel är motionen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Även den motionen skulle jag inte bli ett dugg förvånad om regeringen kopierar och gör en proposition av.

Herr talman! Jag avstår från att ta ytterligare värdefull tid från kammaren för argumentation i dessa frågor, men självklart står Miljöpartiet bakom samtliga de reservationer i betänkandet där vi finns med. För tidsvinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 1, 7 och 26.

I detta anförande instämde Amineh Kakabaveh (V).

Anf. 3 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Utgiftsområde 18 rör svåra, komplicerade och för samhället mycket viktiga frågor. Framför allt är det bostadspolitiken som dominerar, men även andra viktiga områden som konsumentpolitik och allmän samhällsplanering pockar på uppmärksamhet, vilket absolut inte får glömmas bort.

När det gäller bostadspolitiken har vi sett en utveckling där bostadsbristen har ökat alltmer i våra storstäder. Samtidigt har vissa kommuner ute på landet ett överskott på bostäder och har fått riva en del av sitt bestånd. Byggandet av nya bostäder har gått trögt och uppenbart inte hängt med i befolkningsutvecklingen.

Herr talman! Företrädare för samtliga partier i kammaren har rynkat sina respektive pannor för att på smartaste sätt öka bostadsbyggandet. Så har även vi gjort. Det som är klart är att det inte görs tillräckligt, och forskare och debattörer har ställt frågan om det över huvud taget går att bygga bort bostadsbristen.

Är det rimligt med denna befolkningskoncentration till i huvudsak våra tre storstäder? Hänger infrastrukturen med om vi huvudlöst ökar bostadsbyggandet just i våra storstäder? Kan man fortsätta med detta utan

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

att ha en genomgripande planering för hela samhället? Hur blir det med våra grönområden om vi bara bygger så många bostäder som möjligt? Hur blir det med lekparkerna till våra barn? Hur blir det med livskvaliteten för de människor som redan bor i staden? Hur blir det för en tyngande glesbygd om alla människor i produktiv ålder väljer att flytta till storstaden? Hur många fler glesbygdsbutiker ska behöva stänga om tio år?

Svaren på dessa frågor kan variera, men givetvis handlar bostads-situationen också om infrastruktur och möjligheten att förflytta sig. Som vi ser det hänger all politik ihop på detta område. Vi inom Sverigedemokraterna vill ta ett bredare grepp på hela samhällsutvecklingen. Vi vill se till hela staden och till hela landet – inte bara kasta oss in i en huvudlös tävling om bostadsbristen i våra storstäder. Hela landet räknas, och då måste vi se till varje enskild situation.

Herr talman! Att vi behöver öka bostadsbyggandet råder det dock inget tvivel om. Ungdomar behöver flytta ut från sina föräldrahem och bilda eget bo. Vi tror dock inte på permanenta, statliga byggsubventioner för att öka bostadsbyggandet. Statliga subventioner snedvrider marknaden och måste ses som en form av konstgjord andning. Vi vill i stället ändra spelreglerna och skatterna så att det blir mer lönsamt att både bygga bostäder och äga dessa. Det menar vi är en bättre långsiktig lösning för att från statens sida subventionera byggandet.

I stället för att satsa på långsiktigt ohållbara statliga bidrag föreslår vi skattesänkningar för att få i gång bostadsbyggandet och göra det mer lönsamt att både bygga och driva bostadshus. Vi tror att detta kommer att kicka i gång bostadsbyggandet och tillsammans med andra åtgärder lösa problemet med det låga byggandet i vårt land.

Herr talman! Våra så kallade miljonprogramsområden är ett annat problem inom bostadssektorn. Många bostadshus byggdes under mycket kort tid – därav namnet miljonprogrammet. Tyvärr är det så att tidpunkten börjar närma sig då alla dessa bostäder behöver renoveras. I många fall har den tidpunkten redan kommit. Det kommer att kosta enorma belopp, och det är kostnader som en del kommuner och kommunala bolag kommer att få mycket svårt att klara av.

Här är det på sin plats att påpeka att det i den bästa av världar är meningen att fastighetsägaren löpande ska lägga undan inkomster för framtida renoveringar och underhåll. Om det hade utförts som det är tänkt skulle vi över huvud taget inte stå inför problemet med enorma renoveringskostnader. Jag anser att denna aspekt påpekas alltför sällan i debatten och att den inte alls har diskuterats så som man kanske hade kunnat hoppas. Vad hade vi egentligen trott – att det inte skulle uppstå något renoveringsbehov alls, eller att staten nog skulle skjuta till pengar när tiden för renoveringar väl var kommen, om inte annat av tvingande nöd?

Nu vill en del partier att staten faktiskt ska stå för denna nota. Vi motsätter oss detta. Något måste dock göras från statens sida för att ordna upp det sedan många år eftersatta underhållet. Vi förespråkar ett system med skattefria underhållsformer i stället för att staten ska skjuta till skattepengar, för när det gäller nödvändiga renoveringar vill vi att man som fastighetsägare redan från början får dra ifrån skatt på pengar som bostadsföretagen sätter undan till underhåll.

Herr talman! När det gäller konsumenträtt har vi uppmärksammat den senaste tidens utveckling med en allt yvigare utlåningsverksamhet där givna regler och lagar inte alltid följs. Teknikutvecklingen har dessutom gjort det möjligt att impulslåna genom snabb lån, och då inte alltför sällan genom sms. Följden har blivit att många, speciellt unga och impulsdrivna, människor har satt sig i skuld på ett destruktivt och ohanterligt sätt.

Ett av flera sätt att försöka motverka denna nya skuldfälla för unga människor är att redan i skolan ge information och konsumentvägledning. På så sätt kan vi med relativt små medel undvika stora problem för enskilda människor. Dessa åtgärder räcker inte ensamma för att komma åt problemen med snabba, oseriösa lån, men de är ett viktigt steg på vägen.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservationer nr 10, 14, 24 och 28.

Anf. 4 VERONICA PALM (S) replik:

Herr talman! Det är ju så – och det har vi varit smärtsamt medvetna om den senaste tiden – att vi i det här landet regeras av en minoritetsregering bestående av fyra partier. Vi har dock fem partier som står till höger i kammaren. Därför tycker jag att det är lämpligt att i år ställa samma fråga till Sverigedemokraterna som jag förra året ställde till de fyra regeringspartierna.

Jag har ägnat en stund åt att läsa Sverigedemokraternas motion på området. De flesta klämmarna, som det heter på riksdagssvenska, är väldigt lika regeringens politik. Sverigedemokraterna föreslår dock några ytterligare skattesänkningar än vad regeringen hittills har hunnit med.

Trots detta har vi i det här landet en bostadsbrist som är katastrofal – mer än en kvarts miljon människor får inte möjlighet att flytta hemifrån, och företag kan inte rekrytera rätt arbetskraft.

Min enkla fråga till Sverigedemokraternas företrädare är därför: Är du nöjd med det inflytande ni har haft och det sätt som regeringen har hanterat situationen på de senaste tre åren?

Anf. 5 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Ett kort svar på din fråga, Veronica Palm: Jag är ganska nöjd. Det gäller inte minst gårdagen, med tanke på vilket genomslag vår skattepolitik fick i Sveriges riksdag.

Jag tänkte också kommentera Veronica Palms anförande. Det är kul att hon är öppen för samtal med alla, och min dörr står alltid öppen. Det är bara att komma och ta ett snack, helt enkelt.

Bostadspolitik handlar inte bara om subventioner. Det var lite grann det mitt anförande handlade om: Man kan inte med konstgjord andning lösa alla de problem som finns på bostadsmarknaden. Det finns så många fler sätt man kan lösa bostadssituationen på.

Jag är inte nöjd med hur bostadssituationen ser ut i Sverige i dag. Det är just därför som man behöver jobba vidare med den, men det finns andra sätt att lösa situationen. Man behöver inte skjuta till en massa pengar från statligt håll, utan man ska se till att de aktörer som finns på marknaden kan lösa det själva.

Anf. 6 VERONICA PALM (S) replik:

Herr talman! Nej, jag är inte heller nöjd, och jag tror inte att det är någon som är nöjd. Problemet är att man då behöver göra något.

Vi har en regering som regerar med stöd i den här kammaren av Sverigedemokraterna i de allra flesta fall. Därför tycker jag att min fråga till Markus Wiechel är relevant, och Markus svarar: Nej, jag är inte nöjd.

Problemet är – och det borde vara uppenbart för alla och envar nu – att en röst på Sverigedemokraterna är en röst fortsatt på regeringen Reinfeldt. Min dörr står alltid öppen för all form av samarbete men inte med Sverigedemokraterna i den här kammaren. Där har vårt parti varit glasklart, så det ska det icke råda något tvivel om.

Min fråga kvarstår. Bristen är katastrofal, och unga människor får inte möjlighet att flytta hemifrån. I er budgetmotion är det tydligt att er politik är snarlik den som regeringen lägger fram. När jag läser valprogrammen från de andra små högerpartierna ser jag att de också tycker lite andra olika saker, men de får inte igenom allting. Och jag förstår att ni inte får igenom allting. Ni har några ytterligare skattesänkningar som ni vill ha utöver de som Moderaterna har lyckats med under mandatperioden.

Än mer katastrofalt är att ni aktivt deltar i den politik som gör att man sliter isär Sverige med höjda hyror och med marknadshyror på den del av bostadsbeståndet, andrahandslägenheter, som är allra tuffast.

Det är anmärkningsvärt att fem partier kan få genomföra en politik som förändrar förutsättningarna för unga människor på bostadsmarknaden så radikalt utan att bli hårdare nagelfarna i offentligheten. Därför frågar jag: Är du nöjd med bostadspolitik som helhet? Framför allt: Är du nöjd med att Sverigedemokraterna har ökat hyrorna för unga människor på bostadsmarknaden där den är som mest överhettad?

Anf. 7 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Nej, jag är som sagt absolut inte nöjd med hur det ser ut. Några av de frågor vi har drivit är att just förbättra möjligheterna för unga på bostadsmarknaden, exempelvis att sänka kostnaderna för studentbostäder genom att studentbostäder ska betraktas som elevhem. På det sättet tror vi att deras situation kan bli mycket bättre.

Självklart jobbar vi vidare med vår bostadspolitik. Det kommer vi alltid att göra, och det hoppas jag att alla andra partier också gör.

Det är lite anmärkningsvärt att man i sitt huvudanförande talar om samarbete efter valet och att man garanterat kommer att genomföra detta med en S-ledd regering, som vi mycket väl kan stödja. Det vet jag inte än; det får vi se.

Ni säger att en S-ledd regering kommer att söka ett brett samarbete. Okej, om ni inte vill samarbeta med oss, ska ni då gå till Centerpartiet, till Folkpartiet, till Moderaterna eller till Kristdemokraterna? Vilket genomslag kommer ni att få där? Hur kan ni veta att ni kommer att kunna genomföra den politik som ni hävdar att ni kommer att genomföra? Om jag vore ni skulle jag gå till ett pragmatiskt mittenparti som Sverigedemokraterna i stället.

Anf. 8 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Välkommen, statsrådet Stefan Attefall!

I dag debatterar vi utgiftsområde 18 och flera reservationer i betänkandet.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1, 7 och 26. Jag står så klart bakom samtliga V-reservationer, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till de tre reservationerna.

Herr talman! I dag råder en akut bostadsbrist i stora delar av Sverige, inte minst i storstadsregionerna. Enligt Boverkets bedömning råder det bostadsbrist i 126 av landets kommuner. Bostadsbristen innebär att trångboddhet och otrygghet breder ut sig. Följden blir att människors livssituation försvåras, att deras drömmar och frihet inskränks. Även arbetsmarknadens funktionssätt påverkas när människor tvingas att tacka nej till jobb och utbildning.

Nästan 290 000 unga vuxna saknar bostad i dag. För att fylla behovet skulle det behövas ca 190 000 bostäder, enligt olika beräkningar. Samtidigt ligger bostadsbyggandet på en historiskt låg nivå. Under de senaste åren har antalet byggda bostäder i Sverige legat på ca 20 000 per år.

Herr talman! Sverige behöver en ny bostadspolitik med höga ambitioner. Vår grundlag garanterar allas rätt till en bostad. Alla människor ska ha möjlighet att leva i bra bostäder till rimliga kostnader i en trygg boendemiljö. Så är det tyvärr inte i bostadsbristens Sverige.

Högerregeringens enda svar har hittills varit att underlätta för andrahandsuthyrning. I övrigt har regeringen lämnat ifrån sig alltmer av det som borde vara politikens ansvar till marknaden.

Vänsterpartiets syn på bostaden är en helt annan. Den är en social rättighet. Bostadspolitik är därför en grundläggande del av den generella välfärden. Bostadspolitik behöver en ny riktning. Vänsterpartiet föreslår därför att det ska införas ett bostadspolitiskt mål enligt det som jag anförde.

Herr talman! Bostadsbristen i städerna är akut och drabbar inte minst unga. Vänsterpartiets mål är att det ska byggas 40 000 bostäder årligen. I höstbudgeten har vi lagt fram våra förslag som också handlar om upprustning av det nuvarande bostadsbeståndet. Stora delar av miljonprogramområdena behöver renoveras samtidigt som de bostäder som renoveras i dag i många fall blir för dyra för de hyresgäster som bor där.

Vänsterpartiet menar att man måste ha inflytande över sitt boende även om man inte äger det.

Vi har lagt fram förslag till en rad åtgärder som syftar till att stärka hyresgästernas ställning och värna om allmännyttan i Sverige.

Vänsterpartiet vill möta bostadsbristen med ett ökat bostadsbyggande. Medan bostadsministern med högerregeringen i spetsen lämnar ifrån sig frågan om bostadsförsörjningen till marknaden menar vi i Vänsterpartiet att det behövs politiska åtgärder och ansvarstagande.

Herr talman! Vi är därför beredda att avsätta statliga medel de kommande tio åren för att långsiktigt investera i byggandet av hyresrätter. Med vårt förslag möjliggörs en fördubbling av antalet nyproducerade hyresrätter jämfört med i dag.

Som villkor för att ta del av stödet ställs krav på att boendekostnaderna blir rimliga enligt samma ordning som tillämpades inom det tidigare investeringsstödet. Målet ska vara ett i förväg fastställt produktionskostnadstak.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Investeringsstödet till nyproduktion ska bidra till klimatomställningen. Miljökraven bör vara högt ställda för att man ska få ta del av stödet. Investeringsstödet ska riktas till orter där bristen på ändamålsenliga och efterfrågade bostäder är särskilt stor. Även kooperativa hyresrätter, liksom studentbostäder med hyresrätt, ska omfattas av stödet. Inriktningen på hyresrätter behövs så länge denna boendeform är i behov av utveckling.

En annan viktig fråga som jag vill lyfta fram är allmännyttiga bostadsföretag i alla kommuner. Allmännyttan är av största vikt både för en social bostadspolitik och för bostadsförsörjningen. Genom allmännyttiga bostadsbolag kan kommunerna påverka byggandet. Därför bör en del av den statliga bostadspolitikerna vara att säkerställa och utveckla allmännyttans ställning.

Högerregeringens politik går i motsatt riktning. Under förra mandatperioden upphävdes tillståndsplikten vid överlåtelser av kommunala bostadsföretag. Det innebär att det nu står kommunerna fritt sälja hela eller delar av allmännyttans bostadsbestånd utan att begära länsstyrelsens tillstånd.

Det är emellertid av stor vikt att kommunerna stärker sina bostadsföretag och utvecklar möjligheterna att tillhandahålla bra bostäder till invånarna enligt självkostnads- och bruksvärdesprinciper. Av detta skäl tycker Vänsterpartiet att det i varje kommun ska finnas minst ett allmännyttigt bostadsbolag.

Herr talman! Man ska inte behöva vara beroende av kontakter för att få en bostad. Vänsterpartiet tycker att förutom att det måste finnas fler bostäder, i synnerhet hyresrätter, måste dessa fördelas på ett rättvist och förutsägbart sätt.

För detta ändamål är bostadsförmedlingar ett bra verktyg. I dag har bara ett fåtal kommuner kommunal bostadsförmedling. Förutom att bostadsförmedlingen ska förmedla bostäder på ett rättvist sätt kan den vara ett betydelsefullt instrument för boendeplanering.

I 3 § bostadsförsörjningslagen står det att inrättande av en bostadsförmedling och regionalt samarbete är frivilligt. Vänsterpartiet menar att frivilligheten bör tas bort. Alla kommuner ska i stället vara skyldiga att i egen regi eller genom samverkan inrätta en bostadsförmedling som genom transparenta regler förmedlar de flesta såväl allmännyttiga som privata lägenheter enligt turordning. Förtur på grund av sociala eller medicinska skäl ska givetvis medges.

Herr talman! Kommunerna har i dag möjlighet att utifrån ett program ge förutsättningar för hur bostadsområden ska byggas med avseende på antal lägenheter, upplåtelseform och så vidare.

Vänsterpartiet menar att det ska vara obligatoriskt för kommunerna att upprätta boendeplaneringsprogram för att kunna garantera hög kvalitet på bostäder och boendemiljöer. Vi tror också att obligatoriska boendeplaneringsprogram skulle främja samhällsdebatten om bostadssegregation och andra bostadsfrågor. Boendeplaneringsprogram ska redovisas till regeringen via länsstyrelserna.

Herr talman! En annan viktig fråga är upprustningen av bostadsbeståndet i miljonprogramsområdena. I dag är hyresfastigheter liksom bostadsrättsföreningar undantagna från regeringens ROT-avdrag.

Vänsterpartiet vill skapa förutsättningar för att landets hyresgäster ska kunna bo i moderna, funktionella lägenheter med ökad tillgänglighet och låg energiförbrukning. Befintligt bostadsbestånd bör upprustas för dagens och framtidens behov. Därför föreslår vi att det ska införas ett upprustningsstöd för boende i flerbostadshus. Stödet ska riktas till hyresrätter och bostadsrättsföreningar som genomför övergripande renovering, förutsatt att det leder till minst 30 procents minskning av energiförbrukningen.

I Vänsterpartiets budgetmotion, Fi254, avsätter vi årligen 3 miljarder kronor för detta ändamål.

Herr talman! Samhället har ett omfattande ansvar för en generell tillgänglighet och anpassning av boendet för personer med olika funktionsnedsättningar utifrån deras individuella behov. Vänsterpartiet menar att kvinnor och män med funktionsnedsättningar ska ha stort inflytande över det egna boendet och närmiljön.

Herr talman! Det finns i dag statliga kreditgarantier för byggande i glesbygd och landsbygd. Det är områden som har fått mycket stryk av regeringen eftersom de är så kallade svaga bostadsmarknader. Vänsterpartiet menar att vi här måste få en helhetspolitik för att komma till rätta med problemet.

Eftersom kreditgarantierna inte fungerar särskilt bra vill Vänsterpartiet införa samma modell som i Norge, där ett låneverktyg säkrar bostadsfinansieringen i hela landet. I Norge hade den tidigare regeringen en politisk vilja och ett uttalat mål att möjliggöra för människor att bo på landsbygden.

Även i Sverige bör målet vara att bostäder ska kunna byggas också i områden där värdeutvecklingen för fastigheter är negativ. Det bör utredas hur den norska modellen skulle kunna fungera i Sverige.

Herr talman! Jag ska också nämna motionen om bo- och byggemenskap som vi har tillsammans med Miljöpartiet. För att utveckla bostadspolitiken föreslår vi ett boendebalternativ som uppmuntrar människors kreativitet och som kan ge ungdomar inflytande över sitt boende.

Det finns redan i dag kollektivhus och bo- och byggemenskaper i Sverige, men det är mycket mer utvecklat i till exempel Tyskland. Vi hoppas att regeringen förstår att detta är en mycket viktig aspekt av det bostadspolitiska målet och bostadsmarknaden.

Herr talman! Jag yrkar som sagt bifall till reservationerna 1, 7 och 26.

I detta anförande instämde Marianne Berg (V).

Anf. 9 OSKAR ÖHOLM (M):

Herr talman! Jag är medveten om att alla reservanter enligt regelverket för debatterna talar först. Det leder dock till att debatterna ofta inleds med någon timmes klagovisa över hur illa ställt det är med allt, hur allt går åt fel håll och hur inget fungerar. Det är tur att solen skiner i dag så att ni kan känna att det åtminstone är lite kul.

Jag tycker i alla fall att det är kul. Jag är riksdagsledamot och gillar att diskutera politik, att få stå i en talarstol och redogöra för visioner och idéer. Det är en glädje som jag tror att alla som är politiskt engagerade kan känna igen.

Men vissa debatter är ärligt talat roligare än andra. Kanske gäller det framför allt för dem som sitter på åhörarläktaren eller som följer debatten på tv. När vi politiker fastnar i gamla hjulspår eller i detaljer i stället för att diskutera helheten upplevs debatten kanske som lite trög.

Herr talman! Det är precis därför det budgetbetänkande vi diskuterar i dag är extra roligt, för det ger oss en möjlighet att diskutera just helheten och resonera om inriktning och färdriktning, vart vi är på väg.

Detta gäller säkert för alla politikområden, men det finns en poäng med att jag nämner det i dag när vi diskuterar bostadspolitikens inriktning. Få av oss kommer väl att köpa ett exemplar av plan- och bygglagen till våra vänner, men ganska många kommer säkert att sitta runt julbordet och diskutera hur vi ska vända utvecklingen och bygga fler bostäder i Sverige.

Den som följt den politiska debatten och är intresserad av samhällsfrågor är fullt medveten om hur läget ser ut. Detta är en av de stora framtidsutmaningarna för Sverige, för alla som söker en bostad och för arbetsmarknadens funktionssätt. För de flesta utmaningarna är det en viktig pusselbit att vi får bostadsmarknaden att fungera.

Vi vet hur utmaningen ser ut, och vi kan problembilden. Om man under lång tid bygger alldeles för lite hinner det till slut i fatt. Då får vi dessa bekymmer.

Om man till detta lägger den snabbaste urbaniseringen i hela EU har vi såklart ett tydligt behov av en bostadspolitik där vi helt enkelt möter problemen med tydliga reformer och konkret politik.

Herr talman! Om vi ska vara ärliga i den bostadspolitiska debatten kan vi inte på något sätt säga att det är ont om idéer. Jag upplever möjligheten att problemet är att det oftast låter som att man har *en* lösning som kommer att fixa alla problem. Jag hoppas att det inte blir så i dagens debatt där vi i stället diskuterar helheten. Det kan vara lite olika saker beroende på vem man lyssnar på. Ibland är det konkurrensen i byggbranschen och något konkret förslag. Ibland är det någon skatteförändring som man vill göra och som på något mirakulöst sätt kommer att lösa allting. Ibland är det hyressättningsfrågorna som kommer upp.

Med ett enda alexanderhugg vill man lösa de problem som har skapats under åtminstone 20–25 års tid. Alla har sina favoriter. Om man lyssnar på oppositionen här i dag är det nya subventioner som på ett eller annat sätt är det alexanderhugg som kommer att lösa alla problem.

Herr talman! Alliansen har valt en annan modell. Det är visserligen inte någon överraskning att en borgerlig regering inte tror på revolutionen som modell – inte heller på detta område. Men poängen är just detta: I stället för alexanderhuggen har vi valt att noggrant, steg för steg, gå igenom vilka utmaningar vi har, analysera de problem som finns och genomföra den helrenovering av bostadspolitiken som var nödvändig när den gamla var fallfärdig.

Det handlar om att få bostadsmarknaden att fungera bättre och om förslag som gör det mer lönsamt att bygga bostäder och som sätter långsiktiga och tydliga spelregler på plats. Det har handlat om att utnyttja de bostäder som redan finns bättre än i dag. Vi står här i dag ungefär ett år efter det att riksdagen fattade ett beslut som gör att alla de människor som söker sig inte minst till växande städer inte längre behöver gömma

sig i trapphusen när de hyr i andra hand. Nu finns en lagstiftning till stöd som ger trygga villkor, och man vet vad som gäller.

Det har handlat om att se urbaniseringens utmaningar. Vi bor i ett land där om bara några år två tredjedelar av alla invånare kommer att bo antingen i en storstad, i en större stad eller i närheten av en sådan stad. Men lagstiftningen och regelverket har nästan varit konstruerat för att städerna på något sätt skulle vara färdigbyggda. Mycket av svaren handlar om tydliga regelförenklingar som kan snabba upp våra planprocesser, som är bland de längsta i Europa, och korta tiden för alla som vill bygga.

Herr talman! Vad har vi då mötts av från den andra sidan? Det korta svaret är det höga tonläget och klagovisan. Men om man ska sammanfatta det i någon mening är den stora konfliktytan i svensk bostadspolitik ganska likartad. Den har sett likadan ut under de senaste sju åren, åtminstone. Den finns mellan å ena sidan dem av oss som vill fortsätta helrenoveringen av bostadspolitiken och få långsiktiga och stabila spelregler på plats, å andra sidan dem som på ett eller annat sätt vill återgå till någon form av nya – eller vi kanske ska säga gamla – statliga subventioner och tror att det är lösningen.

Hur dessa subventioner ska se ut vill man inte berätta – antingen för att man inte kan eller för att man inte vill. Hur stora de ska vara vet vi inte heller; det beror lite grann på dagsformen eller på vem man talar med. Nu har oppositionen dessutom slutgiltigt gett upp långsiktigheten, åtminstone från Socialdemokraternas sida. De lägger fram ett budgetförslag som bara gäller för ett enda år. Det är första gången de gör det. Så mycket var det med långsiktigheten.

Det finns fler konflikter. Bygg i stället för att utreda! Så brukar alexanderhuggsgänget där borta formulera det. Allra roligast blir det förstås om man också får räkna upp exakt hur många utredningar och myndighetsuppdrag som den gode Stefan Attefall har tillsatt. Sedan gör man sig lustig över själva antalet. Bygg mer, utred mindre! Ungefär så kan det sammanfattas.

Problemet, herr talman, är att denna retorik inte fungerar längre. Den fungerar inte eftersom vi nu ser att utredningarna inte blir en bunt papper i Stefan Attefalls byrålåda. De förvandlas, kommer hit till kammaren och blir reformer och konkret politik. Vi har sett detta i beslut om bättre förutsättningar för fler hyresrätter genom till exempel sänkt fastighetsavgift, som vi talade om förra året. Vi har sett det i en ny lag om privatuthyrning, som jag nämnde för bara en stund sedan. Vi såg det häromveckan, när vi fattade beslut här i riksdagen om en tydligare lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

Men vi ser det framför allt i allting som är på väg hit. Det är efterlängtade förslag om att införa nationella byggregler för hela Sverige, efterlängtade och efterfrågade förslag om förenklad detaljplaneprocess och samordning av bullerregler. I dag kan man läsa i tidningarna att bostadsministern kommer raka vägen från ett regeringssammanträde där det har fattats beslut om en proposition för fler bostäder för unga och studenter.

I någon mening, herr talman, förändras då också den politiska konflikten. När vi ser att genomarbetade förslag tar sig från utredare till regering, från regering till riksdag och från riksdag ut till byggkranarna ekar det ganska falskt när man bara säger: Ni utreder, men det händer ju ingenting! Det är en retorik som inte fungerar längre.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Vi har en lång rad sådana här tillfällen framför oss. Ett av de kanske tydligaste handlar om det här med nationella byggregler för hela Sverige. Nu kan vi lämna ett system bakom oss där regelverket förändras bara för att man korsar en kommungräns och som nästan alla håller med om försenar, fördyrar och försvårar för bostadsbyggandet. De som bygger är för att man ska ändra för detta. De som företräder hyresgästerna är för att man ska ändra på det här. De som äger fastigheterna tycker att det är dags att gå från ord till handling. Nästan alla tycker det.

Men vad tycker oppositionen? Det vet vi egentligen inte. De tycker väl lite allmänt att detta kanske är en viktig fråga att titta på, men något konkret beslut, om man tänker bidra till dessa långsiktiga spelregler, får vi inte. Ungefär så där är det: Så fort vi blir konkreta och så fort vi står inför läget att förvandla utredningar och uppdrag till reformer och till politik möts vi av en opposition som inte vill tala klarspråk och som inte vill berätta var de står. Den enda gång det är tydligt är när de stundtals säger nej eller möjligen när de tycker att allting ska utredas en gång till.

Jag tycker att det är rätt tråkigt att det har blivit så här. Jag delar i någon mening det som Veronica Palm sade om att det är viktigt att komma överens. Men då måste man också uppdatera retoriken.

Jag håller med om att nästan alla man träffar och alla man talar med om bostadspolitik säger två saker. Det brukar låta ungefär så här: Försök komma överens om viktiga reformer som är bra för hela landet! Det är det första. Se till så att de spelregler ni bestämmer är långsiktiga, så att vi vet vad som gäller! Det är det andra.

Nu har vi en regering som på punkt efter punkt levererar förslag och politik och en opposition som på punkt efter punkt vägrar säga om de tänker bidra till att vi får dessa angelägna reformer på plats. De kryddar detta, åtminstone från Socialdemokraternas sida, med att just i år slutgiltigt kasta långsiktigheten över bord i ett budgetförslag där man inte ens vet vilken politik som gäller om två år.

Det finns möjligen en positiv aspekt på att det har blivit på det här sättet, nämligen att konfliktlinjen blir oerhört tydlig. Det gör att vi antingen nu gör det som efterfrågas och fattar beslut eller återgår till en politik som tidigare inte har fungerat och där osäkerheten om inriktningen är total. När det gäller bostadspolitiken är valet nästa år precis så enkelt.

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 10 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Herr talman! I går besökte jag en förening i Huddinge. Jag brukar alltid ställa en fråga till dem som finns på dessa sammankomster om vilka medskick de vill göra till Sveriges riksdag som rör inte minst bostadspolitik. I den region vi sitter nu är detta en stor fråga, liksom på många andra håll.

Vad var då budskapet från alla dem som fanns med på mötet oavsett ålder och bakgrund? Det var detta: Jättebra att det händer så pass mycket just nu, men det är klart att utmaningen ändå finns där. De kommunala

företrädarna ser sin egen roll i detta, men de tycker naturligtvis precis som vi att ansvaret är delat.

Vi diskuterade markpolitik. Vi diskuterade plan- och bygglagstiftningen. Vi diskuterade överklagandeprocessen. Vi diskuterade möjligheten att göra bostadskarriär i den egna stadsdelen. Frågorna var många, och bostadsfrågorna rör oss alla. Regeringens arbete för att minska hinder och krångel fortsätter. I fokus står de långsiktiga spelreglerna. Det är strukturella förändringar som vi behöver på bostadsmarknaden. Det handlar om att växla från kortsiktighet till långsiktighet.

Sverige har klarat de ekonomiska kriserna väl. Jag besökte Bryssel i början på veckan och kunde konstatera att de bostadspolitiska utmaningarna finns i många länder. Vi har klarat oss förhållandevis väl. Men det är klart att vi måste göra mer. Regeringens och Alliansens viktiga ambitioner står i fokus: långsiktighet.

Herr talman! Jag tänkte göra en liten återblick till en motsvarande budgetdebatt år 2005. Det var den socialdemokratiska regeringens sista regeringsår. Det är alltid intressant att se hur debatten gick då.

Då sade jag: ”Vi menar att avstampet när det gäller fokus i bostadspolitiken borde tas i konsumenternas efterfrågan. I dag finns det väldigt mycket av ett myndighetsperspektiv och ett centralplaneringsperspektiv på hur och var man ska bygga. Men varför får inte konsumenternas efterfrågan genomslag? — — — Vi menar att det finns mycket att göra från riksdagens sida. Det handlar inte bara om de finansiella förutsättningarna ... utan det handlar också om det som hindrar att det byggs bostäder utifrån konsumenternas efterfrågan. — — — Det går inte att bo i en överklagad detaljplan. Det går inte att bo i en planprocess. Målsättningen borde vara att se till att ta bort de hinder som gör att det inte går att bygga bostäder.”

Detta, herr talman, sade jag år 2005. Vidare sade jag: ”Planprocessen måste effektiviseras. Det är inte rimligt att byggandet stoppas.” Jag sade också: ”Jag tror på den egenmakt som kommer utifrån att människor själva kan bestämma. — — — Vi i riksdagen ska inte förhindra, utan vi ska möjliggöra. I övrigt är det också viktigt att fundera över boendekostnader. Vi i Folkpartiet tror på konkurrens. Vi tror att det är viktigt att släppa fram många aktörer. — — — Vi menar att man genom att se till att det finns många aktörer skapar förutsättningar för produktutveckling och prispress. Det tror vi är oerhört väsentligt och viktigt. Vi tror också att det är viktigt att fundera över byggbranschens funktionssätt.” Allt detta sade jag alltså 2005.

Frågan om studentbostäder diskuterade vi också i den debatten. Det, herr talman, visar att de utmaningar som den här regeringen har arbetat med är samma utmaningar som den dåvarande S-regeringen inte hade några lösningar på.

Vilka reformer har då genomförts? Reformeringen av hyressättningssystemet, som S-regeringen sade nej till, har genomförts av alliansregeringen. Vi tog bort fastighetsskatten och införde en fastighetsavgift. För nyproduktion tas ingen fastighetsavgift över huvud taget ut under de första 15 åren. Det är alliansregeringens förtjänst.

En lagstiftning om ägarlägenheter sade S-regeringen nej till, men en sådan har införts. Plan- och bygglagen har förändrats, liksom många andra förslag därtill, inte minst att studielånet har ökats, att det kommu-

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

nala bostadstillägget har ökats och att det finns ett schablonavdrag för att möjliggöra uthyrning av privatbostad. Mängder av förslag har genomförts. Men det är klart att vi vill mer.

Jag tror att bostadsministern har ett av de tuffaste uppdragen i regeringen, därför att de här strukturella förändringarna tar lång tid att genomföra och effekterna av dem tar lång tid att se och följa upp.

Utskottet hade nyligen besök av de tre parterna Fastighetsägarna, Hyresgästföreningen och Sabo. Då var det en diskussion om den lagstiftning som kom 2011 och som vi vill följa upp. Det tar tid att se effekterna, men jag är alldeles övertygad om att de kommer att komma.

Herr talman! Oppositionens förslag bidrar inte till att lösa utmaningar. Socialdemokraternas förslag är mycket kortsiktigt, precis som Oskar Öholm redogjorde för. Det är ett förslag som gäller bara ett år framöver. Det är kortsiktigt.

Personligen tycker jag att det största frågetecknet i budgetbetänkandet är en ganska unik miljöpartimotion. Den handlar om att omvandla kommunala bostadsföretag så att de bedriver så kallad *social housing*.

Jag vill fråga Miljöpartiet varför det skulle vara ett viktigt framgångsrecept att omvandla bostäder i kommunala bostadsföretag till bostäder som bara vissa inkomstgrupper får söka sig till. Den definition som finns av *social housing* är att hushåll med låga inkomster får köa till de bostäderna och att de som kommer att bo i de bostäderna alltså är de med låga inkomster. Det innebär att politiker, regeringar, bestämmer villkoren för hyresjusteringar och ramverk – inte parterna på hyresmarknaden, så som det fungerar i Sverige i dag. Det innebär också omfattande ekonomiska stöd för att klara detta.

När jag var i Bryssel i veckan kunde jag konstatera att man i andra länder diskuterar hur man ska kunna frångå de begränsningar som finns. Nederländerna har nu ett beslut om en hushållsinkomst på 33 000 euro som gör att det bara är en viss typ av hushåll som kan söka sig till de här bostäderna.

Vi skriver i utskottsbetänkandet att det är första gången som vi hantarer ett sådant här förslag. Jag är nyfiken på att höra varför Miljöpartiet, eller Jan Lindholm, tycker att det här vore en lösning för den svenska marknaden.

Den svenska hyresmarknaden är i dag öppen för alla inkomstgrupper. Ja, det finns utmaningar, men man får köa till en bostad på den svenska hyresmarknaden utan begränsningar i inkomst. Att införa ett inkomsttak för möjligheten att köa till de bostäderna ger stora sociala effekter. Det är första gången som vi behandlar en sådan här motion. Det här förslaget skulle om det genomfördes innebära en väldigt stor förändring av den svenska bostadsmarknaden. Det skulle innebära en stor förändring för de kommunala bostadsföretagen som finns på den svenska bostadsmarknaden. Bland de tio största bostadsföretagen i Sverige finns sju kommunala bolag.

Herr talman! Vi i Folkpartiet tror på både frihet och socialt ansvar. Vi kan göra mer och utveckla hyresmarknaden med ett både-och-perspektiv – med både frihet och socialt ansvar – utan att lämna den svenska modellen, som på många sätt är unik. Den är universell, och därför tror vi att den är viktig att värna.

Därmed, herr talman, skulle jag vilja passa på att önska utskottet, utskottets ordförande, utskottskansliet, herr talmannen och kammarkansliet god jul och gott nytt år.
(Applåder)

Anf. 11 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag fick en fråga från Nina Lundström, och jag tycker att det är jättekul att hon har läst motionen. Den handlar om den verklighet som vi lever i. Frågan är om vi ska vara ärliga eller om vi ska försöka fortsätta att dölja den.

Känner Nina Lundström till någon kommun som inte bedriver *social housing* i dag? Samtliga kommuners socialförvaltningar i det här landet har bostäder för vissa grupper. Vi har alltså *social housing* i Sverige i dag. Jag känner faktiskt inte till något land som inte har det.

Frågan är om vi ska erkänna det här eller inte. Det är det som motionen handlar om, Nina Lundström.

Anf. 12 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Herr talman! Jag delar inte Jan Lindholms uppfattning. De sociala förturer som vi beskriver i betänkandet är möjliga exempelvis för socialförvaltningar så att de kan se till att vissa grupper får en så kallad social förtur. Men det som Jan Lindholm inte vill medge är det stora systemskifte som finns beskrivet i hans förslag. Den europeiska modellen för så kallade sociala bostäder, *social housing*, är en helt annan typ av modell än den svenska modellen.

Det jag förvånas över är att Jan Lindholm ger upp den svenska modellen. Vi kan på ett alldeles utomordentligt sätt se till att värna den svenska modellen och det sociala ansvaret och samtidigt fortsätta att utveckla marknaden.

Jan Lindholms förslag innebär en helt annan typ av modell. På vilket sätt skulle de kommunala bostadsföretag som i dag finns i vårt samhälle gynnas av att man inför ett tak på inkomst för att få bo i deras bostäder? Det innebär exempelvis i min hemkommun att de 8 000 hyresrätterna endast skulle få ha hyresgäster som har låga inkomster.

Det skulle inte vara bra för integrationen, det skulle inte vara bra för det sociala ansvaret eller för inkluderingen och det skulle innebära att vissa stadsdelar bara skulle bestå av hushåll med låga inkomster. Inte heller för det kommunala bostadsföretaget skulle det vara bra. De ekonomiska konsekvenserna skulle nämligen vara omfattande.

Jag menar att den svenska modellen är viktig att värna och utveckla och att vi inte ska införa *social housing*.

Anf. 13 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Min motion är inte så detaljerad som Nina Lundström beskriver. Jag har skrivit min motion just därför att ni håller på att införa den politiken. Ni tar inte ansvar för att människor ska få någonstans att bo, och med min motion försöker jag beskriva konsekvenserna av Alliansens bostadspolitik. Om vi hade en miljöpartistisk bostadspolitik skulle vi inte behöva göra det här.

Vi har redan, i nästan alla kommuner, ett växande behov av sociala förturer. Vi måste erkänna det och hitta ett system för det – så länge vi

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

har den bostadspolitik som ni har genomfört. Därför behövs en diskussion kring detta. Det är bra att Nina Lundström tar upp den. Så länge vi inte vågar prata om det skapar vi ett allt större utanförskap för en växande andel av våra medborgare.

Anf. 14 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Herr talman! Det skulle innebära att de kommunala bostadsföretagen skulle överföras till en ny modell. Den modellen finns i olika europeiska länder och är mycket väl beskriven. Där är *social housing* också omgärdat av omfattande regelverk, till exempel med just inkomsttak som jag har nämnt tidigare. Till skillnad från i Sverige är det regeringarna som fattar beslut kring ramverk och hyresjusteringar där. Det finns regler för om man får stå i kö eller inte, beroende på inkomst. Det innebär en rad konsekvenser jämfört med vår hyresmarknad i dag där alla hushåll kan söka sig till hyresrätterna.

Personligen tror jag att hyresrätten som upplåtelseform är viktig att värna, och den ska vara öppen för alla inkomstgrupper. Vi bör även framöver fortsätta på den svenska modellens väg och låta hyresmarknaden vara öppen för alla hushåll.

Vi har medicinska och sociala förturer även i Sverige, under ett annat regelverk. Det är fullt möjligt att ta det ansvaret. I betänkandet, Jan Lindholm, finns också en tydlig beskrivning av hur motionen uppfattas. "Civilutskottet vill framhålla att det under mycket lång tid har rått en bred politisk enighet om att det inte är önskvärt att introducera ett motsvarande regelsystem i Sverige."

Det vore ytterst beklagligt om det skulle inträffa, men alliansregeringens, min personliga och Folkpartiets uppfattning är att den svenska modellen står sig. Det är vägen för att inkludera och ta socialt ansvar utan att byta modell.

Anf. 15 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Detta blir den tredje budgetdebatten om bostadspolitik för min del. Ju mer man lär sig, desto mer är det man inte förstår. Man måste vara ödmjuk och inse att det vi diskuterar här i dag visserligen är avgörande för förutsättningarna för att bygga, men det är inte här besluten fattas om att sätta i gång.

I går kom Sveriges Byggindustriers konjunkturrapport. Där framgår det att nordisk byggmarknad är på uppgång. Bostadsinvesteringarna stiger i Sverige, Norge och Island medan de sjunker i Danmark och Finland. Från en låg nivå på ungefär 20 000 bostäder stiger antalet nu till 27 000 påbörjade bostäder 2013. De förväntas bli ännu fler 2014. På Boverket är man ännu mer optimistisk och talar om 31 000 bostäder kommande år. Den som försöker skapa bilden av att bostadsbyggandet stagnerar får problem medan alla vi andra gläds åt vad som förefaller vara en vändning.

Det är ingenting att yvas över, säger någon; vi borde ligga runt 40 000 bostäder eller kanske ännu mer kommande år. Ja, absolut! Och skälet till att det inte är högre är historiskt. Bostadsbyggandet har varit så här lågt i närmare 40 år.

Om man läser vad rapporten säger om Sverige ser man att det mesta handlar om hur ekonomin ser ut i vår omvärld, inte minst USA. När man

närmar sig Sverige konstateras att hushållens ekonomi har stärkts till följd av skattesänkningarna som Alliansen har genomfört. Många har visserligen blivit rika på papperet, tack vare stigande fastighetsvärden, men bolånen är en risk.

Medan inflationen och räntan är låg fortsätter kostnaderna i byggindustrin att öka. Socialdemokraternas misslyckade bostadspolitik sedan 1970-talet och subventionspolitiken har drivit upp kostnadsläget. Nu är det dags att pressa kostnaderna nedåt. Vi lyckas med det genom att bygga mer bostäder.

Det byggs mer bostäder på en öppen marknad där hindren är få och banan är väl utstakad. Det tar upp till tio år att gå från idé till färdigt hus. Många av de idéer som nu förverkligas – vi ser ökningen i statistiken – är sådana som kläcktes redan när andra partier regerade Sverige. Det säger något om behovet av långsiktighet och tydlighet. Den förenklade plan- och bygglagen från 2011 är inte perfekt, och det finns oklarheter kring tillämpningen. Byggreglerna är motsägelsefulla och kan tolkas olika. Trots denna lag byggs det – i vissa kommuner, som i Växjö, dessutom till låga kostnader.

Vi ser problemen i storstäderna, men Centerpartiet ser hela landet. Vi ser kommunerna där de allmännyttiga bostadsföretagen inte har byggt på decennier, men där kombohusen nu har blivit ett alternativ som gör att hyrorna hamnar på en nivå som man som hyresgäst är beredd att betala. Därmed går det att bygga också där.

I Iggesund, som inte har byggt några flerfamiljshus sedan 1992, byggdes de första kombohusen, och nu planerar de att bygga fler. Det är i sådana kommuner vi vill att det ska byggas, där inte ett enda särkrav har ställts vare sig på tillgänglighet eller på energieffektivitet och där det enda kravet som ställs är att byggbolagen ska komma dit och investera.

Centerpartiet har sett till att ökade kreditgarantier som hjälper till med finansieringen ges. Fastighetsavgiften har sänkts till 0,3 procent och är faktiskt 0,0 procent de första 15 åren. Vi föreslår förlängda presumtionshyror från dagens 10 år till 15 år, vilket också ger större möjligheter att se nyttan med investeringar i bostäder. Vi ser till att det finns pengar regionalt för bredband, enskilda vägar och annan viktig infrastruktur. Vi har också en jobbskapande politik för landsbygden där avstånd inte beskattas med kilometerskatt och andra pålagor för småföretagen, skogen och de gröna näringarna.

Bostadsbyggandet på landsbygden hindras av att det fortfarande är svårt att åstadkomma attraktiva strandnära boendemiljöer, trots att det nu är möjligt för kommunerna att bevilja dispenser och ta fram områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. I budgeten avsätts 32 miljoner kronor under tre år för att tillämpningen av strandskyddslagen ska bli sådan att kommunerna faktiskt kan ge dispenser där kriterierna är uppfyllda. Det är en utveckling som Miljöpartiet är emot.

Herr talman! Särkraven kanske inte ska debatteras då de varit ett problem bara i de kommuner där det ändå byggs. Men jag kan konstatera att regeringen har lyckats kombinera höga ambitioner när det gäller byggnaders energiprestanda med den efterlängtrade stopplagen. Det har de gjort på ett sådant sätt att det som kommun inte längre borde vara intressant att gå före, därför att Boverket – den statliga myndigheten – nu har insett att de har legat hopplöst efter byggbranschens utveckling.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Nu är det mest intressant att höra hur oppositionen ställer sig.

Till byggarna vill jag bara säga: Nu när särkraven försvinner – sätt i gång och bygg!

Byggkostnaderna är höga eftersom det är få aktörer, och det finns inga incitament för att hålla dem låga. Nivån på byggkostnaderna i Sverige överträffas bara av Norge och Schweiz. Produktionskostnadsindex har ökat trefalt jämfört med konsumentprisindex. En bil som i dag kostar under 300 000 skulle med den utvecklingen säljas för nästan 1 000 000. Inte många bilar skulle köpas och väldigt få skulle tillverkas till de priserna. Fortsätt därför att utveckla det industriella byggandet, ta efter fordonsindustrin och utveckla metoder och processer. Bygg inte som om varje hus vore det första och någonting unikt i sitt slag.

Till kommunernas politiker och tjänstemän säger jag: Ta ert ansvar så att det som är formulerat i bostadsförsörjningslagen uppfylls. Ta hänsyn till regionala planer och mål. Ta efter Stockholm och ingå överenskommelser som både ger bättre kommunikationer och fler bostäder. Låt inte överdriven nitiskhet och inkonsekventa politiska beslut skapa osäkerhet hos markägare och bostadsföretag. Ge även de mindre företagen möjlighet att ta del av markanvisningarna. Behöver ni samverka kring resurser för att utarbeta planer då ni inte gjort det på ett bra tag så gör det.

Bostadsmarknaden behöver öppnas för fler. Vi har ett innanförskap och ett utanförskap på bostadsmarknaden. Vi har varit dåliga på att utnyttja de bostäder som finns. Nu har vi öppnat upp för möjligheten att hyra ut i andra hand, och det har omgående gett resultat i fler tillgängliga bostäder. Boverket har dessutom i en ny rapport pekat på att det kan finnas ännu fler bostäder i storstäderna som står tomma och outnyttjade. Vad kan vi göra för att de ska bli tillgängliga?

Flytskatterna är höga. Därför bor äldre kvar i sina villor trots att de hellre hade flyttat någonstans där hemtjänsten kan göra insatser och där de har nära till service och aktiviteter av olika slag.

Vi behöver öka sparandet och minska skuldsättningen. Det är inte fel att äga sin bostad, men som det är nu tvingar bolånetaket unga med goda inkomster ut på en hyresbostadsmarknad där de tränger ut andra som har större behov.

Kommunerna måste stärka sin makt över bostadspolitiken och höja sina ambitioner. Det kommunala planmonopolet är, rätt använt, ett verktyg som ska underlätta byggandet. För Centerpartiet är det självklart att det är kommunernas ansvar att planera för kommunal service och bostäder. Det är kommunpolitikerna som ska ställas till svars för vilken framförhållning de har när det gäller planer, huruvida de har uppdaterade bostadsförsörjningsprogram eller bedriver en aktiv markpolitik.

Om kommunerna krånglar till det så att byggföretagen har svårt att verka, eller om de är oengagerade i det allmännyttiga bostadsföretaget, är det varken regionerna eller staten, regeringen eller riksdagen, som ska ta kommandot. Det är medborgarna som ska ställa de styrande till svars. Låt oss därför hoppas att så sker i Malmö och Göteborg, som styrs av rödgröna och som totalt misslyckats med att få fram bostäder, trots att det finns både mark och villiga byggare.

1 miljard under ett år, det är vad Socialdemokraterna och Veronica Palm har fått i veckopeng av sin partiledare för att satsa på bostadsbyg-

gandet. Det är för lite. Duttelidutt brukar Veronica Palm säga om regeringens politik och vad vi har åstadkommit.

Vad kan man då säga om denna satsning? Om det vore starten på ett nytt miljonprogram, ett omfattande investeringsstöd som skulle få byggekranarna att resa sig och i ett enda hammarslag åstadkomma det resultat som Veronica Palm ofta efterlyser, vore det något att debattera. Det som skiljer alternativen åt är de extra 6 miljonerna för att bekosta ett kansli som ska administrera den så kallade byggpakten, en ny politisk överbyggnad, en våt filt över det arbete som redan görs i regering och riksdag för att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för bostadsinvesteringar. Duttelidutt-elidutt!

Herr talman! Vi behöver bygga fler bostäder annars riskerar vi att få ett samhälle som stagnerar, ett samhälle där unga inte kan skaffa sig utbildning, där företag inte kan rekrytera personal och där människor inte vågar fatta beslut om sin framtid eftersom bostadssituationen är osäker.

Det vi bygger ska vara långsiktigt hållbart ekonomiskt, ekologiskt och socialt. Det ska bidra till en giftfri vardag, vara energieffektivt och ge minsta möjliga klimatpåverkan under sin livscykel.

Bostadskonsumenten måste släppas in genom dörren till förhandlings- och styrelserummen. Konsumentfrågor vid sidan om bostadspolitik kommer Karin Östring-Bergman att ta upp i sitt anförande lite senare i dag.

Centerpartiets bostadspolitik kan sammanfattas i tre punkter:

Vi måste få lägre byggkostnader genom ökad konkurrens, mer industriellt byggande och regelförenklingar. Det gäller inte bara i byggandet, utan i företagandet som helhet.

Vi ska ha en fungerande bostadsmarknad över hela linjen med möjligheter för unga att spara till en egen bostad, lägre flyttskatter och en reformerad hyressättning.

Planprocesserna ska snabbas upp och förenklas. Vi vill fortsätta att förändra strandskyddet, ta ytterligare steg för att förenkla plan- och bygglagen och korta handläggningstiderna.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 16 VERONICA PALM (S) replik:

Herr talman! Jag har en mycket konkret fråga till Ola Johansson. Om någon skulle fråga oss företrädare för de politiska partierna i denna kammare ifall vi tycker att det vore bra med marknadshyror skulle vi alla säga: Absolut inte, det vill vi inte ha, det verkar jättedumt.

Den nuvarande regeringen har detta till trots tassat runt och varit inne på att på olika sätt försöka göra inbrytningar för att ändra systemet till ett system med marknadsanpassade hyror. Man har utrett. Man har gett uppdrag. I budgetpropositionen hade man till och med inskrivet att det ska finnas individuella avtal på de presumerade hyrorna de 15 första åren, alltså rena marknadshyror på nyproduktionsbeståndet. Man säger att vi har ett tak på andrahandsbeståndet. Taket är vad marknaden klarar av att betala, eller värdera, vilket är marknadshyror. Sedan har man dragit tillbaka utredningen och tillsatt en ny.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Allt detta sammantaget leder till två saker. Det skapar stor oro både hos dem som är hyresgäster och hos dem som vill bli hyresgäster. De frågar sig om det är så hyresrättsmarknaden ska fungera i Sverige. Det andra som det leder till är att jag börjar fundera på vad regeringen egentligen vill. Det är klart att regeringen säger att man inte vill ha marknadshyror. Inte en människa i Sverige vill ha det – jo, några, men de är väldigt få. Vad är det regeringen egentligen vill när man bakvägen inför marknadshyror på en del av beståndet, aviserar att man vill införa det på ytterligare en del av beståndet och nu utreder vidare?

Min konkreta fråga är: Är Ola Johansson besviken över att regeringen inte går vidare med individuellt anpassade hyror på presumtionsbeståndet?

Anf. 17 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Svaret är nej. Ola Johansson är inte besviken över någonting som regeringen gör. Det är det självklara svaret, men jag kan väl utveckla det en aning.

Regeringen är förstås bekymrad över att så få investeringar görs i nya bostäder och framför allt i renovering av befintliga bostäder. Vi reser runt i landet och har bland annat besökt Brogården i Alingsås. Veronica Palm har säkert också varit där. De har lyckats göra en överenskommelse med hyresgästföreningen, och de har individuella samtal med respektive hyresgäst om deras bostadssituation i förhållande till den viktiga och nödvändiga renoveringen och energieffektiviseringen som ska göras.

Vi ska komma ihåg att det sker samtidigt som Stefan Attefall har ansvar för bostadspolitiken. Hur är det möjligt? Det är möjligt dels för att dialogen finns, dels för att det finns möjlighet att nyinvestera i bostäder tack vare presumtionshyror. Det har inte förts någon politisk debatt om huruvida presumtionshyror är bra eller dåligt. Nu föreslår regeringen en förlängning av presumtionshyrorna från 10 till 15 år, och jag har inte hört Veronica Palm kritisera det förslaget.

Det är sådana åtgärder som gör att vi ökar drivkrafterna att investera i bostäder. Vi skapar den långsiktiga säkerheten för dem som vill investera och bygga. Det är tack vare dem som det över huvud taget byggs. Det är tack vare dem som människor har möjlighet att bo.

Jag skulle vilja höra Veronica Palms åsikt om hur vi skapar drivkrafterna att bygga med hjälp av endast 1 miljard i subventioner till studentbostäder. Hur är det tänkt att en socialdemokratisk regering ska få i gång en politik som stimulerar och ökar drivkrafterna att investera i bostäder?

Anf. 18 VERONICA PALM (S) replik:

Herr talman! Nu gällde min replik marknadsanpassade hyror. Jag ägnade tolv minuter åt att tala om vikten av och möjligheterna att öka produktionen. Det finns mycket som vi skulle kunna göra. Det finns möjlighet att i eftermiddag rösta ja till de förslag som Socialdemokraterna har.

På centerstämman fattade man beslut om ett större inslag av marknadsanpassning när det gäller hyressättningen. Ola Johansson skrev i somras att med friare hyressättning kommer tillgången på bostäder att öka.

Det betyder att man från Centerpartiets sida tycker att marknadshyror är önskvärda. Man tycker att det är bra att använda det systemet. Jag

tänker inte gå in på varför, för det förstår jag inte. Man säger att man dessutom tror att det kommer att öka tillgången till bostäder att man höjer hyrorna i de attraktivaste områdena och, ärligt talat, inte sänker dem någonstans.

Problemet är bostadsbristen. Regeringen, Centerpartiet och de andra av de fem partier som klarar av att bilda majoritet i kammaren har uppenbart misslyckats med produktionen av bostäder. Det är det som gör att efterfrågan är så katastrofal. Lösningen är tydligen att höja priset på bostäderna och införa marknadshyror, så att det blir dyrare och vanligt folk får flytta ut. Detta skapar osäkerhet. Man tvingas sluta individuella avtal. Man tvingas stå med mössan i hand igen. När avtalet sägs upp tvingas man gå till sin hyresvärd och säga: Snälla, kan jag få bo kvar? Jag har inte råd att betala mer! Hyresvärden kan då svara: Det finns en kö av människor som är beredda att betala mer än du. Då, Ola Johansson, har man valt en annan väg i politiken.

Min fråga kvarstår. Är Ola Johansson missnöjd över att regeringen inte går vägen mot marknadshyror? Centerpartiet är uppenbarligen missnöjt.

Anf. 19 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Centerpartiet vill ha en politik där drivkrafterna att investera i befintliga bostäder ökar. Det finns exempel som vi ser. Vi vill diskutera det här systemet och de problem som ibland uppstår på vissa håll.

Jag har ett exempel hemifrån Varberg. Varberg har i alla tider prisats för sina låga hyror. Men till slut strandade man. Efter strandningen och ett beslut i hyresnämnden gick man tillbaka till förhandlingsbordet. Fastighetsägarna och hyresgästföreningen kom överens om en ny modell, som innebär att exempelvis läge får ökat genomslag och att man har ett avtal som under en femårsperiod ska skapa förutsättningar för detta.

Situationen i Varberg var den att det bara var det kommunala bostadsbolaget som kunde bygga. De privata fastighetsägarna investerade inte över huvud taget. Genom att diskutera enskilda lösningar på bostadsmarknaden lyckades man i Varberg skapa en möjlighet även för privata fastighetsägare att bygga bostäder åt dem som behövde bostäder.

När det gäller förutsättningarna för att bygga flerfamiljshus är inte marknadshyror modellen eller lösningen. Men ett ökat inslag av marknadsanpassning, som i Varberg och Brogården, hoppas jag att vi kommer att få se på fler håll, för det ger möjlighet till bostäder åt fler.

Utöver det har vi 0 procent i fastighetsavgift de första 15 åren. Vi har sänkt fastighetsavgiften till 0,3 procent av taxeringsvärdet. Dessutom har vi – nu glömde jag vad det var, hjälp mig, Stefan! – ytterligare åtgärder som gör det förmånligare att bygga flerfamiljshus, inte bara i storstäderna utan också på landsbygden. Det är en politik som skapar drivkrafter för att investera i bostäder. Jag är inte missbelåten med någonting som regeringen gör.

(Applåder)

Anf. 20 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag fäste mig vid en formulering som Ola Johansson använde sig av med anledning av regeringens förslag att förbjuda de

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

kommunala särkraven. Ola Johansson sade till byggarna: Sätt i gång och bygg! Jag tycker att det är ett lite märkligt sätt att se på frågan. Ingen bygger om det inte finns någon som vill köpa. Jag förstår inte hur en sådan statssocialistisk syn på byggande ska kunna leda till ökat byggande. Vi måste lyssna på dem som ska bo och på dem som ska köpa och förvalta.

Men det var inte därför jag begärde ordet. Jag tänkte att jag skulle fråga om det som vi var överens om våren 2010. På initiativ från hyresgästföreningen, fastighetsägarnas organisation och Sabo konstaterade vi då i utskottet att alla partier var överens om att skatteorättvisorna mellan olika upplåtelseformer inte är rimliga. Jag hade förväntat mig att det under den här mandatperioden skulle göras någon reform. När man nu har så många utredningar på gång, någonstans mellan 30 och 60, varför vidtar regeringen ingen åtgärd för att förhindra skatteorättvisorna mellan de olika upplåtelseformerna? Som jag sade i mitt anförande förstår jag inte varför ni från allianssidan tycker att det är rimligt att den som bor i en hyresrätt ska betala 2 000 kronor mer i månaden i skatt än den som bor i motsvarande bostadsrätt. Vilken är orsaken till att ni inte tar i den här frågan?

Anf. 21 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att kommentera det citat som Jan Lindholm valde att lyfta fram angående särkraven: Sätt i gång och bygg! Det ska i första hand uppfattas ironiskt. Självklart finns det många andra hinder än just detta. Det jag vill säga är att det här är någonting som har fått orimligt stora proportioner i förhållande till det som jag diskuterade med Veronica och som jag till viss del kanske också diskuterar med dig, nämligen det som gör att det inte finns tillräckliga drivkrafter, både på de växande bostadsmarknaderna och på de som ligger stilla, att investera i de nya bostäder som behövs, exempelvis för äldre, för ungdomar som vill flytta hemifrån, för människor som skiljer sig, för asylsökande, för människor som har fått uppehållstillstånd och så vidare. Vi måste skapa de förutsättningarna på olika sätt. Det jag glömde säga till Veronica är att vi har förlängt tiden för presumtionshyror från 10 till 15 år. Det pratade vi om tidigare, och det är ingen som är emot det över huvud taget.

De skattemässiga villkoren för hyresrätten är en fråga som lever i högsta grad. Finansdepartementet har tillsatt en utredning om skattevillkoren för hyresrätter. Den ska vara klar i januari 2014. Regeringen arbetar med frågan. Vad är problemet? Vi hör och tar till oss kritiken från allmännyttan och Hyresgästföreningen om detta. Vi tar ständigt debatten med er och andra om den obalans som möjligen råder. Vi utreder detta för att kunna komma med den typ av förslag som oppositionen och också vi själva efterfrågar.

Anf. 22 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Det var en nyhet för mig att ni har tagit i den frågan, Ola Johansson; jag har bara mötts av en kompakt tystnad när jag frågat om detta. Det var trevligt att höra. Jag hoppas att vi får veta någonting mer om hur ni tänker attackera frågan om dessa orimliga skattemässiga ojämlikheter.

Jag tror som sagt inte att det bara är att sätta i gång och bygga. Jag tror att de viktiga drivkrafterna finns hos dem som ska köpa och förvalta och hos dem som ska bo i bostäderna. Det är där vi måste sätta in våra åtgärder. Jag är övertygad om att någon sorts statsocialistisk syn på regler för hur man ska bygga inte är rätt väg.

I stället för att hindra de kommunala särkraven borde ni börja i andra ändan. Jag vet väl ungefär vad Ola Johansson kommer att svara på det, men jag vill ändå ta upp det. Ni borde börja med att skärpa reglerna för nybyggnation i stället för att hindra särkraven. Vi har hela tiden under den här resan sagt att det rimliga är att man har krav som åtminstone når upp till de nivåer som man i dag i praktiken bygger efter. Det är i dag inte särskilt många som är intresserade av att bygga enligt de regler som gäller för nybyggnation. Så dåliga hus vill man inte bygga, eftersom man ska förvalta dem i åtminstone 100 år. Börja i den ändan i stället. Det tror jag skulle vara betydligt bättre för dem som ska bo och förvalta.

Anf. 23 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det gläder mig speciellt att Miljöpartiet inte ställer upp på någon statsocialism. Ibland kan det verka så.

I själva verket är det inte speciellt mycket som skiljer budgetalternativen åt mellan Miljöpartiet och regeringen. Det är 145 miljoner, skulle jag tro. En del av detta är att vi har olika syn på exempelvis strand-skyddsfrågan. Vi ska inte ta upp det nu, men jag kan konstatera att detta är en utgift som Miljöpartiet inte är beredd att ta men som skapar förutsättningar för byggande på landsbygden.

Det gläder mig också att Jan Lindholm ber mig utveckla frågan om särkrav. Centerpartiet är det parti som varit mest tveksamt till detta. Vi ser en begränsad möjlighet att sätta stopp för kommuner att i sin myndighetsutövning ställa den här typen av krav på egna markanvisningar. Det gäller en väldigt liten del av det som byggs. Men en stopplag genomförs.

Samtidigt får Boverket ett uppdrag att anpassa sina byggregler efter det som görs och som byggföretagen klarar av, nämligen att bygga energieffektivt.

Jag ser framför mig ett antal olika kravnivåer. Vi har de som är väldigt skarpa och som ligger i framkant när det gäller att skapa nära-noll-energihus. På andra bostadsmarknader har vi möjlighet att peka på krav som också är skarpa, betydligt skarpare än vad de är i dag, men som kanske är lättare att nå till en mer rimlig kostnad.

Det är viktigt att Boverket är i takt med tiden. Det är också viktigt att lyssna till byggföretagen och det de anser vara stora hinder. Nu har vi lyssnat och gjort någonting som man både efterfrågar och känner sig sporrade av, nämligen ett stopp för kommunala särkrav. Vi har samtidigt möjligheten att skärpa reglerna till den nivå som byggföretagen vill ha. Det är jag väldigt glad över. Allting ska träda i kraft den 1 januari 2015. Det är också viktigt.

Anf. 24 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Först ville jag egentligen inte ta replik. Men jag hörde Ola Johansson tala i sitt inlägg som om det är de som är i opposition och vi som är i regeringen. Man talar om en massa saker, men frågan är: Vad har regeringen och du lyckats med för de över en halv miljon ungdomar

som behöver en bostad och alla de människor som flyttat till detta land och bor i baracker, Ola Johansson?

Du talar väldigt gott om andrahandsuthyrningen. Det var som om det var ett hinder förut. Regeringen underlättade för överhyror och inte för att hyra i andra hand. Den möjligheten fanns. Att en etta i Stockholms stad ska kosta 8 000–10 000 kronor, är det vad du är stolt och glad över, Ola? Jag tror inte att dina kamrater är det.

Jag träffade mina och dina kolleger ute i landet, och de är inte stolta, ska du veta, över den politik som ni för i Centerpartiet här i Sveriges riksdag vare sig när det gäller storstadsregion eller landsbygd. Jag undrar verkligen om du är nöjd med detta.

Vad är det som var så himla speciellt förut? Det speciella i dag med andrahandsuthyrningen är att ungdomar betalar överhyror. Studenter måste ta flera arbeten och studielån för att betala en etta. Är det vad du är stolt över?

Anf. 25 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det vi har lyckats med i regeringen är att skapa långsiktigt hållbara villkor för bostadsbyggandet. Vi siktar på att kunna fortsätta att göra det. När vi gör det ser vi också resultatet av dessa långsiktiga hållbara villkor.

Det vi här får höra är två partier på vänstersidan som på lite olika sätt föreslår bostadssubventioner. Det ena är på kort sikt med 1 miljon om året, och sedan vet vi inte. Det andra är 3 miljoner under tre år. Det är lika mycket pengar men utsmetat. Vad ger det för stabilitet? Vem har frågat efter detta? Ingen.

Som jag sade i mitt anförande ser vi nu många bostadsprojekt förverkligas. Det vi ser i statistiken är ökningen från 20 000 till 30 000 bostäder där byggandet sätts i gång från 2014. Det är resultatet av tio år långa planprocesser. Vilka var det som regerade landet för tio år sedan? Inte var det Stefan Attefall, utan det var en annan regering som skapade osäkerheten.

Jag är nöjd med att vi har lyckats skapa de långsiktiga hållbara förutsättningarna för bostadsbyggandet. Vi kommer att se resultatet i hur antalet bostäder ökar. Vi kommer att se resultatet av satsningarna vi gör för att skapa till exempel bättre möjligheter för studentbostäder, ungdomslägenheter och mindre lägenheter i de utredningar som tillsatts. Vi ser att det är någonting som marknaden inte klarar av. Då måste vi hitta sätt att hjälpa den att hitta medlen för att bygga sådana bostäder på ett effektivt sätt.

Jag tackar Amineh Kakabaveh för att hon tog upp frågan om andrahandsuthyrningen. Det är precis ett sådant exempel. Möjligheten att göra ett ökat avdrag på intäkterna från andrahandsuthyrningen gjorde att den fördubblades. När vi skapade möjligheter att ta betalt för vad det faktiskt kostar att ha bostaden ökade utbudet och vi såg att fler bostäder kom ut på marknaden och fler fick en bostad. Det var fler som drabbades av att få en bostad, fy så hemskt!

Det är de som står utanför som vi måste tänka på i första hand. Det är de som inte har en bostad.

Anf. 26 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Jag fick inte svar på min fråga. Kan Ola Johansson be-
rätta för kammaren hur många ungdomar av mer än en halv miljon stu-
denter som efter den så kallade reformen för andrahandsuthyrning har
fått en bostad? Kan du tala om och redovisa det för oss? Det finns natur-
ligtvis inte något svar.

Vad är det för långsiktighet i den bostadspolitik som ni genomfört?
Kan du tala om för oss vad det är för långsiktighet förutom att ni berikar
de mest rika som redan äger en bostad? Kan du tala om för oss vad det är
för hållbarhet i en bostadspolitik som du är så stolt över att en hyresgäst
betalar 2 000 kronor extra hyra?

Vad är det för hållbarhet när halva landet ska tömmas? Där finns
människor som också behöver bostäder. Det gäller till exempel gruvsam-
hällena. Det finns många samhällen där det inte finns en bostad. Det är
din landsbygdspolitik som har raserat totalt, Ola Johansson, sedan du
regerat med regeringen.

Det är dags att vakna lite grann. Det långsiktiga perspektivet är att
politiken tar ansvar. Ni tar inte ansvar utan lämnar ansvaret till mark-
naden. Det finns ingen långsiktighet i det. Ni behöver oppositionen för
att kanske få lite mer insikt i det som ni gör och håller på att göra.

Jag vill ha statistik. Hur många längenheter har ungdomarna fått? Det
vi hör är att överhyran i Stockholms stad är 8 000–10 000 kronor. Det
gäller hela landet. Det är vad du är stolt över. Jag hoppas att jag får svar.

Anf. 27 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Nej, Amineh Kakabaveh kan inte ge något svar på den
frågan, och det kan naturligtvis inte heller jag göra i kvantitet. Men vi har
redan sett rapporter på antalet bostäder som kommit människor till del
sedan andrahandsuthyrningen blev lite friare och lite enklare, och det
kommer nya förslag som kommer att göra det ännu enklare.

Vi gör överenskommelser med bostadsrättsföreningarnas organisat-
ioner som gör att vi kommer att kunna skapa ännu bättre förutsättningar
för att få fram fler bostäder. Det är viktigt. Vi har sett resultatet, och vi
kommer att göra utvärderingar av det. Amineh Kakabaveh kommer gan-
ska snart att få besked om vad det har gett för resultat.

Vad är vi nöjda med i vår politik? Det är att vi har skapat långsiktigt
hållbara förutsättningar för bostadsbyggandet. Amineh Kakabaveh näm-
nde inte en enda gång i sitt anförande någonting om dem som bygger bo-
städerna, de som äger bostäderna och hyr ut bostäderna.

Det är viktigt att vi har goda förutsättningar för företagande. Goda
förutsättningar för företagande är vad som gör att det skapas arbeten och
även bostäder. De är en förutsättning för varandra.

Det är med en sådan politik som vi skapar möjligheter för människor
att bo och kunna själv bestämma över sin boendesituation och sitt fram-
tida boende.

Anf. 28 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och
avslag på motionerna.

”Borta bra, men ett hem är bäst.” Den travesteringen av ett gammalt
uttryck använde vi i Göteborg när jag arbetade bland hemlösa personer

under tio års tid. Det var människor som hade förlorat allt. De hade förlorat inte bara sin bostad utan tryggheten och sin förankring. Det var en intressant tid att möta dessa människor. Det är så viktigt att ha en bostad att det är helt grundläggande för att ha ett fungerande liv.

Det ser ut som att bostadspolitikerna håller på att bli allt hetare, dels för att vi ledamöter är aktiva ute i debatter, dels för att vi har en regering med en bostadsminister i spetsen som verkligen lägger sig vinn om att försöka lösa de bostadspolitiska problem och hinder som vi levt med i decennier.

Vi är alla – det hör jag i debatten i dag – överens om att det byggs för lite i vårt land. Det drabbar olika sektorer, som tillväxt i industrin och ungas möjligheter att skaffa sig ett eget boende.

Den dagsaktuella och relevanta frågan är: Vad gör regeringen för att öka bostadsbyggandet i landet? Det ska jag återkomma till. En lika relevant fråga är: Vad har tidigare regeringar gjort? Den svenska bostadspolitikerna är sedan miljonprogrammets dagar en studie i ryckighet. Sedan 90-talet har vi dessutom byggt hälften av vad grannländerna byggt, och vi ligger under snittet jämfört med OECD-länderna.

Från 90-talets mitt hade vi olika subventioner, och ändå byggde vi bara hälften av vad Danmark och Norge gjorde per capita. Det vi lärt oss av det är att det är bättre med långsiktigt hållbara förutsättningar än kortsiktiga subventioner som riskerar att styras fel och hamna i byggherrarnas fickor. Vänsterpartiet vill successivt öka de statliga subventionerna under kommande år, medan Socialdemokraterna väljer att i sitt alternativ redovisa kostnaden för subventioner endast för 2014. Det har också flera nämnt här.

För mig framstår oppositionens motionsförslag annars som att de i hög grad handlar om sådant som regeringen och även de berörda myndigheterna redan har prioriterat. Det gäller motioner som tar upp fler hyresrätter, bättre bostadsmarknad för äldre, fler bostäder för studenter och åtgärder för att motverka bostadssegregation.

Problemet är ju att det är krångligt och omständligt att bygga i Sverige i dag. Det är dessutom kostsamt för byggföretag att invänta en överklagandeprocess på kanske tio år och dessutom hantera olika regler beroende på var man bygger i landet. Professor Hans Linds rapport *Bostadsbyggandets hinderbana* från 2003 är fortfarande aktuell. Huvudfrågan formulerade Hans Lind så här:

Varför har vi i stället för ökad produktion av bostäder och små prishöjningar fått en situation med små produktionsökningar och kraftiga prishöjningar på nyproducerade bostadshus?

Vi är alla överens om att det behöver göras mer, och svaret på Hans Linds fråga lär vara att det finns grundläggande strukturella problem. Sverige behöver nu renovera såväl grunden som stommen och ytskiktet i bostadspolitikerna.

Därför jobbar regeringen hårt med ett genomgripande reformarbete, som inte sett sin motsvarighet på årtionden. Man lyfter på alla tegelstenar.

Det handlar om ett brett regelpaket som rör statliga regelverk i fråga om bland annat buller och riksintressen. Det är kommunernas planprocesser där de reglerar markanvisning, exploateringsavtal, gatukostnader och andra särkrav. Länsstyrelsernas handläggningstider för överklagan-

den har kortats. Regelverket för andrahandsuthyrning har förbättrats. En ny bostadsförsörjningslag träder i kraft den 1 januari nästa år. En parlamentarisk utredning har tillsatts med uppgift att föreslå förändringar i de regelverk som styr den regionala planeringen. Insatser har gjorts för att etablera nya boendeformer för äldre, som trygghetsbostäder och seniorboenden.

I dag har vi hört berättas att regeringen kommer med en proposition om fler bostäder åt unga och studenter, och den innehåller förslag på vissa avsteg när det gäller tillgänglighet och användbarhet för studentbostäder.

Just studentbostäder är ett område som regeringen sett som en viktig byggkloss. En alldeles färsk nyhet, en positiv sådan, är att Lunds universitet, Lunds kommun och ett byggbolag nu går samman i en gemensam satsning som ska resultera i att 1 000 nya studentbostäder står klara under 2017. Mark för detta kommer att upplåtas, och målet är att helt bygga bort studentbostadsbristen i Lund till 2020. Någon efterlyste positiva inslag, och detta är ett sådant.

Herr talman! Jag vill gärna nämna att regeringen i augusti i år gav Boverket i uppdrag att ta fram förslag i syfte att förbättra förutsättningarna för hushåll och individer med svaga förutsättningar.

Då kommer vi in på ett för mig och Kristdemokraterna viktigt område. Jag är medveten om att hemlöshetsfrågan i hög grad ligger på socialutskottet, men jag vill ändå beröra den lite grann. Jag är glad att regeringens hemlöshetssamordnare Michael Anefur reser runt i landets kommuner och lyfter fram den här viktiga frågan. Vi har ett stort antal hemlösa i Sverige, och det är en viktig kommunal fråga, som också får stöd av länsstyrelsen.

Nina Lundström tog upp Jan Lindholms motion C468, och jag står helt bakom det som Nina uttalade. Det är en fråga om *social housing*, så som jag tolkar utskottets text i betänkandet. Jag kan inte utläsa annat än att Miljöpartiet förordar *social housing* och därmed en ökad boendesegregation mellan människor i vårt land. Jan har svarat på det, men jag tycker att det är ganska förvånande att det kommer upp.

Bostäder för socialt utsatta, där de fattiga och de som inte kan ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden ska konserveras i ett visst område – det är inget samhälle som jag, vi kristdemokrater eller Alliansen vill ha. Vi vill inte ha en ökad segregation eller bostäder som låser in och stigmatiserar människor. Det är ett långvarigt arbete som har gjorts i Sverige för att ge människor lika möjligheter att göra en bostadsresa. Låt oss behålla den, som Nina uttryckte det, svenska modellen.

Herr talman! Den kristdemokratiska bostadspolitiken vilar på ett antal hörnstenar.

1. Det är det sociala hänsynstagandet.
2. Det är en strävan att skapa en marknad med sunda spelregler.
3. Det är förvaltarskapstanken, att det vi bygger i dag och i morgon ska stå i 50–100 år framöver. I detta ryms miljöaspekter, arkitektur och stadsplanering. Utmaningen är att klara hållbarhetsbegreppets tre dimensioner samtidigt: social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

För Kristdemokraterna och alliansregeringen är långsiktiga spelregler en ledstjärna. Vi arbetar målmedvetet för att angripa hindren på bostadsbyggandets hinderbana. Givetvis måste byggandet också kopplas samman med en fungerande infrastruktur.

Herr talman! Till sist ska jag säga några ord om konsumentvägledning. Det är mycket glädjande att regeringen för 2014 har anslagit pengar till Konsumentverket för dels en konsumentupplysningstjänst per telefon, dels en webbaserad informationstjänst. Det är sådant som tas upp i motioner, där det finns sådana önskemål.

Det är klart att det varierar bland våra 290 kommuner. En orsak är att det är ett frivilligt åtagande. I 267 av landets kommuner finns det en sådan här konsumentvägledning. Det händer att det blir en ganska låg intensitet i vissa kommuner. Många medborgare känner heller inte till att det finns en konsumentvägledning.

I dag ställs konsumenter inför mer och mer komplicerade val i samhället samtidigt som hushållens konsumtion bara ökar och ökar. Förutom att välja elleverantör, pensionssparande och teleoperatör har man möjlighet att handla över gränser, utnyttja konkurrens och handla på internet. Det är mycket att sätta sig in i, mycket man ska kunna och vara förberedd på.

Efter att vi fått rapporter om en 62-procentig ökning av obetalda snabbblån hos Kronofogden under 2012 och om att svenskarna blir alltmer skuldsatta är konsumentvägledning viktigare än någonsin, särskilt med tanke på att konsumentvägledning i grund och botten är en rättvisefråga. Alla ska ha lika förutsättningar var i landet de än bor. Men omkring en halv miljon invånare saknar i dag konsumentvägledning. Därför är regeringens satsning mycket välkommen.

Jag skulle vilja lyfta fram min hemkommun som ett exempel på hur bra det kan fungera. I Konsumentverkets statistik över 224 kommuner hamnar Uddevalla i topp i landet vad gäller kommunernas förebyggande information om konsumentfrågor till ungdomar.

Uddevallas konsumentvägledning, som jag naturligtvis har träffat, är ett ljus i decembermörkret. Konsumentvägledarna i Uddevalla lägger 50 procent av sin tid på det förebyggande informationsarbetet i bland annat gymnasieskolan, att jämföra med 22 procent i riket. Det har fått tydliga effekter när det gäller att förhindra att ungdomar hamnar i skuldfällan. Det är viktigt inte minst i dessa tider, då pressen ökar att köpa julklappar till de närmaste.

(Applåder)

Anf. 29 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Det här med att man bara får en replik per anförande är lite bökit, tycker jag.

Roland Utbult tog upp och talade inledningsvis rätt mycket om långsiktigt hållbara villkor för byggande. Min fråga med anledning av det är hur man definierar långsiktigt hållbara villkor.

Jag är förvånad över att man inte från regeringens sida bjuder in till samtal med andra partier. Hur kan man påstå att någonting är hållbart om man bygger politiken på att oppositionen inte är överens? Det är en fråga.

Jag tycker att det var väldigt bra att Roland Utbult tog upp hemlöshetsproblematiken. Under de år jag har suttit i riksdagen har hemlösheten

spritt sig långt utanför storstäderna. Jag läste en rapport i förra veckan som visar att det som tidigare bara var tiotals hemlösa personer i mina kommuner i Dalarna nu har blivit en bra bit över 500 hemlösa personer.

Nu vill jag inte beskylla regeringen för att hemlösheten har ökat så oerhört under de här åren, men jag tycker att det verkligen visar hur viktig min motion om *social housing* är.

Att regeringen inte vill erkänna att vi har *social housing* i Sverige är ett problem, men *social housing* ser olika ut. I USA till exempel sker det genom att fastighetsägarna får tidsbestämda räntesubventioner. I Danmark gör man det genom att ålägga fastighetsägarna att de för att få bygglov måste avsätta en lägenhet eller två – en viss procentandel – till den här typen av verksamhet.

Den modell som vi förespråkar har vi hämtat från Finland och kallas för Y-stiftelser. De skapar tillsammans med arbetsmarknadens parter insprängda lägenheter för att komma ifrån problemet med stigmatisering och att skapa särskilda områden.

Social housing kan se väldigt olika ut, och vi tycker att det är synd att inte regeringen erkänner att det här är något vi måste arbeta med.

Anf. 30 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! När det gäller den långsiktiga hållbarheten är, som jag sade, social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet grundläggande för Kristdemokraterna. Jag tror att man kan se i regeringens arbete hur det tar sig uttryck på olika sätt.

År 2005 räknade Socialstyrelsen till 17 000 hemlösa i Sverige. För ett eller två år sedan räknade man igen – jag tror att de då var 36 000 eller något liknande. Då räknar man i och för sig in alla som bor hemma och har haft kontakt med socialtjänst, så det blir en väldig ökning. Man räknade inte in alla dessa 2005, utan det är nya kategorier som kommer in.

Jag måste säga, Jan Lindholm, att jag har svårt att ta in Miljöpartiets och din motion och förslaget om *social housing* som du lyfter fram. Utskottet har faktiskt avvisat det där, och det finns naturligtvis skäl till det.

Vi vill ha den svenska modellen. Vi vill inte ha ett systemskifte, som Nina Lundström sade, utan vi vill att människor ska kunna göra en bostadsresa. Alla ska ha den möjligheten. Alla ska ha samma förutsättningar.

Det finns en inlåsningsseffekt och en stigmatisering i *social housing*. Så tolkar jag ditt förslag, så du måste nog utveckla det om jag på något sätt ska kunna gå på och förstå din linje.

Anf. 31 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag tyckte inte att jag fick något svar på någon av mina frågor. Hela den här mandatperioden, eftersom det blev som det blev efter valet 2010, har jag undrat över varför man inte är intresserad av att försöka skapa långsiktigt hållbara villkor – på många politikområden, men framför allt på dem som vi arbetar med i civilutskottet.

Varför, eftersom branschen enträget vädjar om långsiktiga villkor, försöker man inte med trevare till något parti utanför alliansgruppen? Det är ju genom att hitta en part vi historiskt i Sverige har skapat långsiktiga villkor, till exempel för energipolitiken där Socialdemokraterna och Centerpartiet under mer än 30 år har haft en blocköverskridande överens-

kommelse. Åtminstone i min begreppsvärld är det vad som menas med långsiktighet.

Åter till frågan om *social housing*. Jag förstår att ni i Alliansen inte vågar prata om det eftersom det är den problematik som uppstår när ni lämnar över bostadspolitiken till marknadskrafterna. Om ni inte har någon beredskap eller några idéer om hur staten ska ta ansvar för den uppkomna situationen med allt fler människor som är utan bostäder, menar ni då att det är kommunerna som ska ta ett ökat ansvar på det sätt de gör i dag? Kommunerna gör ju redan det, och det är det jag menar med att vi redan har omfattande *social housing* i Sverige. Eller har ni någon annan idé? Är det någon annan part i samhället som ska ta ansvaret? Vad jag kan se har ni inte någon ambition att göra det på statlig nivå.

Anf. 32 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Om jag får ta det sista först: När det gäller *social housing* är det ju så att regeringen från den 1 januari nästa år sätter ett större tryck på kommunerna när det gäller bostadsförsörjningsansvaret. De ska ha en tydlig plan. Det är inte alla kommuner som har skött det. Jag menar att det är en viktig del i detta.

Sedan är det ju så, som också har sagts tidigare, att det finns socialtjänst. För dem som är mest utsatta finns det möjlighet till social förtur.

Du får ursäkta mig, Jan Lindholm, men jag kan inte se någon anledning att förändra den svenska modellen. Det får vi ta ett samtal om utanför det här, för du måste förklara bättre vad du menar med den modellen.

Det är tydligen Miljöpartiet som ensamt driver det här. Jag är mycket förvånad, det måste jag säga, över att ni funderar i de här banorna. Utifrån mina utgångspunkter handlar det om ökad segregation av människor.

När det gäller långsiktigheten tycker jag att regeringen arbetar långsiktigt. Jag var på länsstyrelsen i Göteborg, och de beskrev att de har tagit del av regeringens olika förslag. Det handlar bland annat om bostadsförsörjningslagen, som jag nämnde, alltså att man sätter ökat tryck på kommunerna när det gäller planering.

Jag har nämnt ett antal åtgärder som kommunen gör med nya regelpaket för statliga regelverk. Det handlar om planprocesserna, om en parlamentarisk utredning som ska titta på regional planering och så vidare. Jag tror att man ska inlemma allt i det. Då blir resultatet en god linje.

Anf. 33 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Många har beskrivit bostadsbristen i målande ordalag. Bostadsbristen har också många ansikten. Det är den hemlöse, som Roland Utbult tog upp, som har svårt att hitta en bostad över huvud taget. Det är den som kanske efter en svår skilsmässa snabbt behöver ha en bostad för sig och kanske också för barnen. Det handlar också om den högutbildade som har fått ett jobb i en storstad och snabbt behöver hitta en bostad. Det handlar också om den unge som ska ha en bostad för sina studier, sitt jobb eller bara för att få komma hemifrån och känna att man nu är vuxen och har ett eget hem.

Därför måste också bostadspolitiken möta bostadsbristens alla olika uttryck och ansikten. Det krävs därför också en bred reformagenda för det.

Jag kommer direkt från regeringssammanträdet, där vi nu på morgonen har fattat beslut om propositionen *Fler bostäder åt unga och studenter*. Propositionen innehåller förslag för att göra det enklare och billigare att bygga ungdoms- och studentbostäder. Vid sidan av lagförslagen i propositionen förenklar också Boverket sina byggregler. Därmed kommer vi att göra det möjligt att bygga studentbostäder till uppemot 25 procents lägre kostnad, på fler platser än i dag och mer flexibelt.

Detta är bara ett exempel på hur regeringen steg för steg angriper problemen som försvårar, fördyrar och i vissa fall förhindrar bostadsbyggande. Jag vill påstå att vi har den största reformagendan på årtionden i Sverige. Vi renoverar och bygger nytt.

I början av mandatperioden träffade vi företrädare för bygg- och fastighetsbranschen. Vi samtalade med hyresgästföreningar, kommuner och länsstyrelser. Vi frågade var problemen finns och vad det är som är orsaken till att Sverige långsiktigt bygger så mycket mindre än alla jämförbara länder.

Svaren kom: Statens bullerhantering gör det svårt att bygga i lägen där folk allra helst vill bo. Det är svårt att förtäta och bygga i kollektivtrafikhärlägen, sade man. Okej, sade vi, då tar vi tag i det och ser över de regelverk som förhindrar och försvårar. En annan sade: Kommunernas särkrav fördyrar byggandet. Okej, då tittar vi på det också.

Överklagandetiderna hos länsstyrelserna och mark- och miljödomstolarna tar för långt tid, sade en tredje. Okej, då ger vi mer pengar och tydliga mål till länsstyrelserna och mark- och miljödomstolarna för att förkorta handläggningstiderna.

Det är för många instanser att överklaga till, sade någon. Då ser vi över hela systemet för överklagande. Har vi för många steg? Är det för lätt att överklaga? Är det så att vissa argument tuggas om i alltför många omgångar?

Någon säger också att reglerna för att bygga studentbostäder är för rigida och leder till höga byggkostnader och därmed höga hyror. Därmed är det inte möjligt att lösa studenternas bostadsbehov.

Så har det gått till på område efter område där vi nu ser över bostadspolitiken på bred front. Vi har redan slopat fastighetsavgiften de 15 första åren. Vi har sänkt det totala skattetrycket på boendet med många miljarder kronor. Vi kortar handläggningstiderna på länsstyrelserna. Vi har reformerat andrahandsuthyrningsreglerna. Vi har reformerat hyressättningssystemet och tydliggjort regelverket för de kommunala bostadsföretagen. Vi har förbättrat de statliga kreditgarantierna. Vi har alldeles nyss skärpt bostadsförsörjningslagen, och vi har höjt bostadsbidragen i ett par olika omgångar både för barnfamiljer och för pensionärer.

Under de kommande månaderna kommer riksdagen att behandla flera förslag för att fortsätta reformpolitiken – allt för att göra vägen mellan idé och byggande kortare, rakare och mer förutsägbar.

Men vad hör vi då från vänstersidan, från oppositionen? Ja, inte är det mycket till konkreta åtgärder. Det är mycket allmänt prat om det som vi är överens om, men ingen djupgående analys av vad som är problemen

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

och framför allt inga konkreta åtgärder. I stället anklagas regeringen för att utreda för mycket.

Det behövs en aktiv bostadspolitik, säger Socialdemokraterna och Veronica Palm. Då hade man ju förväntat sig en tydlig reformagenda från Socialdemokraternas sida, men icke. Med tanke på det understundom höga tonläget från Socialdemokraterna skulle man vänta sig att Socialdemokraterna hade något mer i bakfickan än vad man kan se i motioner och programförslag – något nytt, något eget alternativ till regeringens omfattande agenda. Men läser man Socialdemokraternas skuggbudget hittar man bara allmänt prat och god vilja men lite av konkretion och ingen tydlig reformpolitik utom på ett område: De gamla subventionerna har plockats upp ur gömmorna.

1 miljard av skattebetalarnas pengar ska ges till byggbolagen. Från LO, SSU och Vänsterpartiet ropas det på ännu fler miljarder. Man vill ge uppemot 15 miljarder i olika typer av stöd.

Herr talman! Häromdagen pratade jag med en byggföretagare som undrade vad som händer efter valet om vänsterpartierna vinner. Kommer subventionerna tillbaka då? Han funderade på om han skulle vänta med att börja bygga det han ändå tänkte bygga. Det är precis vad som åstadkoms med en subventionspolitik.

För det första går pengarna i hög grad till projekt som ändå skulle ha byggts. Med andra ord går pengarna rakt ned i byggherrarnas fickor.

För det andra: Har man påbörjat ett införande av subventioner händer ingenting, utan alla avvaktar tills det hela är klart och subventionerna finns på plats.

Om vänstern vinner valet och återinför subventioner ska regelverket beredas i Regeringskansliet. Om det är samma regelverk som tidigare går det kanske lite fortare, men ska det utredas igen tar det tid. Även om det sker med expressfart och man tänjer på de beredningskrav som finns i vår grundlag ska subventionerna ändå beslutas i riksdagen. Sedan ska de skickas till EU för notifiering. Så fungerar regelverket. Den processen tar ungefär sex månader eller kanske till och med längre.

Vad vännerna på vänsterkanten kommer att åstadkomma är alltså ett stopp på byggandet av hyresrätter i ett halvår eller kanske uppemot ett år. Varför skulle man sätta spaden i jorden nu om man vet att det väntar subventioner runt hörnet? Så fungerar företagare självklart.

Herr talman! Vad svenskt byggande behöver är långsiktiga spelregler och minskat regelkrångel, inte en mäktig stoppkloss som oppositionen förespråkar.

Det förvånar mig att Socialdemokraterna genom att säga nej till den högre brytpunkten för statlig skatt vill förneka en miljon löntagare sänkt skatt. I stället vill de använda en del av pengarna till att strö miljarder över byggindustrin.

Men jag kan berätta för vännerna i oppositionen att byggföretagen klarar sig väl utan subventioner, och de vill inte ha subventioner. De fyra stora svenska byggbolagen omsatte 2012 tillsammans ca 250 miljarder kronor. Deras sammanlagda vinst samma år uppgick till ungefär 8 miljarder kronor. Är det dessa fattiglappar som Vänsterpartiet vill ge subventioner och stöd med skattepengar?

Herr talman! Vi ser nu bostadsbyggandet ökar. Under årets tre första kvartal har byggandet av nya bostäder ökat med mer än 30 procent,

enligt SCB. I augusti i år ökade byggandet med 80 procent, enligt Sveriges Byggindustris byggbarometer. Boverket har också kommit med olika rapporter som tyder på ökat byggande både i år och kommande år. Samtidigt har byggandet i flera andra länder rasat, länder där man haft en bostadsbubbla som spruckit.

Det är för tidigt att ropa hej, och självklart är det långt kvar till de nivåer som vi behöver, men Sverige är trots allt på rätt väg. Grunden är stabila statsfinanser och långsiktiga spelregler.

För att få upp bostadsbyggandet på en nivå som bättre motsvarar efterfrågan är nämligen långsiktigheten A och O. Det som gäller i dag måste branschen också kunna vara säker på gäller i morgon.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet aspirerar samtliga på regeringsmakten efter valet. Det är ännu höljt i dunkel hur regeringsalternativet ser ut. Vilka ska Socialdemokraterna i så fall bilda regering med? De verkar själva inte riktigt veta. Och vilken bostadspolitik kommer då att formas? Det vet vi inte heller.

Blir det subventioner, som två av tre vänsterpartier vill? Blir det 1 miljard, eller blir det uppemot 15 miljarder? Hur ställer ni er till de reformer som regeringen bereder just nu? Jag tycker att det vore bra om Socialdemokraterna kunde ge klart besked.

Vilken typ av subventioner vill ni införa, och vilket regelverk vill ni införa? Hur ser tidsplanen ut? Hur kommer ni att hantera det faktum att sådana här stöd måste notifieras av EU? Och vad blir konsekvensen om byggbranschen börjar tveka och stoppar allt byggande av hyreslägenheter i avvaktan på subventionerna?

Herr talman! Frågorna är många, men tyvärr är svaren få.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ola Johansson (C).

Anf. 34 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Statsrådet Stefan Attefall! Det låter på statsrådets inlägg som om de skattesubventioner eller ränteavdrag och bidrag som har getts till privata sektorn inte är skattebetalarnas pengar. Stefan Attefall! Du och regeringen har betalat mer än 40 miljarder kronor till den privata sektorn. Är det inte skattebetalarnas pengar?

Varför höjer du rösten här i kammaren när vi i Vänsterpartiet och i de rödgröna vill ha skattesubventioner för att bygga hyresrätter? 40 miljarder betalas till den privata sektorn i räntebidrag och avdrag. Vems pengar är det, förresten? Om det inte är våra, om det inte är det svenska folkets, vems pengar är det? Förklara för mig!

Så fort vi föreslår något kommer EU-regeln att gälla. Vad händer med den nationella suveräniteten? Vad händer med vår egen kammare och riksdag? Är det inte vi som bestämmer över detta? Vad är det för påhitt så fort det gäller att ta ansvar för politiken? Jag undrar verkligen. Hur svarar statsrådet Stefan Attefall på de frågorna?

Anf. 35 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Ja, alla pengar är skattebetalarnas pengar. När vi säger till barnfamiljen som köper sitt första hus att man får dra av en del av räntekostnaden är det klart att det är en mindre skatt som barnfamiljen

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

behöver betala in till staten. Det tycker jag känns ganska rimligt. Det är samma sak om jag bygger ett mindre hyreshus. Då kan jag också göra ränteavdrag. Är jag företagare och har den skatteformen betalar jag skatt när jag gör vinst. Så fungerar reglerna.

Problemet när man använder subventioner är att man riktar dem till olika byggbolag. Då uppstår problemet att byggare som ändå tänkte bygga kan casha in lite extra pengar. Det innebär också att byggföretag tyvärr fungerar som de alltid har gjort, det vill säga de jagar efter de lätta pengarna – subventionen – i stället för att lägga energi på att utveckla sin produkt. Vad som händer med Amineh Kakabavehs och Vänsterpartiets förslag är att pengarna som skattebetalarna – undersköterskor, sjuksköterskor, lärare och byggnadsarbetare – har betalat in går till byggbolagen, antingen till ett ineffektivt utnyttjande eller till högre vinster.

Jag förstår inte varför Vänsterpartiet vill ge mer pengar till den typen av aktörer, som har det ganska gott ställt, i stället för att satsa pengarna på att antingen sänka skatten för vanliga löntagare eller på att åtminstone åstadkomma verkliga förändringar.

Det är detta som är effekten. Titta på historien! Vi har haft olika subventionssystem tidigare. Ändå har vi byggt hälften av vad norrmän, finnar och danskar har gjort, och byggföretagen har gått ordentligt med plus i resultatet. Det blir effekten av politiken. Det är att kasta pengarna i sjön, i bästa fall. I värsta fall åker de rakt ned i byggherrarnas fickor.

Anf. 36 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Statsrådet! Jag tror att vi är överens om att pengarna inte ska gå till någons ficka. De ska berika den generella välfärden, som bostadspolitikerna är en del av. Det är det vi strävar efter. Vi har också lagt fram tydligt och klart att det ska finnas ett produktionskostnadstak för vår insats eller investeringsstöd till nyproduktion.

Någon måste ta ansvar. Om vi har 40 miljarder till den privata sektorn måste vi också se till att fler bostäder byggs. Jag, Stefan Attefall och hela kammaren vet att vi varje dag får information om till exempel att kvinnor inte får plats på kvinnojourer. Eftersom det inte finns något boende får de gå tillbaka till en man som misshandlar dem. Vi vet att det finns baracker för studenter. Vi vet att det finns en stor segregation i det svenska samhället. Det är jättegeneröst och jättebra att Sverige ska ta emot fler människor från andra delar av världen, men vi måste också ge dem ett värdigt liv. Vi kan inte ha den trångboddhet som gäller och den här bostadssegregationen. Detta är totalt frånvarande i Sveriges kammare. Det här måste vi ta ansvar för, Stefan Attefall. Därför vill vi bygga för de unga, för studenterna och för de här kvinnorna.

Sverige är världens mest jämställda land i talet, men i praktiken skickar vi tillbaka kvinnor till en man som misshandlar. Människor kan inte skiljas eftersom det inte finns bostäder. Det är stora samhällsproblem. Vi vill ta ansvar från Vänsterns sida. Vad säger Stefan Attefall om detta?

Det är jättebra att det kommer en proposition om ungdomar. Men frågan är om de kommer att få lägre standard för att de är studenter. Eller hur kommer det att vara i denna proposition?

Anf. 37 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Jag förringar inte det engagemang och den goda vilja som Amineh Kakabaveh har. Det är metoden som jag kritiserar, metoden med subventioner till byggföretag för att de ska bygga på ett visst sätt. Den fungerar inte. Vår historiska erfarenhet visar detta. Vi har haft tre olika sådana system, och ändå har vi byggt hälften av vad norrmän, finnar och danskar har gjort, hälften av OECD-genomsnittet. Det finns inget historiskt belägg för att den här typen av system fungerar.

Ska man sedan införa sådana system måste man enligt de regelverk vi deltar i notifiera detta i EU-kommissionen, få ett okej om att det inte är otillåtet statsstöd. Den processen tar ett antal månader. Under tiden kommer alla att avvakta. Vad händer med det här? Därmed kommer det att bli stopp på hyresrättsbyggandet.

Amineh Kakabaveh menar väl. Men detta kommer att leda till att det byggs färre hyresrätter och att det blir mer vinster hos byggföretagen, tvärt emot den politik hon önskar. Jag beklagar, men det blir effekten av hennes politik.

Anf. 38 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Ministern pratade en del om långsiktiga villkor. Eftersom jag inte fick något svar på frågorna från övriga ledamöter ställer jag dem igen.

Jag är förvånad över att man under en hel mandatperiod som minoritetsregering inte har försökt att förankra sina förslag, till exempel dem som ni har tagit beslut om i regeringen i dag. Varför har ni inte gjort några försök att förankra dem, så att ni kan försäkra er om att de passerar i hyfsat skick genom riksdagen? Jag tycker att det är märkligt. Jag förstår inte det.

Sedan vill jag upplysa ministern om något när det gäller höjningen av brytpunkten, som nu inte blev av. Det är inte alls så att de pengarna ska användas till det som ministern påstod. Ministern kunde ha lyssnat på intervjuerna med de ekonomisk-politiska talespersonerna för oppositionspartierna efter att beslutet hade tagits. Det var tydligt att pengarna i första hand ska gå till utbildningssektorn.

Jag vill också ha en kommentar från ministern när det gäller den oro som finns i princip i hela landet över det förslag som regeringen i budgeten på utgiftsområde 18 lägger när det gäller ett centralt konsumentrådgivningskontor hos Konsumentverket, var det nu ska placeras. Det finns en oro över att det kommer att innebära att trängda kommunalråd runt om i landet, framför allt i små kommuner som kanske bara har en halv tjänst för konsumentrådgivning, kommer att dra in den tjänsten och i stället hänvisa till den centrala verksamheten. Det är många väldigt oroliga för.

Ministern kan inte ha undgått att uppmärksamma att det är någonting som man verkligen är orolig för. Hur resonerar ni kring den signalen?

Anf. 39 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Eftersom konsumentpolitiken ligger på statsrådet Birgitta Ohlssons sida tycker jag att Jan Lindholm ska ställa de frågorna till henne, exempelvis i en interpellationsdebatt. Jag ska inte diskutera andra statsråds ansvarsområden.

Låt mig gå tillbaka till diskussionen om subventioner.

Jan Lindholm säger att pengarna från den uteblivna skattesänkningen inte ska gå till subventioner. Det är Miljöpartiets uppfattning eftersom Miljöpartiet inte vill ha tillbaka subventionerna. Det är bra. Men om det skulle bli en vänstermajoritet i kammaren efter valet eller en regering ledd av Socialdemokraterna med stöd eller medverkan av Miljöpartiet, kan jag lita på att Jan Lindholm och Miljöpartiet kommer att göra allt för att stoppa subventionerna? Kan Jan Lindholm säga att Miljöpartiet verkligen kommer att se till att det inte blir några subventioner, att vi inte kommer att återgå till den typ av ryckighet i politiken som subventions-systemen innebär? Kan jag få ett klart besked? Det vore intressant för kammaren och alla andra som följer debatten att veta att man kan lita på Miljöpartiet i frågan.

Anf. 40 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Om ministern hade följt debatten hade ministern hört att även Socialdemokraternas utbildningspolitiska talesperson Ibrahim Baylan var mycket tydlig med att de 3 miljarder som vi räddade i går ska gå till utbildning.

Ministern försöker inte ens svara på min fråga om långsiktiga villkor. Det gör mig bekymrad. Det är en systemfråga. Vi har en lång historik i landet av att minoritetsregeringar gjort aktiva försök att förankra sina förslag i riksdagen. Det här är allvarligt. Det är som om den här regeringen försöker låtsas som att riksdagen inte existerar. Riksdagen är ändå överordnad regeringen. Man borde vara lite ödmjuk inför det förhållandet.

Om alliansregeringen skulle bestämma sig för subventioner skulle det förmodligen bli som ministern säger. Då skulle ni inte stoppa subventionerna. Om det kommer en faktura från Skanska på 50 miljoner skulle ni väl ge dem några till.

Men det är inte så vi resonerar om att använda skattemedel. Miljöpartiet har lagt fram ett förslag, som ministern kanske inte känner till. Vi vill utvidga ROT-systemet till att även gälla hyresfastigheter. Vi menar att det inte på något sätt ska förändra prisbilden för den tjänst som en fastighetsägare upphandlar. Självklart ska det vara samma press där. Vi är övertygade om att den offentliga sektorn – det finns historik – är en duktig upphandlare.

Jag vill poängtera att det som byggs i dag byggs med hjälp av subventioner, även om ministern inte vill erkänna det.

Anf. 41 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Jag noterar att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet vill ha subventioner till nyproduktion, och Miljöpartiet vill ha subventioner till ROT. Partierna vill inte samma sak. Det innebär att vi måste avvakta ett gemensamt besked.

Jan Lindholm undvek mycket tydligt att svara på frågan om han kommer att stoppa alla försök att införa subvention av nyproduktion, som hans parti är emot. Den frågan gled han undan genom att tala om subventioner av ombyggnationer, som Socialdemokraterna inte vill ha. Där emot har Vänsterpartiet något liknande förslag.

Det är intressant. Totalt sett ska detta gå ihop statsbudgetmässigt, och det ska vara system som fungerar i praktiken. När systemen ska införas ska de notifieras, och det skapar problem.

Jan Lindholms parti och övriga partier som aspirerar på att få bilda regering har ingen gemensam politik och inte heller några tydliga besked att ge. Det är oerhört olyckligt. Det innebär att det kommer att bli ett stort vakuum om olyckan skulle vara framme och det blir en annan majoritet i kammaren.

Långsiktigheten handlar om att vi inte håller på med subventioner utan att vi lägger grunden för ett regelverk som främjar att byggföretagen känner till spelregler och kan investera långsiktigt.

Låt mig ge ett exempel. En företrädare för ett byggföretag som nu bygger ett av Sabos Kombohus, ett koncepthus som byggs för 21 procent lägre kostnad, säger att de började utveckla de billigare husen när de insåg att subventionernas tid var förbi. Då jobbade de för att bygga smartare så att de kunde pressa kostnaderna. Den utvecklingen stannar av om vi återigen börjar med subventioner.

Jag hade hoppats att jag kunde få Miljöpartiet med mig i kampen mot subventioner, men det verkar som att Miljöpartiet svävar på målet. Jag beklagar det.

Anf. 42 VERONICA PALM (S) replik:

Herr talman! Det är svårt att inte bli lite fnissig när statsrådet använder nästan hela sin talartid till att tala om inte bara vad som blev fel under Socialdemokraternas tid med Göran Persson utan också till att tala om att socialdemokrater i opposition skadar bostadsproduktionen. Oj, oj, oj, säger jag! Jag förstår att det är tufft. Jag förstår att det inte är så roligt att efter två mandatperioder titta ut över landet och se att det har blivit sämre.

Jag kan dessutom lugna statsrådet och övriga ledamöter i kammaren med att en socialdemokratiskt ledd regering kommer att kunna ta ansvar för Sverige. Socialdemokratiska minoritetsregeringar har regerat det här landet tidigare. Det har gått alldeles utmärkt. Genom att söka brett stöd i kammaren hos olika partier över blockgränser har vi klarat av att leda landet framgångsrikt. Det behöver ni inte oroa er för.

Det är alldeles tydligt att även om det nu finns en minoritetsregering är det på bostadsområdet klart att det finns en majoritet i riksdagens kammare. Det är tre oppositionspartier som begär replik och fem partier som stöder regeringen.

Låt oss lämna frågan därhän.

Jag vill också påminna statsrådet om att det är jag som begär replik. Det är jag som ställer frågorna, och jag önskar att statsrådet svarar på dem. Vi har ägnat övriga tiden åt att diskutera den socialdemokratiska politiken.

Min fråga är enkel. Det har gått sju år sedan vi bytte regering, snart åtta. Statsrådet säger att han vill fortsätta på den inslagna vägen med långsiktiga stabila spelregler. Det skulle vara bra med lite ärlighet. Min ärliga fråga som jag önskar ett ärligt svar på är följande: Är statsrådet nöjd, och har statsrådet kommit så långt som man kan förvänta sig av åtta års regeringsinnehav?

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 43 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Nej, jag är inte nöjd eftersom jag är mitt uppe i ett reformarbete. Jag kommer inte ens att vara nöjd på valdagen eftersom vi har mycket kvar att göra, och därför behöver vi en mandatperiod till på oss för att fortsätta reformarbetet att skapa goda förutsättningar för ett långsiktigt mer omfattande bostadsbyggande i Sverige.

Jag är inte heller rädd för Socialdemokraterna i opposition. Däremot är jag rädd för Socialdemokraterna i regeringsställning. Jag är också orolig för att den socialdemokrati som eventuellt skulle ta över är en socialdemokrati utan regeringserfarenhet. Det är en socialdemokrati som består av många som aldrig har suttit i regering förut. Det är därför jag undrar om ni har tänkt igenom hur era förslag fungerar i praktiken, i verkligheten. I regeringsställning måste man snabbt ha genomförbara förslag om man vill få saker och ting gjorda. Om man ska genomföra en subvention måste man ha ett regelverk som ska beredas, remitteras och EU-notifieras. Den osäkerhet det skapar är jag orolig för. Och jag är orolig för att Veronica Palm och socialdemokratin inte har tänkt igenom detta ordentligt.

Detta gör mig orolig. Ni har här visat på en ihållighet i hur ni tänker igenom er politik och om vilka problem Sverige kan hamna i om olyckan skulle vara framme.

Vi måste fortsätta reformpolitiken. Jag tror att vi är på rätt väg, men det är mycket jobb kvar. Det som jag har lärt mig under åren är att när man ska förändra regelverken måste man in i detaljerna, utreda, bereda, remittera och sedan lägga fram förslag för riksdagen. Jag hoppas att vi kommer att få en bred uppslutning när de konkreta förslagen läggs fram till våren om till exempel bostadsförsörjningslagstiftningen. Jag tror att alla vill medverka till att lösa frågor om bullerhantering och andra frågor. Men förslagen måste tas från idé till konkreta lagförslag. Den erfarenheten behöver även Socialdemokraterna lära sig.

Anf. 44 VERONICA PALM (S) replik:

Herr talman! Det är ungefär där som problemen ligger. 23 sekunder ägnade statsrådet åt att svara på frågan innan han gick in på att diskutera huruvida jag skulle ha mindre regeringserfarenhet än vad statsrådet hade när han trädde in i Regeringskansliet. Jag tror att det socialdemokratiska partiet har en del erfarenhet som kan vara till nytta för landet.

Det var inte de frågorna jag ville diskutera. Jag vill diskutera det faktum att man i sju år har gjort ingenting – ja, lite andrahandsuthyrning, lite försämringar av planprocessen och lite höjda hyror och nu på slutet frigebodar som lösning på bostadsbristen för ungdomar.

Men det som regeringen och statsrådet säger är att det nu börjar att ”ticka ut”. Man har ”filurat” i sju år, så nu tänker man lägga fram lagförslag. Ja, det var väl på tiden.

Man föreslår någonting som man kallar för ökat bostadsbyggande för unga och studenter. Förslaget innehåller ett undantag för hisskraven. Det är jättebra, men det kommer inte att lösa ungdomsbostadsbristen.

Man föreslår ökat regionalt ansvar för att de små blå kranskommunerna runt Stockholm inte bygger av politiska skäl. Det låter jättebra, men det innebär att de ska skämmas lite och tala om varför de inte bygger – inga tänder i det förslaget.

Det är inte första gången som jag hör statsrådet säga att man ska fortsätta att utreda buller. Men ni kommer ju inte vidare.

Det finns en utredning som föreslår att fastighetsskatten ska tas bort för att öka produktionen. Det finns ju en skattebefrielse som gäller i 15 år. Efter 15 år kan detta ge en hundralapp per lägenhet i sänkta kostnader. Det ökar inte produktionen.

Nu säger man att man ska höja de nationella kraven så att det blir lönsamt att bygga i hela landet, men ni kommer ju inte framåt. Det är det som är huvudproblemet.

Anf. 45 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Jag vet hur mycket Socialdemokraterna åstadkom under sin mandatperiod innan vi tog över 2006. Jag vill återigen läsa upp vad jag sade i mitt anförande. Veronica Palm kanske råkade somna till då.

Förutom att vi har hanterat finanskrisen under den förra mandatperioden – vilket krävde mycket energi men också en del åtgärder för att stödja byggandet under den tiden – har vi slopat fastighetsavgiften under de första 15 åren. Vi har sänkt det totala skattetrycket på boendet med många miljarder. Handläggningstiderna på länsstyrelsen har blivit kortare. Vi har förändrat andrahandsuthyrningsreglerna. Vi har reformerat hyressättningssystemet. Vi har tydliggjort regelverket för kommunala bostadsföretag. Vi har förbättrat de statliga kreditgarantierna. Vi har skärpt bostadsförsörjningslagen. Vi har höjt bostadsbidragen i flera steg – för att nämna några saker. Det har redan gjorts.

Nu kommer det också en proposition som innebär en del lagförändringar som ska bidra till att underlätta byggandet av små lägenheter. Parallellt med detta pågår ett arbete inom Boverket som sammantaget innebär att vi gör det mycket enklare och billigare att bygga smålägenheter, och det kommer också ytterligare förslag.

Om man summerar mandatperioden tror jag att Veronica Palm får allt svårare att anklaga oss för att bara utreda. Men man måste utreda först innan man kan lägga fram förslag till riksdagen.

Anf. 46 CARINA OHLSSON (S):

Herr talman! Först vill jag börja med att yrka bifall till reservation nr 26 om konsumentpolitiskt mål. Vi socialdemokrater tycker att målet bör klargöra den politiska viljeinriktningen och fungera som en utgångspunkt i arbetet med att precisera behovet av insatser, lagstiftning eller andra åtgärder.

Det går inte att som nu låtsas att alla människor har makt och möjlighet att göra aktiva val.

Bara i dag har vi på morgonen i medierna mötts av tre exempel på brister vid köp av varor och tjänster. Det gäller alltså brister i regelverken.

En av fyra leksaker innehåller förbjudna kemikalier såsom ftalater och bly – detta nu mitt i julklappstider när alla ska köpa julklappar till barn, barnbarn och andra barn som man känner. Ansvarsfrågan utreds. Under tiden köps det leksaker till barn för ca 1 miljard kronor.

Vi har hört att en av tre alkomätare inte fungerar. Regelverk saknas.

Det tredje exemplet är behandlingar vid psykiska problem eller sjukdom. Regelverk saknas för information om vad behandlarna har för ut-

bildning och kompetens. Det kan tydligen duga med några veckors utbildning. Hur ska de som behöver behandlingen veta vad de möts av?

Att det konsumentpolitiska målet vidgas är nödvändigt, och det bör få ett hållbarhetsperspektiv. Vi tycker att målet bör lyda: Trygga konsumenter som handlar hållbart.

Hänsyn bör tas till ekonomi, miljö och det sociala perspektivet. Det var därför som jag tog upp mina exempel som visade på alla dessa tre perspektiv. Det behövs också delmål som bör lyda: Konsumentskyddet är på en hög nivå och tillgängligt för alla. Medvetna och kunniga konsumenter hushållar med egna och gemensamma resurser. Producenter och övriga näringsidkare tar sitt ansvar gentemot konsumenter. Det senare ses nu över när det gäller leksaker. Vem är det som bär ansvaret för att ta bort dessa leksaker från marknaden?

Herr talman! Det finns många problemområden som vi har lyft upp flera gånger. Några har den borgerliga regeringen sent omsider kommit med förslag till att åtgärda. En del av de föreslagna åtgärderna är genomförda, andra inte. Men under tiden är det många människor som i stor utsträckning drabbas och har drabbats.

Snabb lån eller så kallade sms-lån har medfört att många ungdomar har lurats in i skuldfällan, och de har nu stora skulder – detta på grund av att regelverk har saknats. Antalet ärenden till kronofogden har hela tiden ökat.

I fråga om mobil- och internetabonnemang har ett stort antal brister uppmärksammats av Konsumentverket – alltifrån priser och avtalsvillkor till försäljningsmetoder.

När det handlar om telefonförsäljning tycker vi socialdemokrater att konsumentperspektivet bör stärkas. Till exempel bör konsumenterna erbjudas möjligheten att få skriftligt avtal som sedan ska skrivas under av konsumenten.

Ett okejregister för säljsamtal till mobiltelefoner bör också kunna erbjudas. Mobilen bär man ju med sig hela tiden, och man kan få väldigt många säljsamtal, så detta skulle vara ett bra sätt om man vill slippa undan sådana.

Vi tycker också att konsumentbegreppet bör ses över. Det jag tänker på då är skyddet för småföretagare. Nu är det samma regelverk oavsett om det handlar om ett enmansföretag eller ett väldigt stort företag. Många av företagen – oavsett om det är ett enmansföretag, ett stort företag eller idéburna organisationer – drabbas av oseriös telefonförsäljning och blufffakturor som man inte vet hur man ska hantera. Och det är inte alltid som man gör en anmälan på grund av oro inför kostnader för advokathjälp och så vidare.

Det finns också problem med reklam riktad till barn. Det finns lagar och regler, men de kringgås ofta. Det som har uppmärksammats på senare tid är reklam genom Instagram och bloggar med mera. Det finns en åldersgräns för Instagram, så det är egentligen inte tillåtet för barn och unga att ha Instagram, men de har det ändå. Då finns det inte heller något regelverk som tydligt beskriver hur man ska gå till väga för att förbjuda den typen av reklam som barn nås av hela tiden. Den bästa informationen får man när man pratar med barn och ungdomar själva.

De vet precis hur det fungerar. De nordiska konsumentombudsmännen har tagit upp problemet, men vad jag har förstått har regeringen inte

gjort något åt detta. Men det kan jag kanske få reda på från de talare som representerar regeringspartierna.

Ingenting görs heller från politiskt håll när det gäller könsdiskriminerande reklam. Man tycker att det räcker med att man lämnar över detta till marknaden för att den ska sköta detta själv. Det tycker inte vi från Socialdemokraterna.

Vi socialdemokrater vill att alla konsumenter ska få tydlig, korrekt och lättillgänglig konsumentinformation och konsumentrådgivning. Vi tycker inte att det fungerar i dag. Man måste se hela konsumentperspektivet eftersom det finns många nya sätt att nå konsumenterna jämfört med för tio år sedan. Vi tycker inte att regeringen har ställt de krav som är nödvändiga för att alla på bästa sätt ska ha möjlighet till information och rådgivning.

Anf. 47 MARIANNE BERG (V):

Herr talman! Konsumentpolitik är ett stort och brett område, vilket många kanske inte direkt tänker sig att det ska vara. En del i detta område är konsumentvägledning. En väl fungerande och tillgänglig konsumentvägledning för information och råd kring varor och även tjänster tycker jag är ett bra alternativ och bra konsumentpolitik.

I dagens samhälle riktar man sig verkligen direkt till oss med att vi ska köpa och handla. Reklamen som pumpas ut kring varor och tjänster ökar alltmer. Vi måste vara väldigt förtrogna med våra rättigheter och skyldigheter så att vi gör val som inte leder till sorg, bedrövelse och sömnlösa nätter. Det är svårt, för detta är en djungel.

Konsumenten måste vara i centrum, men verkligheten ser inte riktigt så ut. I dag är det inte lätt att vara konsument. Vi överöses som sagt av diverse knep för att få oss att handla mer. Många råkar ut för telefonförsäljare som rent ut sagt missleder konsumenten. Många barn utsätts för reklam riktad direkt till dem och kan gå in på olika appar och köpa saker som föräldrarna sedan får betala. Det är naturligtvis inte rätt.

Bluffakturor har vi haft uppe. Det är många som råkar ut för det svåra dilemma. Där får man råd och stöd via konsumentvägledningen, i alla fall i Malmö. Det kommer en utredning om detta som ska vara klar den 20 december i år, och den ser jag fram emot att ta del av.

Dessutom fallerar det många gånger när det gäller varudeklarationen, som ofta kan vara usel. Om det alls finns någon brukar den i regel vara väldigt svår att tyda och skriven i så liten text att man inte kan läsa den. Ska det vara så om vi värnar och ställer konsumenten i fokus? Nej, naturligtvis inte.

Herr talman! Föregående talare tog upp leksaker och att det var med på nyheterna i morse. Vänsterpartiet har länge tagit upp detta och krävt ett totalförbud mot giftiga ämnen i leksaker men tyvärr inte fått gehör för det. Nu hoppas jag att någonting händer.

Herr talman! Skulle man köpa till exempel en leksak om man visste att den innehåller tungmetaller – bly och även kvicksilver – och allergiframkallade medel? Nej, jag tror inte det. Jag tror inte att någon skulle göra det.

Hur kan det komma sig att vi har så många ting i samhället som innehåller dessa ämnen och att de flesta inte har någon som helst aning om

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

det? Är det en god konsumentpolitik? Är det att värna konsumenten? Nej, definitivt inte.

För många av oss är det svårt att välja, och det kan bero på många olika saker: att man har det lite svårt med språket eller att man har kommit upp i min ålder och kanske inte riktigt förstår eller kan ta till sig vissa saker och vad som gäller vid ett köp.

Därför, herr talman, måste vår strävan vara att underlätta för konsumenterna att få tydlig, korrekt och lättillgänglig information och rådgivning. Det är god konsumentpolitik.

De allra vanligaste frågorna till en kommunal konsumentvägledare är frågor rörande boende, bilar, telefoni, näthandel, elektronik och andra hushållsprodukter samt ekonomisk rådgivning.

Eftersom verksamheten är frivillig varierar det mellan olika kommuner beträffande innehåll, omfattning och organisation. Enligt Vänsterpartiets mening måste målet vara att alla konsumenter, oavsett var de bor, ska ha tillgång till en bra vägledning.

Den nya satsningen från regeringen gällande webbaserad informationstjänst och upplysning via telefon är bra, men jag anser att det endast är ett komplement till den kommunala vägledningen.

Vi i Vänsterpartiet vill verkligen lägga fokus på direktvägledning på lokal nivå. Vi vill satsa mer på konsumentvägledning i denna form just för att stödja konsumenten, som många gånger är i behov av en fysisk kontakt.

Vi får heller inte glömma att vi ofta tar för givet att alla har tillgång till en dator och kan söka sig in på informationskanaler och webbsidor. Men det är inte så. Alla har inte tillgång till det. Många gånger kan det vara svårt att via telefonen reda ut och ge det stöd och de råd man är i behov av.

Herr talman! För att garantera alla människors tillgång till en god konsumentvägledning vill Vänsterpartiet att fler kommuner ska ha tillgång till det. Vi inför därför ett stimulansbidrag för detta ändamål som är riktat till kommuner och som ska administreras via Konsumentverket. I ett första steg ska Konsumentverket se till att de största kommunerna har tillgång till en bra, positiv och lättillgänglig vägledning.

Vi förslår en ökning av anslaget med 45 miljoner kronor mer jämfört med regeringen för 2014. Det är en liten summa i Sveriges totala budget som jag tror verkligen skulle ge en positiv effekt för oss konsumenter. Men regeringen vill inte gå med på denna satsning, vilket är sorgligt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 26.

Anf. 48 JESSIKA VILHELMSSON (M):

Fru talman! Det betänkande vi nu har debatterat ett tag handlar om bostadsfrågor och samhällsplanering – det är alldeles tydligt – men också om konsumentpolitik. Jag tänkte hålla mig enbart till just konsumentpolitiken.

Att vara konsument i dag kan vara en utmaning, men det kan också vara riktigt bra. Vi konsumenter har stora möjligheter att påverka, och vi talar om konsumentmakt.

Som konsument kan jag påverka en hel del. Jag kan göra medvetna val, välja hållbara produkter, handla smart, slänga mindre, återvinna och återanvända. Vi konsumenter kan genom vårt agerande påverka produ-

center och leverantörer. Under åren har vi sett många exempel på det. Jag tycker att utvecklingen går åt rätt håll.

Men samtidigt är det också svårt att vara konsument. Utbudet är stort och frågorna många. Vilken försäkring ska jag välja? Vilken produkt är säkrast? Vilken produkt är mest hållbar? Vilket telefonabonnemang ska jag välja? Besluten blir inte lättare när man är i tidsnöd.

Vårt konsumentpolitiska mål fastställdes hösten 2007 av riksdagen, och målet med politiken är att arbeta för att konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val. I det ligger ett starkt konsumentskydd och tillförlitlig och lättillgänglig information om produkters pris, egenskaper och påverkan på människor och miljö.

Arbetet med detta sker på många olika nivåer. Senare i dag kommer vi här att besluta om ett gemensamt konsumentskydd i EU.

Den svenska regeringen har länge arbetat för att konsumentskyddslagstiftningen ska prioriteras inom EU. Skyddet för konsumenter förbättras, och i detta fall handlar det om införlivandet av ett direktiv om att förstärka skyddet för konsumenter vid distansavtal och avtal utanför affärslokaler, till exempel när vi blir uppsökta av en gatuförsäljare.

Ett annat EU-ärende som regeringen är drivande i är det som gäller alternativ tvistlösning. Syftet är att säkerställa att alla konsumenter inom unionen har tillgång till alternativ tvistlösning utanför domstol som ska vara snabb och effektiv. Här i Sverige har vi Allmänna reklamationsnämnden.

På nationell nivå har regeringen tagit ett helhetsgrepp som tidigare saknats. Förra året kom utredningen *Konsumenten i centrum*, och nyligen kom utredningen om skuldsanering samt utredningen om överskuldsättning – *Överskuldsättning i kreditsamhället*. De båda senare utredningarna ger oss en god grund för att arbeta vidare. Dels innehåller utredningarna flera skarpa förslag, dels innehåller de viktig information och kunskap som vi tidigare har saknat.

Regeringen har också givit Konsumentverket i uppdrag att kartlägga hur det är att vara konsument i dag. Konsumentrapporten från 2013 är en bra rapport, och rapporten kommer att återkomma årligen.

Visst finns det utmaningar med konsumentpolitiken i dag. Det tydliggörs bland annat av Konsumentverkets rapport. Här i kammaren har vi, som redan tagits upp, diskuterat snabblånen ett flertal gånger. En proposition har alldeles nyligen lagts fram om sanktionsavgifter vid bristande kreditprövning. Inom kort kommer det också att komma en proposition om tillsyn för snabblåneföretagen.

En annan fråga som vi har diskuterat här i kammaren några gånger är telefonförsäljning. Precis som Carina Ohlsson sade känner vi säkert alla igen oss eller känner någon som har blivit drabbad av oseriös telefonförsäljning. Helt nyligen tillsatte regeringen en särskild utredare som ska kartlägga problemen och föreslå åtgärder. Det är, tycker jag, en komplex fråga utan självklara svar. Den behöver därför genomlysas ordentligt.

Fru talman! Att göra aktiva val är viktigt, och man behöver information, som flera har varit inne på. Många myndigheter i dag gör ett mycket bra jobb i de här frågorna vad gäller både information och utbildningsmaterial. För att ytterligare stärka konsumentskyddet föreslås i årets budget medel för att starta en webbinformationstjänst. Det var ett av de

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

förslag som presenterades i utredningen *Konsumenten i centrum – ett framtida konsumentstöd*.

Tjänsten ska tillhandahållas av Konsumentverket och ska ge övergripande information men också länka vidare till olika relevanta aktörers webbsidor. Vi vet att människor tyvärr inte har så god kännedom om alla de bra aktörer som finns.

Regeringen föreslår också en telefontjänst, även den i Konsumentverkets regi. Konsumenten kommer att kunna få svar på frågor om rättigheter och skyldigheter både före och efter ett köp. Det är, precis som Marianne Berg säger, ett bra komplement till konsumentvägledarna.

Jag håller med om att den kommunala konsumentvägledningen är mycket viktig. Vi vet tyvärr att över en halv miljon människor saknar kommunal konsumentvägledare i dag. Vi vet också att det på många ställen är långa köer. Det är förstås inte bra. Det är därför särskilt viktigt att den här kompletterande tjänsten kommer till. Tjänsten kommer att byggas upp under nästa år, och regeringen räknar med att den kommer att vara i gång 2015.

Avslutningsvis, fru talman, tycker jag att regeringen har tagit många bra steg i rätt riktning de senaste åren. Den nya webbtjänsten och telefon-tjänsten är bara ett exempel på ett bra och viktigt steg.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 49 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Jessica Vilhelmsson säger att det räcker med att man ska kunna göra aktiva val – då är det ett bra skydd för konsumenter. Jag tog upp leksaker som innehåller kemikalier. Jag är betydligt äldre än Jessica Vilhelmsson, så jag har barnbarn och ska ut och köpa leksaker. Jag kan också säga att jag är välutbildad när det handlar om kemikalier, för jag var lärare i kemi innan jag kom in i riksdagen. Men även om jag har den kunskapen kan jag inte välja leksaker som inte innehåller ftalater eller bly, för det står ju inte i någon innehållsdeklaration – man skriver ju inte om leksaken innehåller bly. Nu håller man på och utreder vem som bär ansvaret, om det är importören eller de som säljer leksakerna.

Precis som Marianne Berg anförde tidigare har det varit en diskussion, och vid det tillfället lovade regeringspartierna att det snabbt skulle åtgärdas, så att det verkligen följs upp och man kan känna sig trygg när man köper leksaker. Nu har det gått ett antal år, och så kommer den här rapporten. Det är i och för sig bra att det kommer upplysning, men det hjälper oss konsumenter föga, när vi ska ut och köpa julklappar, om vi vet att en av fyra leksaker innehåller skadliga kemikalier.

Man kan inte göra ett aktivt val. Man ska ha ett skydd, och det ska finnas ett hållbarhetsperspektiv i konsumentmålen. Tycker inte Jessica Vilhelmsson att det kan vara relevant?

Anf. 50 JESSIKA VILHELMSSON (M) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det ska vara lätt att göra rätt. Men det är, som jag sade, inte alltid enkelt att vara konsument. Vi ställs inför svåra val, och man ska naturligtvis inte behöva vara kemikalieutbildad för att kunna handla rätt saker.

Informationen är viktig. Det finns vägledning på Konsumentverkets hemsida. De har tillsynsansvaret för detta. Vi har också en marknadsdomstol som ska se till att reglerna följs.

Vårt konsumentpolitiska mål innehåller naturligtvis också att konsumtionen ska vara hållbar, alla de tre hållbarhetsmål som Carina Ohlsson tog upp i sitt anförande.

Anf. 51 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Nu är det så att även om jag har kunskap så hjälper det inte, för det går inte att utläsa. I så fall måste jag ta med mig leksaken och gå till ett labb och få den undersökt. Det hjälper inte hur aktiv och kunnig jag än är som konsument, för det måste till ett labb för att man ska kunna se om leksakerna innehåller de här ämnena.

Då tycker vi att man behöver ha ett starkare skydd – inte bara aktiva val, när de valen inte är möjliga. När man ser att det inte håller behöver man utveckla det och komma med lagstiftning. Då skulle det vara bra om det i konsumentmålen fanns med att man skulle se på alla de här aspekterna. Man har ju tagit bort det miljömässiga. Det ska också vara hållbarhetskriterier.

Det räcker inte med aktiva val. Det man har tagit bort är att det ska vara skyddsmekanismer, för att vi inte ska ställas inför det faktum att vi faktiskt köper sådant som vi inte vill ha, därför att vi inte har möjlighet att välja.

Över lag när det handlar om borgerlig politik ser vi att man litar på marknadskrafterna. Men här kan man inte göra det, eftersom en leksak av fyra innehåller giftiga ämnen för barn. Där kan man inte säga att man litar på marknadskrafterna, utan nu måste politiken gå in. Det är det vi efterfrågar.

Anf. 52 JESSIKA VILHELMSSON (M) replik:

Fru talman! Det är klart att vi ska ha lagar och regler som skyddar alla konsumenter, i synnerhet barn. Men vad betyder ett starkare skydd? Den frågan borde jag naturligtvis ha frågat i mitt första anförande i det här replikskiftet.

Jag menar att de konsumentpolitiska mål som vi har innehåller att våra val ska vara hållbara, så jag förstår inte riktigt problematiken och skillnaden i uppfattning.

Vi har en lag som kräver att produkterna ska vara säkra. Vi ska leva i en giftfri miljö. Tillsynen över det utövas av Konsumentverket.

Jag tror inte att det kommer att bli lättare bara därför att man lägger till ordet ”hållbar” i de konsumentpolitiska målen.

Anf. 53 KARIN ÖSTRING BERGMAN (C):

Fru talman! Det kan tyckas att konsumentpolitik är ett litet område, med tanke på hur få sidor i betänkandet som berör det. Men konsumentfrågor är en del av de flesta andra politikområdena också: miljö, bostad, finans, hälsa och så vidare.

Centerpartiet tror på varje människas förmåga, och vi tror på konsumentmakt. Den produkt som inte lever upp till konsumenternas krav försvinner och ersätts av något annat. Genom tillgång till lättförståelig

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

och tillförlitlig information om produkter och tjänster har konsumenter makt och möjlighet att göra goda aktiva val.

Jag vill specifikt lyfta fram propositionen *På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken*, som miljöminister Lena Ek nyligen presenterade. Den tar bland annat sikte på bättre information till konsumenterna om kemikalier i varor. Är det okej att det cancerogena ämnet triklosan finns i deodoranter? Nej, det tyckte i alla fall inte min kollega Ola Johansson. När han konstaterade att det fanns i hans deodorant bytte han snabbt till en deodorant utan triklosan.

I regeringens förslag finns en rejäl satsning på Konsumentverket. Det är en permanent satsning för att Konsumentverket ska kunna inrätta en gemensam kontaktpunkt för konsumentstöd per telefon och genom internet som ska lämna svar på övergripande frågor, informera och vägleda om hållbar konsumtion men även kunna koppla vidare till andra myndigheter, kommunala konsumentvägledare och konsumentbyråer som finns. Centerpartiet utgår från att rådgivningen är tillgänglig för alla, även funktionshindrade.

De kommunala konsumentvägledarna spelar en extra viktig roll när det gäller att ge stöd till konsumenter med särskilda behov. Som centerpartist är det viktigt för mig att beslut tas så lokalt som möjligt och att verksamheter är anpassade efter de lokala förutsättningar som finns i olika delar av landet – även konsumentvägledning.

Antalet kommuner som erbjuder konsumentvägledning ökade mellan 2012 och 2013. Det är en positiv utveckling, utan att staten lade sig i.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i dess helhet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ola Johansson (C).

Anf. 54 MARIANNE BERG (V) replik:

Fru talman! Karin Östring Bergman tog upp detta med konsumentmakt. Det är jättebra. Med konsumentmakt kan man påverka mycket. Men när man inte vet vad saker och ting innehåller, vad betyder då ordet konsumentmakt?

Är ni i Centerpartiet nöjda med regeringens hantering till exempel när det gäller giftiga ämnen i leksaker? För något år sedan hade vi detta uppe till debatt i kammaren – då var inte du, Karin Östring Bergman, här – och då lovade några av er att ni skulle komma tillbaka och göra någonting åt detta. Hittills har ingenting hänt.

Mina frågor är alltså: Vad är konsumentmakt när man inte känner till vad olika saker innehåller? Och är man i Centerpartiet nöjd med den politik som regeringen för i dag?

Anf. 55 KARIN ÖSTRING BERGMAN (C) replik:

Fru talman! Jag är mycket stolt över den proposition som Lena Ek nyligen presenterade – *På väg mot en giftfri vardag*. Den handlar både om att konsumenter ska informeras men också om att man ska ta bort kemikalier som är farliga.

Jag fick frågan: Vad är konsumentmakt? Konsumentmakt är när vi genom samlade ansträngningar och genom hur vi väljer våra varor på hyllorna får bort icke önskvärda produkter.

Förr fanns ämnet triklosan i många tandkrämer. Men när det blev känt slutade till exempel Ica att sälja sådan tandkräm.

Anf. 56 MARIANNE BERG (V) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det är bra med konsumentmakt. Men om man inte får information om vad en vara innehåller blir konsumentmakten obetydlig.

Din partiledare Annie Lööf, tillika näringsminister, sade i sitt sommartal i Almedalen:

Samtidigt visar Kemikalieinspektionens undersökning av leksaker, smycken och underkläder att över en tredjedel innehåller tungmetaller som bly och förbjudna allergiframkallande medel. Det här duger inte. Det är en av de absolut viktigaste prioriteringarna i miljöpolitiken framöver. Vi kommer att se till att kemikalier vi använder inte skadar vare sig människor eller miljön. Vi behöver en giftfri vardag. Alliansregeringen har tagit många viktiga kliv på vägen, men Centerpartiet vill mer.

Då är min fråga: Hur långt har ni kommit på den vägen, och varför får ni inte med er de andra?

Anf. 57 KARIN ÖSTRING BERGMAN (C) replik:

Fru talman! Vi har definitivt de andra allianspartierna med oss när det gäller propositionen *På väg mot en giftfri vardag*.

Speciellt när det gäller barn är detta mycket viktigt. Jag hoppas att vi kommer att få fram lagstiftning tack vare denna proposition som innebär att vi förbjuder de farligaste kemikalierna, de som absolut inte har i leksaker att göra.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 11 §.)

Prot. 2013/14:45
12 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

*Allmän miljö-
och naturvård*

7 § Allmän miljö- och naturvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU1

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prop. 2013/14:1 delvis) föredrogs.

Anf. 58 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom Socialdemokraternas budgetmotion i dess helhet och miljöbudgeten i synnerhet, vilket vi socialdemokrater beskriver i vårt särskilda yttrande. Jag står också bakom samtliga reservationer men avstår från att yrka bifall till dem, dels för tids vinnande, dels för att jag är oförmögen att göra det eftersom den socialdemokratiska budgeten tyvärr inte kommer att få gehör i denna övervägande borgerliga riksdag. Det är något som jag tror och hoppas kommer att förändras en bit in på nästa år, så att vi kan få de möjligheter

som en ny och framtidsinriktad socialdemokratiskt ledd regering och riksdag kan ge. Vi socialdemokrater vill forma ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart samhälle. Vi anser att förutsättningarna för att lyckas med detta är att vi gör det tillsammans, i bred samverkan och med långsiktighet.

Att göra som den nuvarande regeringen, att hålla fast vid och cementera blockpolitiken, passar miljöpolitiken och hållbar utveckling synnerligen illa. Det betyder att det är kortsiktiga åtgärder som raderas vid varje regeringsskifte. Det betyder att bra förslag fastnar hos regeringens egna myndigheter eller göms i någon byrålåda på något departement. Det betyder att miljöpolitiken och den hållbara utvecklingen avstannar, stagnerar och stelnar. Det har vi inte råd med.

Redan FN:s Brundtlandkommission, som leddes av den socialdemokratiska politikern Gro Harlem Brundtland, betonade 1987 att hållbarhet handlar om hur vi använder jordens resurser och att utvecklingen är hållbar om den tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter.

Jag hävdar att den socialdemokratiska miljöpolitiken är något att vara stolt över. Det är en politik som håller ihop och som utvecklar miljöpolitiken parallellt med en politik för välfärd, för ekonomisk utveckling och för jobb, helt enkelt utifrån insikten om att vi måste ha alla med oss i omställningen.

Därför behövs en aktiv, ambitiös och sammanhållen politik där skatter, lagstiftning, samhällsplanering och investeringar kombineras – allt för att göra det lättare för människor att göra rätt. Vi behöver stimulera ny teknik genom att göra den gamla tekniken dyrare och sätta pris på utsläppen som gör miljövänligare teknik konkurrenskraftig. Om vi sedan använder intäkterna till investeringar får vi en dubbel effekt. Gränsvärden och förbud ska gälla. Ingen ska kunna köpa sig förbi miljöregleringar. Forskning om hållbarhet och våra framtida livsbetingelser ska stimuleras.

Vi socialdemokrater har utvecklat en modell för hållbarhet som i dag ses som en modell för många länder. Jag talar om det svenska miljömålsystemet med de 16 miljö kvalitetsmålen. Idén med miljömålen är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Det är ett viktigt redskap för att hantera de miljöutmaningar som vi står inför. Tanken är att inget enskilt miljömål ska överordnas utan att alla måste lösas parallellt. Men redskap, system, modeller blir bara effektiva om de fylls med ett aktivt innehåll.

Som socialdemokrat har jag en hoppfull syn på miljöpolitiken, men det krävs att de 16 miljömålen får en starkare ställning i svensk politik och att ansträngningarna för att nå målen intensifieras.

I mars 2013 presenterade Naturvårdsverket den senaste årliga utvärderingen av miljömålen och måluppfyllelsen. Tyvärr är det en dyster läsning. Med de insatser som finns på plats i dag nås endast 2 av de 16 miljömålen. Det är resultatet efter mer än sju år med en borgerlig regering. Den svenska miljöpolitiken står och stampar. Det riskerar att bli ett politiskt misslyckande som kan få svåra konsekvenser för kommande generationer.

Fru talman! Regeringens miljöpolitik är cementerad. Aktiva, effektiva åtgärder lyser med sin frånvaro. Här om veckan kom regeringen med

en proposition om ett av miljömålen, nämligen giftfri miljö. Jag frågar: Kommer propositioner om de 13 andra miljömål som inte nås? Kommer de i vår, eller när?

Vi socialdemokrater har till riksdagen i vår motion om miljömålen presenterat 80 bra förslag för att klara miljömålen. Titta gärna på dem! De flesta av dem är utvecklade på regeringens egna myndigheter men har fastnat där. Jag vill nämna ett exempel, som också finns med i vår miljöbudget. Det är ett förslag som finns hos Naturvårdsverket. Odling av blåmusslor har visat sig vara mycket effektivt för att minska övergödningen av våra hav. Naturvårdsverket menar att mellan 8 och 12 kilo kväve och 0,6–0,8 kilo fosfor kan avlägsnas vid en skörd av 1 ton blåmusslor. Försöksverksamhet har genomförts i stor skala.

Vi socialdemokrater vill ha ett system där musselodlare ersätts för sin miljöinsats. Även odling av andra organismer i syfte att binda näringsämnen ska få ersättning. Ersättningen ska ges under en inledningsperiod, förslagsvis fem år, och alltså inte vara permanent utan en stimulans till något vi anser bör vara lönsamt på sikt. Men tyvärr blir detta inte verklighet med den nuvarande regeringen.

Vi kan också titta i miljöminister Lena Eks skrivbordslådor. Där finns flera bra förslag som har stoppats av den cementerade blockpolitiken. Det kan även här illustreras med aktiva socialdemokratiska miljöförslag. Ett av dem handlar om det lokala engagemanget. Låt mig beskriva detta med Johan Hultbergs hemkommun Växjö som exempel. Där ställer den moderatledda kommunledningen tuffa miljökrav på nybyggande. De bygger passivhus och trähus av miljöskäl och har med hjälp av tidigare statligt stöd, de så kallade Klimppengarna, investerat i minskade klimatutsläpp.

Detta är inget som premieras av Moderaterna – tvärtom. Moderaterna nationellt, med Anders Borg i spetsen, stoppar detta. Det blir inga lokala miljökrav på byggande, och borta är de statliga pengarna till kommuner för aktiva miljö- och klimatåtgärder. Vi socialdemokrater menar i stället att det lokala engagemanget för att nå miljömålen är viktigt. Det är något som ska stimuleras och vidareutvecklas för att nå målen, både lokalt och nationellt – och gärna i samverkan.

Därför har vi föreslagit en miljömålsmiljard. Med en 50-procentig egenfinansiering ska kommuner, företag och andra aktörer ensamma eller i samverkan kunna söka stöd för lokala projekt som svarar mot ökad måluppfyllelse för de 14 miljömål där åtgärder saknas och som vi inte når i dag. Det handlar om en miljömålsmiljard för en starkare svensk miljöpolitik. Men det kommer Johan Hultberg tillsammans med övriga moderater och allianskolleger att rösta ned, oavsett vad man säger hemma, lokalt.

Jag vill ta ytterligare ett exempel. Om några dagar kommer regeringens utredare för en fossiloberoende fordonsflotta att presentera ett förslag som vi socialdemokrater har lagt förslag om här i riksdagen i flera år. Jag vet att det egentligen finns majoritet för detta i denna kammare, men blockpolitiken stoppar det från genomförande. Det handlar om att få mer fart på nybilsförsäljningen av miljöbilar, fasa ut utsläppstunga bilar och få en bred andrahandsmarknad för miljöbilar så att fler faktiskt kan byta bort sin bensinbil. Det är en modell där det tas ut en registreringsavgift

Prot. 2013/14:45
12 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

på bilar som släpper ut mer och där miljöbilar får bonus. Det ska ske med bonus och avgifter i flera steg.

Nu kan man tro att jag menar att utredningen har anammat vårt socialdemokratiska förslag, men nej. I stället kommer vår inspiration, liksom utredningens, från andra länder som gått före. Systemet finns redan i dag i flera andra EU-länder. Kanske är det dags att Sverige återigen går före, så som vi tidigare gjort. FN:s klimattoppmöte i Warszawa nyligen visade att potentialen för högre ambitioner finns och efterfrågas.

Fru talman! Vi socialdemokrater är oroadе för de skiftande och oklara besked som inte minst svenskt näringsliv får av den nuvarande regeringen om utvecklingen av klimatpolitiken. De senaste åren har stora investeringar gjorts i teknik för till exempel förnybar energi, men regeringen har plötsligt ändrat förutsättningarna vilket har gjort investeringarna olönsamma.

För att politiken ska kunna ge långsiktiga besked krävs samverkan över blockgränserna. Vi har föreslagit ett klimatpolitiskt ramverk. Det innebär att vi lägger fast regler för klimatpolitiken och budgetar för utsläppen för en lång tid framåt och att vi kommer överens om att det gäller över regeringsskiftet. Det ger stabilitet och långsiktighet för det svenska näringslivet, så att säkra investeringar kan göras. Det ger oss ökad trovärdighet och möjlighet att bedriva ledarskap i EU och internationellt kring klimatfrågan, så som Sverige historiskt gjort. Jag vet att det inom regeringen finns krafter som håller med mig.

Egentligen begär jag bara en sak för att få känna lite hopp inför framtiden, och det är att partierna i den nuvarande regeringen kan erkänna att bred politisk samverkan är extra viktigt för miljö- och klimatpolitiken – att det till och med är det som krävs för att vi på allvar ska få fart på omställningen, på riktigt. Miljöproblemen känner inga gränser, och därför kan inte heller lösningarna göra det.

Vi behöver en mer aktiv, ambitiös och långsiktig miljö- och klimatpolitik när det gäller hållbar utveckling, på lokal, nationell och internationell nivå. Sverige ska inte vara som alla andra länder. Vi ska vara något mer – något bättre.

(Applåder)

Anf. 59 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! I årets budget såg regeringen 24 miljarder i reformutrymme att fördela. Av de miljarderna valde man att lägga 62 procent på skattesänkningar och 1 procent på klimatet. Det är inte det att jag vill missunna människor mer pengar i plånboken, men ibland måste vi faktiskt hjälpas åt med gemensamma utmaningar – som klimatet.

Vi kan alla göra viktiga insatser för att minska klimatproblemen, men vi kan inte ensamma lösa dem som individer. Vi kan cykla och kaka vegetariskt så mycket vi orkar, men vi kan inte gärna bygga järnvägsrälsen själva. Där behövs det politik. Där behövs det politiker som gör långsiktiga investeringar, som vågar fatta de långsiktiga besluten och som ser till att det som är långsiktigt hållbart också blir kortsiktigt lönsamt – så att det är enklare att göra de miljösmarta valen, i stället för som i dag då det tvärtom ofta är krångligare och dyrare. Ska vi nå hela vägen fram behöver vi politik.

Ska vi nå hela vägen fram på klimatområdet behöver vi också fler än Sverige. Vi behöver ett internationellt samarbete. Tyvärr ser vi dock att de internationella klimatförhandlingarna går minst sagt knackigt. Vi har inte tid att sätta oss på andan och vänta på att de mest motsträviga länderna ska komma med på tåget, utan vi i Sverige och i alla länder som har ambitionerna att hålla klimatförändringarna på åtminstone kontrollerbara nivåer måste gå före och visa vägen. Kan vi visa att det är möjligt att ställa om till ett klimatsmart samhälle utan att hota vare sig jobb eller välfärd blir det också lättare att få med oss andra länder som kanske är lite mer motsträviga.

Sverige har goda förutsättningar för att bli ett klimatföredöme, men vi tar inte riktigt vara på dem. I den här takten kommer vi att nå EU:s utsläppsmål till 2050 först 150 år för sent. Det svenska klimatmålet till 2050 vet vi inte ens vad det är mer än någon vision om noll nettoutsläpp som kan vara lite vad som helst beroende på hur man räknar. Det ger inte den långsiktighet som krävs för att näringslivet och andra ska våga göra långsiktiga investeringar i klimatomställningen.

Miljöpartiet vill ha en klimatlag på ungefär samma sätt som vi har en budgetlag för att säkra långsiktigheten i budgetpolitiken. Då behöver vi först ett tydligt utsläppsmål till 2050 som baseras på vetenskap och vårt globala ansvar, och sedan behöver vi utsläppstak för mandatperioderna på vägen dit som politikerna är skyldiga att hålla sig under.

Hur man sedan utformar klimatpolitiken, vilka verktyg man väljer för att hålla sig under taket, kommer så klart olika partier att ha olika åsikter om, precis som vi har olika åsikter om vad vi vill fylla vår budget med. Men precis som budgetlagen kräver av oss att plus och minus ska gå ihop skulle klimatlagen kräva av oss att se till att utsläppen går ned i slutändan.

I Miljöpartiets budget för de kommande fyra åren föreslår vi ett klimapakett på ungefär 50 miljarder kronor. Det kan vara svårt att relatera till de stora summor som vi slänger oss med i budgetsammanhang, men jag kan i alla fall för att göra det lätt för oss konstatera att det är mycket mer än regeringens ynka klimatprocent.

I klimapaketet har vi både piskor och morötter. Ingen seriös klimatpolitiker klarar sig utan de klimatskatter som ser till att det som är långsiktigt hållbart också är kortsiktigt lönsamt. Men det fina i kråksången med de här skatterna är att de ger intäkter som vi kan investera i alternativen. Det kan vara alltifrån järnväg till förnybar energi och energieffektivisering. Men om vi håller oss till den tårtbit av budgeten som vi ska diskutera här i dag handlar det till exempel om stöd till klimatsatsningar i kommunerna och om ett konverteringsstöd för alla som inte har råd med regeringens dyra supermiljöbilar men som vill kunna konvertera sin gamla bil till att gå på förnybart bränsle. Det handlar också om en satsning på klimatinsatser i fattiga länder.

Det sistnämnda är en väldigt viktig fråga. Det är inte bara en moralisk fråga om att vi som ett rikt land som byggt upp vårt välstånd till priset av höga utsläpp har ett ansvar att stötta fattiga länder att kunna resa sig ur fattigdom på ett mindre klimatskadligt sätt. Det är också någonting vi lovat de fattiga länderna och som de förväntar sig av oss att vi ska leva upp till.

Tyvärr ser vi hur de rika länderna, och här är inte Sverige något undantag, inte lever upp till löftena, att man inte lever upp till löftena om pengar utöver biståndet. Det är något som tyvärr bidrar till den misstro som präglar klimatförhandlingarna och gör det svårare att komma vidare. Miljöpartiet vill att vi ska ta oss framåt i den här frågan. Vi gör som vi lovat. Vi avsätter 2 miljarder nästa år utöver biståndet för klimatinsatser i fattiga länder.

Man skulle kunna tänka sig att regeringen, som ofta avvisar alla våra förslag om hur vi ska ställa om Sverige till att bli mer klimatsmart med hänvisning till att vi ska jobba mer internationellt i stället, jublande skulle kasta sig över det här förslaget. Men nu gör man tyvärr inte det. Man kommer med 300 miljoner som är en bra bit ifrån det man lovat, och varenda krona kommer från biståndet. Här krävs en skärpning om Sverige ska leva upp till sitt ansvar.

Tyvärr är klimatet inte det enda miljömål som regeringen med sin politik misslyckas med. Naturvårdsverket bedömer att vi som bäst kan klara 2 av 16 miljömål med den här takten. Här behöver vi en tempohöjning. Men regeringen verkar anpassa målen efter budgeten i stället för tvärtom.

Trots att Naturvårdsverket och flera andra bedömare säger att vi behöver skydda betydligt fler värdefulla skogsmiljöer för att klara miljömålet levande skogar, vill man inte skjuta till några större summor till skogsskyddet. I stället för att utgå från hur mycket skog vi behöver skydda för att klara miljömålet har man vänt på steken och kollar hur mycket pengar man har i Anders Borgs budget. Sedan anpassar man målet efter det. Det är i alla fall vad Alliansen har ställt sig bakom i Miljömålsberedningen. Dessutom föreslår man till och med nedskärningar i pengarna till skydd av skog och andra värdefulla naturmiljöer de kommande åren.

Miljöpartiet, däremot, satsar 540 miljoner kronor nästa år med en stegvis upptrappning åren därefter för att skydda skog och annan värdefull natur. Därtill lägger vi 300 miljoner, också med en stegvis upptrappning, för skötsel av värdefull natur.

Vi gröna föreslår också satsningar på andra miljömål som hotas i dag, som gifter i miljön, levande sjöar och vattendrag samt hav i balans. Därutöver satsar vi på övergripande miljöarbete som internationellt miljösamarbete, miljöbevakning och så vidare. Regeringen verkar däremot mest flytta pengar mellan olika anslag. Någon satsning här blir lätt en nedskärning där. Då kan man å andra sidan komma igen nästa år, göra en återställare och slå på stora trumman för den, även om återställaren inte ens når upp till de ursprungliga nivåerna som till exempel på havs- och vattenmiljöanslaget.

Kanske ska vi ändå vara glada för att regeringen i år, i motsats till förra året, inte skär ned på miljöbudgeten i alla fall. Men jag har högre ambitioner än så på miljöområdet. Och jag trodde faktiskt att fler politiker hade det, eftersom vi alla gemensamt ställt oss bakom de miljömål som vi nu misslyckas så brutalt med.

Hade jag haft chansen hade jag gärna yrkat bifall till vår budget. Eftersom jag inte kan göra det i det här skedet får jag i stället yrka bifall till reservation nr 3 om miljö rättvisa, en nog så viktig aspekt på hur den miljöpolitik vi för eller inte för drabbar människor olika beroende på

vilka förutsättningar vi har och hur rättviseperspektivet behöver komma in mer i miljöpolitiken. Därmed får jag nog tyvärr, fru talman, hålla tyst. (Applåder)

Anf. 60 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi som bekant *Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård*.

När jag tänker på god miljö tänker jag i första hand på ren luft att andas, rent vatten att dricka och kanske till och med bada i och en natur där växt- och djurliv frodas och dit medborgarna har tillträde. Sverige är i många avseenden ett fantastiskt land att leva i, även när det gäller miljön, och jag tycker att vi är ganska duktiga på miljö- och naturvård. Och jag tror att det är så de flesta svenskar vill ha det. Jag vet också att svenskarna prioriterar miljöfrågor i stor utsträckning i politiken.

Jag tror också att detta i större utsträckning än vad många vill erkänna hänger ihop med att folk i Sverige har det relativt gott ställt och att medborgarna genom våra demokratiska institutioner kan vara med och påverka. I länder där människor sliter för att över huvud taget kunna ställa fram mat på bordet till sina familjer blir miljötänkandet ofta sekundärt, även i en del relativt utvecklade demokratier. Dumpning av giftigt avfall, jakt på utrotningshotade arter, skogsskövling och så vidare blir vardag när man inte har de ekonomiska förutsättningarna att planera långsiktigt.

Sverige har utmärkta förutsättningar att behålla och utveckla högt ställda miljömål. Kan vi producera god vetenskap och i olika avseenden utveckla kostnadseffektiva miljölösningar kan vi dessutom exportera kunskapen till mindre bemedlade nationer.

Det som dock är viktigt är att vi inte lockas att göra avsteg från demokratins och marknadsliberalismens mångfald. Det finns de som menar att en svagare ekonomi skulle vara bra för miljön. Jag menar att det förhåller sig precis tvärtom.

En miljöpartist skrev förra året en ganska anmärkningsvärd debattartikel i DN som beskrev hur hon ville införa extremt långtgående klimatlagar i Sverige baserade på direktiv från en självständig expertpanel. Nära-noll-utsläpp till 2050 var syftet med den lagstiftning som föreslogs, och den liknades av förslagsställaren själv med budgetreglerna som är satta för att hindra politiken att äventyra statsfinanserna. Politikens möjligheter att förändra denna expertpanels färdriktning skulle med andra ord kraftigt begränsas. Som kontenta av förslaget kan man säga att den liberala demokratin ansågs vara otillräcklig för att få till stånd de högräande visionerna om global frälsning. I stället skulle expertpanelen ställa sig över den opålitliga folkviljan. Miljöpartisten som lade fram detta förslag heter för övrigt Åsa Romson och är Miljöpartiets ena språkrör.

Med detta sagt är det nära till hands att citera en annan folkkär före detta politiker. Han sade så här: "Ingen påstår att demokratin är perfekt eller allsmäktig. Det har sagts att demokrati är den sämsta styrelseformen som har prövats, om man bortser från alla de övriga formerna som prövats genom tiderna." Dessa ord är Winston Churchills. Jag tycker att de är tänkbara.

Jag tänkte nämna lite grann om kvotplikt.

Fru talman! Med budgeten som vi har på bordet antar vi nu en ny lag gällande kvotplikten för inblandning av biodrivmedel i våra bränslen.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Det är beklagligt att regeringen väljer att gömma detta i budgeten. Frågan är av sådan dignitet att den borde behandlas i ett eget betänkande.

Ur mitt perspektiv är den nya lagen djupt beklaglig, inte minst på grund av alla de medborgare som kommer att drabbas av motorhaverier till följd av detta.

I Sverige är det i dag få som köper etanolbilar, vilket är fullt begripligt. En bil är till för att köras, inte stå på verkstaden.

Jag har flera gånger i denna talarstol tagit upp den påfallande naivitet som råder kring så kallad grön energi. Man omfamnar huvudlöst allt icke-fossilt utan att på ett seriöst sätt också räkna in de negativa aspekter som ofta överväger nyttan.

När det gäller etanol vet jag inte för vilken gång i ordningen jag i talarstolen tar upp hur man politiskt och med stora omfördelningar av skattebetalarnas pengar skapar en efterfrågan på en produkt som har en rad negativa konsekvenser. Inte minst gäller det den koldioxidskuld man bygger upp när skog skövlas för den nya jordbruksmark som måste tas i anspråk.

För denna regnskogsskövling och den livsmedelsbrist som drabbar fattiga på grund av biodrivmedlen tvingas svenska skattebetalare betala i runda slängar 3 miljarder per år – och mer lär det bli när inblandningen nu kraftigt ska ökas.

Till och med i det tungrodda byråkratimaskineriet i Bryssel har man konstaterat de negativa effekterna, som går under benämningen ILUC, Indirect Land Use Change. Inom EU inför man därför restriktioner för hur mycket konventionella biodrivmedel man tillåts räkna av från utsläppsmålen av just det skälet att man känner till att detta snarare ökar än sänker utsläppen av koldioxid för årtionden framöver.

Förra gången jag lyfte upp frågan i kammaren fick jag mothugg. En debattör oroade sig för hur en minskad ambition för etanolen skulle påverka svenska jobb.

Denna frågeställning verkar dock lösa sig, eller hur jag ska uttrycka det, på egen hand under alliansregeringens styre. Sveriges största etanolfabrik i Norrköping ser för närvarande ut att få lägga ned då man inte kan konkurrera prismässigt med den importerade etanolen från amerikansk majs och brasiliansk före detta regnskog.

I Karlshamn planerades ytterligare en etanolfabrik som nu ser ut att inte komma till stånd då finansörerna verkar drar sig ur.

Det ser alltså ut som att merparten av etanol kommer att importeras framöver, och det utan några politiska kursändringar.

Att i detta läge, som regeringen gör, införa tvingande regler för en högre inblandning av etanol är i min värld rent horribelt. En vacker dag kommer ett antal politiker och partier att ställas till svars för detta, och det är något av det fina med vår demokrati.

I sammanhanget är det också svårt att inte ta upp Konjunkturinstitutets miljöekonomiska rapport för i år. Där närmast raljerar man över de fattade politiska besluten om bland annat en fossiloberoende fordonsflotta till 2030.

Låt mig citera ett stycke:

”För att klara utsläppsminskningarna i Naturvårdsverkets målscenario 2, vid en bränsleeffektivisering på 50 procent, krävs enligt modellberäkningarna en skattehöjning med ca 900 procent. För att klara utsläpps-

minskningarna i målscenariot 1, som är ännu mer ambitiöst, krävs en större bränsleeffektivisering i kombination med en ännu högre skattehöjning. Inget analysverktyg är anpassat för att studera så stora förändringar som målet om en fossiloberoende fordonsflotta innebär.”

Smaka på den, mina vänner!

Med skattehöjningar på 900 procent, och alltså ett bensinpris på över 40 kr, når man enligt modellerna ändå bara halvvägs till målet om en fossiloberoende fordonsflotta 2030.

Det är som sagt skönt att vi har demokrati. Låt oss fortsätta med det.

Fru talman! Situationen i vårt innanhav Östersjön är på många sätt alarmerande. Döda bottnar, kraftig algbloomning och olje- och giftutsläpp hotar såväl livet i havet som i förlängningen hälsan för oss människor. Därför anser Sverigedemokraterna att Östersjöproblematiken måste ges en stor prioritet.

Vi delar Östersjön med flera andra nationer, och det är därför viktigt att vi samarbetar med dessa för vårt innanhavs tillfrisknande och bästa.

Östersjön innehåller mängder av sådant som inte hör hemma där, såsom krigsmateriel i form av minor, senapsgas och ammunition från andra världskriget. Mycket av det ligger nog bäst där det ligger och är mycket svårt att åtgärda.

Med hjälp av flera utredningar på området har man kunnat konstatera att det inom svenskt territorialvatten också dumpats tiotusentals tunnor med giftigt innehåll. Utanför Sundsvall ligger till exempel en stor dumpningsplats som totalt innehåller flera ton kvicksilver. Men det är inte allt. Det finns också utforskade platser där det troligtvis ligger gifttunnor.

Som ett första steg mot att kartlägga och ta fram åtgärder för detta har vi anslagit 100 miljoner extra inom utgiftsområde 20 för kommande år. Detta anslag växer sedan under budgetperioden.

Anf. 61 HELENA LEANDER (MP) replik:

Fru talman! Demokrati innebär att även Josef Fransson får framföra sina ståndpunkter i riksdagens talarstol, men det innebär definitivt inte att jag vill inskränka demokratin.

Jag blir fascinerad när Josef Fransson försöker föra fram det i hans mening obskyra extremistförslaget om ett klimatpolitiskt ramverk som något perifert som Miljöpartiet har hittat på. Det kanske har undgått Josef Fransson att ett sådant här klimatpolitiskt ramverk, eller klimatlag, föreslås av Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Det finns redan i Storbritannien och Mexiko, och det diskuteras i våra nordiska grannländer. Är dessa länder fortfarande demokratier, eller är de på väg mot diktaturens brant?

I frågan om det finanspolitiska ramverket, eller budgetlagen, är jag okunnig om var Sverigedemokraterna står. Jag antar dock att Sverigedemokraterna vill riva upp det eftersom det innebär att man i god demokratisk anda beslutar om vissa långsiktiga spelregler för att stävja de kortsiktigheter som var förödande för Sverige under 90-talskrisen då det fanns en frestelse i att lova mer än vad man kunde hålla och spendera mer pengar än vad man hade. Man byggde upp ett skuldberg som kommande generationers politiker skulle få ta över. Man beslutade då om vissa långsiktiga regler för att det inte ska lämnas en skuld till nästa gång.

Det är lite samma grej med klimatpolitiken. Här sitter vi och tar springnota som vi lämnar till kommande generationer. Men det är inget som hindrar oss, lika lite som Storbritannien och andra länder, att i demokratisk ordning besluta om ett ramverk där vi sätter upp ett mål och en utsläppsbana för hur utsläppen ska minska och sedan kommer överens om att vi ska göra vad vi kan för att få ned utsläppen i denna takt.

Givetvis ska detta ske med stöd av experter, som ju brukar ge underlag till oss när vi ska fatta beslut.

Därefter kommer vi att fortsätta ha diskussioner om vad vi ska fylla dessa tak med och vilken politik som är den bästa, men vi kan i alla fall enas om ett mål som vi är på väg mot.

Anf. 62 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag läste debattartikeln i går. Den har ett år på nacken, men Helena Leander bekräftar att förslagen fortfarande är aktuella.

Jag har svårt att tolka detta på något annat sätt än att ni inte litar på att människor är förnuftiga och kan göra rationella val, utan ni vill tillsätta en självständig expertpanel.

Ni vill binda upp er för en politik som ska gälla 40 år framåt i tiden. Syftet med förslaget är att nästa generations politiker inte ska kunna riva upp det, oavsett skäl. Det är skrämmande. Jag säger inte att det är att avskaffa demokratin; jag säger att det är ett avsteg från demokratin, och det är problematiskt.

Tänk om vi skulle tvingas bygga dagens miljöpolitik på det man visste för 30 år sedan. Det hade inte varit speciellt klokt.

Anf. 63 HELENA LEANDER (MP) replik:

Fru talman! I riksdagen stiftar vi lagar och kan också riva upp dem om vi inte tycker om dem. Ibland kan det dock finnas en poäng med breda uppgörelser mellan partier om frågor som är långsiktigt viktiga. Det gäller till exempel budgetpolitiken där i alla fall de flesta partier är eniga om att vi har vissa förhållningsregler för att inte göra saker som vi sedan ångrar och där vi försöker komma överens om att plus och minus ska gå ihop. Sedan fyller politiker sina budgetar med helt olika saker beroende på inriktning.

Så skulle det också vara i ett klimatpolitiskt ramverk. Ingen skulle tvinga Josef Fransson att bygga vindkraftverk. Han får väl bygga kärnkraftverk om han skulle få makten. Det viktiga är att om vi har ett långsiktigt mål som vi säger att vi står bakom måste vi också följa det. Det är lite det som är problemet i dag. Alla, utom Josef Fransson, säger att vi ska rädda klimatet på ett eller annat sätt.

Vi har fina, långsiktiga mål, som är lite luddiga i kanten fortfarande, men vi har inte politiken för att ta oss dit. Det ger en stor otrygghet för den företagare som står i begrepp att investera i en ny fabrik eller så. Man vill gärna veta på ett ungefär vilka spelregler som gäller. Finns det en långsiktig ambition hos politikerna att ta oss ned till en nivå närmare nollutsläpp, eller vad vi nu sätter för mål? Kan man enas om det med en bred uppslutning blir det mycket lättare att sedan se till att styrmedlen kommer på plats och att tryggheten för investeringar finns, för man vet åt vilket håll man är på väg.

Om det sedan visar sig att IPCC är grundlurade och klimatet löser sig och allt är frid och fröjd kan man såklart ändra på det. Det är tyvärr inte mycket som tyder på det, men möjligheten finns, på samma sätt som man kan riva upp budgetlagen om man så önskar. Men jag tycker att budgetlagen har tjänat oss väl. Man kan diskutera detaljer i utformningen, men det ger ändå någon sorts långsiktig trygghet.

På samma sätt tror jag att vi behöver en långsiktig trygghet också i klimatpolitiken. Jag förstår inte att det skulle vara odemokratiskt att vi fattar långsiktiga beslut i god demokratisk ordning i den här riksdagen.

Anf. 64 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag har lite svårt att se att det är som Helena Leander säger att det här inte har större effekt än några andra lagar vi stiftar. Själva syftet med hela det här politiska förslaget tolkar jag som att det ska bli väldigt komplicerat för framtida generationers politiker att gå in och bryta upp lagstiftningen. Det är det som är själva syftet med det här ramverket.

Vi kan ta ett par exempel. Vi hade en folkomröstning för ett antal år sedan om kärnkraften. Den skulle ha varit avvecklad förra året eller något sådant, om jag inte minns fel. Så blev det inte. Som tur var kom senare generationers politiker och var lite klokare än politikerna i de tidigare generationerna.

Jag tog upp ett annat exempel, om en fossilfri fordonsflotta till 2030, i mitt anförande. Jag har svårt att tro att vi i praktiken kommer att höja bensinpriset till 42 kronor för att nå halvvägs till det här målet. Sannolikt kommer nästa generations politiker att vara lite klokare än dagens.

Jag tror att det är väldigt vanskligt att binda upp sig på det sätt som jag menar att man gör med det här förslaget.

Anf. 65 JENS HOLM (V):

Herr talman! När jag läser det här betänkandet börjar jag fundera en del över regeringens prioriteringar. Det är alltså utgiftsområde 20, som är en del av regeringens budget, som vi debatterar nu. Det rör klimatet, biologisk mångfald, kemikalier, övergödning av våra hav och vatten och mycket annat. Vad kan vara viktigare än allt detta?

I regeringens budget avsätter man knappt 5 miljarder kronor till det här viktiga området. Då tänker jag på regeringens omfattande skattesänkningar under de sju år man har styrt. Totalt har man sänkt skatterna för 140 miljarder kronor. Med det femte jobbskatteavdraget kan vi plussa på ytterligare 12 miljarder kronor. Banker, storföretag och höginkomsttagare kan särskilt dra nytta av de här skattesänkningarna. 140 miljarder kronor jämfört med anslaget i det här utgiftsområdet på 5 miljarder – det är nästan 30 gånger mer pengar till skattesänkningar än till miljön och klimatet. Är det verkligen en rimlig prioritering?

Jag säger det här eftersom ni säkert vet att vi i Vänsterpartiet vill anslå väsentligt mycket mer pengar till miljö- och klimatområdet i budgeten. Dessutom anslår vi väsentligt mycket mer pengar till jobbsatsningar och till vård, skola och omsorg. Jag säger det därför att ibland frågar folk: Hur kommer det sig att Vänsterpartiet kan satsa så mycket mer pengar på både miljön och jobben och den offentliga sektorn? Jo, vi

avvisar regeringens skattesänkarpolitik. Dessutom låter vi dem som smutsar ned betala mer i form av höjda avgifter och skatter på utsläpp.

Det finns en röd tråd i Vänsterpartiets politik, och det är rättvisa och omtanke. Det gäller även miljöområdet. Vi vet att det är vi i den rika världen som skapat klimatkrisen. Det är vi i den rika världen som stått för över 70 procent av de historiska utsläppen. Därför måste Sverige och andra rika länder ta ansvar för de här utsläppen. Därför lägger vi i Vänsterpartiet fram nya, skarpare klimatmål för både Sverige och EU.

Vi vill att utsläppen här i Sverige ska bringas ned till under 40 miljoner ton till 2020. Vi driver också att EU ska minska sina utsläpp med 40 procent till 2020. Vi gör inte som regeringen, som lägger över ansvaret för en tredjedel av våra utsläpp på andra länder genom uppköp av billiga och osäkra utsläppskrediter. Vi gör allt på hemmaplan.

Därutöver föreslår vi i Vänsterpartiet ett nytt klimatbistånd med nya additionella medel. Totalt sett handlar det om 4 miljarder kronor för de kommande tre åren.

Rättvisa och omtanke präglar också Vänsterpartiets politik på andra områden i det här betänkandet. Det är alltifrån att sanera våra marker från gamla miljösynder, att skydda skog och mark och att satsa mer pengar på miljöforskning till bättre skydd av vår havs- och vattenmiljö, klimatanpassning och mer pengar till internationellt klimatsamarbete. Min uppmaning av allt inom miljö- och klimatområdet där vi tycker att regeringen inte gör tillräckligt skulle kunna bli ganska lång. Vi i Vänsterpartiet lägger fram konkreta förslag på vad som behöver göras.

Egentligen kan väl allt sammanfattas i det faktum att regeringen själv skriver i den budget som vi nu debatterar att Sverige inte kommer att nå 14 av våra 16 miljömål med ”i dag beslutade eller planerade styrmedel”.

Vi når inte våra miljömål med i dag beslutade eller planerade styrmedel. Borde då inte mer göras? Jo, självklart. Men varför gör då inte regeringen mer? Min enda slutsats är att regeringen helt enkelt prioriterar annat framför att skydda miljön och rädda klimatet. Skattesänkningar är viktigare än att rädda vår miljö, enligt den borgerliga regeringen.

Helt avgörande i den här debatten är förstås vilka prioriteringar vi gör och hur stora resurser vi anslår till det här området. Här är skillnaden stor mellan den borgerliga regeringen, uppbackad av Sverigedemokraterna, och oss i Vänsterpartiet. Men jag tror också att det handlar om något helt annat. Det handlar om hela synen på hur miljöarbetet ska bedrivas. Jag tänkte på det när jag häromdagen genomförde den ritual som miljontals andra svenskar också gör ungefär en gång i veckan. Jag tog mina gamla mjölkpaket, plastbyttor och konserverburkar och travade allt i kartonger som jag tryckte ned i papperspåsar och lastade på cykeln och cykelvagnen. Sedan rullade jag i väg till återvinningsstationen – ni vet, de här gröna igloorna som ofta är överfulla och ganska smutsiga och ligger alldeles för långt från där man bor.

Det är rätt krångligt att vara miljövän i Sverige när man vill återvinna sitt avfall. Men det skulle inte behöva vara så här krångligt och svårt. Alla vi här vet att för drygt ett år sedan lades det fram ett konkret förslag på hur vi ska kunna lösa det här. Regeringens avfallsutredare lade fram sitt betänkande om en resurseffektiv avfallshantering. Regeringen har lovat att i år återkomma med ett konkret lagförslag, en proposition, om hur den här Avfallsutredningens förslag ska kunna förverkligas.

Något sådant förslag har dock inte kommit, och i ärlighetens namn vet vi att det inte kommer någon avfallsproposition före valet. Ni borgerliga som har ansvaret för regeringsmakten får gärna korrigera mig på den punkten.

Jag tror att anledningen till att den borgerliga regeringen inte lägger fram förslag för hur vårt hushållsavfall ska hanteras är att utredningens förslag handlar om att kommunerna ska få ansvaret för insamling av förpackningar och tidningar. Kommunerna ska alltså kunna samla in detta tillsammans med resten av hushållsavfallet, men regeringen vill inte det.

Regeringen vill i stället att marknaden, producenterna, ska sköta det. Man hoppas att producenterna ska bygga upp en marknad för avfallet. Regeringen vill alltså inte ha den kommunalisering som utredningen har föreslagit, trots att vi ganska säkert vet att resultatet skulle bli mycket bättre.

Det är ett tydligt exempel på hur regeringen sätter formen framför innehållet även när det gäller miljöpolitiken. Det är viktigare att hoppas på att marknaden ska lösa det än att det ska vara rationellt och enkelt för svenska folket att bli av med sitt avfall. Det är inte acceptabelt. Tyvärr är det inte det enda området där regeringen hoppas på marknadens osynliga hand för att lösa mängder av våra svåra problem. Självklart borde vi göra det bästa för miljön och lämna formen – marknad eller plan, eller vad det nu kan vara – åt sidan.

Jag vill ta upp en fråga till. I går lyssnade jag på chefsekonomen på IEA, International Energy Agency, Fatih Birol. Han berättade bland annat att världens subventioner till fossil energi i fjol uppgick till enorma 544 miljarder US-dollar. Subventionerna till förnybar energi uppgick under samma tid till 101 miljarder US-dollar, alltså mindre än en femtedel av det som gick till det fossila. Jag tror att alla vi här inne – jag vet inte riktigt om det gäller Sverigedemokraterna, men alla andra – ogillar dessa enorma fossilsbubventioner. Det är så otroligt mycket pengar till det som smutsar ned och förhållandevis lite pengar till det förnybara – som är den framtida gröna och rena energin.

Men även vi i Sverige är en del av problemet med stora miljöskadliga subventioner. Naturvårdsverket går i rapporten *Potentiellt miljöskadliga subventioner* igenom de så kallade miljöskadliga subventionerna i Sverige. Om man räknar samman alla miljöskadliga subventioner som Naturvårdsverket tar upp landar det för svensk räkning på hela 50 miljarder kronor.

Miljöminister Lena Ek har lovat en kartläggning och utfasning av dessa subventioner. Det är också ett åtagande som vi i Sverige har efter konferensen om biologisk mångfald i Nagoya i Japan 2010. En hyfsat bra kartläggning av de miljöskadliga subventionerna har vi redan i Naturvårdsverkets rapport. Men vad händer med utfasningen?

Vi i Vänsterpartiet har lagt fram reservation nr 5 som jag härmed vill yrka bifall till. Den handlar om en utfasning av de miljöskadliga subventionerna. I behandlingen av reservationen kan vi läsa att regeringen arbetar med frågan, och de skriver också att de arbetar med de icke skatterelaterade miljöskadliga subventionerna. Det innebär att regeringen har kommit med en omdefinition av vad miljöskadliga subventioner handlar om. Numera är det bara icke skatterelaterade miljöskadliga subventioner. Därmed utesluter regeringen en stor del av de miljöskadliga subvention-

erna, till exempel nedsättningen av koldioxidskatten. Varför har man gjort denna omdefinition? Jag undrar också varför själva utfasningen tar så lång tid. Varför det händer så lite? Därför yrkar jag bifall till reservation nr 5.
(Applåder)

Anf. 66 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Inte bara året utan hela mandatperioden lider nu mot sitt slut. Om 276 dagar är det val igen. Jag tänkte därför ta tillfället i akt att i denna debatt blicka både framåt och bakåt i tiden.

Alliansen har under sina sju år åstadkommit fantastiskt mycket. Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna har under de år vi har haft möjlighet att vara i regeringsställning bland annat lyckats minska utanförskapet, öka sysselsättningen och därigenom öka de resurser staten har att förfoga över. Det är resurser som vi har investerat i infrastruktur och forskning.

Ansvarsfull ekonomisk politik med arbetslinjen som utgångspunkt är en förutsättning för att vi ska kunna driva en ambitiös miljö- och klimatpolitik. Inom miljödebatten hörs ibland tillväxtkritik. Även från denna talarstol hörs emellanåt inlägg som gör gällande att tillväxt i sig är ett problem.

Min och Moderaternas bestämda uppfattning är den raka motsatsen. Ekonomisk tillväxt är nödvändigt för att vi ska kunna skapa socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling och för att vi ska ha möjlighet att ta oss an de stora miljö- och klimatutmaningar som vi står inför, i Sverige såväl som globalt. Därför är det bekymmersamt att oppositionspartierna närmast tycks tävla i att lägga förslag som skulle göra det dyrare att anställa, mindre lönsamt att arbeta och som skulle hämma svensk tillväxt och därmed också krympa resurserna till miljö- och klimatåtgärder.

Herr talman! Oppositionens företrädare har i debatten redan varit inne på att 14 av 16 nationella miljökvalitetsmål inte bedöms kunna nås med nuvarande åtgärder och styrmedel. Det är sant. I Sverige har vi nämligen enats om högt uppställda miljömål som inte bygger på vad vi enkelt kan uppnå utan som bygger på insikten om vart vi behöver komma. Det är självfallet oppositionsföreträdarnas roll att vara kritiska, men jag reagerar likväl på den svartmålning som Erkrans, Leander och Holm gör i debatten. Faktum är att utvecklingen går åt rätt håll och att Alliansen har höjt tempot i miljöarbetet och skapat ett bättre fungerande miljömålssystem.

Den parlamentariska Miljömålsberedningen, där de flesta av oss som deltar i dagens debatt ingår, gör ett omfattande och viktigt arbete för att ta fram underlag och strategier för hur de 16 nationella miljökvalitetsmålen ska nås.

Herr talman! Regeringen har under innevarande mandatperiod prioriterat fyra områden inom miljöpolitiken: klimat, giftfri vardag, levande hav och vattendrag samt biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Jag tänkte nu uppehålla mig vid vart och ett av dessa synnerligen viktiga områden.

Låt mig börja med klimatet. Sverige har bland de mest ambitiösa klimatmålen i världen. Det är bra. Ännu bättre är att vi är på god väg att nå dem. Till år 2020 ska Sveriges utsläpp ha minskat med 40 procent jäm-

fört med 1990. Hittills har vi minskat våra utsläpp med 20 procent samtidigt som vår bnp har vuxit med nära 60 procent. Därigenom är Sverige ett föregångsland som visar att det är möjligt att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och stigande utsläpp. Att bryta det sambandet är en nödvändig nyckel för att låsa upp de tröga globala klimatförhandlingarna.

Herr talman! Det är viktigt att Sverige även fortsättningsvis har en ledande roll i de internationella klimatförhandlingarna, men allt hopp får inte sättas till förhandlingen om FN-systemet. Därför är det bra att Sverige deltar i och har tagit initiativ till en rad kompletterande åtgärder. Bland annat har Sveriges initierat det globala partnerskapet för att minska utsläppen av kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar som metan och sot.

En förutsättning för att klimatutmaningarna ska kunna mötas på allvar är att vi sätter ett pris på utsläpp globalt. Sverige har världens högsta koldioxidskatt, och svensk tung och energikrävande industri ingår i EU:s handel med utsläppsrätter. Det är bra, men fler länder måste följa Sveriges och Europas exempel och sätta ett pris på utsläpp. Därför är det bra att Sverige är engagerat i Världsbankens partnerskap för marknadsutveckling där man verkar för ökad internationell utsläppshandel.

Här hemma i Sverige utgör vår transportsektor en viktig klimatpolitisk utmaning. Förra året minskade förvisso trafikens utsläpp med 4 procent, och de bilar som säljs blir alltmer bränslesnåla samtidigt som andelen fordon som går på förnybara bränslen ökar. Men alltfjämt står transportsektorn för omkring en tredjedel av Sveriges samlade utsläpp. Således är omställningen av vår transportsektor en självklar prioritering för Alliansen.

Alliansen har som vision att Sverige 2030 ska ha en fossiloberoende fordonsflotta. För att nå visionen kommer det att krävas en fortsatt snabb teknisk utveckling men också effektiva styrmedel. Koldioxidskatten är grunden, men mer behövs. Därför gav regeringen Thomas B Johansson i uppgift att leda en särskild utredning med uppdrag att leverera förslag på åtgärder för att påskynda omställningen av fordonsflottan. Slutbetänkandet, som jag ser mycket fram emot, presenteras på måndag, den 16 december. Utifrån den kommer Alliansen att ta nya steg.

Jag går nu över till kemikaliepolitiken och vår strävan efter en giftfri miljö, herr talman. Inom kemikaliepolitiken har Alliansen ett särskilt fokus på våra barn. Bland annat driver Miljöstylningsrådet ett projekt om en giftfri förskola, och vi har i Sverige gått före med lagstiftning som förbjuder bisfenol A i barnmatsförpackningar.

Arbetet med att fasa ut hormonstörande ämnen, såsom bisfenol, och komma till rätta med kombinationseffekter som uppstår när olika ämnen blandas är mycket angeläget. Det krävs en starkt gemensam EU-lagstiftning, vilket regeringen lyfter fram i den kemikalieproposition som precis har lämnats till riksdagen. Vi har således anledning att i denna kammare inom kort återkomma till kemikaliepolitiken i stort.

Till dess nöjer jag mig med att lyfta fram dels den satsning på över 200 miljoner som regeringen gör på det fortsatta arbetet med handlingsplanen för en giftfri vardag, dels den särskilda satsning som regeringen nu gör för att främja avancerad rening av avloppsvatten. Den sistnämnda

Prot. 2013/14:45
12 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

satsningen syftar till att utveckla metoder för att bland annat reducera läkemedelsrester i avloppsvatten.

Herr talman! Avloppsrening för oss naturligt över till Alliansens tredje prioritering, nämligen levande hav och vattendrag. Under mandatperioden har vi fått på plats en sammanhållen havs- och vattenpolitik, men inom havs- och vattenpolitiken finns omfattande utmaningar. Inte minst tänker jag på Östersjöns mycket kritiska situation. Östersjöns utmaningar kräver internationellt samarbete och ett engagemang från samtliga länder som delar detta känsliga innanhav.

Sverige har varit framgångsrikt när det gäller att minska näringsläckaget till Östersjön, mycket tack vare våra lantbrukares stora engagemang. Det vore därför fel, tycker jag, att straffbeskatta det svenska jordbruket med en världsunik handelsgödselskatt, såsom de rödgröna oppositionspartierna föreslår. Alliansen tror i stället att det är mer framgångsrikt att stödja lokala initiativ, och därför permanentar vi satsningarna på så kallade LOVA-projekt, det vill säga lokala vattenvårdsprojekt, genom att anslå 75 miljoner kronor årligen.

När det gäller arbetet med den biologiska mångfalden tror jag att det är oerhört viktigt att vi blir bättre på att värdesätta den biologiska mångfalden och våra ekosystemtjänster. Därför tycker jag att det fortsatta arbetet utifrån utredningen *Synliggöra värdet av ekosystemtjänster* är mycket angeläget, och jag ser fram emot den proposition som regeringen planerar att lägga fram under våren om biologisk mångfald. Värt att nämna i sammanhanget är att Sverige aldrig haft så mycket skyddad natur som i dag och att regeringen höjer anslaget för åtgärder för en värdefull natur.

Viktig under nästa år blir också den så kallade Vattenverksamhetsutredningen. När det gäller vattenkraften är det oerhört viktigt att kraftverksägarna vidtar åtgärder för att förbättra den ekologiska statusen i Sveriges många vattendrag. Samtidigt är det viktigt att vi upprätthåller en fortsatt hög produktion av vattenkraft. Inte minst är delar av vattenkraften oerhört betydelsefull som reglerkraft för vindkraften och därigenom viktig för att möjliggöra en fortsatt snabb utbyggnad av vindkraften. Nämnde jag, herr talman, att vindkraftsproduktionen i Sverige ökat med 700 procent under Alliansens tid vid makten?

Avslutningsvis kan jag konstatera att mot en enig allians som ger väljarna tydliga gemensamma besked står en opposition som blir alltmer splittrad och som vägrar ge gemensamma besked. Den som röstar på något av de rödgröna partierna köper grisen i säcken.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och således avslag på samtliga motionsyrkanden.

(Applåder)

Anf. 67 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Ibland blir man som oppositionspolitiker lite gnällig och kommer ständigt dragandes med de där miljömålen som vi misslyckas med. Naturvårdsverket bedömer faktiskt att vi inte kommer att lyckas med fler än som bäst två mål med den här takten och den här politiken. Det går såklart att ändra på. Faktum är att när det gäller utvecklingen i miljön ser Naturvårdsverket att det går åt rätt håll i endast fyra fall av 16.

Om det är att gå åt rätt håll, som Johan Hultberg sade, är en bedömningsfråga. Det kan vi väl i alla fall enas om.

Sedan har vi de 40 procent som vi ska minska våra klimatutsläpp med till 2020. Det låter rätt bra. Om man uttrycker det så är det ganska ambitiöst. Flera länder har det målet, men då som ett mål för de inhemska utsläppen. För de svenska målen, som den nuvarande regeringen satt upp, gäller att man först räknar av hela den handlande sektorn och sedan räknar man bort den tredjedel som görs utomlands. Det är sådant som vi absolut ska göra, men det är ingen ursäkt för att göra mindre här hemma. Därför är det inte så konstigt att vi i princip är i mål med de 20 procenten och behöver inte göra så mycket mer. Man kan ägna en massa talartid åt att vara emot sådant som oppositionen vill göra – eftersom man har lite lägre ambitioner – och då blir det ganska smidigt.

Vi har lite högre ambitioner. Vi vill ha 40 procents minskningar på riktigt i Sverige. Utöver det ska det göras en massa saker, till exempel avsättas 2 miljarder, utöver biståndet, till klimatinnsatser i fattiga länder. Det vore underbart om vi kunde få med oss regeringen på det.

Sedan kom en lång lista på allt som är bra, och jag tänkte hugga på bara en sak. Det gäller det som sades om att vi aldrig haft så mycket skyddad natur i Sverige som nu. Jag är innerligt tacksam för att regeringen åtminstone inte river upp redan fattade beslut om naturreservat. Det fortsätter helt enkelt att puttra på, det skyddas lite mer i takt med att man upptäcker nya värdefulla saker som skogsägare vill skydda och så vidare. Men takten är alldeles för långsam. Vi klarar inte målet Levande skogar med den här takten. Vad tänker Johan Hultberg och regeringen göra åt det, mer än att skära ned skyddet från åren framöver?

Anf. 68 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Låt oss konstatera att när Alliansen tillträdde var takten för skydd av skog oerhört låg. Den takten lyckades vi rappa på rätt rejält tack vare att vi använde statens markinnehav, alla marker som Sveaskog äger, som inbytesmark. Tack vare Sveaskoglösningen har vi kunnat skydda avsevärt mycket mer skog under Alliansens tid vid makten än vad som skedde under den tid när Miljöpartiet stödde den dåvarande S-märkta regeringen. Det är ett arbete som går vidare.

Dessutom finns en annan viktig skillnad mellan Helena Leanders och min politik, nämligen den att jag erkänner de privata markägarnas stora engagemang för miljö- och naturvård. Jag ser värdet av de frivilliga avsättningar som skogsägare gör inom ramen för certifieringssystemet, och det ska de ha en stor eloge för. Helena Leander ägnar sig mest åt att försöka misskreditera dessa insatser, och det tycker jag, herr talman, är beklagligt.

Det var intressant att höra Helena Leander i sitt anförande och även i replikskiftena med Josef Fransson tala sig varm för ett klimatpolitiskt ramverk. För mindre än ett dygn sedan fattade riksdagen ett historiskt beslut om att i strid med gällande riksdagsordning, i strid med 20 års praxis gällande det finanspolitiska ramverket, riva upp tidigare fattade budgetbeslut. Vore det inte klädsamt, Helena Leander, att först leva upp till det ramverk som vi har innan man kommer förändras med förslag om att införa nya?

Prot. 2013/14:45
12 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Anf. 69 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det finanspolitiska ramverket instiftades för att undvika skenande utgiftsökningar genom att i efterhand lägga på nya utgifter eller göra nya skattesänkningar. Det vi gjorde var att stoppa en i vårt tycke oansvarig skattesänkning, och därmed förstärkte vi statens budget. Det är inte det som det finanspolitiska ramverket kom till för att stoppa.

För övrigt är det inte många år sedan som vi stoppade en utgiftsökning på 300 miljoner till Regeringskansliet, som dock inte fick dessa enorma proportioner och anklagelser om svek mot det finanspolitiska ramverket. Jag tycker att vi helt enkelt ska skruva ned tonläget och gärna stå upp för såväl ett finanspolitiskt som ett klimatpolitiskt ramverk.

Sedan har vi frågan om de privata skogsägarna. Jag blir lite bekymrad när jag blir anklagad för att misskreditera de privata avsättningarna. Jag har vid flera tillfällen sagt att de privata frivilliga avsättningarna är värdefulla. Såvida man kan garantera att det finns långsiktighet, transparens och kvalitet i de avsättningarna kan de också räknas med i måluppfyllelsen. Men då ska man också ha ett ambitiöst mål som är satt utifrån vad vi behöver för att klara Levande skogar och den biologiska mångfalden i skogen. Man ska inte göra som Alliansen gör: börja med att kolla hur mycket pengar det finns och hur mycket skog det räcker till och sedan anpassa målet efter det.

Om vi sätter upp höga och ambitiösa miljömål, vilket vi ska göra, ska vi också vara beredda att leva upp till dem. Det blir inte så bra om man bara har en massa fina ord och fina ambitioner att hänvisa till men sedan inte är beredd att föra motsvarande politik, vilket vi försöker göra i Miljöpartiet. Vi försöker dra konsekvenserna. Det är möjligt att vi i regeringsställning skulle bli tvungna att ompröva våra förslag allteftersom vi såg resultaten av dem och avgöra om vi behövde göra ännu mer. Vi försöker i alla fall göra betydligt mer än vad den här regeringen gör.
(Applåder)

Anf. 70 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Gårdagens beslut gällde en skattesänkning motsvarande 3 promille av statsbudgeten. Det är intressant att det är genom att stoppa det förslaget oppositionen anser att man tar ansvar.

Jag reagerar inte så mycket på sakfrågan. Förvisso är det beklagligt att en miljon löntagare får högre skatt jämfört med den budget vi tog beslut om tidigare i november. Men det som framför allt är beklagligt är att man nu river upp en ordning som har tjänat Sverige väl. I 20 år har vi haft ett finanspolitiskt ramverk som säger att man ska anta budgeten med utgifter och intäkter i *ett* klubbslag. I går medverkade Helena Leander tillsammans med de övriga tre oppositionspartierna till att kasta det ramverket över bord.

Detta tycker jag är väldigt bekymmersamt. Jag tycker att man borde hedra det befintliga ramverket innan man lägger fram förslag om att införa nya. Frågan är hur kraftfullt ett klimatpolitiskt ramverk blir, om man så enkelt är beredd att fatta beslut i strid med befintligt ramverk för att försöka ta enkla politiska poäng i frågan om ett enskilt skatteförslag.

Vi har i den här debatten redan hört Helena Leander tala sig varm om att oppositionen har högre ambitioner än regeringen. Men jag har hört väldigt lite om de konkreta åtgärderna. Helena Leander säger att man

satsar 50 miljarder på ett klimatpolitiskt program. Jag har verkligen försökt penetrera Miljöpartiets budgetmotion och tidigare motioner för att förstå hur man kommer fram till att just dessa åtgärder är kostnadseffektiva. Men trots att man satsar alla dessa miljarder för man ingenstans något resonemang om kostnadseffektiviteten i politiken. Jag tycker att det är bekymmersamt att Miljöpartiet har den väldigt lättsinniga inställningen till skattebetalarnas pengar.

Jag tycker att det är bra att Sverige gör kostnadseffektiva investeringar i andra länder. Riksrevisionen säger att CDM-investeringar ger utsläppsminskningar motsvarande 50–100 gånger mer per investerad krona. Det är bra att Sverige delvis använder sig av den typen av kostnadseffektiva åtgärder.

Anf. 71 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Johan Hultberg talar om att ta ansvar för statens finanser och om kostnadseffektiva åtgärder. Att sänka skatten med ytterligare 3 miljarder för Sveriges höginkomsttagare tycker inte jag är särskilt ansvarsfullt eller kostnadseffektivt. Men det är en annan fråga.

Jag skulle vilja knyta an till det Johan Hultberg sade om sega klimatförhandlingar. Både jag och Johan Hultberg var på klimattoppmötet i Warszawa för några veckor sedan. Vi kunde båda bevittna hur segt de förhandlingarna tyvärr går. En av orsakerna är den stora klyfta som finns mellan den rika världen, som historiskt sett har stått för mer än 70 procent av världens utsläpp av växthusgaser, och de fattiga länderna, som vill ha utveckling, vilket leder till utsläpp.

Utvecklingsländerna pekar på att den rika världen har åtagit sig att bidra med klimatfinansiering och nya additionella klimatpengar till utvecklingsländerna. Men de här pengarna kom inte till de fattiga länderna. Möjligtvis tar vissa länder en del pengar från sitt ordinarie bistånd, men då plockar man bort pengar från fattigdomsbekämpning och säger att det är klimatbistånd. Det tycker jag inte är någon särskilt ansvarsfull hållning.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Johan Hultberg. Vi hörde båda Finlands miljöminister annonsera att Finland nu tar alla intäkterna från EU:s handel med utsläppsrätter och använder pengarna till klimatbistånd, utöver det ordinarie biståndet. Tyskland gör likadant. Skulle inte det här kunna vara ett sätt för Sverige att hitta nya additionella medel till klimatbistånd, förutom att vi över lag behöver ta pengar från statsbudgeten? Det handlar om att öronmärka intäkterna från utsläppshandeln till klimatbistånd.

Anf. 72 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! I Köpenhamn enades världens länder om en snabbstartsfinansiering. Till den snabbstartsfinansieringen bidrog Sverige med 8 miljarder kronor, 11 procent av EU:s totala åtagande. Nu har vi precis annonserat att vi bidrar med 300 miljoner till den gröna klimatfonden. Genom CDM mobiliseras rejäla medel till Anpassningsfonden, eftersom 2 procent av kostnaden för CDM direkt kanaliseras till Anpassningsfonden.

När jag var i Warszawa konstaterade jag att Sverige får oerhört mycket uppskattning och beröm från inte minst de fattiga länderna för att

Sverige är ett av få länder som har fått pengar på bordet och levererar rejäla bidrag till de fonder som finns på plats. Jag vill gärna att Sverige ska göra mer, men jag tycker ändå att det är viktigt att vi har med oss den bilden, för den beskrivning som Jens Holm ger är inte riktigt korrekt.

När det gäller att koppla finansiering till utsläppshandeln har vi en bra ordning i Sverige: att det är behovet som ska styra vilka anslag vi ger, inte vilka intäkter man har från ett visst område. Det vore ganska besvärligt om polisens finansiering skulle bygga på hur många fortkörningsböter eller andra böter de utfärdar. Det måste naturligtvis vara behovet av polismyndigheten som ska utforma vilka anslag den ska få.

Jag bidrar gärna till att vi fortsatt stärker finansieringen globalt. Sverige är som sagt delaktigt i att utveckla nya mekanismer för att mobilisera de stora resurser som vi internationellt har kommit överens om. Men låt mig konstatera att Sverige hittills har varit ett av få länder som levererat utifrån de åtaganden som är gjorda.

Anf. 73 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Men det är inte så mycket värt, Johan Hultberg, om man tar pengar från fattigdomsbekämpning och ger dem till Anpassningsfonden. Det är jättebra att Sverige ger pengar till exempelvis Anpassningsfonden, men om man inte finansierar det med nya additionella medel är det tyvärr inte så mycket värt.

Anledningen till att jag tog upp öronmärkningen av intäkter från utsläppshandeln är att flera andra länder inom EU gör så. Det står också i EU:s handelsdirektiv över utsläppsrätter att länderna bör göra så. När jag diskuterar med andra politiska företrädare, till exempel vår miljöminister Lena Ek och Centerpartiet, är de väldigt positiva till att vi ska använda de här intäkterna. Men de säger att det är ni – Moderaterna och Anders Borg – som säger nej till detta. För övrigt är det Moderaterna och Anders Borg som säger nej till så gott som allting som handlar om innovationer på miljö- och klimatområdet.

Johan Hultberg säger att ett sätt att få i gång de sega klimatförhandlingarna är att alla länder gör mer. Men då undrar jag: Var finns de nya klimatåtagandena i den budget som vi nu diskuterar? Jag hittar dem inte. Det finns, precis som du säger, väldigt mycket inköp av utsläppskrediter, av CDM. Men det handlar om att vi lägger ansvaret på andra länder. En tredjedel av svensk klimatpolitik handlar om uppköp av utsläppskrediter i andra länder. Jag har tittat runt på jämförbara länder i Europa. Jag hittar inget jämförbart europeiskt land som köper så mycket CDM som Sverige. Danmark, Tyskland och Storbritannien vidtar 100 procent av sina åtgärder på hemmaplan. Jag undrar om Johan Hultberg kan peka på något jämförbart land som köper mer utsläppskrediter än Sverige.

Anf. 74 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag undrar om Jens Holm kan peka på något land som varit mer framgångsrikt än Sverige inom klimatpolitiken. Jag tror inte det.

(JENS HOLM (V): Jodå. Det kan jag.)

Jag konstaterar också att Vänsterpartiet i sin motion och även här i debatten lyfter fram att man säger sig ha högre ambitioner och ska nå Sveriges mål på minus 40 procent med åtgärder bara på hemmaplan.

Jens Holm och Vänsterpartiet, precis som Miljöpartiet och Socialdemokraterna, är svaret skyldiga om hur. Hur ska det gå till, Jens Holm?

I er motion från Vänsterpartiet skriver ni att det klimatprogram som ni har lagt fram väntas ge en minskning på en miljon koldioxidekvivalenter. Hur har ni räknat fram den siffran? Det står inte någonstans. Jag har verkligen försökt att få ett svar.

Jag har läst noggrant. Jag har till och med bett riksdagens utredningstjänst att söka svar på hur Vänsterpartiet har kommit fram till den siffran. Det står ingenstans. Riksdagens utredningstjänst har gått bet, och jag har gått bet.

Kan Jens Holm ge svar på hur ni har kommit fram till den siffran och hur alla andra miljoner ton i utsläppsminskningar ska levereras?

Det är väldigt enkelt, kära vänner, att sätta mål inom klimatpolitiken. Mål inom politiken är det enkla. Vi har satt 16 nationella miljö kvalitetsmål. Vi har klimatmål och så vidare. Frågan är hur vi ska nå dem.

Alliansen har presenterat en sammanhållen energi- och klimatpolitik som gram för gram, krona för krona tar oss närmare våra utsläppsmål. Vi har en färdplansdiskussion på väg fram.

Vi har en utredning som presenteras på måndag som gäller en fossiloberoende fordonsflotta. Vi tar ständigt och jämt nya steg framåt för att nå våra mål. Jens Holm bygger luftslott, men hur och med vem?

Anf. 75 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Minskningen med en miljon ton i vårt klimatprogram är ganska lågt räknat. Det är baserat på Naturvårdsverkets egna rapporter över hur mycket de tidigare klimatinvesteringsprogrammen har levererat.

Det är skillnaden mellan oss. Vi har en högre ambition i klimatpolitiken. Det är därför vi finansierar utgiftsområdet med ungefär 50 procent mer än vad regeringen gör.

Vi sätter ett högre pris på utsläppen. Vi höjer till exempel koldioxidskatten. Det är inte alltid helt jättepositivt i alla läger. Men vi säger att det måste göras för att vi ska få ned utsläppen i Sverige.

Vi har en mycket genomtänkt politik och lägger inte över ansvaret på andra länder genom köp av utsläppskrediter som Sverige gör. Det finns inget annat land i Europa som köper så mycket utsläppskrediter som Sverige.

(Applåder)

Anf. 76 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag vet att Johan Hultberg har ett miljöengagemang. Johan Hultberg brukar själv kalla sig för miljömoderat. Jag gillar dig mycket bättre, Johan Hultberg, när du får vara miljömoderat.

I den här debatten måste du vara moderat och företräda hela politiken som Moderaterna lägger fram. Du måste företräda också Bengt-Anders Johansson, Anders Borg och andra moderater. Då blir det tyvärr inte lika vackert.

Min uppfattning är att människor i Sverige och i världen behöver få någonting att tro på och ett hopp inför framtiden. Ett sätt att få någonting

att tro på är att man ser att politiker kan samtala med varandra och samverka med varandra, gärna i breda överenskommelser, om sådant som är svårt.

Miljöpolitiken och inte minst klimatpolitiken är svår. Ingen tjänar på det som Johan Hultberg gör till en egen konstform i den här debatten, någonannanismen.

Är det inte Ernrans fel är det Socialdemokraternas fel, Miljöpartiets fel, Vänsterpartiets fel, Naturvårdsverkets fel eller någon annans fel att allt inte är guld och gröna skogar när det gäller den svenska miljöpolitiken i dag.

Våra jobb, vår välfärd och våra framtida generationer är beroende av att vi klarar miljö- och klimatomställningen på ett vettigt sätt.

Min fråga till Johan Hultberg är: Känner Moderaterna över huvud taget något ansvar för att hitta breda överenskommelser om miljöpolitiken för jobbens och välfärdens skull?

Anf. 77 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Matilda Ernrans talar om hopp. Jag tycker att Sverige ger människor och andra länder hopp. Sverige har visat, som jag var inne på i mitt anförande, att det är möjligt att sänka våra utsläpp kraftigt samtidigt som vi har en snabb ekonomisk utveckling.

Det är, som jag sade i mitt anförande, en nyckel för att vi ska få fler länder att agera och få de tröga globala klimatförhandlingarna att gå framåt. Det är viktigt för mig att vi i Sverige för en politik som fortsatt lyckas med att både minska utsläppen och samtidigt ha en stark ekonomisk tillväxt.

Därför motsätter jag mig förslag som jag är rädd leder till att utsläpp inte sjunker utan flyttar. Det är bekymmersamt att de rödgröna lägger fram förslag om kilometerskatt som bara straffar svensk industri som har långt till sina marknader.

När det gäller blockpolitiken kan jag konstatera att det verkar som att Matilda Ernrans är duktigt frustrerad över att inte kunna komma överens med ens sina vänner i den rödgröna oppositionen.

Jag tillhör en allians. Vi är fyra partier som nu har tagit ansvar i regeringsställning i sju år. Vi har lagt fram åtta gemensamma budgetar. Vi har visat att det går att ta gemensamt ansvar.

Vi är absolut beredda att träffa långsiktiga blocköverskridande överenskommelser. Ett litet tips från coachen kan vara att försöka komma överens med dina vänner i den rödgröna oppositionen och så här med 276 dagar kvar till valet försöka ge lite svar på hur de samlade beskederna ser ut.

Jag konstaterar att Socialdemokraterna i sin budget inte ens lägger fram förslag för mer än kommande år. Vad händer med den socialdemokratiska miljöpolitiken 2015 och 2016? Det är det ingen som vet.

Anf. 78 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt tidigare inlägg gör Johan Hultberg någonannanismen till en egen konstform i den här debatten.

Johan Hultberg klarar inte ens av att svara på den enkla frågan om Moderaterna över huvud taget känner ett ansvar för att hitta breda över-

enskommelser som ser till att vi får en miljöomställning och klimatomställning på riktigt i Sverige och att vi tar vårt ansvar.

Johan Hultberg klarar inte ens av att svara på den frågan utan att lägga tillbaka den till att det handlar om hur Socialdemokraterna hanterar samarbete.

Om inte Johan Hultberg kan historien kan jag hjälpa Johan Hultberg att komma ihåg att också Socialdemokraterna har suttit i regeringsställning, oftast i minoritetsregeringar.

Det vi klarade av till skillnad från denna regering var att vi samarbetade och samverkade med olika partier för att i denna kammare se till att vi hade en majoritet för de förslag som vi lade fram så att de skulle hålla över tid. Vi har samarbetat med Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Centerpartiet och Folkpartiet.

Vi är beredda att fortsätta att samverka också i framtiden för att hitta en väg framåt där Sverige inte är som alla andra utan där vi är något lite bättre och inte bara sätter oss nöjda och slår armarna i kors trots att all den expertis vi har till grund säger: Det räcker inte. Miljö- och klimatomställningen kräver mer av er. Ni når inte era egna uppsatta mål. Det vetenskapliga underlaget är robust och precist. Ni måste göra mer.

Johan Hultberg, svara på min fråga! Är ni beredda till breda överenskommelser? När bjuder ni i så fall in? Ni har haft över sju år på er. (Applåder)

Anf. 79 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Både jag och Matilda Ernkrans sitter i Miljömålsberedningen. I den här debatten har vi hört ett lite annorlunda tonläge hos Matilda Ernkrans än i tidigare debatter som jag har haft med henne i kammaren. Det är ett mer resonabelt tonläge – ett tonläge som är lite lägre än vad det tidigare har varit. Det välkomnar jag, för det skapar bättre förutsättningar att komma överens.

I Miljömålsberedningen sitter samtliga partier som har ambitioner på miljöområdet, det vill säga samtliga partier i riksdagen förutom Sverigedemokraterna. Där försöker vi komma överens och leverera underlag och strategier till regeringen för hur vi ska ta oss närmare våra miljömål. Alla vi här inne är besjälade av att vi ska nå våra 16 nationella miljö kvalitetsmål. Jag konstaterar att vi närmar oss dem men att vi har lång väg kvar.

Jag konstaterar att många av miljömålen är internationella till sin natur. Sverige kan inte ensamt lösa klimatutmaningen. Det är naivt att tro det. Jag vet att Matilda Ernkrans också är fullt medveten om att det förhåller sig på det sättet. Detsamma gäller Östersjön. Vi måste hitta åtgärder tillsammans med andra länder.

Därför är EU för Moderaterna och för Alliansen vår viktigaste miljöorganisation. Vi behöver hitta även gränsöverskridande överenskommelser och lösningar.

När det gäller blockpolitiken tycker jag ändå att det finns uppenbara tecken på att Matilda Ernkrans känner frustration över att inte kunna leverera ett gemensamt regeringsalternativ, när hon på detta upprepade sätt försöker spela över bollen till allianssidan.

Vi har i Alliansen lyckats träffa en historisk energiöverenskommelse. Det hade varit fantastiskt bra om även Socialdemokraterna kommit med

Prot. 2013/14:45
12 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

på det tåget så att vi kunnat enas i en överenskommelse om att ge branschen långsiktiga spelregler när det gäller kärnkraften.

Kärnkraften är den fråga som jag oftast får frågor om när jag är ute och träffar industrin i Sverige: Hur blir det med kärnkraften? Vad händer vid ett regeringsskifte? Jag vet ju inte, och jag hade hoppats att Socialdemokraterna skulle ge besked i den frågan så att vi kunde inleda förhandlingar om en långsiktig energipolitik över blockgränserna.

(Applåder)

(forts. 9 §)

*Statsministerns
frågestund*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.51 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

8 § Statsministerns frågestund

Anf. 80 TREDJE VICE TALMANNEN:

Vi övergår nu till statsministerns frågestund, och jag vill hälsa statsminister Fredrik Reinfeldt välkommen till kammaren.

Den svenska skolan

Anf. 81 MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag har en fråga till statsministern om svensk skola.

Förra veckan nåddes vi av PISA-undersökningen som visade att den svenska skolan får allt sämre resultat. Vi får sämre resultat i naturvetenskap, matematik och läsförståelse.

Det är en allvarlig utveckling. Sverige ligger nu under OECD-genomsnittet i kunskapsresultat. Vi är det land som rasar snabbast i OECD-undersökningen när det gäller kunskaper.

Det här hänger samman med en nationell utveckling. Vi har haft den här utvecklingen under ett antal år, men den går allt snabbare. Skolsegregationen och orättvisorna i skolsystemet växer kraftigt i Sverige just nu.

Mot den bakgrunden, herr talman, har jag en fråga till statsministern. Det är en ganska allvarlig rapport som har kommit. Föranleder det här någon form av omprövning av den bedömning regeringen gjorde? Var det så klokt att föreslå så stora skattesänkningar i det här läget, med den här rapporten som ett allvarligt kvitto på att svensk skola står inför väldigt stora utmaningar?

Anf. 82 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Sverige står inför en stor kunskapsutmaning. I grunden måste många av våra unga lära sig mer och lära sig från tidig ålder.

Hur gör man det? Jag tror att en viktig grund är att man helt enkelt har mer undervisningstid, mer uppföljning och tidigare inlärningsstöd. Vi kommer att behöva ha ett samtal med våra barn – oavsett vilka olika typer av relationer vi har i vårt samhälle – om att mer tid måste satsas på skolan. Vi måste alla bli bättre på att ta ansvar för att resultaten förbättras.

Vi har skjutit till mer resurser. Vi har återöppnat möjligheten att få fram specialpedagoger och speciallärare. Vi har gjort om väldigt mycket i den svenska skolan.

Vi är övertygade om att mycket av detta är rätt, men det kan behöva göras mer. Jag tror att man ska titta på ytterligare tillägg när det gäller undervisningstid utöver de timmar vi nu lägger till när det gäller till exempel matematik. Jag tycker att man ska vara ödmjuk inför att vi behöver se över om ännu mer än det behöver föras fram. Det är en stor kunskapsutmaning.

Anf. 83 MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det jag frågade var om regeringen står fast vid bedömningen att man ska göra så stora skattesänkningar i ett läge då svensk skolas resultat sjunker så kraftigt. Faktum är att budgeten innehåller 20 gånger större skattesänkningar än satsningar på svensk skola. Jag tror att många i Sverige undrar: Är den här balansen korrekt?

Problemet blir ännu större för statsministern när man tittar på den historia regeringen har haft. Det har varit jobbskatteavdrag ett, två, tre, fyra och fem. Sedan var det bolagsskatten som gick före skolan. Efter det var det krogmomsen som gick före skolan. I den här budgeten var det en skattesänkning för dem som tjänar mest i Sverige som gick före skolan. På något sätt kommer regeringen till slutsatsen att det alltid är någonting annat som är viktigare än skolsatsningar.

Vi socialdemokrater har ett annat alternativ. Vi investerar i mindre klasser och ökade kunskaper. Vi investerar i lärarna. Vi investerar i sommarskola. Men det kostar pengar, och då kan man inte göra av med alla pengar på skattesänkningar.

Min fråga kvarstår, herr statsminister: Var det rätt att göra så stora skattesänkningar i budgeten att man inte hade råd med de skolsatsningar som Sverige behöver?

Anf. 84 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Nu har vi den ordningen att alla skattesänkningar när de väl är genomförda accepteras av Socialdemokraterna, så man kan undra lite över den här uppräkningsen.

Det är ju så att svensk skola är kommunalt finansierad, så det handlar mycket om hur den kommunala ekonomin utvecklas. Grundläggande för det är arbetade timmar – att sysselsättningen växer. Vi har lagt grunden för att kommunerna satsar mer på svensk skola nu än de gjorde 2006. Till det har vi också tillfört stora resurser.

Jag tror att många av dem som är bekymrade ganska samfällt konstaterar att detta är trots till exempel utökade resurser, ökad andel av bnp,

mer resurser per elev i förskola, grundskola och gymnasieskola och ökad lärartäthet sett till dem som har lärarlegitimation.

Jag sade att det är en kunskapsutmaning, och jag tycker att vi ska ta den på allvar. Men då är det kunskaper i högsätet. Vad lägger grunden för att barn och unga lär sig mer? Mer läxor, förmodligen mer prov, mer undervisningstid, bättre stöd till lärare – många av de reformer vi har gjort. Det är där stegen måste fortsätta för att lägga en bra grund för framtiden.

Skattesänkningarna och skolans behov

Anf. 85 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Sedan Alliansen bildade regering har 12 600 pedagogiska tjänster försvunnit från svensk skola. Samtidigt vittnar nio av tio lärare om att de har fått ägna mer tid åt att fylla i papper och mindre tid åt att vara med sina elever. Ni har alltså lagt fler administrativa arbetsuppgifter på skolan samtidigt som det finns färre medarbetare att dela jobbet med. Konsekvensen kan inte bli annat än att eleverna får mindre tid med sina lärare.

I förra veckan kom PISA-undersökningen. Den visar att vi i Sverige är sämre än genomsnittet i OECD på att ge våra barn det de behöver i livet, till exempel möjligheten att kunna läsa en dagstidning eller räkna ut ett kassakvitto.

I går, herr talman, beslutade riksdagen att inte göra en särskild skattesänkning för dem med de högsta inkomsterna. Jag noterar med glädje att Moderaterna i dag öppnar för att i stället lägga pengar på skolan. De 3 miljarderna skulle kunna motsvara 6 000 nya medarbetare i svensk skola. Jag vill därför uttryckligen fråga statsministern: Är ni beredda att lägga de 3 miljarderna på satsningar i svensk skola?

Anf. 86 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Svensk skola är finansierad via kommunalskatter. Det spelar alltså stor roll hur många som är sysselsatta i kommunerna. Hur många arbetade timmar vi har är grunden för skolans finansiering.

Vi har ibland via statsbidrag av olika slag skjutit till resurser till svensk skola. I det här fallet är det inte möjligt eftersom det som man bryter ut i form av skattelättnad inte kan göras om till en kostnadsökning. Det tror jag att Gustav Fridolin egentligen vet om. Så fungerar det finanspolitiska ramverket.

Under nästkommande år, som också är valår, får naturligtvis respektive partier och regeringsalternativ diskutera hur de väljer att använda det eventuella utrymme som finns – vi tror att det är mycket begränsat – under nästa år. Det får vi återkomma till.

Det viktiga är att konstatera att det har skett stora resursökningar till svensk skola. Det är de flesta överens om, och de konstaterar det också som en bakgrund när vi ser de här resultaten.

Vi har en stor kunskapsutmaning framför oss. I grunden kan den inte mötas på annat sätt än att det blir mer undervisningstid och mer uppföljning. En av del av det handlar om att i administrativa processer följa upp vilka resultat vi faktiskt har nått.

Anf. 87 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! I stället för mer tid för eleverna har det ju blivit *mindre* tid för eleverna. Nio av tio lärare vittnar om att de får använda mer tid åt att fylla i papper. Samtidigt har det från svensk skola försvunnit 900 speciallärare, 1 700 praktisk-estetiska lärare, 200 studie- och yrkesvägledare och 1 100 fritidspedagoger. Det har blivit färre medarbetare som ska dela på jobbet. Då är det klart att det blir mindre tid över för varje elev.

Ska vi kunna vända utvecklingen i svensk skola måste vi rensa byråkratin för lärarna och anställa fler medarbetare i skolan så att varje elev får möjlighet att bli sedd. Ingen ska gå hem från svensk skola och känna: Jag blev inte sedd i dag.

Regeringen har möjligheter att i vårändringspropositionen lägga förslag om nya satsningar på skolan och bryta de nedskärningar vi har sett i svensk skola under lång tid, sedan Alliansen bildade regering 2006.

Jag skulle önska att regeringen nu tar tillfället i akt att i stället för nya skattesänkningar föreslå satsningar på svensk skola. Det är en prioritering de flesta människor i det här landet vill se.

Anf. 88 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Resurserna till svensk skola har alltså ökat sedan 2006. Det är ganska betydande ökningarna som har skett. Det har skett per elev i förskola och grundskola och per gymnasieelev. Vi har ökat lärartätheten när vi ser till andelen behöriga lärare. Jag tycker att det är viktigt att den utvecklingen kan fortsätta.

Vi har gjort stora läsa-skriva-räkna-satsningar. Vi har byggt ut undervisningstiden i matematik. Jag tror att det är rätt vägval för Sverige.

En del av det vi kallar administrativ börda är helt enkelt att vi lägger på lärarna mer av uppföljningsansvar för att vi är oroad för att barn och ungdomar inte lär sig tillräckligt mycket. Till exempel kan vi säga att den PISA-rapport vi diskuterar också är en administrativ produkt som bygger på att man har gått igenom vilka resultat som har uppnåtts.

Jag är gärna med och fattar beslut om att en del av detta tas bort, men man kan inte först kräva mer uppföljning, mer resultat och mer kontroll och sedan tro att det inte ska genomföras. Det hänger ihop. Kan vi lätta detta på något sätt utan att samtidigt tappa fokus när det gäller att se vilka resultat vi uppnår tror jag att det är bra för lärarkåren i Sverige. Sedan ska vi gärna ta en diskussion nästa år om det är mer resurser till skolan eller bidragsutbyggnad som är bäst för Sverige.

Ersättning för vanvård i barndomen

Anf. 89 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! År 2006 inleddes utredningen om vanvård i den sociala barnvården, även kallad Vanvårdsutredningen. Syftet med den och med det lagförslag som Sveriges riksdag beslutade om var att ge upprättelse för en förlorad barndom som samhället varit ansvarigt för. Därmed skulle man kunna sätta punkt för ett mörkt kapitel i svensk historia och gå vidare.

Vi kan nu, efter att ansökningar kommit in och beslut har tagits, ta del av ansökningsrutiner och hur Ersättningsnämndens arbete har utformats.

Ett avslag på ansökan om ersättning skulle aldrig ha skickats ut brevlades, utan det skulle upprättas en mänsklig kontakt vid avslag. Nu har många fått ett mycket okänsligt brev på posten med en enda mening om att de inte har fått någon ersättning. De har vådats när de har åkt till Ersättningsnämnden. Gamla sår, som kanske inte har vidrörts på många år, har rivits upp igen. De ska sitta inför främmande människor och sedan gå ensamma hem och vänta på ett brev där det står att de inte får någon ersättning. Det kan lätt tolkas som att de inte har talat sanning eller att de har överdrivit.

Min fråga är om statsministern anser att det ansvar och stöd som från samhället utlovades när det gäller upprättelse för de vanvårdade barnen är tillfredsställande.

Anf. 90 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Ska vi inte bara konstatera att det här är väldigt svårt? Om vi utlovar ett mycket stort ersättningsbelopp till någon som har varit vanvårdad tycker nog många att det är vällovligt. Men det kan ju tänkas att någon försöker få det utan att faktiskt ha rätt till det. Då finns det en gräns.

Det finns de som ska få det och de som inte ska få det. Någon ska bestämma det. Då ska man tala om hur man har vuxit upp och på vilket sätt man har varit vanvårdad. Det kan till och med leda till frågor där man ifrågasätter om personerna korrekt återger vad de har varit med om. Om ni alla tänker efter en stund tror jag att ni förstår att det är precis så som en sådan process måste se ut.

Om någon under en sådan process känner att de återupplever sådant som varit obehagligt är jag den förste att beklaga det. Men jag vet faktiskt inte vad alternativet är. Det vore ju liktydigt med att säga att alla som vill ha en ersättning bara kan hämta ut den och att inga frågor kommer att ställas. Det tror jag inte är en framkomlig väg.

Anf. 91 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! På sistone har vi riksdagsledamöter och kanske även statsministern själv fått mejl om hur berörda har behandlats och nekats ersättning. Vi i Sverigedemokraterna har också träffat ett antal intresseorganisationer och tagit del av deras upplevelser. Det var inte förvånande för oss när vi blev informerade om de brister som fanns och finns.

Bevisbördan är tung. Visst ska det, som statsministern säger, kunna bevisas att man är berättigad till ersättning. Vissa har nekats att ta med stödpersoner när andra har beviljats. I vissa brev där avslag har delgivits har vissa personer fått telefonnummer till stödpersoner som de kan kontakta medan andra inte får det. Förhandlingarna påminner om domstolsförhandlingar.

Det finns fortfarande en oförståelse för att vissa är ersättningsberättigade medan andra inte är det. Då tänker jag främst på den tidsgräns som är satt, alltså att personer födda 1920–1980 är berättigade till ersättning men inte de som är födda senare, trots att de också har farit illa och vanvården anses vara lika.

Då undrar jag: Är statsministern beredd att ompröva beslutet om att också bevilja personer som är födda senare än 1980 ersättning om de kan bevisa att de är berättigade till det?

Anf. 92 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det är jag inte, eftersom regeringen har givit besked om att vi uppfattar att det kommer i konflikt med rättstillämpning. Det angavs också under och före den ceremoni som hölls.

Det är väldigt bra att Sverigedemokraterna nu visar engagemang för utsatta människor. Jag önskar att det var lite konsekvens i Sverigedemokraternas sätt att göra det. Precis som de nu har märkt att vanvårdade upplever att deras liv har kommit till korta och att de inte har uppmärksamats på det sätt de förtjänar finns det många andra grupper, till exempel utrikes födda, som också upplever sig utsatta och dåligt behandlade.

Ska man se *en* människas misär ska man också kunna se alla andras.

Samarbete mellan FRA och amerikansk underrättelsetjänst

Anf. 93 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Försvarets radioanstalt bedriver en omfattande signalspaning, kanske mer omfattande än många av oss har anat tidigare. FRA har också ett mycket nära samarbete med amerikanska NSA. Det har ju avslöjats att NSA bedriver en form av massövervakning av medborgare i miljontal runt om på vår planet.

En del uppgifter om samarbetet mellan NSA och FRA pekar på att man har haft ett gemensamt projekt som skulle göra det möjligt att göra intrång i människors datorer. Det är olagligt enligt svensk lag att göra det. Det är oklart om detta har skett eller om man bara har förberett det och haft en programvara som gjort det möjligt.

Ytterst är statsministern ansvarig som för så mycket annat. Min fråga till statsministern är: Har FRA deltagit i några datorintrång?

Anf. 94 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag är också ansvarig för att hålla reda på vem som har ansvar för vad i det svenska samhället. Svensk lag gäller. På signalspaningsområdet gäller den lagstiftning som riksdagen antog för några år sedan. Den sätter gränserna för hur försvarsunderrättelseverksamhet får bedrivas i Sverige och inte. För den som vill fördjupa sig i hur bland annat detta ska uttolkas finns en artikel i dagens Svenska Dagbladet, där den domare som leder Försvarsunderrättelsedomstolens verksamhet beskriver en del av gränsdragningarna.

Det är också viktigt att påpeka att lagstiftningen förutsåg behov av granskning och uppföljning, men det lades inte på regeringen utan på andra organ. Det är de som har att följa detta och att reagera i den händelse lagstiftningen inte följs. I den delen är det alltså inte specifikt jag som har ansvaret.

Vad vi är tydliga med är att inom ramen för denna lagstiftning, som är specifik med att det ska motsvara just svenska behov när det gäller säkerhetspolitik, är vi sedan beredda att dela information med andra länder. Det har vi varit tydliga med i olika sammanhang.

Prot. 2013/14:45

12 december

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 95 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag är medveten om hur lagstiftningen ser ut, och jag läser Svenska Dagbladet i stort sett varje dag. Men jag undrar ändå om statsministern känner till om det sker några datorintrång. Det är intressant att veta vad statsministern har kännedom om och inte. Det måste vara en högtintressant fråga, tycker man, när detta är så kontroversiellt och handlar om huruvida svensk lag följs eller inte. Min fråga kvarstår alltså: Vet du, Fredrik Reinfeldt, om FRA har ägnat sig åt den här formen av intrång i datorer – ja eller nej?

Sedan menar jag att det finns ett trovärdighetsproblem när det gäller tillsynen över FRA. Det speciella organ som ska utöva tillsynen, Siun, har man ju valt att sätta samman av personer som kommer från partier som var för FRA-lagen. Mitt parti, som röstade emot FRA-lagen, har väldigt små möjligheter att delta i kontrollen och se om man verkligen följer den svenska lagstiftningen. Är det inte på tiden att ta ett större grepp och till exempel kalla in Utrikesnämnden för att ge en mer fullödlig information så att vi som i dag inte har tillgång till den får del av den?

Anf. 96 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Detta är en teknik som ofta används. Om jag berättar hur lagstiftningen ser ut och hur myndigheter har ansvar för olika åtgärder ställer man i stället frågan om jag möjligen känner till något, och därmed vill man på något sätt indirekt säga att den som vet något är fullständigt ansvarig. Det är som om man därmed menar att lagstiftningsansvar eller det myndighetsansvar som finns genom lagstiftningen inte längre gäller. Jag menar att detta är en helt underordnad fråga.

Jag kan bara ha som utgångspunkt att svensk lag följs och att de myndigheter som på olika sätt har att följa upp att svensk lag följs gör sitt arbete. Jag välkomnar i det sammanhanget att inte bara Jonas Sjöstedt är en duktig Svenska Dagbladet-läsare utan att också andra har möjligheten att läsa hur den domare som är högst ansvarig för Försvarsunderrättelsetomstolens verksamhet klarlägger en del missförstånd i debatten om vad FRA kan göra och inte.

Sverige som bas för forskning och utveckling

Anf. 97 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! Ett konkurrenskraftigt näringsliv är en förutsättning för Sveriges välbefinnande. Det ställer krav på kompetens hos dem som jobbar. Alliansregeringen har gjort många viktiga satsningar. På utbildningsområdet har vi bland annat satsat stort på högre utbildning, på kvaliteten i högre utbildning och på forskning.

Totalt har faktiskt ersättningen per helårsstudent på universitet och högskola ökat med 35 procent sedan vi tillträdde. Tittar jag på forskningen ser jag att det handlar om en ökning på 30 procent, jämfört med den senaste forskningsbudget som Socialdemokraterna lade fram.

Samtidigt vet vi att företagen möter globala utmaningar och att det är strukturella förändringar som genomförs.

Förra veckan var jag på ABB i Västerås. Jag fick där glädjande besked om att 30 procent av deras totala forskningsbudget finansierar projekt i Sverige, trots att de är verksamma i 100 länder.

Min fråga till statsministern är: Mycket bra har gjorts, men hur ska vi gå vidare för att fler företag ska välja Sverige som bas för forskning och utveckling?

Prot. 2013/14:45
12 december

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 98 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det kan nämnas andra företag som gör på motsvarande sätt. De säger: Vi måste befinna oss nära våra marknader, för vi är oftast globala företag som finns i olika delar av världen. Men mycket av spetskompetens, forskning, utveckling och stabsfunktioner finns i Sverige.

Det är en återspeglings av att det här finns väldigt bra villkor för forskning, utveckling och kvalificerad arbetskraft. Här finns en bra innovationsmiljö. Här finns en bra företagsskattmiljö.

Det är den väg vi måste fortsätta om vi vill klara att upprätthålla denna nivå i den globala konkurrensen. Jag tycker också att det är intressant i den delen att följa hur bland annat vår arbetskraftsinvandringsreform möjliggör att man öppnar svensk arbetsmarknad för kvalificerad arbetskraft från andra länder. Det är någonting som jag tror har varit viktigt. Vi har jobbat med särskilda lättnader i form av expertskatt för att också möjliggöra att mycket kvalificerad arbetskraft attraheras att komma till Sverige. Det är ett sätt att säga att vi är ett litet land, men vi har höga ambitioner att vara verksamma på de globala konkurrensutsatta marknaderna. Det är den väg vi måste fortsätta.

Sjukvården och äldreomsorgen

Anf. 99 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman! Min fråga till statsminister Fredrik Reinfeldt handlar om vården. I dag presenterades en ny utvärdering från OECD gällande den svenska sjukvården och den svenska äldreomsorgen. Den ger vid handen att vi förtjänar vårt goda rykte om att ha bland de bästa verksamheterna i världen. Men det ges också en del synpunkter om att man kan göra så att det blir ännu bättre och att vi ska vara väl medvetna om de utmaningar vi står inför.

Bland annat pekar OECD i rapporten åter på vikten av nationell samordning. Det handlar om att se till att vi har kvalitet i hela landet när det gäller just äldreomsorg och vår sjukvård, inte minst den högspecialiserade. Vi ser gärna att vi går i den riktningen, från Folkpartiet liberalernas sida.

Har statsministern några tankar om dessa utmaningar? Hur ska vi fortsätta att värna Sverige som ett av de länder som ligger absolut i topp när det gäller sjukvård och äldreomsorg?

Anf. 100 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det är väldigt bra beröm till Sverige som gives. Man påpekar också att vi har en väldigt hög andel av bnp som vi avsätter bland annat till sjukvård. Det återspeglar att man noterar att vi har en åldrande befolkning, att det är en högre andel äldre i den svenska befolkningen än i många andra motsvarande länder. På det sättet kan man säga att vi nu är i den situation som många länder är på väg att hamna i. Det handlar alltså om den förlängda ålderdomen. Den är positiv men innebär

stora utmaningar när det gäller satsningar bland av det här slaget. Därför är det viktigt att vi får så entydigt beröm som vi får.

Men man talar om tillgänglighet. Man talar om att få likvärdig kvalitet över hela landet. Det pågår diskussioner, inte bara på svensk mark, vill jag påpeka, om att ska man bli tillräckligt högspecialiserad måste man ha kundunderlag nog för att det ska kunna göras med hög kvalitet. Då kanske till och med den nordiska samordningen ibland skulle behövas så att det inte bara handlar om en svensk. Jag har förhoppningar om att vi ska kunna samordna oss inom befintliga strukturer för att åstadkomma det. Det är det vi behöver utveckla ytterligare, till de många goda tjänster vi redan har.

Förenkling av reglerna för de mindre företagen

Anf. 101 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Statsministern! Fyra av fem nya jobb i vårt land kommer i de mindre företagen. En prognos från Arbetsförmedlingen just i dag pekar på en mycket god tillväxt av nya jobb. Man talar om 116 000 nya jobb, framför allt inom servicesektorn och i de mindre företagen, de kommande åren.

Min och Centerpartiets bedömning är att ännu fler jobb skulle kunna växa fram om företagen slapp onödigt krångel, onödigt regelkrångel och onödigt krånglig kontakt med myndigheter. I dag tvingas företag generellt sett i vårt land lämna runt 90 miljoner blanketter per år till ett 70-tal myndigheter.

Jag vet att regeringen, med Näringsdepartementet i spetsen, har tagit initiativ till att göra de statliga myndigheterna mer effektiva i sina kontakter med medborgare och företag. Ett led i den effektivitetsförbättringen är att förenkla och att skapa begreppet "En dörr in", en portal där man kan lämna sina uppgifter och där myndigheterna kan hämta de uppgifter de behöver ha om mig som företagare.

Det här är bra. Det är riktigt bra. Men min fråga till statsministern blir: Hur går vi vidare? Vad kan regeringen göra mer, allt i syfte att ge förutsättning för tillväxt, välfärd och fler människor i arbete och därmed minska bördan av onödigt regelkrångel?

Anf. 102 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Vi hamnar väldigt högt upp i internationell rankning över innovationskraft men också numera när det gäller ökad enkelhet kring att starta företag. Många myndigheter jobbar med att förenkla. Skatteverket nämns ofta i de sammanhangen.

Jag skulle gärna se en dörr. Det kan antingen samordnas på den offentliga sidan eller vara en mer marknadsdriven utveckling med en internetmiljö och appar där man gör detta möjligt för företag.

Jag har jobbat igenom väldigt mycket av de förenklingsprojekt som regeringen har drivit under Centerpartiets och Näringsdepartementets ledning. Ofta handlar det om att försöka få färre blanketter. Men det handlar också ofta om att helt enkelt göra skattelättnader och saker som måste finansieras i budgetförhandlingar.

Jag vill bara understryka att det är helt centralt för att jobben ska kunna bli fler. Vi läste också rapporten från i morse. Det är små och

medelstora företag i privat sektor, framför allt tjänsteföretag. Det är bra driv i den inhemska konsumtionen i Sverige. Det vi tar i vinster där balanserar delvis det faktum att exportindustrin har det lite svårare och att efterfrågan utifrån är svagare. Det måste vi också ta in i beräkningar när vi ställer oss frågan var jobben kommer.

Prot. 2013/14:45
12 december

Statsministerns
frågestund

Kyrkliga jultraditioner i skolan

Anf. 103 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Det kan inte nog betonas hur viktigt det är att fortsätta med alliansregeringens arbete för att lyfta skolan och framför allt kunskapsfokuset. Det handlar om att varje barn i skolan får förutsättningar för att utvecklas och att skolan är en trygg plats, där det finns både lugn och ordning. Vi har höga förväntningar på vad barnen ska kunna lära sig men också på vad skolan ska förmedla till varje enskilt barn.

Samtidigt är skolan en plats för gemenskap. Inte minst nu, i samband med julavslutningar, finns det tillfälle att lyfta fram de traditioner som finns i vårt land. Trots flera års protester från elever, föräldrar och lärare återkommer beröringsskräcken när det gäller att fira julavslutningen i kyrkan.

Min fråga till statsministern är: Kan vi inte en gång för alla ge klart besked till landets skolor att det är okej om de vill samlas i kyrkan och att det är okej om de vill sjunga *Hosianna*?

Då kan både skolläring och personal i skolan fokusera på att komma till rätta med kunskapsutmaningen, som svensk skola står inför.

Anf. 104 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Den frågan har jag fått förut. Jag har väl sagt bland annat det som Emma Henriksson sade, att det är okej om man vill ha avslutning i en kyrka och att det är okej att sjunga psalmer. Det är också okej att avstå. Man får alltså göra ett eget val. Det är så vi menar att lagstiftning och föreskrifter ska uttolkas. Jag tror att det är viktigt att man känner att man också har ett lokalt inflytande och att man är överens om på vilket sätt man gör detta. Givet den balansen kan det vara på sin plats att än en gång påpeka detta.

Beslutet om brytpunkten för statlig inkomstskatt

Anf. 105 LEIF JAKOBSSON (S):

Herr talman! En väsentlig del av regeringens ekonomiska politik var att låna 3 miljarder till en extra skattesänkning för dem som tjänar över 36 000 kronor i månaden. I går beslutade riksdagen att inte godkänna denna del av skattesänkningarna. Därför blir min fråga till statsministern: Accepterar regeringen beslutet så som det är taget i riksdagen? För 2014 finns det naturligtvis inget annat. Men tänker regeringen lägga fram motsvarande förslag till hösten när det gäller budgeten för 2015, om ni får chansen att lägga fram ytterligare en budget?

Jag tycker att det är rimligt att vi får besked i skattefrågan från regeringen.

Anf. 106 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag är mycket glad över att riksdagen har antagit större delen av den budget vi har lagt på riksdagens bord. Det innebär från årsskiftet väsentliga förbättringar för låg- och normalinkomsttagare. Det har varit den viktigaste drivkraften för denna regering att se till att breda löntagargrupper med små ekonomiska marginaler får förbättringar. Det kommer de att på ett betydande och väsentligt sätt få vid årsskiftet.

Vilka bedömningar vi gör för 2014 in mot 2015 är för tidigt att säga. Vi förutser mycket små ekonomiska marginaler. Vi har ett Sverige som är starkare än vår omvärld. Men det faktum att det råder en svag efterfrågan i vår omvärld är för ett exportberoende land dåliga nyheter. Det kan möjligen balanseras, vilket kommissionen och andra internationella bedömare påpekar, av den kloka politik vi har fört för att stärka den inhemska konsumtionen och inhemska drivkrafter. Men det är för tidigt att säga vilken balans det egentligen slutgiltigt ger. Vi tänker inte göra någonting som äventyrar offentliga finanser. Vi ser betydande behov av att också göra ytterligare investeringar för att barn ska lära sig mer i den svenska skolan.

Vattenfalls planer på brytning av brunkol i Tyskland

Anf. 107 PER BOLUND (MP):

Herr talman! I Cottbus i östra Tyskland pågår just nu en flera dagar lång hearing. Den handlar om Vattenfalls planer och ansökan till tyska domstolar om att starta fem nya öppna brunkolsbrott. Planerna kommer att leda till förstörda landskap, förorenade vattendrag och att tusentals tyska familjer riskerar att vräkas från sina hem.

Samtidigt kommer den brunkol som ska brytas att leda till att utsläppen av koldioxid ökar med 1,2 miljarder ton. Det är vad Sverige släpper ut under 20 års tid.

Anser statsministern att detta är i enlighet med de direktiv som regeringen har gett till Vattenfall, som säger att Vattenfall ska vara ett av de bolag som leder omställningen till en miljömässigt hållbar energiproduktion?

Anf. 108 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag är inte chef för Vattenfall. Det är Vattenfall som har att svara på vilka avvägningar man har gjort framför allt när det gäller kolkraft som köptes in under den tidigare regeringen än den jag leder.

Jag har noterat att Vattenfall självt har påpekat att företaget kan tänka sig en delning av verksamheten i en mer inhemsk del och en i övrigt europeisk del där mycket av denna kolbaserade energiproduktion läggs. Sedan får riksdagens partier förhålla sig till hur en eventuell sådan delning ska bedömas och vilken del man tycker är viktig att hålla kvar eller vidareutveckla.

Anf. 109 JESSICA POLFJÄRD (M):

Herr talman! I dag presenterades färsk siffra från Arbetsförmedlingen. Det är en omfattande prognos baserad på en studie av samtliga kommuner, landsting och 11 000 privata företagare.

Arbetsförmedlingen bedömer i en prognos en ökad sysselsättning de kommande två åren med ungefär 116 000 personer samtidigt som man prognostiserar för en sänkning av arbetslösheten med 0,7 procent.

I oktober i år presenterades siffror som visade att 90 000 personer fler än vid samma mätunkt tidigare år var i sysselsättning. Vi ser att det finns en positiv trend i utvecklingen av sysselsättningssiffrorna. Det är naturligtvis glädjande, men det är inte någonting som kommer av sig självt. Vi vet att oron kvarstår i omvärlden och att det finns en oro för jobben i Sverige.

Vad tror statsministern är de viktigaste faktorerna för att den positiva sysselsättningsökningen ska fortsätta?

Anf. 110 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det hårt krisdrabbade Europa med en på femte till sjätte året utdragen lågkonjunktur har sett olika utvecklingslinjer när det gäller sysselsättningen och arbetslösheten. Det är inte alls någon automatik i att länder med växande befolkning ser en växande sysselsättning, utan det beror helt på vilken politik som förs.

Det finns nu en ökad sysselsättning som motsvarar minst 200 000 sedan vi tillträdde 2006. Ökningen sker huvudsakligen i privat sektor, även om vi jämfört med 2010 har en ökning av de skattefinansierade välfärdsjobben. Men det är viktigt att notera att ökningen framför allt sker i gruppen kvinnor och att det sker en ökning av sysselsättningen bland utrikes födda. Det är mycket välkommet. Detta sker dessutom i ett läge där Sverige redan ligger mycket högt när det gäller sysselsättningsgrad för kvinnor och även högre upp i åldrarna.

Drivkrafterna för jobb är avgörande. Konkurrenskraftig ekonomi och ordning i offentliga finanser är grunden för att denna utveckling ska fortsätta.

Kommunernas kostnader för försörjningsstöd

Anf. 111 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi som sitter här i riksdagen åker varje vecka hem till våra kommuner och ser där hur allt fler människor söker försörjningsstöd för familjens uppehälle. Vi kan notera att det rör sig om ungefär 10 miljarder i ökade kostnader för kommunerna, bland annat beroende på att olika ersättningssystem inte fungerar för människor.

Läget är bekymmersamt. Det innebär ökade kostnader för kommunerna. Människor och barnfamiljer utsätts för hårda prövningar i dagens Sverige. Det som förvånar mig något är att statsministern inte ser frågorna och framför allt inte vidtar några åtgärder.

Anf. 112 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Utdragen lågkonjunktur brukar innebära att andelen som söker försörjningsstöd växer. Det var ännu tydligare under 90-talets krisår än nu. Det är viktigt att påpeka att om man fördelningsmässigt ska nå fram till dessa grupper finns visst åtgärder som man bör vidta och som regeringen också löpande vidtar. Vi har tittat på barndelen i bostadsbidraget, som vi tycker är ett pricksäkert sätt att nå fram till grupper som annars kan bli beroende av försörjningsstöd. Det gäller också flerbarnstillägg. Vidare gäller det situationen för garantipensionärer och deras möjligheter att täcka sina boendekostnader. I alla dessa delar har regeringen löpande gjort förbättringar, och vi är beredda att titta på dem igen.

Det är svårt att motverka problemen med mindre än att sysselsättningen växer ännu mer än den gör så att vi på det sättet kan motverka en utbredd och långvarig lågkonjunkturs negativa verkningar.

Urbaniseringen

Anf. 113 GUSTAV NILSSON (M):

Herr talman! Min fråga handlar om urbaniseringen i samhället. Under de senaste 100 åren har Sverige blivit ett alltmer urbaniserat land. Här följer Sverige den globala utvecklingen. Vi känner igen detta från många andra länder.

I vårt land minskade befolkningen i glesbygden som mest fram till 1970, men även i dag fortsätter urbaniseringen. Storstäderna, förortskommunerna och de större städerna växer medan framför allt glesbygdskommunerna och en del mindre kommuner tappar befolkning. Skillnaden mellan stad och land blir större inte bara när det gäller befolkningsstorleken utan också när det gäller tillväxt och skattekraft.

Regeringens satsningar på infrastruktur, skattesänkningar och ett kommunalt utjämningssystem är viktiga åtgärder i sammanhanget. Att öka tillväxtkraften i hela landet är en viktig framtidsutmaning. Hur ser statsministern på denna utmaning?

Anf. 114 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Detta är en process som finns över hela den utvecklade världen, och den har pågått i svensk historia under mycket lång tid, över generationer. Det är en blandning av förändringar i ekonomiska förhållanden, och det är en blandning av många människors vilja att röra på sig, att testa ett annat liv. Mycket av detta är det svårt att ha så många åsikter om. En del lämnar landsbygden vid 19 års ålder för att bege sig mot storstaden men återvänder ibland vid 35 års ålder. Många har hjärtat i hembygden där de vuxit upp.

Det är viktigt som påpekas att processen motverkas i de delar det är ofrivilligt och oönskat. Det ska upplevas som möjligt att flytta från storstad – som det finns exempel på att människor gör. Det kräver den typ av investeringar som frågeställaren tog upp i infrastruktur, bredband, skola och sjukvård med hög kvalitet över hela landet – för att nämna några av de insatser vi fokuserar på.

Anf. 115 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Ett stort problem i dag är stressen i arbetslivet. Vi kan se att stressjukdomarna ökar. Det är utbrändhet, ångest, depression med mera. Samtidigt har regeringen gjort en kraftig nedskärning på företagshälsovården, som handlar om att förebygga ohälsa i arbetslivet.

Det är ett fåtal arbetsmiljöinspektörer som ska ha ansvar för allt fler arbetsplatser och inspektera arbetsmiljön. Det här sammantaget gör att det blir allt svårare att upprätthålla en god arbetsmiljö. Ny forskning visar att reglerna när det gäller stress i arbetslivet är otydliga och svåra att tillämpa.

Min fråga är: Vad tänker regeringen göra för att vända den här utvecklingen, bekämpa stressen i arbetslivet och sjukdomarna i dess spår?

Anf. 116 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Jag har hört ansvariga statsråd svara på den här typen av frågor, som inte riktigt instämmer i beskrivningen och som framför allt är försiktiga med en del av de slutsatser som Hillevi Larsson synes dra. Jag tycker att vi ska ta på fullt allvar att vi nu ser en tendens till ökade sjukskrivningar som mer grundar sig på psykiska bedömningar än, som tidigare har varit fallet, på somatiska åkommor.

När det börjar handla om psykiska åkommor ska man vara försiktig med att hävda att man vet exakt vad det beror på. Det finns säkert många förklaringar. En kan vara ett högt uppdrivet allmänt samhällstempo och oförmågan att både klara det arbetslivet kräver, där trösklarna tenderar att höjas vad gäller vad som krävs av anställda i form av hur mycket kraft de måste lägga ned, och samtidigt i övrigt hänga med i ett stressigt liv och ta ansvar för hem och barn i en tid då män och kvinnor försöker dela på ansvaret men, som vi alla vet, inte alltid är så framgångsrika i att göra det.

Vi har därför bett att få fördjupade analyser av vad detta kan bero på. Men vi har som idé att först försöka veta exakt vad som sker för att ha det som grund för bedömningen innan vi föreslår förändringar.

Skattesänkningarna och jobben

Anf. 117 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Motorn i den moderatledda regeringens politik har varit skattesänkningar, som motiveras med att de skulle skapa nya jobb. Vi ser resultatet. Vi har en massarbetslöshet som biter sig fast; framför allt ökar långtidsarbetslösheten.

I regeringens finansplan angavs den skattesänkning som har diskuterats under veckan, beslutats och avvisats av riksdagen om ytterligare 3 miljarder till höginkomsttagare. Jobbeffekt noll, och jag upprepar: jobbeffekt noll.

Varför valde statsministern och regeringen att ändå lägga fram ett förslag om en skattesänkning som inte har någon jobbeffekt samtidigt som vi har stora brister i välfärden?

Anf. 118 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Motorn i Alliansens politik är ordning och reda i offentliga finanser. Det lägger grunden för bra investeringsklimat. Det lägger grunden för låga räntor och skapar allmän grund för framtidsstro. I vårt land finns den stabilitet som stora delar av övriga Europa saknar. Det är det som möjliggör att sysselsättningen ökar. Det är det som gör att arbetsutbudet ökar. Många av våra reformer har hjälpt till att möjliggöra det. Det är många fler som ser möjligheten att komma in på arbetsmarknaden till följd av våra reformer än vad som tidigare bedömts.

Vi har stängt ned det tidigare socialdemokratiska alternativet att förtidspensionera och föra bort stora delar av arbetskraften ut ur arbetslivet och i stället satsat på att försöka få dem in i arbete. Våldigt många av utmaningarna är nu större, för vi möter ett arbetsliv med höga trösklar.

Vi försöker förena det som skapar jobb med det som ökar produktivitet och tillväxt i den svenska ekonomin. Vi har lagt fram våra förslag i riksdagen. Nu har riksdagen fällt sin dom. Som jag tidigare svarat kommer vi nästa år att återkomma med vilket utrymme som finns och vilka avvägningar vi då gör.

Sexualiserad reklam

Anf. 119 VERONICA PALM (S):

Herr talman! Jag är mor till tre döttrar, och det är å deras vägnar och å alla andra flickors vägnar som jag vill ställa en fråga till statsministern.

Sexualiseringen av det offentliga rummet hårdnar. Jag ser det som ett folkhälsoproblem. Sveriges Kvinnolobby gjorde i somras en undersökning bland kvinnor mellan 13 och 30 år. Nio av tio säger sig ha velat ändra något på sin kropp efter att ha sett sexualiserad och kvinnoförnedrande reklam, schabloniserande reklam.

Vi har tidigare i Sverige sett, och gör det fortfarande, självsaneringen som en viktig del av branschen. Vi anser det viktigt att branschen själv sanerar sig från sexualiserad och kvinnoförnedrande reklam. Jag tycker att det är uppenbart att det inte räcker.

Min fråga till statsministern är: Ser statsministern problemet med det sexualiserade offentliga rummet? Avser statsministern att göra något för att komma till rätta med detta folkhälsoproblem?

Anf. 120 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Herr talman! Det är väl en blandning av sexualisering som det finns regler gentemot och en stark konsumentkraft att reagera mot. Det fortsätter ändå. Det handlar över huvud taget om många unga kvinnors självbild, som inte alltid bara är sexuellt relaterad. Det är en oförmåga att se hur man ser ut när man tittar på sig själv i spegeln, en förvridning av vad som är rätt och vad som är fel, en påverkan utifrån vad man ska äta och inte äta och ibland ett gruptryck flickor emellan som inte ens involverar pojkar. Där har vi en samhällstrend som vi alla har möjlighet att påverka, föräldrar såväl som anhöriga och samhällsdebattörer, såsom vi som nu diskuterar frågan.

Jag är absolut beredd att göra mer om jag tror att det gör någon skillnad. Men jag tror inte att det finns några billiga poäng här att hämta och

säga att det bara är att dra ett streck över och förbjuda fyra följande annonser, och så är problemet borta. Det är mer komplicerat än så.

Det handlar om att fortsätta debatten, som dessutom drivs öppet och är frekvent förekommande, för att tydliggöra för unga tjejer att de duger som de är och att de inte behöver förändra sig för att bli något annat.

Anf. 121 TREDJE VICE TALMANNEN:

Tack, statsminister Fredrik Reinfeldt och alla frågeställare, för dagens frågestund, som jag härmed förklarar avslutad!

Prot. 2013/14:45
12 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

9 § (forts. från 7 §) **Allmän miljö- och naturvård** (forts. MJU1)

Anf. 122 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Herr talman! För några veckor sedan höll Folkpartiet liberalerna landsmöte under parollen ”Vi vill mer”.

Den ambitionen inbegriper även miljöfrågorna.

På vårt landsmöte antog vi ett helt nytt partiprogram som ger ett större utrymme för miljöfrågorna än vad tidigare partiprogram har gjort. Vi liberaler väjer inte för de stora utmaningarna på miljöområdet. Samtidigt är vi optimistiska och tror att med hjälp av teknik, kunskap och ekonomiska styrmedel kan framtiden bli bättre.

Jag vill understryka att miljöengagemang och ansvarstagande inte bara handlar om vem som vill anslå mest pengar i en statsbudget. För att kunna hantera utmaningarna måste åtgärderna vara effektivt utformade.

I dag är det budgetdebatt, och då är det naturligt att tala om pengar. För 2014 vill regeringen anslå en bit över 5 miljarder kronor till miljö- och naturvård. Anslaget ökar med 263 miljoner i jämförelse med förra året.

Innan jag lyfter fram några av de anslagsområden som ingår i utgiftsområde 20 Miljö- och naturvård kan jag konstatera att oppositionspartiernas prioriteringar skiljer sig kraftigt åt. Det är bara på ett enda område som S, V och MP har en gemensam uppfattning, nämligen att skrota miljöbilspremien. Det är alltså svårt att skaffa sig en uppfattning om hur ett rödgrönt budgetalternativ på detta område skulle se ut. Därtill har Socialdemokraterna – till skillnad mot vad som är normalt – väckt en budgetmotion som enbart sträcker sig för ett år framåt. Det går alltså inte att utläsa långsiktigheten i deras förslag.

Herr talman! Hela tiden omgärdas vi av produkter som i sig själva är kemikalier eller som är behandlade med kemikalier. Som exempel på det första – som alltså är kemikalier i sig själva – kan jag nämna vardagsprodukter såsom rengöringsmedel, kosmetika och läkemedel. Kläder, leksaker och elektronik är exempel på det senare. Många kemikalier för mycket positivt med sig, men definitivt inte alla. Globalt uppskattas antalet ämnen som förekommer på marknaden till åtminstone 100 000. Tyvärr är det långt ifrån att vi vet vilka ämnen produkter innehåller. Om vi känner till vilka ämnen det är kan det råda mycket stor osäkerhet om hur de påverkar människors hälsa och miljö. Vissa ämnen kan dessutom vara farliga vid mycket låga koncentrationer, andra kan orsaka skada i kombination med andra ämnen.

Ett av de mest prioriterade områdena för regeringen under detta år har varit arbetet för en giftfri miljö. För bara några veckor sedan presenterades propositionen *På väg mot en giftfri vardag*, som lägger fast färdriktningen för kemikaliepolitiken under de kommande åren och de insatser som krävs för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Drygt 200 miljoner kronor satsas för att minska exponeringen av farliga kemikalier. Barn och unga utgör en särskilt sårbar grupp vad gäller påverkan av kemikalier och står i fokus för regeringens strategi. Åtgärder som skyddar barn skyddar dessutom vuxna.

Det är mycket angeläget att kunskapen om ämnen blir bättre, att farliga ämnen byts ut och att tillsynen kan öka.

Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Livsmedelsverket och Konsumentverket har alla fått ökade anslag för att kunna intensifiera insatserna på kemikalieområdet. Kemikalieinspektionen har redan ökat sina inspektioner och därmed upptäckt flera varor, inte minst leksaker, som överskridit gränsvärden för ämnen som är miljö- och hälsoskadliga.

I dag läser jag i Svenska Dagbladet att åklagaren går vidare med tio förundersökningar efter åtalsanmälningar från Kemikalieinspektionen. Det är mycket bra. Det här rör exempelvis ett polislekset med sugpropsspilar fulla med ftalater, en leksakshäst och en upplåsbar leksakshelikopter. Fler ärenden kan vara på väg.

Ökade medel till Kemikalieinspektionen har också inneburit att man har kunnat ta fram mer underlag för att kunna driva en tuffare linje i EU för utfasning av farliga ämnen. Detta är ett angeläget arbete eftersom kemikalielagstiftningen är harmoniserad på EU-nivå. För att begränsa användningen av farliga kemikalier kommer det också att krävas ett större globalt samarbete. Det kan framstå som en mycket svår uppgift, men avtalet om kvicksilverförbud som ingicks under det här året visar att det är möjligt att nå framgång.

Havs- och vattenmiljöområdet är ett område som även i fortsättningen ska vara högt prioriterat.

Anslaget för åtgärder på området föreslås öka till 673 miljoner för 2014. Alliansen har genomfört stora och viktiga satsningar på detta område. Havs- och vattenmyndigheten som inrättades 2011 har en central roll i vatten-, havs- och fiskeförvaltningen.

För att veta om åtgärder får avsedd effekt är det viktigt att miljöövervakningen fungerar väl. Folkpartiet har i många sammanhang uttryckt sin otålighet över att ett nytt forskningsfartyg dröjer. Efter utredning har Sjöfartsverket förordat ett nybyggt fartyg som ska klara alla framtida krav, en fråga som nu bereds i Regeringskansliet.

Havsforskningen är en nödvändig del för att möta framtiden och klara våra EU-åtaganden vad gäller mätningar och rapporteringar om hur till exempel Östersjöns tillstånd utvecklas. Det tidigare fartyget Argos är skrotat, och därför måste frågan om ett ersättningsfartyg snarast få en lösning.

Vi kan aldrig rädda haven om vi inte samarbetar internationellt. Sverige är därför pådrivande inom såväl Ospar för Nordostatlanten som Östersjösamarbetet Helcom. Samtidigt är det nödvändigt med ett lokalt engagemang, och nu införs en permanent förstärkning om 75 miljoner kronor årligen från och med 2014 för lokala vattenvårdsprojekt, LOVA.

Detta innefattar åtgärder som framför allt riktar sig mot övergödning och som visat sig fungera väl.

En hjärtefråga för Folkpartiet är insatser för att värna och vårda den biologiska mångfalden. Nästa år ökas anslaget för åtgärder för värdefull natur och uppgår till något över 630 miljoner. Detta anslag beräknas också öka kommande år.

Under våren 2014 har regeringen för avsikt att presentera en särskild proposition om biologisk mångfald och ekosystem, och det välkomnar vi i Folkpartiet särskilt. För Folkpartiet är två viktiga frågor att det ska finnas fria vandringsvägar för fisk och att säkerställa att det svenska artdata-projektet kan fortsätta sitt arbete för vetenskaplig kunskapsuppbyggnad.

Ett relativt nytt problem som kan få oanade konsekvenser är utbredningen av invasiva, främmande arter. Exempelvis etableringen av mårhund måste hållas under kontroll, annars kan ekosystem skadas allvarligt, och det finns risk för rabies och dvärgbandmask. Det nya anslaget från 2013 på detta område ligger fast under kommande år.

Avslutningsvis vill jag understryka att miljöproblemen måste hantearas internationellt. Vi går nu mot ett EU-val. I många länder når nationalister framgångar. Det finns mycket att vara orolig för vad det kan innebära. På miljöområdet fungerar det inte att vara nationalist; man måste samarbeta över nationsgränser. Sverige måste fortsatt vara en stark röst för att EU ska ha höga miljöambitioner, fatta skarpa och bindande beslut och samtidigt stå enat för att driva på resten av världen.

En liberal miljöpolitik medverkar till att förenkla för människor att ta ansvar och att se till att skapa förutsättningar för internationellt samarbete, och den går hand i hand med tillväxt. Den skyddar människor och framför allt barn från en farlig och ohälsosam miljö. Den är lösningsorienterad, men väjer inte för att miljöfrågor rymmer svåra dilemman och stora utmaningar.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet. (Applåder)

I detta anförande instämde Anita Brodén (FP).

Anf. 123 ROGER TIEFENSEE (C):

Herr talman! Åhörare och riksdagskolleger! Vi diskuterar miljö- och jordbruksutskottets betänkande MJU1 *Allmän miljö- och naturvård*.

Betänkandet behandlar formellt sett anslag inom statsbudgetens utgiftsområde 20, hur de ska fördelas samt ett antal motionsyrkanden från den allmänna motionsperioden i år och förra året. Den anslagsram som ska fördelas är lite drygt 5 miljarder – 5 155 997 000 kronor för att vara exakt. Det är en ökning med 263 miljoner jämfört med innevarande år.

Anslagen är viktiga, för de skapar förutsättningar för miljöpolitiken när det gäller exempelvis myndigheters arbete. Vi har ett antal myndigheter som ligger under detta anslagsområde. Om man ser på miljöpolitiken i stort är dock framför allt miljömålsarbetet och hur man arbetar minst lika viktigt. Som det har pratats om tidigare i debatten har vi 16 övergripande miljö mål som styr miljöpolitiken. Mycket har gjorts, men mycket återstår att göra för att nå miljömålen.

Om man läser Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljömålen ser man att de i sin slutsats lyfter fram att ”behovet av helhetssyn och

Prot. 2013/14:45
12 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

tvärsektoriella insatser är centrala faktorer för ett framgångsrikt miljöarbete". Som jag sade är alltså sättet man jobbar på minst lika viktigt som de anslag vi fördelar här i dag.

I det sammanhanget skulle jag vilja lyfta fram Miljömålsberedningens arbete. Syftet och uppdraget för Miljömålsberedningen är att utveckla strategier med etappmål, styrmedel och åtgärder. Strategierna ska inriktas så att de är miljömålsövergripande.

Tidigare ägde varje myndighet sina miljömål, och det var mycket stuprörstänkande. En del miljömål av de 16 detaljmålen kunde till och med vara motstridiga, och vi fick ett stort genomförandeunderskott.

Då kan man som politiker reagera på två sätt. Man kan skicka in mer pengar, vilket är viktigt – anslagen är viktiga. Men vi måste använda skattebetalarnas pengar så effektivt och rationellt som möjligt. Alliansregeringen förändrade därför miljömålssystemet. Vi behöll de 16 miljömålen. Det är dock regeringen som är sammanhållande, och Miljömålsberedningen jobbar som en nod i detta.

Oppositionen motsatte sig det förändrade arbetssättet. Jag vill dock hedra oppositionens ledamöter – flera av dem som är här sitter i Miljömålsberedningen – för det konstruktiva arbete vi har där över blockgränserna, tillsammans. Jag menar att vi ser tydliga tecken på att arbetet fungerar. De propositioner som ligger på riksdagens bord, till exempel kemikaliepropositionen som nämndes tidigare, har sitt ursprung i ett betänkande från Miljömålsberedningen som har skickats ut på remiss.

Det som var bra var att vi var brett eniga i alla de sju partier som sitter i Miljömålsberedningen. Det arbetet understöds i sin tur av anslag, exempelvis 200 miljoner till Kemikalieinspektionen för att fortsätta arbetet med en giftfri vardag. Det finns i betänkandet. Arbetssätt och anslag hänger alltså ihop.

Herr talman! Giftfri vardag styrs inte bara av vad vi gör nationellt, utan vi finns med i en europeisk union där kemikaliepolitiken är mycket harmoniserad. Vi har en gemensam kemikalielagstiftning som kallas för Reach.

En viktig del av det regeringen föreslår i sin kemikalieproposition är internationellt arbete, till exempel att vi i Reach analyserar ämne för ämne, i stället för som vi gör i dag.

Vi har i storleksordningen 100 000 olika kemikalier. Då förstår man att det tar tid – framför allt om man vet att det finns bisfenol A och bisfenol B. Jag brukar säga att snart finns bisfenol hela alfabetet – man ändrar på små parametrar. Detta gör att politiken, tillsynen och myndighetsarbetet aldrig kommer i fatt, om man inte arbetar strukturerat och rationellt.

Ett av de viktigaste förslag som ligger på riksdagens bord nu är att vi inom Reach ska se till att vi kan hantera ämnena i grupp, ämnena för sina inneboende egenskaper och ämnena för sina användningsområden. Ett exempel är hormonstörande ämnena. Då kan vi börja komma i fatt. Då kan vi arbeta mer rationellt. En annan del är att stärka substitutionsprincipen.

Matilda Ernkrans ställde en retorisk fråga tidigare. Hon konstaterade att kemikaliepropositionen ligger på riksdagens bord och frågade när propositionen för övriga 13 miljömål, som vi inte når i dag, kommer. Jag kan upplysa Matilda om att i vår planeras en proposition om biologisk mångfald som hanterar ett betänkande som Miljömålsberedningen har

levererat tillsammans med ett utredningsförslag om till exempel ekosystemtjänster. Det är ute på remiss just nu.

Jag menar att denna loop – förslag skickas ut brett på remiss i samhället och kommer tillbaka till riksdagen för beslut – fungerar, och vi får en större genomförandekraft.

Herr talman! Hela miljöpolitiken ryms inte inom detta utgiftsområde. Klimatfrågan har nämnts tidigare. Den är internationell och har en global karaktär. Det är viktigt att Sverige bidrar till och jobbar aktivt för att få en global klimatöverenskommelse. Vi måste göra saker här hemma. Vi måste se till att vi har en omställning och att våra företag och verksamheter är klimatsmarta så att vi kan klara framtida klimatmål, vara resurseffektiva och få jobb, företagande och välfärd i detta land för lång tid framåt.

Klimatfrågan kräver dock internationella klimatöverenskommelser. Där tycker jag att det är viktigt att vi ser att Sverige bidrar. Sveriges miljöminister Lena Ek hade en väldigt aktiv roll vid det senaste klimatmötet. Hon förhandlade inom ett område som kallas för loss and damages – skador och förluster. Det är ett viktigt område, inte minst för u-länderna.

Vi kan också se att det är viktigt med stödjande insatser till de internationella klimatförhandlingarna. En sådan stödjande verksamhet som inte har varit så uppmärksammas är den internationella luftfartsorganisationen ICAO:s beslut tidigare i höstas. Ni vet att man inte kan lägga skatt direkt på flygbränsle. Det är ett resultat av Marshallöverenskommelsen efter andra världskriget.

EU beslutade för några år sedan att plocka in flyget i sitt handelsystem för utsläppsätter. Som en parentes var det dåvarande EU-parlamentarikern Lena Ek som lade fram just det förändringsförslaget. När EU nu beslutade att ta in flyget i handelssystemet för utsläppsätter började andra bli lite stressade och protesterade. Inte minst ICAO började se att det händer saker. Då gjorde EU något som man kallar för stop the clock. Man stannar klockan, och införandet vilar.

Inom ICAO började man diskutera om man kunde få till en global prissättning på utsläpp från flyg. I september i år beslutade man att plocka fram ett sådant system som ska vara färdigt för beslut 2016 och som ska kunna börja gälla från 2020.

Klimatmöten och sådant går segt – jag vet, för jag var där förra året – och det är dystert. Processen kring ICAO tycker jag ändå är riktigt positiv och ett ljus i det annars rätt så dystra mörkret när det gäller internationella klimatförhandlingar.

Då är det viktigt att veta att Lena Ek – en enskild parlamentariker – kunde göra skillnad. Hon kan göra skillnad som miljöminister för Sverige nu.

Jag frågar mig retoriskt om vi hade varit där om vi hade beslutat att lägga skatt på flygbiljetter, som fanns som förslag när Alliansen inträdde. Notera att det inte var på flygens utsläpp utan på flygstolar eller flygbiljetter. Jag tror inte att vi hade varit där.

En annan del som rör klimatområdet är en utredning som kommer på måndag om en fossiloberoende fordonsflotta. Den har också nämnts tidigare i debatten.

Jag ser fram emot förslagen. Ett av dem, som också har diskuterats här, handlar om bonus–malus, avgift och premier, vid nybilsförsäljning.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Själva tanken är att man ska få ökad miljömedvetenhet vid försäljning av nya bilar.

Vi har jobbat mycket med morötter: miljöbilspremier och supermiljöbilspremier. Det här är både morot och piska. Det som är bra är att det blir neutralt för statskassan. Man kan likna det vid en grön skatteväxling.

Oppositionen tycker att det är bra – man bejakar det. Men man ska notera att det aldrig har funnits och inte finns något ordentligt lagförslag framme, inte från oppositionens partier. Det har handlat om tillkännagivanden. Nu kommer det ett lagförslag, och nu kan vi genomföra det här gemensamt. Det tycker jag är bra.

Man ska också se att arbetssättet med bonus–malus eller grön skatteväxling skiljer sig från de förslag som vi ser från oppositionen i dag, som bara innehåller skattehöjningar. Jag bejakar grön skatteväxling, och jag är glad åt att regeringens utredare jobbar i den riktningen.

Med det, herr talman – ursäkt att jag har dragit över tiden – yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 124 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag uppskattar att Roger Tiefensee från Centerpartiet ägnar så stor del av sitt anförande åt det så viktiga arbete som behöver ske och också sker när det gäller miljömålen. Jag uppfattar också att Centerpartiet och Roger Tiefensee faktiskt har en ambition att få miljömålssystemet att fungera, att Roger Tiefensee är nöjd med den omläggning som gjordes och tycker att det fungerar bättre nu.

Som Roger Tiefensee sade från talarstolen var bland annat vi socialdemokrater kritiska till omläggningen. Vi tyckte att det var viktigare att plocka fram åtgärder för att nå miljömålen än att göra om systemet. Men vi försöker nu att jobba på så gott vi kan i Miljömålsberedningen och försöker hitta konstruktiva förslag och samarbeten, även om det känns som om tiden blir allt knappare, när vi ser det underlag som vi har för hur miljötillståndet ser ut och hur pass långt det är kvar för att nå målen.

Under debatten har din allianskollega Bengt-Anders Johansson, som är gruppleddare för Moderaterna i miljö- och jordbruksutskottet – han kan tyvärr inte delta i debatten, så får man väl svara utifrån det – twittrat om att Socialdemokraterna ”håller envist fast vid de gamla miljömålen trots att de visat sig vara ineffektiva och behöver ses över”.

Jag föredrar Centerpartiets tolkning av miljömålen. Men för att få lite klarhet skulle jag ändå vilja fråga: Ska miljömålen ses över ännu en gång?

Anf. 125 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Det var ett nytt grepp i riksdagsdebatten att föra in twittermedelanden. Det är väl inte alltid lätt att uttrycka sig så att man får med allt på 140 tecken – det är ett konstaterande.

Vi ska inte se över miljömålssystemet mer än på det sätt vi gör. De övergripande 16 miljömålen ligger fast. Det vi jobbar med nu i Miljömålsberedningen – jag vill återigen tacka Matilda personligen för ett konstruktivt arbete där – är att se till att få större genomförandekraft. När vi till exempel arbetar med hållbar markanvändning kommer vi in på

många olika miljömål och kan få större effekt i de åtgärder som vi kommer att föreslå.

Jag uppskattar att Socialdemokraterna nu sätter ökat fokus på miljömålen. Det ni föreslår, en miljömålsmiljard som är 250 miljoner per år under fyra år, kanske kan förbättra på marginalen. Det liknar mycket systemet med lokala investeringsprogram, som har kritiserats för att det kanske inte var så effektivt. Det kanske kan förbättra på marginalen. Men när man hör Matilda låter det som om det ska lösa hela systemet.

Jag tror att ni inser att det inte är så. Det är en bra kommunikativ sak, men det är att grovt underskatta svårigheten. Vi ska erkänna att vi har högt uppsatta miljömål. Kemikaliemålet, som nämndes i debatten, är tillsammans med klimatmålet ett av de allra mest ambitiösa och svåra att nå. Men tillsammans har vi tagit fram förslag som nu ligger på riksdagens bord som kan öka möjligheterna att nå målen, och det tycker jag är bra.

Anf. 126 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Det är inte så svårt att tolka, även om det bara är 140 tecken. Det står att Socialdemokraterna ”håller envist fast vid de gamla miljömålen trots att de visat sig vara ineffektiva och behöver ses över”.

Jag tycker inte att det finns så mycket tolkningsutrymme där, utan det är Moderaternas gruppleddare i miljö- och jordbruksutskottet som offentligt via twitter har talat om att det är så man ser på miljömålssystemet.

Jag uppskattar att Centerpartiet och Roger Tiefensee har en mer nyanserad syn på miljömålen.

Socialdemokratin har inget nyväckt intresse för miljömålen och miljömålssystemet. Det här är en modell som socialdemokrater har lanserat, levererat, lagt fram och beslutat om i Sveriges riksdag. Vi menar att det är en effektiv modell som framför allt behöver koncentreras till att fyllas med innehåll och aktiva åtgärder.

Oavsett modell, system och redskap: Utan ett aktivt innehåll med aktiva åtgärder blir det inte så mycket av det.

Jag är mycket stolt över att Socialdemokraterna i sin miljöbudget lägger fram en miljömålsmiljard som ett sätt att stödja det lokala engagemanget. Men det är naturligtvis inte en helhet i den socialdemokratiska miljöpolitiken.

Som jag sade tidigare från talarstolen lägger vi 80 förslag som har bäring på miljömålen. Det vore klädsamt, kan jag tycka, om regeringen åtminstone kunde snegla på några av de här 80 förslagen.

Jag anser att miljöpolitiken passar synnerligen illa för att ha en inlåst blockpolitik med Moderaterna i spetsen och att vi skulle komma mycket längre, med ambitiösare och effektivare miljöomställning, om vi kunde sträcka ut händerna till varandra lite.

Det har ni haft så där sju år på er att göra. Så min fråga till Roger Tiefensee är: Är det viktigare med makt ...

(TALMANNEN: Det har gått över två minuter nu. Jag ber er att respektera tidsramarna.)

Anf. 127 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Jag kan ana mig till vilken fråga som Matilda ville ställa på slutet, så jag kan svara på den.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Det är just det vi gör i Miljömålsberedningen: Vi samarbetar. Jag är väldigt stolt. Jag ledde själv Alliansens förhandlingar med er från den rödgröna oppositionen när det gäller kemikaliebetänkandet, som nu ligger på riksdagens bord i form av en proposition. Jag är mycket glad över att vi nådde varandra. Vi ansträngde oss från båda håll.

Det är precis det som görs i Miljömålsberedningen. Jag tycker att det är bra exempel på det blocköverskridande, tvärpolitiska arbete som vi gör och ska göra i miljöpolitiken.

Tillbaka till Bengt-Anders twittermeddelande: Vi kan väl ta det lite bilateralt vad han egentligen syftade på. Men miljömålssystemet ligger fast. Däremot har vi ändrat arbetssätt. Vi jobbar nu effektivare. Ni var emot att ändra arbetssätt. Jag antar att det är det som Bengt-Anders syftar på.

Ni var emot det. Jag tycker att det är hedervärt att ni trots det arbetar konstruktivt nu. Jag tror de facto att Matilda Ernkrans gör bättre nytta i det tvärpolitiska arbete vi har i Miljömålsberedningen än med de förslag som ni lägger om miljömåls miljarden. Precis som Naturvårdsverket säger är ett tvärsektoriellt arbetssätt, ett arbetssätt som griper in i flera miljömål, det viktiga, och det är det vi gör i Miljömålsberedningen.

Anf. 128 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det är bra att du har ordning på tiden.

Jag är glad över att Centerpartiet står upp för bonus–malus, och jag förstår att det kan kännas lite frustrerande att man fortfarande efter sju år inte har lyckats få fram ett sådant förslag. Men jag tycker att det är ett felaktigt sätt att hantera den frustrationen att göra oppositionen ansvarig för det. Det är inte oppositionen som lägger fram lagförslag. Det är regeringen som gör det. Att den här regeringen ännu inte har lyckats med det får den faktiskt ta ansvar för. Vi har gång på gång väckt motioner om detta i riksdagen som ni naturligtvis hade kunnat bifalla och sedan tagit fram ett lagförslag utifrån. Men det har ni hittills inte valt att göra. Men nu hoppas jag att det kommer efter att den här fossiloberoendetredningen, eller vad den heter, presenterar sitt förslag nästa vecka.

Frågan om ICAO och flyget tycker vi alla är mycket glädjande. Jag hade ett replikskifte med Roger Tiefensee om detta för en tid sedan när vi debatterade klimatpolitik. Det blir därför lite löjligt att upprepa detta. Men jag ska kortfattat upprepa det.

Långt innan det ens fanns en utsläppshandel för flyget inom EU valde vi att lägga fram ett förslag om en flygskatt. Det är knappast någonting som har varit ett hinder för utsläppshandel för flyg sedermera och den positiva utveckling som vi har fått inom ICAO. Ibland kan man behöva komplettera saker, särskilt innan det som man ska komplettera ens finns på plats.

Slutligen ska jag ta upp miljömålsarbetet. När miljömålsrådet 2008 lade fram sin utvärdering av hur det går med miljömålsarbetet och kallade rapporten för *Miljömålen – nu är det bråttom!* tyckte vi att det lite grann var att bortse från denna uppmaning att börja göra en stor omorganisation av hela arbetet.

Men nu har ni gjort det, och vi är i denna situation. Vi har försökt jobba positivt och konstruktivt i Miljömålsberedningen. Jag är glad över

att det arbete som vi gjorde tillsammans med Giftfri miljö nu har resulterat i en proposition som ligger på riksdagens bord.

Det som jag är mer orolig för gäller skogen. Där var det snarare så att Alliansen försökte anpassa målen efter budgeten än tvärtom. Här hoppas jag att vi kan ta nya tag.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Anf. 129 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Helena Leander för erkännandet av det arbete som Lena Ek har gjort som EU-parlamentariker, då man fick in flyget i handelssystemet. Jag vidhåller att det kanske inte var motstående saker, men det hade inte varit tydligt om man hade jobbat med olika styrmedel inom samma område. Vi kan se att det är ett historiskt skeende som vi nu befinner oss i. När det gäller internationell flygfart och internationell sjöfart kan man inte lägga skatt direkt på bränslet som en del i en Marshallplan. Ni hade ett förslag om att lägga skatt på flygstolen eller flygbiljetten. Det hade inte varit någon framgångsväg. Vi är nu inne på en mycket förhoppningsfull väg.

När det gäller lagförslag om bonus–malus är det helt rätt att ni inte har presenterat några lagförslag. Det kanske inte är oppositionens roll att göra. Men det har här i debatten låtit som om vi skulle kunna ta beslut här i eftermiddag. Men då hade det varit en åsiktsyttring till regeringen i fråga om ett arbete som regeringen nu är på väg att leverera via en utredare. För kammaren och för dem som läser kammarens protokoll låter det ibland som om oppositionen har förslag som är färdiga och som vi kan besluta om i morgon och att det blir så bra.

Helena Leander får återkomma om det var någon ytterligare fråga.

Anf. 130 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det ligger lite i sakens natur att vi tycker att våra förslag är fantastiskt bra. Men det ligger också i sakens natur att vi som inte har ett helt regeringskansli till vårt förfogande inte med fördel skriver färdiga lagförslag. Vi ger i så fall uppdrag och tillkännagivanden, och regeringen får återkomma med lagförslag. Det kan man rösta för om man stöder idén.

Min andra fråga som jag inte fick svar på handlade om skogen och Miljömålsberedningens arbete på det området. Enligt Naturvårdsverket klarar vi inte miljömålet Levande skogar med denna takt i politiken. Naturvårdsverket med flera bedömer att vi behöver skydda mycket mer skog om vi ska klara miljömålet helt enkelt.

Men den här gången valde man i Miljömålsberedningen att snarare titta på hur mycket pengarna i alliansregeringens budget räckte till än på vad vi behöver för att klara budgeten. Sedan räknar man baklänges på hur mycket skog man då kan skydda och sätter det som mål. Det tycker jag är ett felaktigt arbetssätt.

Jag blir dessutom mer bekymrad när jag ser den budget som nu har kommit för kommande år där man dessutom skär ned ytterligare i anslagen för skydd av skog och annan värdefull natur. Då är det fara å färde att inte ens Miljömålsberedningens redan för lågt satta mål för hur mycket skog vi ska skydda kommer att nås. Hur tänkte Roger Tiefensee lösa det?

Anf. 131 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Riksdagen behöver inte rikta tillkännagivanden till regeringen – jag förstår att oppositionen tycker att det är roligt – om det innebär att man slår in öppna dörrar.

Regeringen har tillsatt denna utredning, och utredaren kommer med lagförslag på måndag. Det skulle inte på något sätt påskynda processen om riksdagen i dag röstar, och därigenom slår in öppna dörrar, om att man kanske ska införa detta under helgen när det kommer förslag på måndag. Det blir inte riktigt trovärdigt. Men det ligger i oppositionens roll.

Jag ska gå tillbaka till Miljömålsberedningens arbete. Helena Leander har nu vid tre tillfällen påstått att anslaget till värdefull natur skulle dras ned. Jag kan notera att detta anslag ökar med 11 miljoner 2014, det ökar med 24 miljoner 2015 och det ökar med 27 miljoner per år från och med 2016 och framåt. Det är ingen neddragning, utan det är en utökning.

Vi hade också en bredare samsyn med Socialdemokraterna än med Miljöpartiet i Miljömålsberedningen om vad som behövs. Vi har från Miljömålsberedningen lagt fram ett förslag där vi bedömer att vi kan nå Nagoyamålet och att vi ökar måluppfyllelsen för det svenska målet Levande skogar, precis som Johan Hultberg nämnde här tidigare, via regeringens förändrade arbetssätt. Man bedömde att om vi hade fortsatt på det sätt som den rödgröna regeringen jobbade förut skulle målet Levande skogar uppnås till 2020 – det mål som skulle ha nåtts 2010. Med ett förändrat arbetssätt nådde vi det mycket snabbare.

Anf. 132 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! Julglädjen eller luciafnattet tycks ha drabbat miljö- och jordbruksutskottet. Det är tydligen inte så enkelt att hålla ordning på oss i dag.

Jag vill avisera att även jag nog kommer att överskrida den anmälda talartiden eftersom jag känner att jag har två roller i denna talarstol i dag.

Som kristdemokrat ska jag börja med att konstatera att jag är mycket glad att tillhöra Alliansen och också är glad över att tillhöra ett parti som säger att ingen av oss är fullkomlig. Härmed var Johan Hultberg förlåten för det. Det stod nämligen i hans manus, så att ingen behöver oroa sig för detta.

Jag ska nu övergå till utgiftsområde 20. Jag skulle kunna göra det enkelt för mig och beskriva det i kronor och ören och säga att oppositionens förslag skiljer sig från regeringens 34 gånger beroende på hur mycket man vill lägga på och vilket parti man företräder. Som smålänning kan jag konstatera att jag är rätt glad att tillhöra allianspartierna som faktiskt ser till att använda kronor och ören på ett sätt som gör att vi får väldigt mycket för pengarna. Det gör vi inte minst utifrån att vi har en tilltro till att det hos människor, företag och organisationer finns en vilja och kunskap att göra det som är rätt för miljön. Det är dessutom många gånger ekonomiskt lönsamt att vara miljösmart, att vara föregångare inom teknikutveckling och så vidare.

Det övergripande målet för vår svenska miljöpolitik är att till nästa generation kunna överlämna ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Det är, och ska vara, förhärskande i allt vi gör och inte bara på det budgetområde som vi nu diskuterar utan i all politik som formas i denna kammare och av Sveriges regering.

Det tillägg som gjordes under förra mandatperioden, och som har debatterats indirekt här när vi faktiskt förändrade miljömålssystemets arbetssätt och vissa skrivningar, var just tillägget om att detta inte ska påverka och försämra det som sker utanför landets gränser. Efter att ha lyssnat på debatten så här långt tycker jag att det är viktigt att påpeka här i kammaren och för lyssnare och kommande läsare av protokollet att vi inte kan exportera eländet utan att vi måste ta hand om det. Vi måste ta

hand om det vi gör, och vi måste se till att det vi vill göra inte skadar andra.

Efter att ha lyssnat på oppositionsföreträdarna kan man också fundera över vad som hade blivit bättre med er politik – och vems politik? Är det Socialdemokraternas, som faktiskt i mångt och mycket inte skiljer sig från vår politik? Jag kan se tre större punkter i det betänkande vi har i dag. Eller är det Vänsterns, som skulle fördela resurser som inte finns och som med andra ageranden skulle försvåra att över huvud taget få fram resurserna? Vilket företag och vilka innovationer skulle komma till stånd med den politik ni vill föra på andra områden?

Det är som en helhet vi måste tänka; det kanske är dags att vi lär oss det. Det blir inte bättre i miljön om vi inte har företag med som vill och om vi inte har människor med som vill. Då kan vi vilja hur mycket som helst i den här kammaren, men det händer ingenting i alla fall.

Miljöpartiet har också en stor vilja men ibland en lite blåögd finansieringsvärld, tycker jag. När det gäller Sverigedemokraterna kan man fundera mycket över om det över huvud taget finns någon miljöpolitik i partiet. Det finns i alla fall ingen insikt om att vi måste göra saker och förändra för att våra barn ska ha en framtid.

Herr talman! Min och Kristdemokraternas övertygelse är att vi måste se till att åstadkomma en utveckling som är beroende av att vi satsar resurser på forskning och teknikutveckling. Det ska inte hindra oss som lagstiftare från att vara tydliga och ställa tydliga krav, men kraven ska vara möjliga att uppnå. Visst ska det ske med ansträngning, men mål som inte är möjliga att uppnå blir bara en hämsko och inte mål. Det ska dock vara så att man får anstränga sig till fullo för att nå dit.

Miljöarbetet behöver ske på alla nivåer i samhället – inte bara på den internationella och nationella nivån utan även regionalt och lokalt. Här är det arbete regeringen har sett till att länsstyrelserna får göra viktigt, nämligen att samordna det regionala miljöarbetet och se till att kommuner och andra aktörer drar lärdom av varandra.

Flera kommuner jobbar också gemensamt. Jag skulle vilja lyfta fram Sveriges Ekokommuner i det här sammanhanget och konstatera att den ideella organisation av kommuner i samverkan som den de facto är har gjort mycket för att sprida god kunskap och utveckla nya idéer och tankar. Jag skulle kunna lyfta fram två goda exempel. Helsingborg är en kommun som har gjort oerhört mycket i det här sammanhanget, och Växjö – det har vi hört tidigare – är en annan kommun. Jag kommer alltså ihåg det den här gången, Johan.

Regeringens uppdrag till Miljömålsberedningen är också viktigt. Vi *har* förändrat vårt arbetssätt. Miljömålsberedningen ska jobba fram tydliga strategier och etappmål och göra avvägningar när intressen strider mot varandra. Vår roll som politiker är faktiskt att göra det – det är lite intressant att konstatera att vi i dag är överens om det. För någon vecka sedan var vi inte överens om att det är politikens uppgift, men jag är glad att vi är det i de stora, övergripande frågorna. Vi måste göra avvägningar när miljömål står mot varandra – för att inte tala om att andra saker kan stå mot miljömålen. Då måste vi göra avvägningar för att komma fram så snabbt som möjligt och så bra som möjligt.

Herr talman! Vi ska från svensk sida även vara pådrivande internationellt. Jag ska inte upprepa det Roger Tiefensee sade tidigare, men jag är glad över att vi har en miljöminister som har gjort detta både i sitt tidigare uppdrag och i sitt nuvarande uppdrag. Hon har sett till att vara en röst för Sverige och för miljön, och hon har jobbat hårt och intensivt med frågorna. Hon har också många gånger hittat nya, okonventionella vägar för att komma fram, vilket är oerhört viktigt.

För att bli mer konkret, herr talman, skulle jag kunna lyfta upp några saker ur den gedigna korg med satsningar som regeringen gör. LOVA-projekten är en sådan satsning. Det är viktigt att stimulera och förbättra satsningar som gör att vi inte släpper ut kväve och fosfor i våra vattendrag i den utsträckning vi har gjort. Vi kommer att ha ett stort ansvar för det. Såväl enskilda mark- och husägare – många av oss i kammaren sitter med en fastighet på landet som har eget VA-system – som kommuner och företag har ett ansvar. Vi kan behöva mer stimulansresurser här, och regeringen har gjort en satsning när det gäller detta.

Miljömålsberedningen jobbar också intensivt med att se över andra delar, och vi har under våren haft ett betänkande från Miljömålsberedningen om skogen och skötseln av den. Det är oerhört viktiga frågor. Skogen är en del av svensk basindustri, men skogen är också källan till att vi ska klara mycket av vår miljöomställning. Det är den del där vi kan producera nya material, nya drivmedel och så vidare.

Kemikalieområdet är oerhört väsentligt, herr talman, och den proposition som kom i veckan är en oerhörd skärpning på området – inte minst ur ett barnperspektiv. De skrivningar som finns där och som vi ska återkomma till för debatt i kammaren gläder mig oerhört mycket. Vi sätter nu barnet i fokus, lyfter fram frågorna i ett barnperspektiv och konstaterar att vi måste utgå från dem som är mest känsliga i vårt samhälle, nämligen våra barn.

Ett annat område regeringen har börjat arbeta med och som lyfts fram i det budgetbetänkande som ligger till grund för propositionen är ekosystemtjänsterna. Vi måste lära oss att värdera det vi hittills har sett som en gratistjänst.

Där var huvuddelen slut, herr talman, och nu kommer jag till bisatsen. Jag har nämligen förmånen att leda riksdagens miljö- och jordbruksutskotts utvärderingsgrupp. Det kan någon tycka är ganska trivialt, men nej – det är ett oerhört viktigt arbete, och jag är väldigt glad över att få leda gruppen, över att det är ett sådant engagemang bland övriga ledamöter som är med i gruppen och över att vi har ett tjänstemannastöd som är riktigt, riktigt bra. Det kan kansliet ta med sig.

Det vi har kommit fram till och som finns både som bilaga och inledningsvis i dagens betänkande är centralt, för vi vill att regeringen blir bättre. Vi vill att regeringen återkommer med tydligare skrivningar så att vi lättare kan följa upp och bättre se utvecklingen över tid. Jag är glad att ha kunnat följa arbetet så länge att jag ser att sådana skrivningar ger resultat. Den dialog vi har ett par gånger om året med respektive departement, i det här sammanhanget Miljödepartementet, visar på att man tar till sig det vi skriver i betänkandet. Man jobbar med att utveckla strukturen i budgeten och budgetuppföljningen så att vi lättare kan använda oss av det materialet i debatten.

Vi har i år tryckt särskilt på att vi vill att regeringen kommer tillbaka med hur förändringarna i Havs- och vattenmyndighetens anslag har påverkat möjligheterna att uppfylla de resultat man vill se och vikten av att man återkommer 2015 med tydliga indikatorer på vad som händer med klimatet. Vi ser ju tyvärr inte riktigt den trend vi alla skulle önska, så vi vill att regeringen kommer tillbaka med tydliga skrivningar i sammanhanget.

Med det sagt, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 133 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Irene Oskarsson tyckte inte att vi skulle stå och räkna kronor och ören. Dessutom ansåg hon att man får väldigt mycket för pengarna med regeringens budget, och vi i oppositionen ska tydligen inte använda oss av "resurser som inte finns".

I mitt inledningsanförande gjorde jag en ganska stor sak just av vår finansiering på utgiftsområdet, Irene Oskarsson. Vi lägger nämligen drygt 2 miljarder mer av de totalt 5 miljarder som finns inom utgiftsområdet i budgeten. Det är uppskattningsvis 40 procent mer. Jag förklarade att det har att göra med att vi inte köper regeringens skattesänkningar. Det har två skäl: dels att de främst gynnar redan rika människor, storföretag och banker, dels att vi behöver pengarna till att skapa nya jobb, till välfärden och till miljön och klimatet.

Jag undrar en sak, Irene Oskarsson. Vi har 1 miljard kronor per år till ett klimatinvesteringsprogram för att minska utsläppen i våra kommuner och landsting. Vi skyddar områden med 650 miljoner kronor mer och marksanerar med 150 miljoner kronor mer. Vi har ett nytt additionellt klimatbistånd med 1 miljard kronor mer än regeringen har – till att börja med; det är en siffra vi sedan skalar upp. Våra myndigheter Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten får också mer pengar med vår budget.

Är inte det här viktigt, Irene Oskarsson? Menar du på fullaste allvar att det här är pengar som inte finns? Det var ju så du sade i ditt anförande. Det tycker jag är ett ganska ohederligt sätt att argumentera. Var ärlig i debatten i stället och säg att ni gör andra prioriteringar, att ni vill sänka skatterna för dem som redan har en hel del och att ni då måste prioritera ned på miljöområdet. Svårare än så är det faktiskt inte.

Anf. 134 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Vad jag sade var att jag inte ser att de pengarna finns. Jens Holm skissar på vilka pengar han skulle använda och hur de skulle användas. Men grunden för pengarna är att vi har ett samhälle där människor är i arbete, att vi har ett system som fungerar så att människor vågar investera i företagande, i nytt företagande, och att vi har en arbetsmarknad som är funktionell.

Då, herr talman, kan jag konstatera att trots de skatteförändringar som alliansregeringen har gjort under de sju åren hittills har vi fått fram resurser till den statliga budgeten, om man vill uttrycka det så, som är betydligt större än vad de någonsin har varit. Om vi inte hade gjort förändringarna på det här området är jag ganska övertygad om att vi hade haft färre

människor i arbete. Vi hade haft en situation som hade tvingat oss att lägga resurserna på de delar av de resurser som på totalen hade varit mindre.

Herr talman! Det är det här som gör att jag ser att vi måste diskutera helheten i det här sammanhanget.

När det sedan gäller vissa av Jens Holms frågeställningar om vad som skulle göras i stället finns det, som jag sade, mycket som företag gör. Det finns mycket som vi väljer att göra på ett annat sätt. Kometprogrammet är ett exempel. När man ger tilltro till användande av egna resurser kommer det fram miljöer som inte någon myndighet kände till.

När det gäller HaV har vi satsat resurser och lägger fokus på området. Vi lägger också och har lagt resurser på KemI, och myndigheten själv konstaterar att de har lyckats åstadkomma betydliga förändringar. Så mycket är gjort, också i internationellt perspektiv. Men det återkommer jag till eftersom min repliktid är slut.

Anf. 135 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! När det gäller arbetslösheten kan Irene Oskarsson fråga i princip vilken forskare som helst eller mannen eller kvinnan på gatan om arbetslösheten är högre nu än 2006 då ni tillträdde.

Du nämnde arbetsmarknadens funktion. Fungerar arbetsmarknaden bättre eller sämre nu jämfört med 2006 då ni tillträdde?

På miljöinvesteringsområdet är det stora problemet att det görs alldeles för få miljöinvesteringar. Som jag sade i mitt inledningsanförande tror jag att det handlar om hur man prioriterar.

I går lyckades vi, tack och lov, stoppa sänkt skatt för höginkomsttagare, människor som redan har en ganska tjock plånbok. Det hade annars kostat statskassan 3 miljarder kronor. Ni har röstat igenom ett femte jobbskatteavdrag. Det kostar 12 miljarder kronor. Totalt handlar det om skattesänkningar för främst höginkomsttagare, banker och storföretag på ungefär 140 miljarder kronor. Det är klart att det saknas miljöinvesteringar då. Det är klart att vi inte uppnår 14 av 16 miljömål i det här landet.

Vi i Vänsterpartiet vill göra väldigt mycket mer. Därför avsätter vi nästan 50 procent mer till budgetposten miljö och klimat. Vi avsätter mer pengar till marksanering, skydd av områden och ett separat klimatinvesteringsprogram för att vi ska få just klimatinvesteringar i våra kommuner och landsting som också småföretag gynnas mycket av.

Jag tycker, Irene Oskarsson, att det är bättre att vara ärlig i den här debatten. Ni har inte pengarna, för ni prioriterar annat. Ni vill sänka skatterna. Varför vet jag inte, men jag antar att det är av rent ideologiska skäl.

Anf. 136 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Vi kan diskutera skattesänkningar länge. Jag kan bara konstatera att det finns väldigt många i dag med titlarna undersköterska, lärare med flera som har fått månadslöner mer i plånboken sedan vi tillträdde som man också kan använda i sin vardag, för som jag sade har vi som enskilda också ett miljöansvar. Det gör det betydligt enklare att konsumera det som är hållbart som oftast kostar något mer, tyvärr.

Man kan fundera på när Jens Holm senast talade med basindustrin. Jag talade med företrädare för den härmdagen och konstaterar att där satsar man just nu rejält med resurser för att bli miljöeffektiv, för att få fram produktion som är betydligt mer klimatsmart än vad den har varit och för att utnyttja resurserna på bästa sätt. Det gör man till del helt på egen hand, till del med vissa forskningsresurser som vi har institut som kan bidra med delar till. Det är ett smart sätt att hantera det, för de här företagen har en tilltro till sin fortlevnad i Sverige. Det är viktigt framgent för att kunna ha ett samhälle som över huvud taget kan satsa resurser på miljöområdet.

Det väsentliga att jobba vidare med som alliansregering nästa period är att gå vidare i Miljömålsberedningens arbete och tydligt gå igenom miljömålen, mål efter mål, för att kunna veta vad som behöver komma till och vad vi behöver göra och sedan återkomma med en proposition liknande den som landade på riksdagens bord nu i veckan.

Anf. 137 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det är lite jobbigt att bemöta Irene Oskarsson när hon bara så där i förbifarten slänger ur sig att Miljöpartiet har lite blåögda finansieringsförslag. Det blir särskilt lustigt med tanke på att det är just ni på den andra sidan som ofta brukar anklaga oss för våra miljöskattechocker som ska ta oss tillbaka till grottorna. Nu är de där miljöskattechockerna plötsligt bara på låtsas. Hur ska ni ha det?

Herr talman! När jag ändå har ordet ska jag passa på att be om ursäkt för min ohövlighet i det tidigare replikskiftet. Men det blev lite provocerande även där då jag flera gånger påpekat att regeringen skär ned på anslaget som heter Skydd till värdefull natur, skog som köps in och sedan görs till naturreservat, och jag sedan får till svar från Roger Tiefensee att man satsar på ett annat anslag som heter Åtgärder för värdefull natur, till exempel skötsel av sådana skogar och andra värdefulla naturområden. Det är jättebra att det görs en liten uppräckning där efter att man tidigare har fått göra stora neddragningar i åtgärdsprogram för hotade arter och så vidare. Men det är fortfarande inte ett svar på hur vi ska kunna skydda mer skogar, någonting som vi behöver kunna göra för att klara vårt miljösmål Levande skogar. Vi behöver i och för sig även skötsel av vissa skogar för att gynna värden som är skötselberoende. Men båda dessa delar behövs.

Att sätta ett mål för skydd av skog som bygger på nuvarande anslag, som redan det är för lågt, och sedan dra ned det ytterligare gör det inte precis lättare att nå miljömålet skyddade skogar. Jag menar miljömålet Levande skogar. En del skogar kanske måste skyddas för att leva, men man kan ju också ha levande skogar i en brukande miljö. Det behövs lite av varje. I vilket fall är *en* fråga till Irene Oskarsson hur man ska få ihop det där.

Sedan vill jag fråga Kristdemokraterna, som ändå brukar ha goda ambitioner vad gäller biståndsfrågor, hur det känns att man nu tar alla pengar som man satsar på klimatinsatser i fattiga länder från det ordinarie biståndet. Tyvärr har ju inte behovet av ordinarie bistånd minskat i världen när man fått klimatfrågan som en ytterligare utmaning.

Anf. 138 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Skydd eller skötsel? Det är inte så lätt att skydda något som man inte sköter. Jag tror att Roger Tiefensee konstaterade här förut att vi måste få det att hänga samman. Man kan inte avsätta områden som sedan inte sköts på ett sådant sätt att man kan bevara det som var avsett att skyddas. Bevarande är inte detsamma som fri utveckling. I de allra flesta sammanhang behöver de skötas och vårdas. Jag har tyvärr själv sett alldeles för många exempel där så inte har varit fallet. Det som då har varit anledningen till detta skydd har inte fullt ut kunnat fortsätta ha den status som det hade inledningsvis.

Som Helena Leander vet gjorde Miljömålsberedningen ett arbete om skogen, och markägare har nu åtagit sig att skydda skog. Markägarna, inte minst de små markägarna, säger att om vi visar dem tilltro och ger dem långsiktiga villkor tänker de göra sin insats, och det med råge.

Vi har också, som jag tror att Johan Hultberg nämnde i sitt inlägg, med Sveaskogssatsningen under förra och denna mandatperiod sett till att använda resurserna på ett smart sätt. När jag lite svepande gick förbi detta var det just för att jag tycker att Miljöpartiets finansieringar är något tagna i det blå. Jag tror nämligen inte att deras finansieringar kommer att hålla. Jag kan dock konstatera att Miljöpartiet har ett genuint engagemang i dessa frågor.

Allt bistånd måste vara klimatsmart, och precis som Helena Leander säger är Kristdemokraterna garanten för att Sverige ska ha ett enprocentsmål för bistånd och för att vi ska ha fram nya resurser i mån av möjlighet.

Anf. 139 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det vi har lovat de fattiga länderna är inte att vi ska ha fram nya resurser utöver biståndet för klimatinsatser ”i mån av möjlighet”, utan det är att vi *ska* ha fram dessa pengar utöver biståndet. Här har regeringen inte lyckats leverera, utan det man gör är i praktiken en urholkning av enprocentsmålet i och med att man tar från de vanliga biståndspengarna.

Sedan kan man absolut ha ett klimattänk i biståndet i övrigt också. Ute på fältet tror jag inte att man ska ha några vattentäta skott däremellan. Men att vi har lovat pengar utöver ska vi inte tulla på.

De fortfarande svepande formuleringarna om att vår finansiering inte håller blir svåra att bemöta när vi inte får veta på vilket sätt de inte håller. Vi har använt riksdagens utredningstjänst precis som alla andra oppositionspartier och får väl lita på att de beräkningarna är korrekta.

Vad gäller skydd och skötsel har Irene Oskarsson absolut en poäng i att vi inte bara ska skydda skogen utan också sköta den. Det är dock lite beroende på vad det är för värden som ska skyddas. Vissa skogar behöver fri utveckling medan andra kan behöva skötselåtgärder för att åter skapa brand- och översvämningssynamik som kan vara svårt att få till i normalt skogsbruk.

Därför avsätter Miljöpartiet mer pengar både till skogsskydd och till skötsel av värdefull natur. Regeringen gör i stället en liten ökning på åtgärder men skär ned på skyddet. Det är bekymmersamt eftersom det mål vi har bygger på att vi inte bara sköter mer skog utan också skyddar mer skog.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Anf. 140 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! När det gäller beräkningarna tvivlar jag inte på att ni har sett till att plus och minus går ihop på sista raden. Men till exempel en kilometerskatt och en skatt på handelsgödsel för med sig andra saker som gör att totalekvationen inte går ihop.

Detta tror jag att Helena Leander och jag skulle kunna ha en egen debatt om. Men då kommer vi in på skattepolitik, och det ska vi inte diskutera nu.

Internationellt har vi förbundit oss till 0,7 procent i bistånd. Sverige har satt ett enprocentsmål, vilket jag är stolt över att vi fortfarande upprätthåller. Vi kan alltså fylla 0,3 procent med det innehåll som vi själva finner lämpligt.

Jag är den första att säga att jag gärna ser mer resurser. Just nu förmår dock inte alliansregeringen mer, och då är det viktiga, vilket vi gemensamt konstaterade på seminariet i förra veckan, att Sverige tar sitt ansvar för att den gröna fonden får sina pengar och kommer i gång med sitt arbete. Vi får då kanalisera en del resurser denna väg för detta och för att vi ska få en tilltro internationellt till det som de rika länderna har åtagit sig att göra.

(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 december

KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Punkt 8 (Pensionerna på scenkonstområdet)

1. utskottet

2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

167 för utskottet

133 för res. 2

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 20 FP, 20 C, 17 SD, 15 KD

För res. 2: 94 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 10 (Utvidga stödet till trossamfunden)

1. utskottet
2. res. 4 (V)

Votering:

281 för utskottet

18 för res. 4

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 94 M, 21 MP, 20 FP, 20 C, 17 SD, 15 KD

För res. 4: 18 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU4 Läsa för livet

Punkt 2 (Uppföljning och utvärdering av nationella mål)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

169 för utskottet

17 för res. 2

114 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 M, 21 MP, 20 FP, 20 C, 15 KD

För res. 2: 17 SD

Avstod: 94 S, 2 M, 18 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Lolo Lindström och Oskar Öholm (båda M) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 8 (Läsfrämjande insatser)

1. utskottet

2. res. 12 (S, V)

3. res. 13 (SD)

Förberedande votering:

122 för res. 12

17 för res. 13

161 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Roland Utbult (KD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Prot. 2013/14:45

12 december

Huvudvotering:
171 för utskottet
112 för res. 12
17 avstod
49 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 95 M, 21 MP, 20 FP, 20 C, 15 KD
För res. 12: 94 S, 18 V
Avstod: 17 SD
Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 9 (Litteratur- och läsfrämjande på regional och lokal nivå)

1. utskottet
2. res. 15 (SD)
Votering:
182 för utskottet
17 för res. 15
100 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 1 S, 95 M, 21 MP, 20 FP, 20 C, 10 V, 15 KD
För res. 15: 17 SD
Avstod: 93 S, 7 V
Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 2 V, 4 KD
Eva-Lena Jansson (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 11 (Folkbibliotekens möjligheter att arbeta aktivt med e-böcker)

1. utskottet
2. res. 19 (SD)
Votering:
167 för utskottet
17 för res. 19
116 avstod
49 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 95 M, 20 FP, 20 C, 17 V, 15 KD
För res. 19: 17 SD
Avstod: 94 S, 21 MP, 1 V
Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 12 (Nationella minoritetsspråk och teckenspråk m.m.)

1. utskottet

2. res. 21 (SD)

Votering:

265 för utskottet

17 för res. 21

18 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 95 M, 21 MP, 20 FP, 20 C, 15 KD

För res. 21: 17 SD

Avstod: 18 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 13 (Bibliotekersättningen och upphovsmännens villkor)

1. utskottet

2. res. 22 (S, MP, V)

3. res. 23 (SD)

Förberedande votering:

136 för res. 22

17 för res. 23

147 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 22.

Huvudvotering:

150 för utskottet

133 för res. 22

17 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 20 FP, 20 C, 15 KD

För res. 22: 94 S, 21 MP, 18 V

Avstod: 17 SD

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 19 (Stöd till evenemang i bokhandeln)

1. utskottet

2. res. 29 (SD)

Votering:

283 för utskottet

17 för res. 29

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 95 M, 21 MP, 20 FP, 20 C, 18 V, 15 KD

För res. 29: 17 SD

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Prot. 2013/14:45

12 december

Punkt 20 (Fördelning av kulturtidskriftsstödet)

1. utskottet

2. res. 30 (SD)

Votering:

283 för utskottet

17 för res. 30

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 95 M, 21 MP, 20 FP, 20 C, 18 V, 15 KD

För res. 30: 17 SD

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 25 (Bokmoms)

1. utskottet

2. res. 35 (MP, V)

Votering:

260 för utskottet

39 för res. 35

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 95 M, 20 FP, 20 C, 17 SD, 15 KD

För res. 35: 21 MP, 18 V

Frånvarande: 19 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 26 (Nationell biblioteksstrategi och nationell biblioteksplan)

1. utskottet

2. res. 36 (S, MP, V)

Votering:

167 för utskottet

133 för res. 36

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 20 FP, 20 C, 17 SD, 15 KD

För res. 36: 94 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 27 (Övriga biblioteksfrågor)

1. utskottet

2. res. 37 (SD)

Votering:

283 för utskottet

17 för res. 37

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 95 M, 21 MP, 20 FP, 20 C, 18 V, 15 KD

För res. 37: 17 SD

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

CU7 Gemensamt konsumentskydd i EU
Kammaren biföll utskottets förslag.

NU8 Frihandelsavtal mellan EU och Republiken Korea (Sydkorea)
Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Punkt 3 (Bostadspolitiskt mål)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

167 för utskottet

133 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 20 FP, 20 C, 17 SD, 15 KD

För res. 1: 94 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 6 (Individuella avtal om hyror med presumtionsverkan)

1. utskottet

2. res. 7 (S, MP, V)

Votering:

166 för utskottet

133 för res. 7

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 20 FP, 19 C, 17 SD, 15 KD

För res. 7: 94 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 4 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 7 (Statligt stöd till nyproduktion)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 10 (SD)

Votering:

151 för utskottet

17 för res. 10

132 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 1 MP, 20 FP, 20 C, 15 KD

För res. 10: 17 SD

Avstod: 94 S, 20 MP, 18 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 8 (Statligt stöd till upprustning i miljonprogramsområden)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 14 (SD)

Votering:

150 för utskottet

17 för res. 14

133 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 20 FP, 20 C, 15 KD

För res. 14: 17 SD

Avstod: 94 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 14 (Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag)

1. utskottet

2. res. 24 (SD)

Votering:

242 för utskottet

17 för res. 24

41 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 95 M, 20 FP, 20 C, 15 KD

För res. 24: 17 SD

Avstod: 2 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Punkt 16 (Konsumentspolitiskt mål)

1. utskottet

2. res. 26 (S, MP, V)

Votering:

167 för utskottet

133 för res. 26

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 20 FP, 20 C, 17 SD, 15 KD

För res. 26: 94 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 4 MP, 4 FP, 3 C, 3 SD, 1 V, 4 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

12 § (forts. från 9 §) **Allmän miljö- och naturvård** (forts. MJU1)

*Allmän miljö-
och naturvård*

Anf. 141 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att be herr talmannen om ursäkt för att jag drog över tiden vid tidigare replikskifte. Man ska naturligtvis hålla tiderna i Sveriges riksdag.

Jag tror att det vore spännande för kammarens ledamöter och för dem som lyssnar till debatten att få höra den fråga som jag försökte ställa. Det replikskiftet var med Centerpartiets Roger Tiefensee, men frågan passar att ställa också till Kristdemokraternas Irene Oskarsson. Jag har nämligen i debatten försökt hävda att miljöpolitiken är ett område som passar synnerligen illa för en cementerad blockpolitik. Det borde vara möjligt för partierna i riksdagen att i bred samverkan hitta lösningar som skulle göra omställningen snabbare, effektivare och hållbarare över tid.

Den fråga som jag hade tänkt ställa till Roger Tiefensee men som jag på grund av att jag använde för mycket tid till annat inte hann med var: Är makt tillsammans med moderater viktigare än en effektiv och ambitiös miljöomställning? Det var den frågan jag ville ställa till Centerpartiet, men jag tycker att den mycket väl också kan ställas till Kristdemokraternas företrädare Irene Oskarsson.

Anf. 142 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Det är väl tur att vi är fyra i Alliansen så att jag kan ta vid och svara på det som inte hanns med i replikskiftet med Roger. Jag tror att vi skulle svara på samma sätt. Vi är nämligen alla fyra så samkörda vid det här laget.

Ja, vi vill alla se en bredd i miljöfrågorna. För mig som kristdemokrat och som en part i Alliansen är bland annat Miljömålsberedningens arbete en möjlighet. Det är oerhört långsiktigt. Vi måste tänka mycket längre än i mandatperioder för att få förändringar till stånd. Vi måste jobba gemensamt med internationella frågor som har bäring över lång tid. Många

gångar tycker vi att det borde gå fortare än det gör. Det måste alltså ske i en bred dialog, och vi måste komma så nära konsensuslösningar som möjligt, även om det ibland kanske finns smärre skillnader oss emellan. Det är grundinställningen för mig och jag tror för hela Alliansen när det gäller sättet på vilket vi måste jobba med dessa frågor.

Om vi sedan går in på energifrågor och andra frågor vill jag säga att det finns en öppen dörr om man vill börja diskutera. Den dörren har stått öppen länge, såvitt jag vet, och man kan om man vill gå in med konstruktiva tankar och idéer och vara med och föra det samtalet. Vi fyra lyckades, mycket tack vare min egen partiledare, få en energiuppgörelse som vi gärna ser att inte minst Socialdemokraterna framgent är med på. På så sätt kan det näringsliv och de konsumenter vi har få långsiktighet också i de frågorna.

Anf. 143 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag lyfter upp frågan om bred samverkan, om att komma framåt vad gäller miljöpolitiken och de utmaningar vi står inför med långsiktighet och så vidare. Oavsett vilken av allianskollegerna jag då möter landar det hela alltid i Miljömålsberedningen. Jag har presenterat ett antal förslag som vi socialdemokrater står bakom och som jag vet att andra partier i regeringen också står bakom.

Jag har sagt både i dag och tidigare att jag och Socialdemokraterna försöker bidra konstruktivt i Miljömålsberedningen, absolut, men det är en mycket begränsad form och en speciell typ av samarbete. Det är en beredning där en från varje parti deltar – alla partier är inte ens med i beredningen. Vi försöker bereda ärenden, vi har ganska kort om tid, vi har lite resurser och vi pressar fram betänkanden som vi lämnar till den sittande regeringen.

Sedan gör den nuvarande regeringen precis vad den vill med det som Miljömålsberedningen har lagt fram. Det som så småningom blir till aktiva förslag i form av propositioner i riksdagen sker det över huvud taget inget samarbete kring. Där finns inga utsträckta händer för att hitta långsiktiga och breda lösningar. Det är det steget jag talar om. Det är då man visar regeringsduglighet. Det är då man visar att man faktiskt vill ha långsiktiga spelregler och en miljöomställning som är på riktigt. Då behöver vi också se resultat. Det är det vi saknar i allt det arbete som Alliansen påstår görs.

Anf. 144 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag ska bortse från den sista passusen, för det är sådant som ibland gör det lite svårt att ta den här diskussionen.

Låt mig i stället gå in på det andra som sades. Jag kan då konstatera att för mig är det precis tvärtom. Det regeringen gör är att ha en miljömålsberedning som tar sig an de komplexa och svåra frågorna. Vårt miljösystem inbegriper ju i princip allt miljöarbete. Vi tittar på alla mål, och sedan får vi i Miljömålsberedningen – jag säger vi eftersom Matilda Ernkran är med där – ansvaret för att på område efter område jobba fram lösningar utifrån en prioritering som finns.

Med förlov sagt tilltror jag Matilda Ernkran att tala för socialdemokratin i Miljömålsberedningen, precis som jag har fått förmånen och ansvaret att tala för Kristdemokraterna. Det vi kommer fram till där

väger oerhört tungt om vi är överens. Det hamnar sedan på ett regerings-sammanträde i form av en proposition och kommer hit till kammaren. Då tar vi gemensamt ansvar för det vi har varit överens om. För mig är detta ett gediget och grundmurat arbetssätt.

Ibland kan man tycka att vi har ont om tid i Miljömålsberedningen, men jag vet dem som tycker att vi har alldeles för lång tid på oss. Jag kan dela Matildas vända ibland när jag själv konstaterar vad jag har att hantera, precis som i utskottsarbetet. Jag är själv med i de sammanhangen. Men Matilda har nog något enklare att fördela arbetsuppgifterna på andra för att själv kunna koncentrera sig på det jag tycker är vårt viktigaste uppdrag, med förlov sagt. Miljö- och jordbruksutskottet är viktigt, men jag tror att Miljömålsberedningen är det viktigaste vi nu kan ägna oss åt för att gemensamt komma framåt.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Anf. 145 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! Vi debatterar budgetens utgiftsområde 20 för 2014 och vilka prioriteringar och satsningar som ska göras. Frågan är inte bara om det är rätt väg och rätt satsningar som regeringen valt. Frågan är: Blir det som regeringen tänkt sig, och omsätts pengarna i de ambitioner som regeringen har? Flera talare från regeringssidan har nämnt att det ska vara kostnadseffektiva förslag. Det är enorma summor av medborgarnas pengar som vi satsar. Då är det rimligt att ställa sig frågan: Blev det som tänkt, eller ska vi använda resurserna på ett annat sätt för att åstadkomma det vi vill?

Det var intressant att höra Josef Fransson berätta om Sverigedemokraternas politik. Man ska betänka att det är den här politiken och det här partiet som minoritetsregeringen lutar sitt styrande mot. Det är rätt fantastiskt.

Herr talman! Jag har haft förtroendet att få arbeta i miljö- och jordbruksutskottets utvärderingsgrupp i tio år. Som Irene sade är det ett intressant och lärorikt uppdrag. Det mesta av jobbet utförs av våra eminenta tjänstemän på utredningstjänsten och miljö- och jordbruksutskottets eget kansli. De gör ett fantastiskt bra jobb, som Irene också sade. Utgångspunkten i utvärderingsarbetet är att gruppen ska titta på kopplingen mellan mål, gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsfördelning för att kunna göra prioriteringar i den budget vi här diskuterar. Det är kanske en utopisk önskan att det ska fungera på det sättet. Men det är dock en strävan. Mycket av det här resultatet kan man använda nästa gång man diskuterar budgeten.

Herr talman! Ska det vara möjligt att följa upp och utvärdera enligt denna tankegång måste det finnas tydliga mål, delmål och indikatorer på olika områden. Dessutom måste resultatredovisningen kopplas till de tänkta målen och indikatorerna om det ska kunna ske en bra utvärdering. Om målen, delmålen eller indikatorerna är otydliga är det svårt att utvärdera. På samma sätt är det om resultatredovisningen inte knyts till de eventuella ambitioner regeringen har. Då är det omöjligt för regeringen att säga om deras satsning fick avsett resultat och var kostnadseffektiv.

I utvärderingsgruppen har vi under alla år drivit dessa frågor gentemot departementet. Jag ska vara lite positiv nu och säga att det går framåt. Det fortsätter att utvecklas på den här sidan. Målen blir lite tydligare. Delmålen kommer fram. Resultatutvärderingen blir bättre. Men om

det ska fortsätta i nuvarande takt dröjer det ytterligare ett par decennier innan vi får ett bra underlag när vi ska utvärdera regeringens och riksdagens beslut gentemot det regeringen utför.

I årets utvärdering av utgiftsområde 20 finns ett antal punkter som återkommer från tidigare utvärderingar. Det gäller bland annat utformningen av resultatredovisningen. Det är svårt att utläsa vilka resultat som eventuellt har uppnåtts inom vissa områden. Vad gäller regeringens satsning på hållbara städer kan vi konstatera att regeringen inte gör någon bedömning alls av satsningens utfall. Gruppen noterar också att regeringen inte lämnat förslag om hur det samlade överskottet av utsläppsrätter ska hanteras. Jag vet inte för vilken gång i ordningen vi påtalar detta för regeringen. Sedvanligt skriver vi i gruppen att vi utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på hur detta ska hanteras. Ett stalltips från mig är att regeringen inte kommer tillbaka till riksdagen med något förslag.

På kemikalieområdet efterfrågade utvärderingsgruppen en konsekvensredovisning när den extra satsning som regeringen gjorde avslutades. Vi undrade bland annat hur den kompetens skulle tas till vara som byggdes upp i samband med satsningen på att driva kemikaliefrågorna i EU. Denna kompetens har nämnts förut i debatten. Det var en mycket viktig fråga vi ställde. Vi tyckte att vi var värda en redovisning. Men någon konsekvensanalys kom tyvärr inte. Det är bara att hoppas att den här frågan beaktas när man lägger upp budgeten.

Av regeringens resultatredovisning framgår det att det inte är möjligt att nå kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag till 2021 med i dag beslutade stödmedel. Klarar vi inte av detta före 2021 kan det innebära kraftiga ekonomiska sanktioner från EU. Utskottet genomförde 2011 en uppföljning av statens insatser på detta område, en uppföljning som uppmärksammades på många nivåer. Regeringen tog tag i frågan och identifierade vissa åtgärdsbehov, men mer måste till. Inte minst handlar det om vikten av förstärkta insatser för restaurering av vattendrag samt vikten av att följa upp de insatser som görs.

Nu har utredningen som regeringen tillsatte för att se över reglerna för vattenverksamheten lämnat ett delbetänkande. Där framgår det att de vattendomar som avkunnades för 100 år sedan inte riktigt ligger i tiden. Utvecklingen och kunskapen har tagit ytterligare ett steg även på detta område, trots att vissa hävdar motsatsen.

Beaktar man utredningsförslaget finns det stora möjligheter att ta ett stort kliv mot en ökad biologisk mångfald. Den skrämselpropaganda som drivs av kraftbolagen hoppas jag att de flesta kan se igenom. Det finns ingen som tror att man kan riva upp och ompröva alla tillstånd på en gång. Detta måste naturligtvis ske allteftersom. Det måste göras en prioritering, så att vi får en så stor ökning av den biologiska mångfalden som möjligt för de pengar vi satsar där insatserna görs. Även vattenverksamheten ska provas gentemot miljöbalken. Det måste vara svårt att argumentera emot detta.

Vattendirektivet ska egentligen vara uppfyllt till 2015, men Sverige kan få undantag och få en längre respit för genomförande fram till 2021. Det är den tidpunkten som de flesta räknar med. Vi kan då inte vänta med åtgärder ända till 2021, utan arbetet måste ske snarast. Även om Sverige får ett undantag och åläggs uppfylla vattendirektivet till 2021

hinner vi annars inte göra det i alla fall. Då kommer vi att drabbas av sanktionsavgifter, och kraftbolagen kommer inte att betala dessa med sina stora vinster, utan de kommer att drabba oss skattebetalare.

Herr talman! Det finns problem i regeringens resultatredovisning inom detta budgetområde, precis som inom budgetområde 23, som snart ska debatteras. Det gäller målbeskrivningar, indikatorer, resultatredovisning och frågor som ej besvaras trots att vi ställt dem under ett flertal år. Men sett över tid, herr talman, har utvecklingen av utvärderingsjobbet och samarbetet med departementet blivit allt bättre, även om jag lyft fram problemen här, vilket kanske är ganska naturligt från oppositionens sida.

Min förhoppning är dock att vi tillsammans ska få fram ett bra arbets sätt som stärker riksdagsarbetet. Att nå dit är en grundbult för att få ett bra utvärderingsjobb. Vi i riksdagen ska sätta tryck på regeringen, så att våra skattemedel används på ett effektivt sätt utifrån de intentioner och beslut som tagits här i riksdagen, oavsett färg på sittande regering. (Applåder)

Anf. 146 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Det var ett intressant replikskifte förut mellan Irene Oskarsson och Matilda Ernkran. Jag vill ansluta lite till detta i ett kort inlägg.

Det handlade om Miljömålsberedningen. Vår parlamentarism i Sverige är att regeringen bereder och lägger fram förslag och att riksdagen diskuterar och beslutar. Ibland föregås det av utredningar där olika representanter för partier kan delta.

Sedan har vi några kontinuerliga beredningar som jobbar över tid. Vi har Miljömålsberedningen och Försvarsberedningen. De beredningarna jobbar med frågor som är väldigt viktiga där vi tycker att det är en styrka om vi i vårt rätt lilla land tillsammans kan komma fram till en så stor samsyn som möjligt.

Det är ett bra tänkesätt. Förutsättningarna för att komma fram till samsyn i väldigt viktiga frågor ökar om riksdagens partier kan vara med och bereda de frågorna. Jag tror att regeringen då lägger fram bättre beslut och att det är större förutsättningar för att vi kan komma fram till en samsyn i riksdagen.

Naturligtvis kan oppositionen tacka nej till att ingå i en sådan beredning som regeringen vill öppna för riksdagens partier, vilket Matilda Ernkran var inne på. Jag visste inte riktigt att Socialdemokraterna egentligen inte gillar att bli inbjudna till Miljömålsberedningen för att diskutera hur vi ska utforma våra viktiga miljömål.

Jag är lite förvånad över det. Jag sitter själv i Försvarsberedningen. Försvarsfrågorna är väldigt viktiga för Sverige. Jag ser det som en stor styrka att vi där har en gemensam ingång att försöka hitta en bred samsyn i försvarspolitik, i omvärldsanalysen och om försvarets inriktning så långt möjligt.

Det är den gemensamma uppfattning jag vet från riksdagspartierna att det är bra att regeringen bjuder in till Försvarsberedningen och att den kommer med förslag som ska vara så brett förankrade som möjligt.

Jag tycker precis på samma sätt att miljöfrågorna är otroligt viktiga. Det finns starka gemensamma intressen. Det är en styrka att Miljömåls-

beredningen finns, att partierna bjuds in och att man deltar för att så långt möjligt hitta vad man får för bred samsyn i de viktiga miljöfrågorna.

Jag ska nu göra en övergång till nästa diskussionsblock om lantbruk och livsmedel, där jag själv har en fundering. Livsmedelsfrågorna i bred bemärkelse handlar om hur vi hushållar med våra begränsade naturresurser, vår åkermark och våra betesmarker. Det handlar om hur vi ser på global livsmedelssäkerhet och hur vi tycker att det svenska jordbruket ska fungera på en mycket tuff marknad.

Det skulle kunna vara ett bra område att också lyfta fram i till exempel en livsmedelsberedning. Jag uppfattar att väldigt många partier och organisationer i samhället är positiva och tycker att jordbruks- och livsmedelsfrågorna är väldigt viktiga.

Det är en ko på isen. Produktionen av världens mest miljövänliga livsmedel minskar. Sverige är det mest importberoende landet i Europa, vilket hotar vår säkerhet i ofärdstider. Den tanken har jag fört fram i olika sammanhang och i någon debattartikel. Det är roligt att få ha sagt det även från riksdagens talarstol.

Vi är inte där nu. Vi har en utredare som jobbar med frågorna. Det finns diskussioner om utredningen. En beredning är en spännande tanke. Det är bra med försvarsberedning, och det är bra med miljömålsberedning. Kanske kan tiden mogna till en livsmedelsberedning någon gång.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

13 § Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU2
Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel (prop. 2013/14:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 147 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Vi ska nu debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2 *Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel*. Det händer väldigt mycket inom det området just nu, och det är spännande att följa utvecklingen.

Det pågår nu ett febrilt arbete med att implementera den nya jordbrukspolitiken. Jag förstår att det inte kan vara en enkel materia att få alla reformer och system att fungera effektivt och att man inte slår ut och påverkar de sektorer som är aktiva redan i dag.

Även om regeringen är lite försenad med sitt arbete ska det bli spännande att någon gång efter jul få ta del av den slutliga produkten.

Vi har flera reservationer i betänkandet. Jag yrkar för tids vinnande bifall till reservation nr 5, så har jag det gjort.

Även om vi nu ser ett arbete om jordbrukspolitiken från regeringen är det ingenting som man prioriterar. Landsbygd och lantbruk kommer långt ned på listan. Det ser vi också i och med att landsbygdsprogrammet under de kommande åren kommer att minska ganska drastiskt.

Konsekvenserna kommer inte att låta vänta på sig. Jag tror att vi under 2014 och 2015 kommer att få se att väldigt många lantbrukare kommer att få väldigt svårt att klara sig. Det kommer i förlängningen att få stora konsekvenser för den biologiska mångfalden och för det kulturlandskap som vi har på många olika områden i Sverige.

Ett exempel är mitt hemlän Östergötland där vi har en skärgård med ett rikt miljöliv och ett viktigt kulturlandskap. Många företagare kommer att ha oerhört svårt att klara sig nu när regeringen har varit tydlig med att ett antal anslag till dessa väldigt utsatta områden kommer att försvinna under 2014 och med största sannolikhet under 2015, och ingen vet hur systemet kommer att se ut efter det.

Det är ett oerhört stort problem att regeringen inte prioriterar landsbygdsprogrammet utan gör en sådan neddragning under de första åren. Vi socialdemokrater vill stärka landsbygdsprogrammet. Vi tycker att det är viktigt att man premierar jobb och utveckling på landsbygden.

Vi har därför skjutit till 371 miljoner för att stärka landsbygdsprogrammet. De pengarna finns under anslag 1:18.

Herr talman! Sedan regeringen tillträdde har antalet arbetade timmar i jordbruket minskat med 20 procent. Det motsvarar 15 000 jobb som har försvunnit inom sektorn. Utvecklingen borde ha varit den motsatta.

Regeringen har för ett antal år sedan plockat fram en politik för landsbygden och den Matlandetsatsning man gjorde. Där sade man att Matlandetsatsningen skulle ge 20 000 nya jobb till 2020. Min fundering nu är: Innebär det att man måste plocka fram 35 000 jobb till 2020? Då har vi ett ganska stort jobb att göra om vi ska klara de målsättningarna.

För oss socialdemokrater är det oerhört viktigt. Det är oerhört viktigt att vi skapar arbetstillfällen i hela Sverige. Då är jordbruket helt avgörande för människors möjligheter att bo och arbeta på landsbygden.

Vi vill se till att näringslivet och landsbygden utvecklas. Det måste ske genom att vi har miljöstöd som är rätt riktade och att vi har system som är enkla att förstå sig på.

Herr talman! Förutom att vi vill utveckla landsbygden vill vi också stärka samhället som helhet. Vi socialdemokrater är för att utveckla välfärden och att utveckla livskvaliteten generellt i samhället. Därför arbetar vi för att höja kvaliteten på den mat vi äter.

Den svenska matproduktionen har generellt högre miljökrav och högre djurskyddskrav. Den har därför också en väldigt god kvalitet. Det är viktigt att vi har en stark livsmedelsproduktion i landet så att de mervärden vi har också kan förädlas och utvecklas inom landet.

Vi menar att det är någonting som samhället i större utsträckning måste vara tydligt med. Vi vill driva på en utveckling där offentlig upphandling i större mått tar hänsyn till hög kvalitet och där man ibland ser till de svenska mervärden som finns när man upphandlar. Det är någonting som är oerhört viktigt.

Vidare vill vi i stället för satsningen Matlandet Sverige skapa en organisation som vi har gett arbetsnamnet Svensk mat. Här vill vi bjuda in intresseorganisationer och näringsliv för att på så sätt skapa en gemenskap. Vi kan kalla det branschprogram eller någonting annat – det är inte namnet som är det viktiga. Men det vi behöver är en organisation som styrs och leds av näringsliv, stat och intresseorganisationer för att på

så sätt jobba med och utveckla näringen, stärka konkurrenskraften och se till att stimulera både investeringar och annat.

Det här är oerhört viktigt, för i grund och botten handlar det om att vi vill ha svensk produktion av livsmedel och vill skapa arbetstillfällen i Sverige.

Vi socialdemokrater vill – lite grann där Staffan Danielsson slutade – ha en svensk livsmedelsstrategi. Vi vill ha en livsmedelsstrategi som sätter tydliga mål för vart vi vill och hur vi ska nå dit. Det handlar om att vi vill stärka konkurrenskraften för svensk matproduktion. Målet måste vara att öka livsmedelsproduktionen så att vi på sikt kan konsumera mer inhemska produkter, både ur ett sysselsättningsperspektiv och ur ett miljöperspektiv.

Herr talman! Vi ser också att ekologisk odling är någonting som bör premieras.

För det första menar vi att den ekologiska odlingen i många fall är bättre eftersom den påverkar miljön mycket mindre. Det handlar om att vi använder mindre kemikalier, vilket är bra både för vår egen hälsa och för den biologiska mångfalden. Vidare påverkas jordbruket och klimatet avsevärt mycket mindre med ekologisk odling.

För det andra tror vi att vi med ekologisk odling som nisch kommer att kunna specialisera oss och på så sätt göra det svenska jordbruket ännu mer konkurrenskraftigt. Därför behövs det stimulanser för att stärka ekoproduktionen i Sverige under de kommande åren.

Förutom att stötta ekoproduktionen vill vi hitta olika sätt att stimulera småskalig livsmedelsproduktion. Vi ser runt om i landet i dag att på de ställen där man har lyckats bygga upp en fungerande småskalig livsmedelsproduktion har landsbygden i mycket större utsträckning fått mer liv och blivit mer livaktig. Därför är det oerhört viktigt att vi stimulerar den småskaliga livsmedelsproduktionen och är tydliga med stimulanser till den.

Slutligen, herr talman, finns det ytterligare ett område som bör beröras och förtydligas. Vi måste jobba med att öka efterfrågan på förnybar energi. Här har landsbygden en oerhörd potential, och jag tycker att det är bekymmersamt att vi i dag ser att det går i motsatt riktning. Med ett starkt jordbruk kommer vi att få en ökad produktion av bioenergi. Därför är det viktigt att det även här finns en tydlig målsättning och tydliga ambitioner.

Vi socialdemokrater föreslår ett metanreduceringsstöd som skulle göra det möjligt för lantbrukare att skapa energi och en förnybar energikälla, få ytterligare intäkter och samtidigt få miljövänlig gödsel. Det här är oerhört viktigt för att ge det svenska jordbruket en stark konkurrenskraft.

Regeringen har här föreslagit en försöksverksamhet i Skåne. Man skjuter till ett antal miljoner och säger att det är en stor biogassatsning. Jag tycker att den satsningen snarare är ett uttryck för att det är Moderaterna som styr miljöpolitiken och inte Centerpartiet, vilket är genomgående i hela den svenska jordbruks- och landsbygdspolitiken.

(Applåder)

Herr talman! Vi debatterar i dag miljö- och jordbruksutskottets betänkande MJU2, *Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel*.

Jag vill yrka bifall till Miljöpartiets reservationer nr 3 och 6.

Låt mig börja med en aktuell fråga, djurskyddet. Med anledning av den senaste tidens avslöjanden, i dag om kycklingar och i förra veckan om grisar som far illa, känns det angeläget att få presentera att vi i Miljöpartiets budget föreslår ett djurskyddspaket på 90 miljoner kronor. Det handlar om ökade djurskyddskontroller och att stärka djurskyddsarbetet på Jordbruksverket.

När den borgerliga regeringen lade fram sitt budgetförslag den 18 september satt vi redo att ta emot förslaget och granska det. Då upptäckte jag till min stora förvåning att det fattades inte några hundra miljoner, som diskussionen dittills hade gällt, utan hela 1,3 miljarder. Inte ett pip hördes från regeringshåll.

Dagen efter kom ett glatt pressmeddelande från Jordbruksverket om att det nu var dags att förlänga miljöersättningar till ekologisk odling, bete och vall. Lite längre ned i samma pressmeddelande stod det:

”De ersättningar som inte kan förlängas är bruna bönor på Öland, hotade husdjursraser, miljöskyddsåtgärder, minskat kväveläckage, natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet, skyddszoner, skötsel av våtmarker, naturfrämjande insatser på åkermark, natur- och kulturmiljöer i renskötselområdet.”

Det är katastrofen.

Effekterna börjar synas nu. Den öländska odlingen av bruna bönor riskerar att slås ut. Ser vi de sista fjällkobesättningarna nu? De så kallade mosaikmarkerna i vissa skärgårdar, bland annat Sankt Annas skärgård, riskerar att växa igen. Olika åtgärder för att minska övergödning blir utan stöd. Den biologiska mångfalden riskeras. De redan hårt trängda samerna blir utan ersättning för att sköta renbetesvallar.

Sammantaget innebär regeringens jordbrukspolitik ett dråpslag för miljön och för kultur i det svenska odlingslandskapet. Det är lätt att riva ned.

Det är bland annat mot denna bakgrund Miljöpartiet vill se en samlad nationell jordbruks- och livsmedelsstrategi. Vår vision är 100 procent ekologisk produktion. Den synen präglar vår reservation. Många människor i vårt land vill främja lokalt odlad mat, med alla de fördelar det innebär i form av kortare transporter och en icke anonym mat. Vi vill att regeringen tar fasta på detta och tar fram förslag för att stötta lokalsamhället.

Vi vill också att regeringen verkar för en omläggning av EU:s jordbrukspolitik till ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart jordbruk. Det kanske är på sin plats med en beskrivning av vad som avses med ekologiskt jordbruk.

Det innebär odling och djurhållning där man eftersträvar miljöhänsyn, resurshushållning och en hög självförsörjningsgrad. Vad gäller både växtnäring och foder utnyttjar man främst på platsen givna och förnybara resurser.

Kemiska bekämpningsmedel och lättlöslig handelsgödsel används inte i ekologisk odling. Arbetssättet är helt inriktat på att arbeta förebyg-

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

gande, i stället för att tvingas hantera problem, eftersom det ekologiska jordbruket inte har kemin att ta till och kunna korrigera med.

Växtskyddet baseras i stället på en varierad växtföljd. Vallen med sin blandning av gräs och kvävefixerande baljväxter spelar en avgörande roll för växtnäringens försörjning. Tillsammans med en anpassad jordbearbetning och mekanisk ogräsbekämpning är växtföljden viktig för att hålla ogräs och skadegörare på en hanterbar nivå.

Inom den ekologiska djurhållningen anpassas djurtätheten till gårdens förmåga att producera foder. En djurtäthet som är anpassad till den tillgängliga spridningsarealen för stallgödsel ger möjlighet till ett effektivt utnyttjande av innehållet i gödseln och minskad risk för växtnäringens förluster.

Ekologisk produktion är ett medel i arbetet med att nå de miljökvalitetsmål som riksdagen beslutat, som Ett rikt odlingslandskap, Giftfri miljö, Ett rikt växt- och djurliv, Grundvatten av god kvalitet, Ingen övergödning och Begränsad klimatpåverkan.

Ett gott exempel på vad som kan åstadkommas med ekologiskt jordbruk ger forskningsprojektet Beras, där ekologiska gårdar visar på minskad övergödning av Östersjön. Det är förresten märkligt att regeringen inte har beviljat medel till att slutföra detta angelägna projekt – precis före målnöret.

Ett viktigt redskap för att öka den ekologiska produktionen är att sätta upp mål för både produktion och konsumtion och sedan fokusera på att uppnå dem. Ekologiskt Forum med förra jordbruksministern Annika Åhnberg i spetsen föreslår ett ekokonsumtionsmål på 50 procent av den offentliga konsumtionen och att minst 30 procent av jordbruksarealen ska vara eko till år 2020.

Jag tycker att regeringen ska sätta upp tydliga mål för eko.

Slutligen, herr talman, vill jag ta hjälp av Albert Engström för att belysa detta med konstgödsel och ekologiskt. Som bekant kom han från Hult utanför Eksjö.

Det var på den småländska landsbygden, och gårdfarihandlaren knackade på i stugan.

– Nå, far i huset, ska de va' nå'n pösa-sket i år?

– Nja, drog gubben på det. Jag tror inte de'. Jag har haft bägge pojka hemma hela vintern.

Med det, herr talman, får jag tacka för mig och, måhända något tidigt, önska trevlig jul- och nyårshelg!

(Applåder)

Anf. 149 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! För säkerhets skull, så att jag inte glömmer det, tänkte jag börja med att yrka bifall till reservation nr 8.

Jag vill inleda dagens anförande med ett citat från en anonym filosof som skrivit en kommentar på internet under en av mina debattartiklar. Han skriver: Hyckleriet blir aldrig tydligare än när böndernas barn serveras mat i skolan som producerats under förhållanden som hade fått deras egna föräldrar åtalade.

Jag tycker att det ganska väl sammanfattar läget i dagens Sverige när det gäller jordbrukspolitiken och våra jordbrukare. För varje år som går

importerar vi alltmer av våra livsmedel, och vår självförsörjningsgrad är kanske lägst i hela Europa.

Jag tror nog att vi alla här i kammaren har en strävan efter att våra produktionsdjur ska ha en god djurvälstånd. Men det är ingen förutom Sverigedemokraterna som har visat något som helst intresse för att kompensera våra djurhållare så att vår djurvälstånd inte gör att de straffas ut ur konkurrensen. Som alla förstår kostar djurvälstånd pengar.

Sverigedemokraterna har, som traditionen numera bjuder, ett batteri av förslag för att stärka det söndertrasade jordbruk som ännu finns kvar. Det bygger inte minst på att våra djurhållare ska kompenseras för den högre djurvälstånden. Den ska prioriteras och hållas hög, men det kan inte fortgå att vi i stället importerar kött som producerats med metoder som i Sverige betecknas som djurplågeri och är olagliga.

En annan del i att göra spelreglerna mer jämlika med de länder vi konkurrerar med är att normalisera drivmedelspriserna mot ett EU-genomsnitt. För mig är det helt obegripligt att regeringen väljer att höja drivmedelskostnaderna när den skulle behöva göra precis tvärtom. Det är mycket prat om att utjämna spelreglerna, men jag ser inte mycket av det i praktiken.

I vår skuggbudget lägger vi 460 miljoner kronor på att sänka drivmedelspriserna inom jord- och skogsbruket, vilket skulle minska utgiftsbördan med ungefär 1,20 kronor per liter diesel.

Situationen för svenskt jordbruk är verkligen dålig. Bara mellan 2005 och 2012 har antalet mjölkkor i Sverige minskat med 11,5 procent. Antalet slaktsvin har under samma tid minskat med 21,5 procent, och antalet smågrisar har minskat med hela 31 procent. Det är inget vackert facit för den sittande regeringen.

Sverigedemokraterna lanserade i våras det vi kallar för Landsbygdslyftet. På så vis inledde vi en trend där landsbygdsfrågorna lyftes upp på dagordningen.

Centerpartiet skakade lite yrvaket på huvudet och deklarerade att det – trots några omvägar runt månggifte, fri invandring och lite annat smått och gott – minsann var landets landsbygdsparti. Sedan dess har även Moderaterna, Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet gjort anspråk på titeln landsbygdsparti.

Detta är på många sätt gott. Landsbygdspolitiken har hamnat på efterkälken, och jag hoppas att frågorna får högre prioritet i valrörelsen. Den ofrivilliga urbaniseringen menar jag måste vändas.

På senare tid har man dock kunnat se hur Miljöpartiet seglat upp som huvudutmanare till Centerpartiet om landsbygdsvaljarnas gunst. Det är en utmanare framburen av en partisk och enligt mig okunnig mediekår. Jag gissar att Centerpartiet tackar och tar emot, för med Miljöpartiet som huvudutmanare kan det ju faktiskt framstå som riktigt duktigt på landsbygdsfrågor.

Miljöpartiet är nämligen allt annat än ett parti för landsbygdsjobb och landsbygdsutveckling. Bland annat är de flesta av jobben utanför landsbygden starkt beroende av konkurrenskraftiga energipriser, och Miljöpartiet vill som bekant höja energipriserna på i princip alla områden.

På elsidan verkar man tycka att priserna är för låga, och man vill därför införa nya skatter på både vattenkraft och kärnkraft.

Prot. 2013/14:45

12 december

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

Utöver detta vill man återinföra skatt på konstgödsel, höja skatten på bekämpningsmedel och införa en ny lastbilsskatt där själva syftet är att göra transporter dyrare.

Man vill också ha en generell höjning av skatt på diesel med 20 öre och en höjd skatt på bensin med hela 70 öre. Grattis till alla arbetspendlare, säger jag bara.

Vidare vill man ha högre skatt på sjötransporter, som är en viktig del i att få ut det som produceras i våra viktiga landsbygdsnärings till slutkund.

Sedan vill man såklart öka subventionerna till förnybar energi, vilket i förlängningen ofrånkomligt kommer att drabba energiintensiv industri, som nästan alltid har en direkt koppling till landsbygdsjobben.

Miljöpartiet har ingen, och jag menar bokstavligen ingen, politik för att stärka jobben på den svenska landsbygden. Den enda gången Miljöpartiet nämner konkurrenskraft i samband med landsbygdsfrågor i sin budget är när man vill öka den relativa konkurrensen för ekologiskt lantbruk genom att höja skatten för de konventionella produktionsmetoderna.

I det betänkande vi i dag debatterar har jag också granskat Miljöpartiets särskilda yttrande, där man redogör för hur man vill använda pengarna inom utgiftsområde 23. Döm om min ganska milda förvåning när jag konstaterade att inte ett enda anslagsyrkande syftar till att stärka landsbygdens konkurrenskraft – inte ett enda.

Att medierna lyfter fram sina kelgrisar Miljöpartiet som utmanare för landsbygden är kanske inte så förvånande, men det är ett stort intellektuellt haveri. Det är med viss frustration jag säger detta.

Detta ska då jämföras med Sverigedemokraterna. Vi lägger fram förslag efter förslag på hur vi ska stärka förutsättningarna i en rad stora landsbygdsnärings såsom gruvnäring, skogsnäring, jordbruk, turism och inte minst vattenbruk.

Vi vill skapa nya riktiga jobb. Här intar vi otvetydigt en topposition i svensk politik i dag. Bilden bör bekräftas ytterligare av att vi är det parti som genom vår skuggbudget anslår de högsta medlen inom utgiftsområdet för areella näringar och landsbygd.

Inte minst tillskjuter vi medel för att behålla nivåerna i landsbygdsprogrammet. Dessa pengar vill vi bland annat använda för att återställa tidigare nivåer för fäbodjordbruket, som vi tycker är viktigt – ett stöd som regeringen av outgrundlig anledning valt att nästan halvera.

Herr talman! Jag tänkte uppehålla mig lite vid vattenbruksfrågan, för den är intressant. I dag ligger vi i Sverige på efterkälken när det gäller en av världens snabbast växande näringar, alltså vattenbruket. Förutsätter man att de flesta utvecklingsländer så småningom närmar sig västerländsk konsumtionsnivå kommer behovet av att få fram fisk att öka med flera hundra procent.

Den ökande konsumtionen av fisk utgör en av de större utmaningarna för världssamfundet under överskådlig framtid eftersom efterfrågan ökar medan bestånden minskar. Redan nu minskar bestånden av de flesta arter av matfisk, och flera av dem är redan gravt utfiskade, ibland på gränsen till utrotning. Det är här vattenbruket kommer in i bilden.

52 av de 110 miljoner ton fisk som konsumerades i världen 2006 var odlad. De resurs- och miljömässiga fördelarna med fiskodling är vidare avsevärda då fiskodling har en av de lägsta foderomvandlingsfaktorerna

för någon animalisk produkt. Med andra ord krävs det förhållandevis lite foder för att producera fisk jämfört med andra köttprodukter.

Vattenbruk är ett sunt sätt att producera näringsrik, resurseffektiv och miljövänlig mat, och Sverige har bättre förutsättningar än de flesta att bygga en effektiv industri kring detta.

I mars 2009 släpptes SOU 2009:26, *Det växande vattenbrukslandet*. Rapporten redogör för en rad åtgärder för att nå en expansion av vattenbruket i Sverige. Om utredningen följs och leder till en ökad produktion på 50 000 ton per år, från 9 600 i dagsläget, beräknas det innebära 1 100 heltidsanställningar till en kostnad av 60 miljoner kronor under fem år. Det är, menar jag, en förhållandevis liten insats i jämförelse med de enorma resurser som ofta läggs på sysselsättningspolitik.

Jag förstår faktiskt inte riktigt vad vi väntar på. Varför bara importera fisk när vi med relativt små medel skulle kunna bli exportörer av stora mängder högkvalitativ matfisk, till exempel röding och regnbåge?

Anf. 150 BENGT-ANDERS JOHANSSON (M):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag.

Miljö- och jordbruksutskottets ansvarsområde är oerhört väsentligt för människans överlevnad. Det handlar bland annat om luft, vatten, livsmedel och energiproduktion, vilket gör att vi i utskottet alltid känner oss väldigt betydelsefulla.

Jag ska dock börja med en lite annan vinkling i dag eftersom detta är ett budgetbetänkande. Budgethanteringen i riksdagen för nästa år omgärdas av en sorgkant. Min fråga är om det inte egentligen finns ett antal socialdemokrater som i dag känner en viss sorg. Alla oberoende bedömare förkastar nedmonteringen av den budgetöverenskommelse som Socialdemokraterna själva initierade och som har hållit i nästan 20 år.

Socialdemokraterna valde att gå emot riksdagstjänstemännens utredning som avrådde från att dela upp budgeten. Det är en grundmurad överenskommelse som av partitaktiska skäl nu slängs över bord. Ordet pyrrhusseger har fått ett ansikte även i Sveriges riksdag.

Därför tänkte jag titta på Socialdemokraternas särskilda yttrande, där det står följande: "Beslut om samtliga anslag inom ett utgiftsområde ska enligt budgetprocessens regler fattas genom ett enda beslut. — — Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat." Det är alltså Socialdemokraternas eget särskilda yttrande. Min fråga är: Kommer det att gälla nästa år, eller ska vi bryta upp även det som rör sig inom utskottets ansvarsområde?

En gång i tiden var det de facto så att varje utskott självt bestämde hur mycket man skulle ha, och sedan fick finansministern räkna ihop det och lägga det på skattsedeln.

Herr talman! Jag vill nu gå över på jordbruket, och jag ska säga lite om den svenska skogen och beröra fisket.

Det svenska jordbruket står nu inför stora omställningar och är också i behov av en ökad effektivisering. Så har det alltid varit. Svenskt jordbruk med sina duktiga företagare är konkurrenskraftigt om det ges samma spelregler som konkurrenterna i omvärlden. Det är mot den bakgrunden som det är så viktigt att den nu tillsatta Konkurrenskraftsutredningen har kommit i gång, så att den kan visa på de nödvändiga anpass-

ningar vi har att se fram emot. Det är också därför som regeringen har lagt ökade satsningar på forskning – exempelvis stärks Formas med 300 miljoner kronor.

Politiken har ett stort ansvar i en så politikergenomsyrad näring, inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Det är också där sugg-pengarna kommer till och som vi nu utvecklar biogasprojektet och kontinuerligt arbetar för det minskade regelkrånglet – allt för att underlätta företagandet, för det här är företagande.

Det är också därför som bredbandssatsningen stärks med ytterligare 300 miljoner.

Matlandet Sverige, som Socialdemokraterna uppenbarligen vill stöpa om och kalla något annat, tar fasta på primärproduktionen, alltså själva jordbruket, men det tar också fasta på måltiderna inom den offentliga sektorn. Hör nu: Det är tre miljoner måltider per dag som detta omfattar. Det visar på vikten av att detta finns med. Det handlar om förädlad mat, matturism och restaurang. Detta är en oerhört viktig del av den svenska livsmedelsproduktionen.

Eldrimner har fått en fastare form genom knytningen till Länsstyrelsen i Jämtlands län. Mathantverket och småskaligheten är för många konsumenter ett viktigt komplement till den övriga livsmedelshanteringen.

Herr talman! Satsningarna har varit framgångsrika. Mellan 2008 och 2012 har följande utvecklingar skett. Livsmedels- och dryckesbranschen har ökat med 11 procent. Förädlingsvärdet till restaurang har ökat med 12 procent. Små och medelstora aktörers deltagande i upphandling har ökat från 5 till 8 procent. Små slakterier har ökat med 32 procent. Livsmedelsföretagen har ökat med 11 procent, och livsmedelsexporten har ökat med 7 procent.

Det är viktigt att tala om detta när oppositionen så totalt vill sänka Matlandet Sverige. Deras bild är inte med sanningen överensstämmande när man ser på effekterna.

Rovdjurspolitiken är nu på plats, vilket kommer att underlätta för tamdjursägare, inte minst för fäbodbrukare, vilket är väldigt välkommet.

Herr talman! Jag går nu över på den svenska skogen. Den är utomordentligt viktig. 50 procent av vår landyta är skog. Det är ungefär 100 000 sysselsatta i skogsnäringen. Den är vår största exportnäring.

1 procent av jordens skogar växer i Sverige, men – notera detta – 10 procent av den globala produktionen av virke, massa och papper kommer från Sverige. Vi har hela tiden sagt att vi ska sköta den svenska skogen med frihet under ansvar, och så ska det förbli.

Skogsindustrin och den svenska skogen har nu stora utmaningar, inte minst på grund av det minskade pappersanvändandet eftersom vi alla nu sitter med ”paddor”, alltså elektroniska instrument. Skogsriket är därför en strategiskt oerhört viktig satsning. Den har fokus på fler jobb. Den ska stärka innovationskraften. Den ska ge kompetenshöjning och också medverka till ett hållbart brukande.

Därför, herr talman, är det för mig oerhört underligt att Socialdemokraterna vill ta bort denna satsning. Varför vill inte Socialdemokraterna satsa på skogen? Löfven har ju sagt att skogen är det gröna guld. Är det möjligen därför, att de ska klara sig själva?

Sedan gäller det fisket. Vi har ett tydligt fokus, nämligen ett hållbart fiske. Det är en förutsättning för den nästkommande generationen. Sve-

rige är pådrivande inom EU för ett hållbart fiske. Och det vi har stridit för länge, nämligen utkastförbudet, är nu på väg att implementeras och genomföras.

Vi har i Sverige satsat på nya redskap som är selektiva, som fångar det de ska, så att det inte blir för mycket bifångster. Jag tycker att vi ska vara stolta över att de svenska fiskarna har gått i bräsch för detta och skapat nya redskap.

Framgångarna har också varit tydliga i den gemensamma fiskeripolitiken inom EU, där vi har samkört med Europaparlamentet, vilket jag tycker är bra. Där har inte minst Miljöpartiet varit en starkt bidragande faktor.

Vi bevakar också kustfiskets förutsättningar, för det är en viktig del i den småskaliga delen av livsmedelsförädlingen.

Det absolut mest glädjande är att jag får uppfattningen att fisken är på väg att återhämta sig, vilket är väldigt välkommet.

Herr talman! Vi står nu inför stora utmaningar när det gäller den gemensamma jordbrukspolitiken. Där är det viktigt att vi tar till vara det svenska produktionsjordbrukets potential och ser till att det får en förbättrad konkurrenskraft. Vi måste i detta sammanhang snegla på våra konkurrentländer inom EU, hur de gör och hur de, så att säga, väljer att utforma sina regelverk. Det är också viktigt att WTO fortsätter att riva ned de skyddsmurar som finns och att frihandeln kan öka.

När det gäller landsbygdsutvecklingen, avslutningsvis, är det stora utmaningar på grund av att vi nu växlar mellan två programperioder. Det i kombination med den neddragning som man har gjort från EU och att vi har ett utgiftstak gör att vi får extra påfrestningar under ett par års tid. Men det är viktigt att poängtera att 92 procent av landsbygdsutvecklingspengarna är kvar. Man kan tro att alltihop är raserat när man hör vissa företrädare.

Det som förlängs gäller vallstöd, den ekologiska odlingen, betesmarksstöd och LFA-områden när det gäller att jämna ut produktionsförhållanden. Det finns också ett visst utrymme för investeringsstöd, bredband, suggpengen, Greppa näringen, växtskyddscentraler och Matlandet. Jag tycker att det är viktigt att påpeka att det inte är något raserande. Det mesta är kvar.

Herr talman! Socialdemokraterna och deras politik utgör ett hot mot den svenska landsbygden. Man vill höja en kilometerskatt med 300 miljoner kronor. Man vill höja slakteriavgiften med 90 miljoner. Man vill ta bort Skogsriket – det är 45 miljoner. Man vill ta bort 10 miljoner på Matlandet. Och så lägger man till 370 miljoner. Det var det enda som den socialdemokratiske företrädaren nämnde. Han nämnde inte det andra. Det är nästan 100 miljoner back, och så säger man att man står upp för landsbygden.

När det gäller kilometerskatten: Gör som de franska socialisterna nu gör! Dra tillbaka det förslaget! Det är inte smart. Det är inte klokt. Framför allt är det ett hot mot landsbygden. Följ de franska socialisterna!

Sedan kan jag bara notera att Socialdemokraterna också när det gäller rovdjuren vill överlåta åt tjänstemän att hantera det. Man vill ha fler vargar. Dessutom säger man i något uttalande att om EU nu accepterar den svenska linjen kommer Socialdemokraterna också att göra det. Det

Prot. 2013/14:45
12 december

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

innebär att man inte är mogen att ta ett eget beslut. Man lägger det i knät på EU. Det är beklagansvärt.

Socialdemokraterna har varit väldigt tydliga med att man ska satsa på landsbygden. Jag noterar att Sverigedemokraterna satsar fyra gånger mer än Socialdemokraterna. Det kan vara notabelt, åtminstone när man säger att man vill satsa.

(Applåder)

Anf. 151 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Det är fascinerande att se flera moderata företrädare i dag stå och irriteras över det nederlag som skedde tidigare i veckan. Jag trodde att det var regeringens uppgift att säkra majoriteten i kammaren, inte oppositionens. Under de år som vi socialdemokrater har styrt i minoritet har vi gjort det genom att ha säkra majoriteter.

Det som är ännu mer fascinerande är att de borgerliga företrädarna, Bengt-Anders och andra, i dag nästan har ägnat mer tid åt att irritera sig över detta än att diskutera det vi ska diskutera, det vill säga miljö- och jordbruksfrågor. Men det kanske visar på det ointresse som Moderaterna har kring de här frågorna.

Jag har två saker. Först och främst är det så att om Bengt-Anders Johansson hade läst vår budgetmotion hade han sett att vi har läst och tagit del av vad som har skett när det gäller slakterierna. Vi har precis samma förslag som regeringen på den punkten i den budget som vi lägger fram i år. Det var skillnad förra året. Bengt-Anders Johansson kanske skulle läsa budgetmotionen för i år i stället för förra årets. Vi har sett att det gav resultat och har därför ställt oss bakom regeringens förslag.

Nu till min huvudfråga. Jag är ute och träffar många lantbrukare. De är oerhört bekymrade över de neddragningar som regeringen nu gör när det gäller landsbygdsprogrammet. Under 2014 och 2015 finns det ett antal lantbrukare som kommer att ha oerhört tufft att klara sin ekonomi. Framför allt kommer det i förlängningen att påverka både miljön och det kulturlandskap vi har. Vad är ditt besked när det gäller bland annat skärgårdsböndernas situation?

Anf. 152 BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Anledningen till att det finns skäl att uppehålla sig vid det som hände i går är att det är unikt i svensk politik. Det är ungefär som att vi har varit överens i 20 år om att vi ska spela fotboll, men helt plötsligt kommer en majoritet med ishockeyutrustning och börjar spela ishockey. Det blir inte speciellt bra. Det är precis det som händer nu.

Det sätter hela budgetsystemet i en beklagansvärd situation. Möjligtvis saknas det tilltro inför framtiden till hur detta ska hanteras när man från det största oppositionspartiet är beredd att gå i spetsen för att bryta upp det som man själv har varit noga med att föra in. Det är djupt beklagligt, Johan Löfstrand. Jag är den första att beklaga att ni inte hade mer ork att stå upp för det som ni själva har lagt in.

Så till landsbygdsprogrammet. Ja, man ska minska en budget. Vi har varit överens från svensk sida om att vi skulle driva det i EU. Då konstaterar jag att 92 procent är kvar. Sedan kommer det vissa andra tillägg under de kommande åren. Det är bland annat ett budgettak som vi riskerar att nå. Jag är övertygad om att det, när man gör en total genomlysning

av landsbygdsprogrammet, finns utrymme för att kanske hitta det som inte är det absolut nödvändigaste inom landsbygdsprogrammet och styra om det till det som är mer nödvändigt. Det handlar om en prioritering. Det arbetet är i gång.

Prot. 2013/14:45
12 december

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

Anf. 153 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Bengt-Anders Johansson nämnde i sitt anförande att EU har dragit ned. Ja, EU har dragit ned, men det är fortfarande vi i Sverige som beslutar hur stort landsbygdsprogrammet ska vara.

Vi socialdemokrater skjuter till en avsevärd del av pengar, för vi anser att det är viktigt att landsbygden lever.

Viktningen av den programperiod som ligger framgent är väldigt bak-tung. Det innebär att det under 2014 och 2015 kommer att delas ut väldigt lite pengar. Det är det som slår hårt mot de här lantbrukarna. Men Bengt-Anders Johansson var väldigt tydlig i sitt anförande. Det är lantbrukare som nu inte kommer att få sina stöd. Jag träffade ett antal lantbrukare i skärgården i mina hemtrakter i Östergötland. De räknas inte som bönder. De är inte viktiga. Deras arbete är inte viktigt. Den kulturmiljö som de upprätthåller är inte viktig i Moderaternas landsbygdsprogram.

Det kommer att innebära att på de öarna och i den skärgårdsmiljön kommer det inte att finnas några betande djur och med största sannolikhet i framtiden inte heller finnas någon lantbruksverksamhet, vilket är oerhört sorgligt. Om lantbrukarna inte får någon ersättning under två års tid kommer det att bli oerhört svårt att dra i gång verksamheten.

Det är skönt att få ett tydligt besked så att vi vet.

Den ena frågan handlade alltså om att få mindre pengar.

Den andra frågan gäller hur regeringen ser på det mål som har satts upp om att skapa 20 000 nya arbetstillfällen fram till 2020. Innebär det att man från och med dagens datum ska skapa 35 000 nya arbetstillfällen för att klara målen i projektet Matlandet? Hur ska man göra det när man samtidigt drar ned på anslaget till landsbygdsprogrammet?

Anf. 154 BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Jag hoppas att åhörarna noterade att de frågor jag ställde i mitt anförande fick jag inget svar på av Johan Löfstrand. Han svarade inte på om man tänker ändra budgetreglerna i utskottet eller varför man inte vill satsa på skogen. Man avvecklar hela projektet Skogsriket när man minskar anslaget med 45 miljoner. Det är synd när man inte får svar på sina frågor.

Men jag ska svara på de frågor jag fick. Socialdemokraterna gör ett stort nummer av att man ska skjuta till 371 miljoner kronor för utvecklingen av landsbygden. Johan Löfstrand nämner inte med ett ord – vilket är ohederligt – att man samtidigt lägger på 300 miljoner i kilometerskatt, som i huvudsak kommer att drabba landsbygdsbefolkningen och de produkter som produceras på landsbygden. Han nämner inte ett ord om att man tar bort hela satsningen på Skogsriket, vilket innebär att en bransch som för närvarande har det tufft får det ännu tuffare.

Jag medger att pengarna till landsbygdsprogrammet kommer att minska, men jag hävdar att 92 procent är kvar. Inom ramen för de

92 procenten går det att ändå prioritera det som är absolut viktigast. Det är hederligt att man står upp för det man gör och inte mörkar vissa saker.

Anf. 155 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Ett hållbart jord- och skogsbruk är en del av lösningen på dagens miljöutmaningar. Det är också en förutsättning för vår gemensamma framtid. Det är en basnäring.

Herr talman! Folkpartiet anser att jordbruket, i likhet med andra sektorer, ska bära sina egna miljö- och klimatkostnader helt i enlighet med PPP – principen förorenaren betalar. Det är också viktigt att tillägga att jordbruket ska ersättas för sina insatser för kollektiva nyttigheter, som naturvård och bevarandet av den biologiska mångfalden. Därigenom förstärks drivkrafterna för effektivisering och klimatsmart teknik.

Miljöhänsynen inom skogsbruket måste öka. Både staten och skogsnäringen har ett stort ansvar att skydda skogens ekosystemtjänster och bevara den biologiska mångfalden samt ge de kvarvarande gammelskogarna ett särskilt skydd. Vi ska också lägga till att tack vare alla privata skogsägare har vi i vårt land räddat mycket av den biologiska mångfalden. Det handlar om ett vårdande av skogen generationer tillbaka i tiden.

Herr talman! I dagens betänkande föreslår regeringen en satsning på de areella näringarna på 15 miljarder kronor. Socialdemokraterna ökar med 312 miljoner kronor. Det är viktigt att ha frågan om balansen framför våra ögon, och av de 26 satsningar som tas upp i betänkandet har Socialdemokraterna bejakat 22. Vi står inte så långt från varandra.

När man får möjlighet att träffa kolleger från andra länder och kontinenter slås man av att det samlade intrycket är att Sverige så väl klarar ekonomiska påfrestningar, lågkonjunkturer och kriser, att vi driver miljöfrågor framgångsrikt, att vi har ett starkt djurskydd och en imponerande jämställdhet.

Men när man lyssnar på kammardebatten låter det helt annorlunda. Då hörs i stället dystra beskrivningar från oppositionens håll. Nu finns inte Jan-Olof Larsson kvar i kammaren så att han kan höra berömmet, men glädjande nog fick jag lyssna till Jan-Olof Larsson när han erkände att det går allt bättre.

Herr talman! Jag har därför i dag valt att lyfta fram några områden där jag vill visa att regeringen verkligen inte vilar på lagrarna. Jag börjar med livsmedelsproduktionen.

Det handlar inte om antingen ekoodling eller konventionell odling, utan det handlar om både och. Det sker en utveckling för att göra den konventionella odlingen ännu mer miljövänlig. Organisationer som Odling i Balans och Greppa Näringen har under många år arbetat med stort engagemang i dessa frågor. Detta är viktigt, precis lika viktigt som den satsning som sker i ekoodling och den spjutspets som ekoodlingen utgör.

Herr talman! Jag kan ha missat, men ingenstans har jag kunnat läsa något om vikten av vad konsumenterna önskar. För oss liberaler är det självklart att jordbruks- och livsmedelspolitiken ska ha ett tydligt konsument- och hållbarhetsperspektiv, samtidigt som samhället ska underlätta, möjliggöra och i den offentliga verksamheten vara pådrivande för ökad produktion av ekomat.

Just nu arbetar man med landsbygdsprogrammets utformning. Det är fråga om mycket medel. Det har precis varit en diskussion om den frågan i kammaren. Från EU handlar det om 1,9 miljarder, och i egeninsatser är det 2,6 miljarder. Men det är fråga om en minskning. Den drabbar, precis som Johan Löfstrand har tagit upp, vissa verksamheter. Visst är det problematiskt. Här måste vi ta ansvar och göra vad vi kan, bland annat med hjälp av kopplade stöd för betande mular. Här finns möjligheter. Det är viktigt att se frågan i ett sammanhang. Företagarsatsningen, Sverige – det nya matlandet och Eldrimner har nämnts. Det handlar också om de stöd och ersättningar som blir kvar. Jag medger att allt detta är en stor utmaning, och här behöver vi jobba tillsammans.

Herr talman! Jag vill också ta upp en annan fråga, en liberal hjärtefråga, nämligen djurskydd. Mycket har skett, och mycket sker på detta område. Ett betydligt effektivare och mer likvärdigt djurkontrollprogram har införts, överflyttat från kommunerna till länsstyrelserna. Det är tuffare lagar i fråga om djurförbud. Förbud mot kastrering utan bedövning kommer att införas 2016. En djurskyddsproposition är på gång, förvisso försenad, men där kommer bland annat lagförslag om förbud mot sex med djur att finnas med.

Ett 3R-centrum – 3R handlar om alternativ till djurförsök – ska också sättas på plats. Det är något som har efterfrågats av flera andra partier. En nationell plan för en långsiktigt uthållig förvaltning av husdjurs genetiska resurser ska inrättas. Detta är svar på vad Miljöpartiet har efterfrågat.

Herr talman! Jag kan ändå inte låta bli att nämna att Alliansen har tagit upp frågan om rovdjur i rovdjursbetänkandet.

Nu kommer det att finnas förvaltningsplaner med utgångspunkt i EU:s art- och habitatdirektiv. Men fortfarande känner jag en sorg över att vi inte lyckades nå en blocköverskridande överenskommelse. Det var så nära! Vi har väl lärt oss för framtiden, och jag känner att Matilda Ernkrans verkligen sträckte ut handen. Det här ska vi ta tag i och jobba vidare med framöver.

Det finns en del andra saker som vi satsar på vad gäller djurskydd – både veterinär fältverksamhet, djurskyddsfrämjande åtgärder och bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar, för att nämna några.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag betona vikten av Miljömålsberedningens arbete. Jag tänker inte i detalj ta upp det, för det har förts fram på ett bra sätt här i dag. Efter den 15 juni 2014 kommer Miljömålsberedningen, utgår jag ifrån, att besluta om att granska ytterligare miljö-mål och ge förslag på etappmål till regeringen.

Nu återstår implementeringen av EU:s första och andra pelare vad gäller den gemensamma jordbrukspolitiken, och nu gäller det att tillsammans göra det allra bästa för träffsäkra nationella ersättningar och för en bra landsbygdsutveckling. I det här arbetet har oppositionen inbjudits. Jag beklagar att man inte alltid haft möjlighet att delta, för det är vid de tillfällen då departementet finns representerat på plats som det finns möjlighet att få information, vara med i dialogen och lämna sina synpunkter. Det är då oppositionen kan göra verklig skillnad. Jag vädjar till er att ta vara på de tillfällen där vi sträcker ut handen.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer. Jag vill samtidigt till presidiet, kansliet, tjänstemän och alla riksdagskolleger säga: God jul!

Anf. 156 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Herr talman! Jag tyckte att det var glädjande att höra det du inledde med, Anita, nämligen att förorenaren ska betala och att det ska kombineras med ersättning till lantbrukarna för kollektiva nyttigheter. Jag delar den uppfattningen. Jag tycker att det var riktigt roligt att höra. Jag undrar bara vilka praktiska konsekvenser det får.

Anita Brodén nämnde också att det ekologiska ska vara spjutspetsen och att man vill ha ett uthålligt jordbruk. Man vill ha både och, var formuleringen.

Jag undrar: Vad är Folkpartiets vision om ett uthålligt jordbruk? Ett uthålligt jordbruk som vilar på fossil energi kan knappast vara uthålligt i längden.

Det var min första fråga.

Anf. 157 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag vill börja där Kew Nordqvist slutade. Vad gäller fossil energi: All areell verksamhet kan – tekniken finns – ställas om för att fasa ut fossilanvändningen. Det är någonting som vi är fullständigt överens om. De enorma subventionerna har varit uppe. Här har vi verkliga tekniskiften som inte låter vänta på sig.

De kollektiva nyttigheterna är någonting som alliansregeringen vid ett antal tillfällen har lyft fram. Det är viktigt när det gäller till exempel det som vi kallar för pelare 1, direktstöd, att man inriktar sig på aktiva bönder, inte passiva betespetsare. Det handlar om att se vilka möjligheter som finns. Det är sådant som vi vill diskutera med er, till exempel betande mular. Det finns inget som kan ersätta betande mular vad gäller biologisk mångfald.

Vi ser att det handlar om både och, med den certifierade ekologiska odlingen som spjutspets. Det är viktigt. Vi har 80 procent konventionell odling i Sverige. Hur mycket kan inte ske om fler och fler gårdar ställer om till något mer, eller kanske mycket mer, miljövänligt. Då har vi kommit väldigt långt.

Anf. 158 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Herr talman! I det som jag ser som fossilt inberäknar jag även konstgödseln. Därför måste det konventionella jordbruket fasa ut konstgödseln. Det var dit jag ville komma.

När det gäller pelare 1 har jag en direkt fråga till Folkpartiet. Man har alltså möjlighet att flytta över 15 procent från pelare 1 till pelare 2. Är ni beredda att göra det för att stärka det sargade landsbygdsprogrammet?

Jag har även en fråga angående djurskyddet: Är ni beredda att skjuta till mer resurser till kontroll och till Jordbruksverkets verksamhet i arbetet med att öka djurskyddet?

Anf. 159 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Vad gäller konstgödsel eller handelsgödsel är det ingen hemlighet att Folkpartiet har pekat ut kadmium som ett av de värsta gif-

ter som vi snabbast möjligt behöver fasa ut så att det inte ska komma ut på våra åkrar eller i vårt vatten. Det ser vi som den prioriterade frågan.

Prot. 2013/14:45
12 december

Diskussionen om att flytta mellan pelare 1 och pelare 2 pågår just nu. Det är de gemensamma överläggningar och möten som vi har med oppositionen. Där får vi tillsammans se på: Vad är klokast? Jag tror att Kew Nordqvist känner till både fördelarna och nackdelarna med att flytta över från pelare 1 till pelare 2. Det här blir säkert grekiska för dem som inte är insatta, men det handlar, herr talman, om direktstöd i pelare 1. Pelare 2 handlar mer om landsbygdsmedel.

När det gäller djurskydd räknade jag upp väldigt mycket som görs på det området. Jag har otroligt stor tilltro till det arbete som pågår på Jordbruksverket. Där tog man sig an de här frågorna på ett konstruktivt sätt. Man har nu inrättat ett djurskyddsråd, som är rådgivande, anordnar seminarier och utbildningar för djurskyddspersonal ute på länsstyrelserna. Där finns det resurser. Det har Jordbruksverket prioriterat, och man har fått medel för att kunna klara det.

Anf. 160 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är lite olika spår som jag tänkte gå igenom. Jag tog upp i mitt anförande hur regeringen successivt under flera år har höjt dieselpriiserna. Vi känner alla till svårigheterna i Sverige med minskande antal jordbruk och sjunkande lönsamhet. Jordbrukare efter jordbrukare får slå igen. När vi redan har Europas högsta dieselpriiser resonerar man ungefär så här: Vi höjer lite till. Det tycker jag är en ganska märklig tågordning, minst sagt.

Det var lite kul att Anita Brodén tog upp detta med Socialdemokraterna – jag kunde aldrig begära replik på dem – och jag delar hennes analys att de skramlar lite väl mycket med ganska små medel. Det rör sig ju trots allt bara om 312 miljoner kronor som Socialdemokraterna skjuter till i det här utgiftsområdet. Men när man väl har gett pengarna tar man ju bort dem med andra handen.

Jag är dock lite besviken över att Anita Brodén inte tog upp Sverigedemokraternas satsning på området. Jag känner mig lite utanför där.

Anf. 161 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag ska försöka att beta av frågorna.

När det gäller dieselpriiserna tycker jag att vi är inne på helt rätt linje, helt i konsekvens med att förorenaren ska betala och att vi vill fasa ut användningen av fossila drivmedel. Alliansregeringen ser de fossila drivmedlen som de mest miljöförstörande och klimatpåverkande bränslen som någonsin har funnits.

Man får ju angripa problemet där det ska angripas. Precis som jag sade tidigare finns inom de areella näringarna redan tekniken för att använda andra typer av energi. Det är viktigt att vi jobbar för detta, bland annat genom biogassatsningar, konvertering, forskning och utveckling.

Bönderna ska ha betalt för sina produkter. Lagen om offentlig upphandling bör snarast bli så tydlig och enkel att det blir möjligt för kommunerna att köpa in bra produkter från svenska jordbrukare.

Det är en bättre väg att gå när det gäller priserna i stället för att subventionera användning av fossila bränslen.

Anf. 162 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag har lite svårt att se vad jordbrukarna har för alternativ. Vi ligger redan i toppskiktet i Europa i fråga om höga dieselpriiser.

Jag har åtminstone inte sett någon traktor som drivs med något annat bränsle. Det är möjligt att Anita Brodén har gjort det. Men det finns inga alternativ.

Det är en annan sak som jag tycker är lite anmärkningsvärd, om man tittar på vad regeringen har gjort under de två gångna mandatperioderna. Det gäller detta med fåbodstödet. Det är ett viktigt stöd som måste finnas för att man över huvud taget ska kunna ha kvar detta kulturjordbruk som fåbodbruket faktiskt utgör. Det vore en enorm förlust för svenskt kulturarv om vi tillåter fåbodbruket att försvinna.

Stödet ändrades 2007. Då blev det en halvering, och nu minskar det. De 200 fåbodbruk som finns kvar i dag minskar enligt näringen med ungefär tio fåbodbruk per år. Det ser jag allvarligt på. Jag önskar att regeringen tog tag i den här frågan så att vi inte blir av med det världsutniska kulturarvet som det svenska fåbodjordbruket trots allt är.

Anf. 163 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag vill än en gång påpeka att det viktigaste som vi nu har att göra är att se till att verksamhet efter verksamhet ges möjlighet att ställa om till alternativa drivmedel. Vi ska inte binda upp oss vid användningen av fossila bränslen.

Det finns både demotraktorer och traktorer som kör på RME, rapsmetylster. Men det finns också annat som testas. Tekniksprången tas alltså i snabb takt.

Fåbodstödet och den kultursatsningen är viktiga, vilket också markeras i betänkandet. Man bör verkligen säkerställa att de fåbodjordbruk som finns kvar inte försvinner.

Det var med avsikt som jag inte kommenterade övriga politiska partiers hållning, och speciellt inte Sverigedemokraternas. Men nu tar jag tillfället i akt.

Sverigedemokraterna vill öka anslaget mest av alla – jag vill minnas att det rörde sig om 1,2 miljarder utöver regeringens förslag. Men jag anar hur man budgeterar. Det är sådant som känns svårt för oss, att när Sverigedemokraterna vill öka sparar man ofta in på invandringsfrågor och allt som har med integration att göra. Sverigedemokraterna vill ha en broms för människor från andra länder som vill komma till Sverige. Här står vi väldigt långt ifrån varandra.

Anf. 164 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Jag kommer att tala några få minuter längre än aviserat. Mina ursäkter för det är två, dels detta med varav hjärtat är fullt, dels att detta kan vara mitt sista inlägg i en budgetdebatt om jordbruk i Sveriges riksdag. Jordbruksfrågor och livsmedelsfrågor är frågor som jag verkligen brinner för.

Vi diskuterar i dag alla länders gamla modernäring, jordbruket och livsmedelsproduktionen under statsbudgetens utgiftsområde 23 *Areella näringar, landsbygd och livsmedel*.

Även om andra industri- och tjänstesektorer har vuxit till sig i vårt moderna välfärdssamhälle är landsbygden och de gröna näringarna fort-

farande grunden för fotosyntesens dagliga underverk som skapar biomassa, livsmedel, skog, grönska, biologisk mångfald och kretslopp och mycket mer.

Centerpartiet växte fram på den svenska landsbygden, och vi gör fortfarande allt vi kan för att den ska vara levande, livskraftig och utvecklas väl när det gäller både den rena landsbygden och de alla mindre och större tätorter som där finns. Utmaningarna är stora, strukturkrafterna är starka – inte minst i Sverige – men det gäller bland annat att stärka infrastrukturen och ge de allra bästa förutsättningarna för småföretagsamheten. Detta är två nyckelpunkter i landsbygdsutvecklingen.

Statens utgiftsram för detta område omfattar drygt 15 miljarder, varav drygt hälften kommer från olika EU-stöd.

Det finns åtta reservationer från oppositionen i betänkandet, och de handlar framför allt om det svenska jordbrukets konkurrenskraft och om vikten av att kraftigt expandera det ekologiska odlingskonceptet – som i dag omfattar 4–5 procent av den svenska livsmedelsproduktionen – genom höjda politiska målsättningar och betydligt högre andelar av budget- och EU-stöd som ska styras till ekojordbruket.

Jag tänker ägna mitt inlägg åt att resonera och fundera kring vårt svenska jordbruk och hur man ska kunna vända den allvarliga trend som har rått i flera decennier där produktionen av mjölk, nöt- och griskött – det vill säga den dominerande animalieproduktionen och basen i livsmedelsindustrin, Sveriges fjärde största industrigren med över 50 000 sysselsatta – tyvärr har minskat kraftigt så att Sverige i dag importerar hälften av sin mat, mest i Europa.

Centerpartiet har naturligtvis drivit på i regeringen för att denna utveckling ska kunna vändas, och en rad insatser har gjorts. Staten har som i andra EU-länder tagit över en del kostnader för djurskydds- och slakterikontroll. Det är bra att Socialdemokraterna har lyssnat på detta. Världens enda handelsgödselskatt har tagits bort. Här hoppas jag att Socialdemokraterna kommer att lyssna. Arbetet med regelförenklingar har hög prioritet. När EU:s landsbygdsprogram reduceras ökar Sverige sina nationella ersättningar. Vi motsätter oss förslag om att belägga lastbilstrafiken med kilometerskatt och så vidare.

Ändå behöver jordbrukets konkurrenskraft – vilket ingår i riksdagens mål – uppenbarligen förbättras eftersom produktionen på dessa viktiga områden minskar.

Utskottet gör sedan flera år en ambitiös uppföljning av hur utvecklingen är inom jordbruk, fiske och livsmedel. Man lägger stor vikt vid det ekologiska jordbrukets utveckling och även vid att småskalig, lokal och hantverksmässig produktion av livsmedel ökar. Båda dessa områden ökar också i hög grad, till betydande del på grund av insatser inom satsningen Sverige – det nya matlandet.

Oppositionen ägnar stor kraft i sina motioner åt vikten av nya politiska mål för att öka det ekologiska jordbrukets andel av åkermarken och av den offentliga upphandlingen till 30 respektive kanske 50 procent. De rödgröna vill alla återinföra en ny världsunik skatt på handelsgödsel, trots att växtnärläcksaget i högre grad har koppling till trädesbruk och stallgödselspridning och till att ladda marken med kväve från kvävefixerande grödor.

Miljöpartiet vill att allt jordbruk i Sverige, och säkert världen, ska vara ekologiskt. De säger alltså blankt nej till all användning av mineralgödsel, till varje kemiskt bekämpningsmedel, till all användning av genteknik i växtförädlingen med mera. Om världens länder snabbt skulle följa det svenska Miljöpartiets vilja så skulle en svår matbrist uppstå i världen och livsmedelspriserna stiga katastrofalt.

De rödgröna vill alltså öka beskattningen av världens mest miljö- och djurvänliga jordbruk – det svenska – för att kunna öka det ekologiska jordbrukets andel av landsbygdsprogram och miljöersättningar kraftigt. Jag uppfattar inte att Miljöpartiet säger något vänligt och positivt alls om det dominerande svenska jordbruket, som står för 95 procent av produktionen. I stället blir intrycket att alla snarast bör byta produktionsinriktning till eko. Särskilt Kew Nordqvist var mycket tydlig med detta här.

Även Centerpartiet, och jag, har självfallet respekt för det ekologiska konceptet. Det är ett radikalt miljöalternativ som förtjänar stöd och som har mångdubblats på några decennier från nästan ingenting till 4–5 procent av produktionen, vilket gör Sverige till ett världsledande land på området. Det gäller däremot att tänka sig för innan man med politiska medel stimulerar ekokonceptet så att inte styrningen blir alltför kraftig och marknaden inte hinner med. I så fall är risken betydande för överskott och prispress, vilket vi redan har sett exempel på. Det skulle naturligtvis hårdast drabba ekoodlarna själva.

Jag brukar framhålla att marknadsutrymmet för ekomatens möjligheter ändå begränsas av det faktum att produktionen ger 30–40 procent mindre skörd och att priset är 30–60 procent högre. Det är ett faktum att priset spelar roll för till exempel barnfamiljer, låginkomsttagare och pensionärer – som Socialdemokraterna annars brukar tala mycket om. Det är därför bland andra livsmedelindustriarbetarfacket är så betänksamma inför Socialdemokraternas kraftfulla ekosatsning. Matproduktionen blir mindre. Och ju större andel av det svenska jordbruket som övergår till en betydligt dyrare produktion, desto mer uppenbar är risken för ökad import.

Med detta sagt tänkte jag slå ett slag för det vanliga miljövänliga svenska jordbruket, som verkligen förtjänar att hedras och som står för 95 procent av livsmedelsproduktionen. Maten kostar lite mer än importmaten eftersom de svenska miljö- och djurskyddslagarna är strängare, vilket tyvärr medverkar till en sämre konkurrenskraft.

Jag tycker att utskottets utvärderingsarbete har lite slagsida åt de viktiga nischerna i jordbruket. Men det kan förklaras av att det finns tydligare riksdagsmål på dessa områden än det gör för det dominerande jordbruket. Här tror jag att både regering och riksdag framöver bör bredda mål och uppföljning till att gälla även det svenska jordbrukets utveckling i sin helhet. Man bör ge mer erkänsla och stöd även åt det dominerande världsledande produktionskonceptet, som förlorar mark till importmaten. När man läser betänkandet är det lite svårt att läsa ut den utveckling som faktiskt pågår. Importen tar successivt alltmer marknad medan vårt inhemska miljö- och djurvänliga jordbruk i stället tappar mark vad gäller produktionen av mjölk, nötkött och griskött.

Här hoppas jag att mer kraft i kommande utvärderingar kan läggas på analyser av denna allvarliga utveckling och hur den kan brytas. På så sätt kan svensk livsmedelsproduktion åter öka till gagn för ökad användning

av åkrar och betesmarker, för biologisk mångfald och kretslopp och för fler jobb i jordbruk och livsmedelsindustri. Här ligger själva nyckeln till att vända dagens negativa utveckling: att ha fokus på det dominerande jordbruket.

Landsbygdsministern har tillsatt en utredare som ska analysera hela det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Man ska lägga fram förslag för att tillväxthinder ska kunna undanröjas och konkurrenskraften kunna öka och för att en tydlig livsmedelsstrategi ska kunna utmejslas. Detta är bra och nödvändigt.

Alla oppositionspartier bejakar behovet av en livsmedelsstrategi, och det är alldeles utmärkt. Däremot blir jag betänksam när man lägger så oproportionerligt mycket kraft från de rödgröna på att i strategin öka kostnaderna för det vanliga jordbruket och höja målsättningarna kraftigt för just ekoproduktionen. Det kan, som jag har sagt, till och med vara kontraproduktivt.

Jag är övertygad om att om hela det svenska jordbruket – både världens renaste vanliga jordbruk och ekjordbruket – ska kunna återta förlorad mark från importmaten erfordras en bred kraftsamling där alla goda krafter måste mobiliseras till stöd för att öka den svenska produktionen. Många har uttalat stöd för detta. Jag tänker på jordbruksnäringen själv, livsmedelsindustrin, handeln, miljö- och konsumentorganisationer, myndigheter och naturligtvis riksdag och regering.

Livsmedelsproduktionen är också mycket betydelsefull för varje land ur ett sårbarhets- och säkerhetsperspektiv. Under första världskriget rådde betydande matbrist, och många hade det svårt. Under andra världskriget stod jordbruket på topp vad gäller utbredning över landet och med mindre livsmedelsindustrier överallt, och maten räckte till. Självförsörjningsgraden var över 100 procent.

I dag bedrivs jordbruket på allt färre och större gårdar. Även livsmedelsindustrin har koncentrerats mycket starkt. Självförsörjningsgraden är kanske lägst i Europa med bara 50 procent – i nivå med jordbruksfattiga Norges. Dessutom finns ingen beredskapslagring, och maten distribueras mest online vilket kräver fungerande distributionskedjor inom landet och till Sverige. Skulle dessa störas eller brytas av genom kriser och katastrofer av civil eller militär art torde matbrist kunna uppkomma mycket snabbt.

Detta är ytterligare ett skäl till att överväga riksdagens mål för livsmedelsproduktionen. Försvarsberedningen vill att dessa försörjningsfrågor utreds. Det är bra att jordbruksutredaren Rolf Annerberg har sagt att han även tänker beakta denna aspekt i sin utredning.

Till sist: I vilken ordning bör konsumenter och kommuner ställa krav vid sina matinköp? Det avgör de naturligtvis själva, men jag förespråkar att man först efterfrågar ursprungsmärkt svensk mat, närproducerad under stränga miljö- och djurskyddslag. Detta kan till exempel offentliga upphandlare också göra genom att ställa specifika djurskyddskrav. Därefter kan man gärna efterfråga ekologiskt, också detta helst från Sverige.

Naturskyddsföreningen, och kanske Miljöpartiet, förespråkar i första hand ekologiskt var än i världen det är producerat. Här håller jag inte med. Jag menar att det är miljö- och resurshushållningsmässigt bättre att prioritera närproducerat från Sverige före ekoimport av till exempel kyckling från Thailand, nötkött från Sydamerika och ost från Holland.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Prot. 2013/14:45
12 december

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

Anf. 165 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Staffan för att han nämnde fotosyntesen. Det var befriande att höra.

Jag vet inte riktigt i vilken ända jag vill börja. Men trädesbruk är inget som vi tillämpar i ekologisk odling, så det kan du stryka.

Vi i Miljöpartiet står inte upp för det konventionella jordbruket, menar du. Då vill jag säga att vi åtminstone nu inför handelsavtalen har stått upp för det konventionella jordbruket och varit synnerligen oroliga för att den svenska regeringen ska sälja ut svenskt lantbruk till förmån för verkstadsprodukter, alltså att vi ska få in hormonkött, djur uppfödda på mycket antibiotika, klordoppade kycklingar etcetera. Det är en syn som LRF delar.

Krav på märkning har vi stått för länge, och det är ett sätt att öka värdet även på det svenska. När det gäller svensk mat vill jag säga att allt inte är bra bara för det. Det pågår faktiskt en rörelse för att sänka kraven – djuren ska inte behöva gå på bete, man ifrågasätter GMO-fritt, tjuvar ska stå inne – och alltså bidrar man inte till den biologiska mångfalden.

Min vision är ekologiskt jordbruk. Vad är Centerns vision?

Anf. 166 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jag skulle ändå vilja utmana Kew Nordqvist att säga något vänligt om världens renaste moderna jordbruk, det svenska, som jobbar under världens strängaste miljö- och djurskyddslagar. 95 procent av de svenska bönderna som sliter hårt, har stora kunskaper och har en hög etik jobbar under denna produktionsform. Jag tycker att de förtjänar respekt och inte att höra att alla ska gå över till eko, vilket skulle vara otroligt tufft, eftersom man då sänker produktionen med 30–40 procent. Världen står inför stora utmaningar globalt. 900 miljoner människor svälter i dag, och betinget är att öka matproduktionen till 2050 med 70 procent, eftersom vi blir 2 ½ miljard fler.

Kew vill inte att man ska sänka kraven. Vi ska ha höga djurskydds-krav och så vidare i Sverige. Men det absolut värsta som kan hända är om vi har så höga krav att folk köper importerat och vi har kanske 20 procent eko i Sverige men köper 80 procent av maten från andra länder där djuren har haft det mycket sämre än här. Det är det som jag ser kan hända och som vi måste förhindra genom att öka konkurrenskraften också hos det dominerande, vanliga jordbruket.

Jag har stor respekt för ekobönderna. Jag kan säga det väldigt klart: Jag har stor respekt för alla vanliga bönder som jobbar inom världens strängaste djurskyddslagar, och jag har också stor respekt för ekobönderna som brinner för sitt odlingskoncept och som gör väldigt fina insatser. Men ska vi klara att stå emot importmaten som tränger undan det vanliga jordbruket måste vi öka dess konkurrenskraft och inte lägga på ytterligare skatter.

Anf. 167 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att svenskt jordbruk ska delta i en tävling mot botten, utan jag tycker att man ska möta konkurrensen med kvalitet. När jag säger att jag har en vision om 100 procent ekologiskt är det just en vision. Det är inget som är just nu i denna stund, men däremot är riktningen, vart vi vill komma, glasklar. Vi vill kombinera matproduktionen med största möjliga miljö- och djurhänsyn. Dessutom är det ett under-skott på till exempel ekologisk spannmål, så det finns potential för många lantbrukare att lägga om. Det finns alltså ett marknadsintresse av att lägga om.

Jag kan mycket väl säga att jag tycker att det konventionella lantbru-
ket gör bra ifrån sig, och jag har varit ute på många fina och välskötta
gårdar. Det handlar alltså inte om det, utan det handlar om miljöhänsyn.

Jag upprepar frågan: Vad är Centerns vision för det framtida jordbru-
ket?

Anf. 168 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Det är en viktig fråga. Jag har respekt för visioner. Min vision för det svenska jordbruket, och jag har rötterna i Centerns ständiga arbete för ett livskraftigt svenskt jordbruk, är att det ska vara miljövänligt, resurshushållande och göra allt för att använda insatta produktionsmedel så miljövänligt och effektivt som möjligt. Jag ser också gärna att vi stegvis kan använda den växtnäring som tillförs, både stallgödsel och mineralgödsel, allt effektivare och kanske i mindre insatser, att vi kan minska antalet kemiska bekämpningsmedel och minska användningen av dem, att självfallet utnyttja växtföljder som vi gör och odla mer kvävefixerande grödor.

Riktningen är ett alltmer resurshushållande jordbruk där det radikala ekokonceptet är en viktig del. Men att koncentrera sig enbart på ett odlingskoncept som har satt upp sina egna regler, är radikalt och säger blankt nej till modern teknik i alla avseenden tror jag skulle vara kontra-produktivt.

Mitt stora intresse är att ha eko som en spjutspets men satsa på att det stora, dominerande jordbruket successivt kan ta steg efter steg i en riktning åt allt bättre miljö- och djurvänlighet men ändå fortsätta att hålla produktionen uppe så att vi inte riskerar ökad hunger i världen, exploderande matpriser och kaos, vilket det faktiskt skulle bli om vi går för fort fram på detta område.

Det är ett faktum att även det största partiet i Sverige just nu vill fördubbla ekoproduktionen, fast vi redan ligger i topp. Det kommer att öka landsbygdsprogrammets kostnader för miljöersättningar för eko från 700 miljoner till 1 ½ miljard. Vad händer då med skärgårdsstöd och annat?

Anf. 169 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Det är alltid spännande att lyssna på Staffan Danielsson. Det man kan konstatera är att han alltid är i opposition. Nu har regeringen och Centerpartiet styrt i sju år, och fortfarande är Staffan Danielsson i opposition. Men det är som sagt spännande att lyssna.

Jag tänkte beröra tre frågor, och det vore intressant att höra hur Staffan Danielsson ser på de här problemen ur ett regeringsperspektiv.

Den första frågan rör landsbygdsprogrammet. Regeringen har gjort en tydlig prioritering. Landsbygdsprogrammet kommer att minskas de kommande åren. Regeringen har också gjort det väldigt tydligt att en del stöd kommer att försvinna. De kommer definitivt att göra det under 2014 och troligen under 2015. Kanske kommer de tillbaka senare under programperioden, men det vet vi inte i dagsläget.

Hur ska då de lantbrukare som i dag gör en oerhörd insats för kulturarv, för miljö och för att vi ska ha en levande landsbygd klara sig när de här stöden abrupt tas bort i bland annat skärgårdsmiljöer? Det finns ett antal sådana här miljöer som berörs. Det är ett oerhört stort problem, och det vore spännande att höra vad Staffan Danielsson har för syn på detta.

Det andra som jag vill ta upp är att Staffan Danielssons parti sade att Matlandet Sverige skulle ge 20 000 nya jobb. Nu har vi de facto sett att det har försvunnit 15 000 nya jobb. Innebär detta att Staffan Danielsson och regeringen har som mål att skapa 35 000 nya jobb till och med 2020?

Det tredje som jag vill ta upp är att det inte kan vara lätt att vara centerpartist. Socialdemokraterna vill införa ett bonus-malus-system, ett metanreduceringsstöd, ta bort den andra sjuklöneveckan, ge mer pengar till landsbygdsprogrammet och införa en livsmedelsstrategi. Det har Centerpartiet inte lyckats med att genomföra på sju år. Är det inte rackarns jobbigt att vara centerpartist? Borde du inte vara sosse?

Anf. 170 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Det är inte alltid enkelt att vara centerpartist, men det är alltid spännande. Vi vill väldigt mycket och jobbar hårt, som jag var inne på.

Jag stöttar Alliansens politik. Centerpartiet driver på. Vi får kompromissa ibland, och sedan får vi stå bakom det. Sedan vill jag mer, och Centern vill mer, för det är alldeles uppenbart, för att komma in på nästa fråga, att det är en stark strukturutveckling i Sveriges jordbruk och världens jordbruk.

Sedan 1950-talet har jordbruken blivit färre och större, och antalet jobb har minskat. Det skedde självklart till stor del under Socialdemokraternas tid eftersom ni styrde då. Trots att vi har gjort en rad insatser, som jag redovisade, har vi i Alliansen inte lyckats bryta det. Vi måste öka jordbrukets konkurrenskraft.

Jag ser utomordentligt allvarligt på att Sveriges fjärde största industrigren fortsätter att backa och att importen tar plats. Jag tror att vi är överens om att vi vill vända den utvecklingen. Ni fokuserar för mycket på en nisch. Tillsammans skulle vi i stället fokusera på huvudfåran i jordbruket som har tappat 20–30 procent de sista decennierna.

Matlandet Sverige är en satsning för att öka möjligheterna i jordbruket och även livsmedelsindustri, småskalig livsmedelsproduktion och så vidare. Det är dock ett tufft race där också. Det är bra att man har satsat på det. Det ger effekt.

Ni har en tanke om projektet Svensk mat, korporativt upplagt. Det kan finnas idéer där som vi behöver ta vara på, men själva grunden är att det behövs insatser. Vi får hoppas att de ger resultat också.

Det är som sagt Centern som driver på det samlade alternativet för att vända utvecklingen i jordbruket. Socialdemokraterna vill höja skatterna

och har ett speciellt fokus i sina åtgärder som inte skulle gagna landsbygden i stort.

Anf. 171 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Staffan Danielsson. Och i mångt och mycket säger han en hel del kloka saker, även om inte allt är klokt. Centerpartiet och Socialdemokraterna ligger nog förhållandevis nära varandra i ett antal landsbygdsfrågor. Det sorgliga är, när man tittar på den politik som Alliansen driver, att det inte kommer ut speciellt mycket ur den där tratten. Det har ramlat ut 4 miljoner tror jag till biogassatsningar, och det är metanreduceringsstödet som liksom ska lösa världens problem. Jag tror inte det; det är ett litet projekt i södra Sverige. Om vi hade haft en rödgrön regering skulle det ha implementerats för länge sedan.

Bonus–malus-systemet rör kanske inte riktigt lantbruket, men det är ett system som också hade införts för flera år sedan om vi inte hade haft en moderatstyrd regeringskoalition. Oavsett om det hade varit en rödgrön regering eller om det hade funnits en blocköverskridande majoritet hade vi genomfört det förslaget.

Andra sjuklöneveckan och mer pengar till landsbygdsprogrammet är sådana saker som det också finns en tydlig majoritet i riksdagen kring men som vi tyvärr inte får igenom på grund av den cementerade blockpolitik som bedrivs.

I och med att både jag och Staffan Danielsson kommer från Östergötland kan man väl ändå avsluta med detta medskick. Vad är ditt budskap till de lantbrukare som finns på yttersta spetsen av Vikbolandet, längs Sankt Annas skärgård och i Valdemarsvik med omnejd men även i en del skogsbygd när de nu inte kommer att få stöd under 2014 och 2015? Det kommer ju att påverka deras möjlighet att bedriva lantbruksverksamhet i väldigt stor utsträckning. Vad är ditt besked till dem?

Anf. 172 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Landsbygdsprogrammet är viktigt. Det var 35 miljarder förra sjuårsperioden som slutade nu. Det blir 32,4. Vi har jobbat fram en ökad medfinansiering, men vi har som du vet haft en diskussion i regeringen om detta.

Det är bra att vi kan rädda de andra tunga stöden – bete, eko, vall och så vidare – som inte skärs ned, men tyvärr har priset varit att det blir ett beklagligt avbrott under ett eller två år i dessa viktiga stöd. Jag beklagar det, och jag beklagar de lantbrukare som kanske går miste om dessa. Om det finns möjligheter att hitta pengar ska vi göra allt för det, men just nu ser vi inte det under några år.

Däremot, som jag sade, er väldigt starka ekosatsning, en fördubbling – eko kostar nu 700–800 miljoner av landsbygdsprogrammet – skulle innebära 1 ½ miljard om ni inte vill skära ned det. Frågan är vilket utrymme det blir för selektiva stöd i det läget. Men okej, det är en fråga som gäller på sikt.

Jag vill ansluta till det Johan sade. Det stämmer att det är viktiga frågor för Sverige och att det finns en samsyn mellan partierna på olika sätt. Jag hade ett inlägg i den förra debatten om att försvarsfrågorna och miljöfrågorna är jätteviktiga, men livsmedelsfrågorna är i samma dimension.

Vi har en samsyn när det gäller detta och behöver närma oss varandra för att få en kraftsamling. Utan det blir det svårt för vilken regering som helst att vända utvecklingen.

Jag hoppas att vi kan hitta former för att få en bred kraftsamling via en livsmedelsberedning, eller på något annat lämpligt sätt, där vi tar vara på att vi är ett litet land i en värld där livsmedelsproduktionen är jätteviktig och att vi vill använda våra rika åkrar och betesmarker till produktion av mat. Vi hoppas att vi kan ta vara på en stark livsmedelsindustri och sluta kretsloppen. I dag är detta hotat. Vi måste vända det, och jag hoppas att vi kan göra det mer tillsammans än vad vi har gjort hittills.

Anf. 173 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! Att komma upp i talarstolen efter det replikskiftet är ungefär som att komma upp efter några riktigt duktiga stand up-komiker med mycket allvarliga undertoner. Jag får väl ändå säga att jag tillhör samma stift som herrarna som var uppe nyss. Vi har lite östgötaanknytning.

Det betänkande som vi nu har debatterat ett tag skulle kunna ha en annan rubrik: *De tre l:en* för lantbruket – skogen inräknad – landsbygden och livsmedlen. Utan dem skulle vi bokstavligen inte överleva. Jag återkommer till varför jag tycker det är intressant att kalla det för tre l. Det finns något annat med tre i detta betänkande också. Alla goda ting ska vara tre, och det kan ju vara läge att börja fundera över sådana saker den här tiden på året.

Regeringens budgetförslag lyfter fram viktiga satsningar som sker för att öka konkurrenskraften för en näring som verkligen behöver det. Det görs inte bara genom det vi debatterar här och nu. Det görs minst lika mycket på områden som näringsutskottet har ansvar för och som arbetsmarknadsutskottet har ansvar för, nämligen vad vi har för företagarpolitik generellt i Sverige. Vad finns det för möjligheter för små och medelstora företag att anställa? Våra landsbygdsföretag och våra lantbruksföretag tillhör den kategorin i de allra flesta fall.

Det finns saker som är extra viktiga för dessa näringar, inte minst hur vi hanterar regelförenkling. Det är glädjande att se att Landsbygdsdepartementet är ett av de departement som lyckas leverera i detta sammanhang, och de levererar dessutom ganska goda resultat.

Jag är också stolt över att se att man inte är nöjd med det. Man har gett sina myndigheter i uppdrag att fortsätta arbetet. Och Jordbruksverket har verkligen tagit tag i frågan, vilket berör de allra flesta lantbrukare. Den förenklingsresa som man har valt att göra tillsammans med näringen visar att det finns mycket att göra. Jag kan också konstatera att man har lovat att göra mycket.

Det ska bli spännande att se vad man kommer fram till och hur man tar tag i detta utifrån de nedslag man har gjort hos enskilda företagare som får representera hela sin näringsgren. Det gäller mjölk-, kött- och hästnäringarna bland andra.

Det är också viktigt att vi får större förståelse för vilka villkor företagen lever under. Det behöver alla offentliga aktörer på alla nivåer. Det senaste är oerhört viktigt. Det gäller att vi har personal på våra myndigheter, i vår tillsynsverksamhet, som vet hur det är och hur det fungerar i praktiken där ute. Det räcker inte att ha kalla fakta. Man måste ha en

Prot. 2013/14:45
12 december

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

förståelse. Debatten mellan herrarna östgötar illustrerade att det handlar om en förståelse där också känslor är viktiga.

Herr talman! Regeringens satsning på Sverige det nya matlandet kan det tydligen ironiseras över i talarstolen. För mig är det en viktig satsning. Som kristdemokrat är jag också stolt över att ha fått bidra i det arbetet.

Det handlar om att sätta fokus på att utveckla näringsgrenar. Det senaste tillskottet var när Visby lämnade över stafettpinnen som mathuvudstad i Sverige till Jokkmokk. När det gäller att sätta fokus på konsumenter och handel är det centralt att vi ökar kunskapen om vilken produktion vi har i Sverige, vilken kvalitet den har samt att vi är beredda att betala för den kvaliteten.

När jag i dag läser om hur billiga våra matkassar har blivit och en pensionärsorganisation är stolt över att kunna redovisa att de är betydligt billigare nu än för ett antal år sedan – jag har tyvärr glömt året – känner jag att det kanske inte är det jag skulle vilja se. Jag funderar på om man kunde få se hur mycket i den kassen faktiskt är producerat i Sverige. Jag funderar också på vilka villkor de som producerar de övriga livsmedlen har och vilken kvalitet det är på livsmedlen.

Det är viktigt att konstatera, herr talman, att de gröna näringarna är och kommer att vara en viktig del i omställningen av vårt samhälle till ett mer hållbart sådant. Det gäller energiproduktionen. Det gäller arbetet med förnybara drivmedel. Och det gäller att se till att vi själva ställer om. Tidigare konstaterades att ja, men vad är det för någonting, det borde ha varit mycket mer och snabbare och fortare och vi hade gjort det för länge sedan. Ja, det är väl möjligt, men det var i alla fall inte gjort för sju år sedan.

Vi är några stycken som är mycket glada över att vi nu har 240 miljoner att satsa på ett pilotarbete som handlar om att producera biogas och därmed få dubbel miljönytta. Vi kommer nämligen också att få betydligt bättre gödsel, vilket bör glädja miljöpartisterna som konstaterar att vi behöver använda den naturliga varianten och inte någonting annat. Den naturliga varianten är betydligt bättre. Alltså blir det dubbel miljönytta.

Herr talman! Det här området är oerhört beroende av vad som görs på EU-nivå. Den gemensamma jordbrukspolitiken och landsbygdsprogrammet har varit uppe till diskussion. Ska Sverige klara sina miljömål behöver vi betande mular. Här finns alltså kopplingar till det betänkande som vi debatterade tidigare i dag. Vi kommer inte att klara de svenska miljömålen om biologisk mångfald med mera om vi inte har ett fungerande lantbruksföretagande i Sverige. Det gäller alltså att forma det regelverk som nu är på gång på ett sådant sätt att det stöder, inte stjälper, det arbete som vi så gärna vill se och som vi därmed måste ge ersättning för.

Vi har ett moraliskt ansvar, herr talman, att producera livsmedel i Sverige, och det av flera skäl. Om vi inte gör det kommer vi att bidra till att djurskyddet blir betydligt sämre än det vi har i Sverige i dag. Vi kommer inte att bidra till att producera livsmedel ur ett klimatsmart perspektiv. Med tanke på det klimat vi nu har – även om vädret i dag inte riktigt visar på det – tror jag att vi under min levnad kommer att behöva producera livsmedel på varenda kvadratmeter som det är möjligt att producera livsmedel på i Sverige. Tyvärr tror jag att jag kommer att behöva

uppleva det innan vi fått ordning på vårt klimat. Alltså har vi ett moraliskt ansvar att se till att den möjligheten finns den dagen det blir aktuellt.

Den utredning som regeringen tillsatt och som ska jobba med frågan om konkurrenskraft är en viktig del i detta. Jag skulle kunna ställa mig bakom Staffan Danielssons kommentar och säga att när den är färdig hoppas jag att vi inser att vi behöver ta ett steg till. Jag är glad över vem som har utredningsuppdraget. Någon bättre person finns väl inte än den som även har uppdraget att leda Miljömålsberedningen och därmed kan se den helhet som jag ibland saknar när vi talar om de här frågorna.

Herr talman! Företagen ska kunna leva och utvecklas. Jag kan inte låta bli att ta upp en sak som jag egentligen inte hade tänkt ta upp. Med tanke på den debatt som varit här vill jag säga att landsbygdsens företag och de satsningar som gjorts under landsbygdsprogrammets innevarande programperiod, inte minst Leader, är viktiga för integreringen av våra nya svenskar. Det arbete som gjorts och görs för att ta till vara den kunskap och kompetens som våra nya svenskar besitter och som vi många gånger tappat – generationer före oss hade den kunskapen, men inte vi – den kunskapen ska vi ta till vara. Vi ska verkligen ge dem möjligheter att utvecklas. Den tanken för genom mitt huvud när jag tänkte på de landsbygdsriksdagar och landsbygdsdagar jag fått delta i och då sett det arbete som där görs. Jag hoppas att Sverigedemokraterna även tar in den delen i sin politik på det här området.

Herr talman! Vi behöver jobba med regelverken, och vi behöver jobba med handböcker. Det har inte minst visat sig behövas när Livsmedelsverket den senaste tiden lite grann varit i blåsväder. Livsmedelsverket har nu fått ett tydligt uppdrag att se till att våra livsmedelskontrollanter ute i landet faktiskt bedömer på samma sätt. Det är oerhört centralt. Vill vi ha en småskalig verksamhet som kan leva, vilket vi vill, måste vi ha likvärdighet i kontrollsystemen och kompetens hos våra kontrollanter.

Herr talman! Också skogsriket är viktigt. Skogen är fattig mans tröja, hette det förr. Jag skulle snarare säga att det är Sveriges guld. Det är egentligen samma sak, för det är där vi hämtar möjligheterna till utveckling, det ger potential till nya drivmedel, nya former av innovationer, såsom våra kläder, och ny teknik. Det är oerhört glädjande att se att vi även där kommer att kunna göra satsningar för framtiden.

Det arbete som kommer att göras under 2014 blir helt avgörande för de kommande åren vad gäller landsbygdsprogrammet, skogspolitiken och fiskepolitiken, men för att inte förlänga debatten i kväll – jag vet att många redan lämnat kammaren eftersom tågen går, förhoppningsvis – yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Jag vill passa på att önska dem som är kvar i kammaren och övriga en god jul och ett gott nytt år. Och framför allt: Missa henne inte i morgon bitti, varan ni möter henne – ljusets drottning.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

14 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmälades och bordlades:
Framställning
2013/14:RS1 Tidningen Riksdag & Departement

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna framställning skulle förlängas till och med *fredagen den 17 januari 2014*.

Konstitutionsutskottets betänkande
2013/14:KU9 Tillgänglighet och deltagande i val

Socialutskottets betänkande
2013/14:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utrikesutskottets betänkande
2013/14:UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande
2013/14:UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan (ISAF) och framtida deltagande i Natos utbildningsinsats (RSM) i Afghanistan

Socialutskottets betänkande
2013/14:SoU2 Vissa frågor om behörighet för personal i hälso- och sjukvården och socialtjänsten

15 § Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 12 december

2013/14:206 Överskott av utsläppsrätter
av *Jens Holm* (V)
till miljöminister Lena Ek (C)
2013/14:207 Statens bidrag till Rett Center
av *Gunnar Sandberg* (S)
till socialminister Göran Hägglund (KD)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 december.

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 12 december

2013/14:190 Siuns parlamentariska representation

av *Peter Rådberg* (MP)

till försvarsminister Karin Enström (M)

2013/14:191 Ökat samarbete mellan statliga myndigheter

av *Clas-Göran Carlsson* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2013/14:192 Kostnader vid avstängning av E4 i samband med trafikkontroller

av *Clas-Göran Carlsson* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:193 Framtiden för Kustbevakningen

av *Eva Sonidsson* (S)

till försvarsminister Karin Enström (M)

2013/14:194 Resultatstyrningen av svenskt bistånd och rapporteringsbördan för biståndets aktörer

av *Bodil Ceballos* (MP)

till statsrådet Hillevi Engström (M)

2013/14:195 Missförhållanden vid djurtransporter

av *Sara Karlsson* (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2013/14:196 Etiska dilemman kring norska fångar i svenska fängelser

av *Peter Persson* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 december.

17 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 12 december

2013/14:168 Välfärdsstatistiken

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 december.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 §
anf. 28 (delvis),
av talmannen därefter till och med 6 § anf. 47 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 63 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 123 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 148 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om kompletteringsval.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Anmälan om granskningsrapport	3
5 § Ärende för hänvisning till utskott	3
6 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	3
Civilutskottets betänkande 2013/14:CU1	3
Anf. 1 VERONICA PALM (S)	3
Anf. 2 JAN LINDHOLM (MP)	6
Anf. 3 MARKUS WIECHEL (SD)	9
Anf. 4 VERONICA PALM (S) replik	11
Anf. 5 MARKUS WIECHEL (SD) replik	11
Anf. 6 VERONICA PALM (S) replik	11
Anf. 7 MARKUS WIECHEL (SD) replik	12
Anf. 8 AMINEH KAKABAVEH (V)	12
Anf. 9 OSKAR ÖHOLM (M).....	15
Anf. 10 NINA LUNDSTRÖM (FP)	18
Anf. 11 JAN LINDHOLM (MP) replik.....	21
Anf. 12 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik.....	21
Anf. 13 JAN LINDHOLM (MP) replik.....	21
Anf. 14 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik.....	22
Anf. 15 OLA JOHANSSON (C)	22
Anf. 16 VERONICA PALM (S) replik	25
Anf. 17 OLA JOHANSSON (C) replik.....	26
Anf. 18 VERONICA PALM (S) replik	26
Anf. 19 OLA JOHANSSON (C) replik.....	27
Anf. 20 JAN LINDHOLM (MP) replik.....	27
Anf. 21 OLA JOHANSSON (C) replik.....	28
Anf. 22 JAN LINDHOLM (MP) replik.....	28
Anf. 23 OLA JOHANSSON (C) replik.....	29
Anf. 24 AMINEH KAKABAVEH (V) replik.....	29
Anf. 25 OLA JOHANSSON (C) replik.....	30
Anf. 26 AMINEH KAKABAVEH (V) replik.....	30
Anf. 27 OLA JOHANSSON (C) replik.....	31
Anf. 28 ROLAND UTBULT (KD)	31
Anf. 29 JAN LINDHOLM (MP) replik.....	34
Anf. 30 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	35
Anf. 31 JAN LINDHOLM (MP) replik.....	35
Anf. 32 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	36
Anf. 33 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	36
Anf. 34 AMINEH KAKABAVEH (V) replik.....	39
Anf. 35 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	39
Anf. 36 AMINEH KAKABAVEH (V) replik.....	40
Anf. 37 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	40

Anf. 38	JAN LINDHOLM (MP) replik	41
Anf. 39	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	41
Anf. 40	JAN LINDHOLM (MP) replik	42
Anf. 41	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	42
Anf. 42	VERONICA PALM (S) replik.....	43
Anf. 43	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	43
Anf. 44	VERONICA PALM (S) replik.....	44
Anf. 45	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	45
Anf. 46	CARINA OHLSSON (S)	45
Anf. 47	MARIANNE BERG (V)	47
Anf. 48	JESSIKA VILHELMSSON (M).....	48
Anf. 49	CARINA OHLSSON (S) replik.....	50
Anf. 50	JESSIKA VILHELMSSON (M) replik.....	50
Anf. 51	CARINA OHLSSON (S) replik.....	51
Anf. 52	JESSIKA VILHELMSSON (M) replik.....	51
Anf. 53	KARIN ÖSTRING BERGMAN (C).....	51
Anf. 54	MARIANNE BERG (V) replik.....	52
Anf. 55	KARIN ÖSTRING BERGMAN (C) replik	52
Anf. 56	MARIANNE BERG (V) replik.....	53
Anf. 57	KARIN ÖSTRING BERGMAN (C) replik	53
	(Beslut fattades under 11 §.)	53
7 §	Allmän miljö- och naturvård.....	53
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU1	53
Anf. 58	MATILDA ERNKRANS (S)	53
Anf. 59	HELENA LEANDER (MP).....	56
Anf. 60	JOSEF FRANSSON (SD).....	58
Anf. 61	HELENA LEANDER (MP) replik	61
Anf. 62	JOSEF FRANSSON (SD) replik	62
Anf. 63	HELENA LEANDER (MP) replik	62
Anf. 64	JOSEF FRANSSON (SD) replik	63
Anf. 65	JENS HOLM (V)	63
Anf. 66	JOHAN HULTBERG (M)	65
Anf. 67	HELENA LEANDER (MP) replik	68
Anf. 68	JOHAN HULTBERG (M) replik.....	69
Anf. 69	HELENA LEANDER (MP) replik	69
Anf. 70	JOHAN HULTBERG (M) replik.....	70
Anf. 71	JENS HOLM (V) replik	71
Anf. 72	JOHAN HULTBERG (M) replik.....	71
Anf. 73	JENS HOLM (V) replik	72
Anf. 74	JOHAN HULTBERG (M) replik.....	72
Anf. 75	JENS HOLM (V) replik	73
Anf. 76	MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	73
Anf. 77	JOHAN HULTBERG (M) replik.....	74
Anf. 78	MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	74
Anf. 79	JOHAN HULTBERG (M) replik.....	75
	(forts. 9 §).....	75
	Ajournering.....	76
	Återupptagna förhandlingar	76

8 § Statsministerns frågestund.....	76	Prot. 2013/14:45
Anf. 80 TREDJE VICE TALMANNEN	76	12 december
<i>Den svenska skolan.....</i>	76	
Anf. 81 MIKAEL DAMBERG (S).....	76	
Anf. 82 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	76	
Anf. 83 MIKAEL DAMBERG (S).....	77	
Anf. 84 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	77	
<i>Skattesänkningarna och skolans behov</i>	78	
Anf. 85 GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	78	
Anf. 86 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	78	
Anf. 87 GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	78	
Anf. 88 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	79	
<i>Ersättning för vanvård i barndomen.....</i>	79	
Anf. 89 BJÖRN SÖDER (SD)	79	
Anf. 90 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	80	
Anf. 91 BJÖRN SÖDER (SD)	80	
Anf. 92 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	80	
<i>Samarbete mellan FRA och amerikansk underrättelsetjänst</i>	81	
Anf. 93 JONAS SJÖSTEDT (V).....	81	
Anf. 94 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	81	
Anf. 95 JONAS SJÖSTEDT (V).....	81	
Anf. 96 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	82	
<i>Sverige som bas för forskning och utveckling.....</i>	82	
Anf. 97 BETTY MALMBERG (M).....	82	
Anf. 98 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	82	
<i>Sjukvården och äldreomsorgen</i>	83	
Anf. 99 JOHAN PEHRSON (FP).....	83	
Anf. 100 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	83	
<i>Förenkling av reglerna för de mindre företagen</i>	84	
Anf. 101 ANDERS ÅKESSON (C)	84	
Anf. 102 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	84	
<i>Kyrkliga jultraditioner i skolan</i>	85	
Anf. 103 EMMA HENRIKSSON (KD).....	85	
Anf. 104 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	85	
<i>Beslutet om brytpunkten för statlig inkomstskatt</i>	85	
Anf. 105 LEIF JAKOBSSON (S).....	85	
Anf. 106 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	85	
<i>Vattenfalls planer på brytning av brunkol i Tyskland.....</i>	86	
Anf. 107 PER BOLUND (MP).....	86	
Anf. 108 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	86	
<i>Sysselsättningen.....</i>	86	
Anf. 109 JESSICA POLFJÄRD (M).....	86	
Anf. 110 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	87	
<i>Kommunernas kostnader för försörjningsstöd.....</i>	87	
Anf. 111 LARS JOHANSSON (S).....	87	
Anf. 112 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	87	
<i>Urbaniseringen.....</i>	88	
Anf. 113 GUSTAV NILSSON (M).....	88	

Anf. 114 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	88
<i>Stressen i arbetslivet</i>	88
Anf. 115 HILLEVI LARSSON (S).....	88
Anf. 116 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	89
<i>Skattesänkningarna och jobben</i>	89
Anf. 117 PETER PERSSON (S).....	89
Anf. 118 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	89
<i>Sexualiserad reklam</i>	90
Anf. 119 VERONICA PALM (S).....	90
Anf. 120 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M).....	90
Anf. 121 TREDJE VICE TALMANNEN.....	90
9 § (forts. från 7 §) Allmän miljö- och naturvård (forts. MJU1).....	91
Anf. 122 KARIN GRANBOM ELLISON (FP).....	91
Anf. 123 ROGER TIEFENSEE (C).....	93
Anf. 124 MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	96
Anf. 125 ROGER TIEFENSEE (C) replik.....	96
Anf. 126 MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	97
Anf. 127 ROGER TIEFENSEE (C) replik.....	97
Anf. 128 HELENA LEANDER (MP) replik.....	98
Anf. 129 ROGER TIEFENSEE (C) replik.....	98
Anf. 130 HELENA LEANDER (MP) replik.....	99
Anf. 131 ROGER TIEFENSEE (C) replik.....	99
Anf. 132 IRENE OSKARSSON (KD).....	100
Anf. 133 JENS HOLM (V) replik.....	103
Anf. 134 IRENE OSKARSSON (KD) replik.....	103
Anf. 135 JENS HOLM (V) replik.....	104
Anf. 136 IRENE OSKARSSON (KD) replik.....	104
Anf. 137 HELENA LEANDER (MP) replik.....	105
Anf. 138 IRENE OSKARSSON (KD) replik.....	106
Anf. 139 HELENA LEANDER (MP) replik.....	106
Anf. 140 IRENE OSKARSSON (KD) replik.....	107
(forts. 12 §).....	107
Ajournering.....	107
Återupptagna förhandlingar.....	107
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 december	107
KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	107
KrU4 Läsa för livet	108
CU7 Gemensamt konsumentskydd i EU	112
NU8 Frihandelsavtal mellan EU och Republiken Korea (Sydkorea).....	112
11 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	112
CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	112
12 § (forts. från 9 §) Allmän miljö- och naturvård (forts. MJU1).....	114
Anf. 141 MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	114

Anf. 142	IRENE OSKARSSON (KD) replik.....	114	Prot. 2013/14:45
Anf. 143	MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	115	12 december
Anf. 144	IRENE OSKARSSON (KD) replik.....	115	
Anf. 145	JAN-OLOF LARSSON (S).....	116	
Anf. 146	STAFFAN DANIELSSON (C).....	118	
	(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	119	
13 §	Areella näringar, landsbygd och livsmedel.....	119	
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14: MJU2	119	
Anf. 147	JOHAN LÖFSTRAND (S).....	119	
Anf. 148	KEW NORDQVIST (MP)	122	
Anf. 149	JOSEF FRANSSON (SD).....	123	
Anf. 150	BENGT-ANDERS JOHANSSON (M).....	126	
Anf. 151	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	129	
Anf. 152	BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik.....	129	
Anf. 153	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	130	
Anf. 154	BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik.....	130	
Anf. 155	ANITA BRODÉN (FP).....	131	
Anf. 156	KEW NORDQVIST (MP) replik	133	
Anf. 157	ANITA BRODÉN (FP) replik.....	133	
Anf. 158	KEW NORDQVIST (MP) replik	133	
Anf. 159	ANITA BRODÉN (FP) replik.....	133	
Anf. 160	JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	134	
Anf. 161	ANITA BRODÉN (FP) replik.....	134	
Anf. 162	JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	135	
Anf. 163	ANITA BRODÉN (FP) replik.....	135	
Anf. 164	STAFFAN DANIELSSON (C).....	135	
Anf. 165	KEW NORDQVIST (MP) replik	139	
Anf. 166	STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	139	
Anf. 167	KEW NORDQVIST (MP) replik	140	
Anf. 168	STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	140	
Anf. 169	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	140	
Anf. 170	STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	141	
Anf. 171	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	142	
Anf. 172	STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	142	
Anf. 173	IRENE OSKARSSON (KD)	143	
	(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	145	
14 §	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	146	
15 §	Anmälan om interpellationer.....	146	
16 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	147	
17 §	Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	147	
18 §	Kammaren åtskildes kl. 18.37.....	148	

Tryck: Elanders, Vällingby 2014